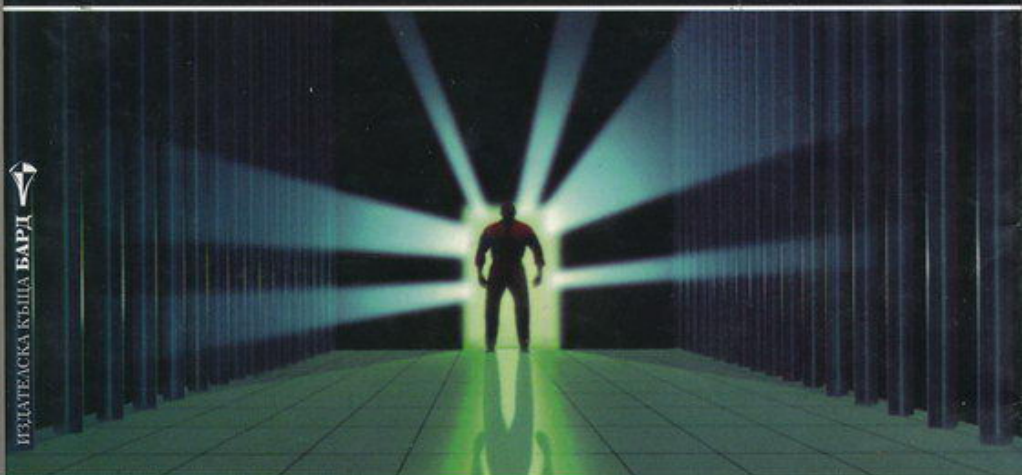

#1 БЕСТСЕЛЪР НА НЮ ЙОРК ТАЙМС

С въведение от автора

СТИВЪН КИНГ

ЗЕЛЕНИЯТ ПЪТ

ЕДИН ОТ НАЙ-НАПРЕГНАТИТЕ РОМАНИ НА СТИВЪН КИНГ,
ИЗМЪЧВАЩ ЧИТАТЕЛЯ С ЛЪЖЛИВИ НАДЕЖДИ, УЖАСИ, ЧУДЕСА...

Стивън Кинг

Зеленият път

Въведение

Страдам от безсъние – факт, който няма да изненада хората, четящи романа за приключенията на Ралф Робъртс – и затова винаги имам под ръка някоя история за безсънните нощи. Разказвам си я, докато лежа в мрака, и я пиша наум точно като на пишеща машина или компютър, прибавям мисли, трия подчинени изречения, допълвам диалога. Всяка нощ започвам отначало и стигам малко по-нататък от предишната. На петата-шестата нощ обикновено вече съм запомнил наизуст цели откъси. Това може да ви звучи малко шантаво, но действа успокояващо... и като средство за убиване на времето е по-приятно от броенето на овце.

Накрая тези истории свършват точно като дълго препрочитана книга. („Изхвърли я и си купи нова, Стивън – понякога казва майка ми и ядосано поглежда някой мой любим комикс или евтино книжле. – Тази вече съвсем се е оръфала от четене.“) Тогава идва време да потърся нова и по време на безсъние аз с надежда очаквам да измисля нещо, защото безсънните часове са безкрайни.

През 1992 или 1993 г. работех върху история, озаглавена „Което мами окото ти“. Разказваше се за един човек в отделението на смъртниците, едър чернокож мъж, който с приближаването на датата на екзекуцията му проявява интерес към фокусите. Историята трябваше да се разказва в първо лице от стар затворник, който бута количка с книги из затворническите блокове и продава цигари и дребни неща като лосион за коса и самолетчета от восъчна хартия. В края на книгата, точно преди екзекуцията, исках едрият затворник Люк Кофи да направи големия си фокус и да изчезне.

Идеята беше добра, но не се получи. Опитвах по стотици различни начини, но нищо не излизаше. Дадох на разказвача опитомена мишка, която се возеше на количката му, като си мислех, че това може да помогне, ала напразно. Най-хубаво бе началото: „Това се случи през 1932 година, когато щатският затвор все още беше в Евънс Ноч... там беше и електрическият стол, разбира се, който затворниците наричат «Стария Светльо»“. Дотук ми харесваше – по-нататък обаче не. Накрая се отказах от Люк Кофи и неговите изчезващи монети в полза на приказката за една планета, където по време на дъжд хората кой знае защо се превръщат в канибали... и още си я харесвам, така че долу ръцете, чувате ли?

След около година и половина отново ми хрумна идеята за отделението на смъртниците, само че този път в по-различен аспект. Да речем, помислих си аз, че едрият тип е някакъв лечител вместо начинаещ фокусник, простодушен човек, осъден за убийства, които не само не е извършил, но и се е опитал да предотврати? Тази история беше прекалено хубава, за да си играя с нея нощем, реших аз, макар че всъщност започнах в леглото, като възстанових почти дума по дума началото и измислих първата глава, преди да започна да пиша. Разказвачът от затворник се превърна в пазач, Люк Кофи стана Джон Кофи (алюзия с Фокнървия Джо Кристмас), а мишката стана... ами, господин Джингълс.

Историята беше добра, разбрах го още от самото начало, но ми беше невероятно трудно да я напиша. В живота ми имаше други неща, които ми се струаха по-лесни – едно от тях беше сценарият за телевизионния минисериал „Сиянието“ – и аз едва-едва напредвах със „Зеленият път“. Като че ли създавах цял нов свят, защото не знаех почти нищо за живота в отделението на смъртниците в Юга по време на Голямата депресия. Можех да проуча въпроса, разбира се, но си мислех, че така ще убия крехкото чудо, което бях открил в историята – някаква част от мен още отначало знаеше, че не искам действителност, а мит. Затова продължавах, редях думите и се надявах на вдъхновение, осенение, някакво малко чудо.

Чудото дойде с факс от Ралф Вичинанза, моя агент за разпространение на правата за книгите ми в чужбина, който беше разговарял с един британски издател за серийните романи на Чарлз Дикенс отпреди век. Ралф ме питаше небрежно, като човек, който не очаква идеята да се осъществи, дали не искам да опитам този начин на публикуване. Божичко, аз веднага налагах въдицата. Мигновено разбрах, че ако се съглася с този проект, ще трябва да довърша „Зеленият път“. Чувствайки се като римски войник, който подпалва моста на Рубикон, аз се обадих на Ралф и го помолих да склочи сделката. Той го направи. Останалото ви е известно. Джон Кофи, Пол Еджкоум, Бруталния Хауъл, Пърси Уетмор... оттам нататък те поеа нещата в свои ръце. Получи се страшно.

„Зеленият път“ се прие великолепно, което изобщо не бях очаквал. Всъщност си мислех, че спокойно може да не се продава. Читателските отзиви бяха прекрасни и този път с тях бяха съгласни повечето критици. Струва ми се, че до голяма степен дължа масовото приемане на книгата на далновидните предложения на жена ми, а търговския ѝ успех – на усилената работа на хората от „Дъгън Сигнит“.

Самото преживяване обаче беше единствено мое. Пишех като

побъркан, опитвах се да тичам в крак с безумния издателски график и в същото време да създам книгата така, че всяка част да има своя миникулминация, надявах се, че всичко ще е наред, и знаех, че ще ме обесят, ако не се получи. Питал съм се дали Чарлз Дикенс се е чувствал по същия начин, дали се е надявал, че въпросите, повдигнати в сюжета, сами ще намерят отговор. Предполагам, че и с него е било така. За негово щастие Божието министерство на талантите е отпуснало малко повече на стария Чарлз.

Един-два пъти ми се случи да си помисля, че сигурно осейвам земята след себе си с най-отявлени анахронизми, но те се оказаха съвсем малко. Даже „порнокомиксът“ с Попай и Олив Ойл попадна право в целта: след публикуването на Част 6 някой ми прати отпечатък от точно такъв комикс, издаден около 1927 г. На една от рисунките Уимпи опъва Олив и в същото време яде хамбургер. Божичко, нищо не може да се сравнява с човешкото въображение, нали?

След успешното публикуване на „Зеленият път“ бяха проведени много дискусии за това как – и дали изобщо – да бъде издаден като един роман.

Иска ми се някога изцяло да го преработя, да го превърна в такъв роман, какъвто в този формат не може да е, и отново да го издам. Дотогава това ще трябва да свърши работа. Радвам се, че го харесаха толкова много читатели. И знаете ли, в края на краищата се оказа доста добро четиво за приспиване.

Бангор, Мейн
6 февруари 1997 г.

I. Диханието на звяра

1.

Това се случи през 1932 година, когато щатският затвор все още се намираше в Студената планина. Разбира се, там беше и електрическият стол.

Затворниците се шегуваха със стола, така както хората винаги се шегуват с неща, които ги плашат, но които не могат да избегнат. Наричаха го „Стария Светльо“ или „Големия Мокрьо“. Майтапеха се със сметката за електричеството и за това как директорът на затвора Мурс щял да опече тази есен пуйката си за Деня на благодарността, тъй като жена му Мелинда била прекалено болна, за да готви.

Но онези, които наистина трябваше да седнат на този стол, бързо губеха чувството си за хумор. По време на работата си в затвора съм ръководил седемдесет и осем екзекуции (това е цифра, която винаги съм помнил и която няма да забравя дори на смъртното си ложе) и смятам, че повечето от осъдените разбираха истината за онова, което става, чак когато завързваха глезените им за здравите дъбови крака на Стария Светльо. Тогава осъзнаваха (някакъв леден страх, който ясно можеше да се види в очите им), че краката им вече никога няма да се помръднат. Кръвта продължаваше да тече във вените им, мускулите им все още можеха да се напрягат, но въпреки това бяха свършили и те повече нямаше да се разхождат или да танцуват с момиче на някое провинциално увеселение. Клиентите на Стария Светльо започваха да осъзнават своята смърт от глезените си нагоре. След като престанеха да се гърчат и изпелтечаха последните си, обикновено нечленоразделни думи, на главата им надяваха черна копринена торба. Предполагаше се, че е заради самите тях, но винаги съм си мислил, че всъщност е заради нас, за да не виждаме ужаса в очите им, след като разберяха, че ще умрат.

В затвора в Студената планина нямаше отделение на смъртниците, а само група килии, означени като „блок Е“, отделен от другите и голям около една четвърт от тях, тухлен вместо от дърво, с ужасен гол метален покрив, който блестеше под лъчите на лятното слънце като някакво безумно око. В блока имаше шест килии, по три от двете страни на широк коридор, всяка от които бе почти два пъти по-голяма от килиите в другите четири блока. И бяха единични. Страхотни условия за един

затвор (особено през трийсетте години), но затворниците биха ги разменили за която и да е килия в другите четири блока. Повярвайте ми, наистина биха ги разменили.

През годините ми като главен надзирател никога не е имало време, в което едновременно да са били заети и шестте килии – слава Богу за това дребно благоволение. Стигало се е най-много до четири, смесени чернокожи и бели (сред живите мъртви в Студената планина нямаше сегрегация), и тогава беше истински ад. Имаше една жена – Бевърли Маккол. Бе чернокожа като асо спатия и красива като греха, който човек никога няма достатъчно смелост да извърши. Тя търпяла побоите на мъжа си в продължение на шест години, но не простила единствената му изневяра. Вечерта след като разбрала за нея, зачакала нещастния Лестър Маккол, известен на приятелите си (а навярно и на изключително кратковременната си любовница) като Бърснача, на стълбите, водещи към апартамента над бърснарницата му. Чакала, докато не започнал да съблича палтото си, после с един от собствените му бърсначи изсипала неверните му черва върху модерните му обувки. Две нощи преди деня, в който трябваше да седне на Стария Светльо, тя ме извика в килията си и ми каза, че насън ѝ се явил нейният африкански духовен баща. Той ѝ поръчал да се откаже от робското си име и да умре под свободното име Матуоми. Затова молеше в заповедта за изпълнение на екзекуцията да я впишат като Бевърли Матуоми. Предполагам, че духовният ѝ баща не ѝ е съобщил никакво малко име или поне такова, каквото тя да разбере. Съгласих се. Годините на работа като надзирател са ме научили никога да не отказвам на осъден, освен ако не е абсолютно наложително. В случая с Бевърли Матуоми се оказа, че това просто няма никакво значение. Около три следобед на следващия ден позвъни губернаторът и замени смъртната ѝ присъда с доживотна в женския затвор „Граси Вали“. Трябва да ви кажа, че искрено се радвах, когато видях закръгленото дупе на Бев да завива наляво, а не надясно.

Около трийсет и пет години по-късно – трябва да са поне трийсет и пет – видях това име на страницата с некролози във вестника под снимка на чернокожа жена с изпито лице, с ореол от бяла коса и с очила с фалшиви брилянти в ъглите. Прекарала последните десет години от живота си като свободна жена, пишеше в некролога, и почти съвсем сама ръководила библиотеката на малкото градче Рейнс Фолс. Освен това преподавала в неделното училище и всички в онова затънтено селище много я обичали. „БИБЛИОТЕКАРКА УМИРА ОТ СЪРДЕЧНА НЕДОСТАТЪЧНОСТ“, гласеше заглавието, а под него, с по-дребен

шрифт, сякаш се бяха сетили едва в последствие: „Прекарала повече от двацет години в затвора за убийство“. Същите бяха единствено очите, големи и блестящи зад очилата с фалшивите брилянти в ъглите. Това бяха очите на жена, която въпреки седемдесетте си години не би се поколебала да извади бръснача от бурканчето със синия дезинфектант, ако ѝ се стореше наложително. Човек познава убийците, дори да са свършили живота си като престарели библиотечарки в задрямали малки градчета. Поне ги познава, ако е прекарал толкова време да пази убийци, колкото съм прекарал аз. Един-единствен път съм изпитвал съмнения в характера на работата си. Именно заради това, струва ми се, пиша тези редове.

Широкият коридор по средата на блок Е беше настлан с линолеум с цвят на зеленикав лимон – ето защо онова, което в други затвори наричаха „Последния път“, в Студената планина се казваше „Зеленият път“. От юг на север той бе дълъг, струва ми се, шейсет пълни крачки. В началото се намираше карцерът. В края завършваше с Т-образно разклонение. Завоят наляво означаваше живот – ако сгреният от слънце вътрешен двор можеше да се нарече живот. Мнозина го наричаха и прекарваха там години без забележими неблагоприятни ефекти. Крадци, подпалвачи и изнасилвачи, които бърбеха помежду си, разхождаха се и сключваха дребните си сделки.

Завоят надясно обаче – това беше друго нещо. Първо влизате в моя кабинет (килимът тук също бе зелен, нещо, което през всички онези години възнамерявах да променя, но не го направих) и заставате пред бюрото ми, от лявата страна на което беше американското, а от дясната – щатското знаме. От отсрещната страна имаше две врати. Едната водеше към малка тоалетна, която използвахме заедно с надзирателите в блок Е (понякога я посещаваше дори директорът Мурс), а другата – към нещо като склад. И това бе краят на Зеления път.

Вратата беше ниска – когато влизах, трябваше да навеждам глава, а Джон Кофи трябваше да приклепне. Излизаше се на малка площадка и до дъсчения под водаха три циментови стъпала. Това бе жалка стая без отопление и с метален покрив, точно като покрива на блока, към който беше прибавен. Вътре бе толкова студено, че през зимата от устата излизаше пара, а през лятото беше задушно. По време на екзекуцията на Елмър Манфред – през юли или август на 1930, струва ми се – деветима от свидетелите припаднаха.

Лявата страна на склада отново означаваше живот. Инструменти (заклучени с вериги в рамки, сякаш бяха бойни пушки, а не лопати и

кирки), сухи храни, чували със семена за пролетната сеитба в градините на затвора, кашони с тоалетна хартия, палети с метални листове за затворническата работилница... дори торби с вар за маркиране на бейзболното и футболното игрище – затворниците играеха на място, известно като „Пасището“ и в Студената планина есенните следобеди се очакваха с огромно нетърпение.

Дясната страна за пореден път означаваше смърт. Самият Стар Светльо, поставен върху дъсчена платформа в югоизточния ъгъл на склада, със здрави дъбови крака, широки дъбови облегалки за ръцете, попили ужасената пот на десетки хора в последните няколко минути от живота им, и металната шапка, обикновено свободно закачена на облегалката, като шапчица на дете робот в някой комикс на Бък Роджърс. От нея излизаше кабел, който минаваше през метален пръстен в бетонната стена зад стола. От едната му страна имаше галванизирани тенекени кофа. Ако човек погледнеше вътре, щеше да види кръгла гъба, точно съответстваща на металната шапка. Преди екзекуцията тя се напояваше в солен разтвор, за да провежда по-добре правия електрически ток, който течеше по кабела, минаваше през гъбата и попадеше в мозъка на осъдения.

2.

1932 беше годината на Джон Кофи. Подробностите могат да се открият във вестниците, ако някой проявява достатъчно интерес, за да ги потърси – някой с повече енергия от един грохнал старец, който доизживява дните си в старчески дом в Джорджия. Есента бе гореща, спомням си го, наистина много гореща. Октомври беше като през август и Мелинда, жената на директора, лежеше в болницата в Индианола за неопределен период от време. Това бе есента, през която получих най-тежката уринарна инфекция през живота си, недостатъчно сериозна, за да бъда настанен в болница, но почти достатъчно, за да ми се иска да съм мъртъв едва ли не всеки път, когато ходех до тоалетната. Беше есента на Делакроа, дребният, полуплешив французин с мишката, същият, който пристигна през лятото и направи онзи хитър номер с макарата. На първо място обаче това бе есента, през която в блок Е дойде Джон Кофи, осъден на смърт за изнасилването и убийството на близначките Детерик.

Всяка смяна в блока се състоеше от четириима-петима надзиратели, но мнозина от тях бяха от други блокове в затвора. Дийн Стантън, Хари

Теруилигър и Бругъс Хауъл (хората го наричаха „Бруталния“, но това бе на шега, той не би убил и муха, ако не се налагаше, въпреки ръста си) вече са мъртви, както и Пърси Уетмор, който наистина беше брутален... да не кажа глупав. Той нямаше работа в блок Е, в който неприятният характер бе безполезен, а понякога и опасен, но беше роднина на губерна-тора, така че остана при нас.

Именно Пърси Уетмор доведе Кофи в блока с традиционния вик „Идва смъртник! Тук идва смъртник!“.

Все още бе адски горещо, въпреки че беше октомври. Вратата към вътрешния двор бе отворена и пропускаше ярката слънчева светлина. Тогава вътре влезе най-едрият мъж, който изобщо съм виждал, освен някои от баскетболистите, които показват по телевизора в стаята за развлечения в дома за капризни лигльовци, в който прекарвам последните си дни. Ръцете му бяха оковани във вериги, прехвърлени през широките му като бъчва гърди. На глезените си носеше пранги, свързани с верига, която дрънчеше като изсипващи се монети, докато гигантът се тътреше по зеления коридор между килиите. От едната му страна вървеше Пърси Уетмор, а от другата – дребният и с изпито лице Хари Теруилигър. Дватамата приличаха на деца, водещи уловена мечка. В сравнение с Кофи дори Бругъс Хауъл приличаше на хлапак, той беше висок над метър осемдесет и два и също толкова широк, бивш футболист, играл в ЛСЮ, преди да пропадне и да се върне у дома си в планините.

Джон Кофи бе чернокож, подобно на повечето мъже, които престо-яваха известно време в блок Е, преди да умрат в скута на Стария Свет-льо, и беше над два метра висок. Обаче в никакъв случай не бе толкова слаб, колкото баскетболистите от телевизията – имаше широки рамене и огромни гърди, целите в мускули. Бяха му дали най-големия размер до-чени дрехи, които бяха успели да открият в склада, и въпреки това кра-чолите на панталона му стигаха до средата на мощните му, осеяни с бе-лези прасци. Ризата му се разтваряше под гърдите и ръкавите ѝ стигаха до лактите. В огромната си длан стискаше кепе, което, кацнало на пле-шивата му махагонова глава, би изглеждало като шапчицата на маймун-ката на някой уличен музикант, само че синьо вместо червено. Негърът сякаш можеше да скъса веригите, с които го бяха оковали, с такава лес-нота, с каквато би разкъсал панделката на коледния си подарък, но кога-то човек погледнеше лицето му, разбираше, че няма да направи нищо подобно. Изражението му не бе тъпо – макар че Пърси смяташе точно така и скоро започна да го нарича „кретена“ – а загубено. Той постоянно се въртеше, сякаш за да разбере къде се намира. А може би дори и кой е

всъщност. Първата ми мисъл бе, че прилича на чернокож Самсон... само че след като Далила го е обръснала нула номер със също толкова гладката си невярна малка ръчица и го е лишила от всякаква радост.

„Идва смъртник“ – тръбеше Пърси и теглеше белезниците на огромния като мечок мъж, сякаш наистина вярваше, че може да го помръдне, ако Кофи решише, че вече не му се иска да върви сам. Хари млъчеше, но изглеждаше засрамен. „Идва смъртник...“

– Достатъчно – казах аз. Намирах се в килията, отредена за Кофи, и седях на койката му. Знаех, че пристига, разбира се, и бях там, за да го посрещна и да се погрижа за него, но преди да го видя, няхах представа за ръста му. Пърси ми хвърли поглед, с който ми казваше: „Всички знаем, че си задник (освен огромния идиот, естествено, който знае само как да изнасилва и убива малки момиченца).“

Тримата спряха пред отворената врата на килията. Кимнах на Хари.

– Сигурен ли си, че искаш да останеш вътре с него, шефе? – попита той. Не ми се бе случвало често да виждам Хари Териуилигър нервен – по време на бунтовете шест-седем години преди това двамата бяхме рамо до рамо и тогава дори окото му не трепваше въпреки слуховете, че някои от затворниците имат огнестрелно оръжие – но тогава наистина бе така.

– Ще си имам ли някакви проблеми с теб, голямо момче? – попитах аз, без да ставам от койката. Опитвах се да не изглеждам толкова жалко, колкото се чувствах – уринарната инфекция, за която вече споменах, още не се беше изострила, но да си кажа честно, не бях и в прекрасно състояние.

Кофи бавно поклати глава – веднъж наляво и веднъж надясно, после отново я върна в неподвижното ѝ междинно положение. Очите му се фокусираха и повече не се откъснаха от мен.

Хари носеше папка с документите на затворника.

– Дай му ги – казах му аз. – Пъкни ги в ръката му.

Хари се подчини. Огромният идиот ги пое като лунатик.

– Хайде сега ми ги донеси, голямо момче – наредих аз и той го направи, като тътреше крака и дрънчеше с веригите си. Трябваше да наведе глава, за да влезе в килията.

Погледнах към него, а после и към формуляра, най-вече за да се уверя, че височината му е факт, а не оптическа илюзия. Беше истина: два метра и три сантиметра. Теглото му бе определено като сто двайсет и пет килограма, но ми се струва, че това беше само преценка на око – трябваше да е сто и четирийсет, а може би дори сто и петдесет

килограма. В графата за характерни белези и следи от рани някой старателно беше отпечатал на „Магньсън“, старата, вярна пишеща машина на регистратурата: „Многобройни“.

Вдигнах поглед. Кофи малко се бе изместил встрани и можех да видя Хари, застанал на отсрещната страна на коридора пред килията на Делакроа – когато пристигна Кофи, той беше единственият друг обитател на блок Е. Дел бе слаб, оплешивяващ мъж с угриженото лице на счетоводител, който знае, че скоро ще разкрият кражбата му. Неговата дресирана мишка седеше на рамото му.

Пърси Уетмор се беше облегнал на вратата на килията, в която току-що се бе настанил Джон Кофи. Беше извадил полицейската си палка от направения по поръчка калъф, в който я носеше, и потупваше с нея по дланта си така, както прави човек с играчка, която има намерение да използва. Изведнъж почувствах, че просто не мога повече да понасям да стои там. Може да беше от нетипичната за сезона жега, може би, защото уринарната инфекция нажежаваше слабините ми и правеше сърбежът от вълненото ми бельо непоносим, а може би и защото знаех, че щатът ми е пратил да екзекутирам един чернокож полуидиот, а Пърси очевидно искаше първо малко да го пообработи на ръка. Навярно бе заради всички тези неща заедно. Каквато ѝ да беше причината обаче, за момента престана да ми пука за политическите му връзки.

– Пърси – казах, – местят затворническата болница в нова сграда.

– За това отговаря Бил Додж...

– Зная – прекъснах го аз. – Върви и му помогни.

– Това не е моя работа. Моята работа е този грамаден кретен. – Пърси не обичаше едрите хора. Не бе слаб като Хари Теруилигър, но беше нисък. Нахакан тип, той обичаше да се бие, особено когато шансовете бяха на негова страна. И суетен по отношение на косата си. Почти не откъсваше ръце от нея.

– Тогава си свършил работата си. Върви в болницата.

Той издаде напред долната си устна. Бил Додж и хората му местеха сандъци и купчини завивки, дори леглата – болницата се изнасяше в нова сграда в западната част на затвора. Черна работа, тежки неща за носене. Пърси Уетмор не искаше да участва нито в едното, нито в другото.

– Имат достатъчно хора – упорстваше той.

– Тогава върви там и се включи като заместник на Додж – настоях аз, като повиших глас. Видях, че Хари потръпва, но не му обърнах внимание. Ако губернаторът заповядаше на директора да ме уволни за разрошването на неподходяща перушина, кого щеше да постави на моето

място Хал Мурс? Пърси ли? Това беше шега. – Всъщност не ме интересува какво правиш, Пърси, стига да се махнеш от тук за известно време.

За миг си помислих, че ще ме удари и че ще си имам действителни неприятности. Кофи през цялото време стоеше там като най-големия спрял часовник на света. После Уетмор пхна палката си обратно в ръчно изработения калъф – глупава, суетна вещ – и закричи нататък по коридора. Не си спомням кой седеше на бюрото на дежурния – предполагам, някой от приходящите – но Пърси трябва да не го е харесал как изглежда, защото когато минаваше покрай него, изръмжа:

– Разкарай тази усмивчица от лайняното си лице, да не ти я разкарам аз. – Последва дрънчене на ключове, моментен взрив на гореща слънчева светлина откъм вътрешния двор и после Пърси Уетмор изчезна, поне засега. Мишката на Делаacroа тичаше назад-напред от едното до другото рамо на дребничкия французин и тънките ѝ мустачки потрепваха.

– Стой мирен, господин Джингълс – рече Делаacroа и мишката спря на лявото му рамо, сякаш го беше разбрала. – Просто стой мирен и пази тишина. – Напевният му френски акцент от Южна Луизиана¹ звучеше екзотично и чуждо.

– Върви да си лягаш, Дел – наредих му аз. – Вземи да си починеш. Това изобщо не ти влиза в работата.

Той се подчини. Бе изнасилвил младо момиче и го беше убил, след което изхвърлил трупа му зад жилищния блок, в който живеела жертвата, залял го с керосин и го запалил с надеждата по някакъв начин да се освободи от уликата за престъплението си. Огънят се разпространил до самата сграда, обхванал я и загинали още шестима души, сред които две деца. Това бе единственото му престъпление и сега той бе просто любезен човек с угрижено лице, плешиво теме и дълги коси, безредно пръснати над яката на ризата му. Съвсем скоро щеше да седне на Стария Светльо и столът щеше да сложи край на живота му... но каквото и да го бе накарало да извърши това ужасно дело, то вече беше изчезнало и сега французинът лежеше на койката си, оставил мъничкия си приятел да тича писукайки по ръцете му. В известен смисъл това бе най-лошото – Старият Светльо никога не унищожаваше онова, което е вътре в тях, нито пък успяват да го приспят отровите, с които ги инжектират в наши дни. То успява да избяга, прехвърля се в някой друг и ни оставя да

---

1. За южните селскостопански райони на Луизиана е характерно предимно католическо, френскоезично население. – Б.пр.

убиваме празни обвивки, които така или иначе не са наистина живи.

Насочих вниманието си към гиганта.

– Ще се държиш ли добре, ако кажа на Хари да ти свали веригите?

Той кимна. Повтори се същото като с поклащането му на глава: надолу, нагоре и обратно в центъра. Странните му очи ме гледаха. В тях имаше някакъв вътрешен мир, но не такъв, на който да съм сигурен, че мога да се доверя. Повиках Хари, който влезе и отключи веригите. Сега не проявяваше страх, дори когато коленичи между дебелия като дънери крака на Кофи, за да свали прангите му, и това донякъде ме успокои. Всъщност нервността му се дължеше на Пърси, а аз вярвах в инстинкта му. Вярвах в инстинктите на всичките си хора в блок Е освен на Пърси.

Имах кратка подготвена реч, която изнасях пред всички нови затворници в блока, но с Кофи се колебаех, защото изглеждаше толкова необичаен и не само заради ръста си.

Когато Хари се изправи (по време на цялата церемония по отключването затворникът беше останал неподвижен и невъзмутим като мумия), аз погледнах към новия си подопечен, почуках с палец по папката и попитах:

– Можеш ли да говориш, голямо момче?

– Да, сър, шефе, мога да говоря – отвърна той. Гласът му бе дълбок и напомняше на тих тътен, като от току-що поправен двигател на трактор. Не долавях характерното южняшко провлачване, но по-късно забелязах, че словоредът му е южняшки. Сякаш произхождаше от Юга, но не беше от него. Не изглеждаше неграмотен, но не бе и образован. Както толкова много други неща в него, речта му оставаше загадка. Но най-силно ме безпокояха очите му – в тях имаше някаква мирна отнесеност, като че ли се носеше много, много надалеч.

– Казваш се Джон Кофи.

– Да, сър, шефе, като кафе², но не се пише така.

– Значи си грамотен, така ли? Можеш да четеш и да пишеш?

– Само името си, шефе – спокойно отвърна той.

Въздъхнах и му изнесох съкратен вариант на стандартната си реч. Вече бях решил, че с него няма да си имам проблеми. Оказа се, че съм бил прав и че съм сгрешил едновременно.

– Казвам се Пол Еджкоум – започнах. – Главен надзирател съм на блок Е – шеф на персонала. Ако искаш нещо от мен, направо ме викай по име. Ако ме няма, обърни се към онзи човек – казва се Хари

---

2. На английски името Coffey се произнася като coffee – кафе – Б.пр.

Теруилигър. Можеш да се обърнеш също и към господин Стантън или към господин Хауъл. Разбра ли?

Той кимна.

– Само недей да очакваш да получиш всичко, каквото поискаш, освен ако не решим, че ти е необходимо – тук не е хотел. Следваш ли мисълта ми?

Отново кимна.

– Мястото е спокойно, голямо момче – не като останалата част от затвора. Тук сте само двамата с Делакроа. Няма да работиш – през повечето време просто ще си седиш. Ще имаш възможност да премислиш нещата. – Прекалено много време за повечето от тях, но не му казах това. – Понякога пускаме радиото, ако всичко е наред. Обичаш ли да слушаш радио?

Той кимна, но със съмнение, сякаш не беше сигурен какво е радио. По-късно разбрах, че в известен смисъл е така – Кофи познаваше нещата, когато отново се сблъскваше с тях, но междувременно ги забравяше. Знаеше героите от радиопиесите, но имаше съвсем смътен спомен какво са правили последния път.

– Ако се държиш добре, ще получаваш храната си навреме, никога няма да видиш izolатора в дъното на коридора, нито пък ще ти се наложи да носиш някоя от онези брезентови усмирителни ризи, които се копчават на гърба. Ще излизаш на двора по два часа всеки следобед от четири до шест, освен в събота, когато другите затворници играят футбол. В събота следобед могат да ти идват на посещение, ако имаш някого, който иска да те види. Има ли такъв човек, Кофи?

Той поклати глава.

– Не, шефе.

– Е, тогава адвокатът ти.

– Струва ми се, че повече няма да го видя – рече гигантът. – Дадох ми служебен защитник. Не мисля, че ще намери пътя чак толкова високо в планината.

Внимателно го изгледах, за да видя дали не се опитва да се пошегува, но нямаше такива признаци. На такива като Джон Кофи не се позволяваше да обжалват присъдата, поне навремето. Изправяха ги пред съда и после светът забравяше за тях, докато във вестниците не се появеше съобщение за някой си, на когото му пуснали малко електричество към полунощ. Но мъжът с жена, деца и приятели, който с нетърпение очакваше съботните следобеди, се контролираше по-лесно, ако контролът представляваше проблем. В този случай проблеми нямаше и това беше

добре. Защото той бе толкова огромен.

Повъртях се малко върху койката, после реших, че може би долните ми крайници ще се почувстват по-удобно, ако се изправа, както и направих. Кофи почтително отстъпи от мен и стисна ръце пред себе си.

– Времето, което ще прекараш тук, може да бъде или спокойно, или тежко, голямо момче, всичко зависи от теб. Тук съм, за да ти кажа, че можеш да улесниш всички ни, защото така или иначе краят е един и същ. Ще се отнасяме с теб точно така, както заслужаваш. Имаш ли въпроси?

– Оставете ли лампите да светят през нощта? – веднага попита той, сякаш едва беше изчакал да му дам тази възможност.

Примигнах срещу него. Новодошлите в блок Е са ми задавали много странни въпроси – веднъж даже за големината на бюста на жена ми – но никога не ме бяха питали за това.

Кофи малко нервно се усмихваше, сякаш знаеше, че ще го помислим за глупак, но не можеше да направи нищо.

– Защото понякога малко ме е страх от тъмното – обясни той. – Ако е на някое непознато място.

Измерих го в целия му ръст и се почувствах странно трогнат. Знаете как е, трогват те и човек не вижда лошата им страна, не вижда как изковават ужасите си като демони в ковачница.

– Да, тук е доста светло през цялата нощ – отвърнах. – Половината от лампите по Пътя светят от девет до пет всяка сутрин. – Тогава осъзнах, че той няма каквато и да е представа за какво говоря – от тинята на Мисисипи Кофи нямаше как да знае за Зеления път – затова отбелязах: – В коридора.

Той кимна с облекчение. Не съм сигурен, че разбра какво е коридор, но можеше да види двеставатовите електрически крушки в телените им решетки.

Тогава направих нещо, което никога преди не бях правил за затворник – подадох му ръка. Дори сега не зная защо. Може би защото ме попита за лампите. Мога да ви кажа, че това накара Хари Теруилигър да примига. Кофи пое дланта ми с изненадваща нежност. Тя потъна в неговата и това беше всичко. В смъртоносния ми капан бе попаднала още една мушичка. Бяхме готови.

Излязох от килията. Хари издърпа вратата по релсата и заключи двете ключалки. За миг-два Кофи остана на мястото си, сякаш не знаеше какво да прави, след това седна на койката си, стисна огромните си длани между коленете и сведе глава като човек, който скърби или се моли.

После каза нещо със странния си, почти южняшки говор. Чух го съвършено ясно и въпреки че тогава не знаех много за онова, което бе извършил – не е нужно да знаеш за постъпките на човек, за да го храниш и да се грижиш за него, докато не дойде време да плаща дължимото – потърпнах от хлад.

– Не успях, шефе – рече той. – Опитях се да го върна, но беше прекалено късно.

3.

– Ще си имаш неприятности с Пърси – отбеляза Хари, докато вървахме по коридора към кабинета ми. Дийн Стантън, който в известен смисъл ми беше втори заместник – всъщност при нас нямаше такива неща, иначе Пърси Уетмор светкавично би уредил положението си – седеше зад бюрото ми и се занимаваше с текущите книжа, работа, за която като че ли никога не ми оставаше време. Когато влязохме, той едва вдигна поглед, намести с палец малките си очила и отново се върна към документите си.

– Имам си проблеми с този глупак още от деня, в който постъпи тук – отвърнах и предпазливо издърпах панталоните си на чатала, като потреперих. – Чу ли какво викаше, когато доведе онзи огромен идиот?

– Нямаше начин да не чуя – рече той. – Бях там, нали знаеш.

– Аз бях в кенефа и също го чух – обади се Дийн. Придърпа към себе си лист хартия, вдигна го на светлината така, че можех да видя, че освен напечатания текст върху него има отпечатък от чашка кафе, и после го хвърли в кошчето за отпадъци. – „Идва смъртник“. Трябва да го е прочел в някое от онези списания, по които толкова много си пада.

И навярно бе така. Пърси Уетмор беше страстен читател на „Аргоси“, „Стаг“ и „Менс Адвенчър“. Както изглеждаше, във всеки техен брой имаше затворнически истории и той жадно ги поглъщаше като човек, който прави проучване. Сякаш се опитваше да разбере как трябва да постъпва и си мислеше, че може да открие това в списанията. Бе постъпил при нас точно след екзекуцията на Антъни Рей – убиенца със секирата, и всъщност още не беше участвал в изпълнение на смъртна присъда, макар че веднъж беше свидетелствал от кабината за прекъсвача.

– Той познава някои хора – предупреди ме Хари. – Има връзки. Ще трябва да отговаряш, ако го изхвърлиш от блока. А ако очакваш от него някаква действителна работа, ще си имаш още по-големи неприятности.

– Не очаквам. – И наистина не очаквах... но хранех известни надежди. Бил Додж не беше от хората, които ще оставят някого просто да се мотае със скръстени ръце. – В момента повече ме интересува онова голямо момче. Смятате ли, че ще си имаме проблеми с него?

Хари решително поклати глава.

– В съда в окръг Трапингъс беше кротък като агънце – каза Дийн. Той свали малките си очила без рамки и започна да ги лъска в жилетката си. – Разбира се, бяха го оковали с повече вериги, отколкото Скруудж е виждал по призрака на Марли³, но ако искаше, спокойно можеше да ги разкъса.

– Зная. – Въпреки че не знаех, не ми беше приятно да оставям Дийн Стантън да се прави на по-умен от мен.

– Едър е, а? – каза той.

– Така е – съгласих се. – Чудовищно едър.

– Навярно ще трябва да включим Стария Светльо на най-висока мощност, за да му изпържи задника.

– Не се тревожи за Стария Светльо – разсеяно отвърнах. – Той прави от големите малки.

Дийн разтри основата на носа си, от двете страни на която имаше сърдити червени петна от очилата му, и кимна.

– Да. В това има известна истина, така е.

– Някой от вас двамата знае ли откъде е дошъл, преди да се появи в... Тефтън? – попитах. – Тефтън беше, нали?

– Да – потвърди Дийн. – Тефтън в окръг Трапингъс. Изглежда, никой не знае какво е правил, преди да се появи там и да стори онова, което е сторил. Предполагам, че просто е обикалял. Ако наистина те интересува, вероятно ще можеш да откриеш нещо повече във вестниците в библиотеката на затвора. Сигурно няма да се наканят да я преместят до следващата седмица. – Той се ухили. – Обаче може да ти се наложи да изслушаш жалбите и стенанията на малкото си приятелче там горе.

– Във всеки случай мога просто да хвърля едно око – казах и по-късно същия следобед го направих.

Библиотеката на затвора се намираше в задната част на сградата, която трябваше да се превърне в затворническа автоработилница – поне така възнамерявах. Някой пак щеше да се нагуши, мислех си аз, но Депресията беше в разгара си и пазех мненията си за себе си – така, както би трябвало да държа устата си затворена и за Пърси, но понякога

---

3. Герои на Дикенс от „Коледна песен“ – Б.пр.

човек просто не може да се съдържи. В повечето случаи устата може да ти навлече повече неприятности, отколкото изобщо е в състояние да ти докара хуят. А идеята за авторабителница така или иначе изобщо не се осъществи – следващата пролет затворът се премести стотина километра надолу по пътя за Брайтън. Нови потайни сделки, струва ми се. Но не беше моя работа.

Администрацията се бе преместила в нова сграда откъм източната страна на двора, местеха затворническата болница (на кого принадлежеше идеята да сложи болницата на втория етаж в предишната сграда си оставаше просто поредната житейска загадка), библиотеката все още беше частично комплектована – не че някога в нея изобщо е имало много нещо – и стоеше празна. Старата сграда представляваше горещ дървен сандък, сбутан между блокове А и Б. Баните им граничеха с нея от двете страни и от цялото здание постоянно се вдигаше пара с онази миризма на урина, която навярно бе единствената основателна причина да я преместят. Библиотеката имаше Г-образна форма и не беше много по-голяма от моя кабинет. Потърсих вентилатор, но всичките бяха изчезнали. Вътре трябва да имаше към четирийсетина градуса и когато седнах, усетих онова горещо пулсиране в слабините. Нещо подобно на възпален зъб. Знам, че е абсурдно, като се има предвид за коя част от тялото става дума, но това е единственото нещо, с което мога да го сравня. По време и веднага след уриниране ставаше много по-лошо, а преди да отида в библиотеката, тъкмо го бях направил.

В края на краищата в помещението имаше още един човек – съсухрен стар затворник на име Гибънс, който дремеше в ъгъла с роман за Дивия Запад в скута си и с нахлупена над очите шапка. Жегата не му пречеше, нито пък пъшкането, тропането и ругатните откъм затворническата болница на горния етаж (където трябваше да е няколко градуса по-горещо и се надявах, че това доставя истинско удоволствие на Пърси Уетмор). Аз също не го разбутах и отидох към късата страна на стаята, в която държаха вестниците. Мислех си, че може да са ги отнесли заедно с вентилаторите, въпреки онова, което каза Дийн. Но той се оказа прав и лесно открих материалите за близначките Детерик – това беше водеща новина още от извършването на престъплението през юни и по време на процеса в края на август и септември.

Скоро забравих за жегата, за тропането от горния етаж и за хрипливото хъркане на стария Гибънс. Мисълта за онези деветгодишни момиченца – за пухкавата им руса косица и мили усмивки – на фона на зловещата тромавост на Кофи бе неприятна, но неизбежна. Като знаех ръста

му, лесно можех да си представя как наистина ги изяжда като някой великан от приказките. Онова, което всъщност беше извършил, бе още по-ужасно и той имаше късмет, че не го бяха линчували направо на речния бряг. Ако, разбира се, очакването да изминеш Зеления път и да седнеш в скута на Стария Светльо може да се нарече късмет.

4.

Цар Памук беше детрониран в Юга седемдесет години преди да се случат всички тези неща и никога повече нямаше да се възкачи на престола си, но през трийсетте години проявяваше известно възраждане. Памуковите плантации вече не съществуваха, но в южната част на щата имаше четирийсет-петдесет проспериращи ферми за памук. Клаус Детерик притежавал една от тях. Според стандартите на петдесетте години на деветнайсети век биха го смятали едва ли не за бедняк, но през трийсетте бил възприеман като заможен, защото в края на повечето месеци плащал сметката си в магазина в брой и можел спокойно да срещне погледа на директора на банката, ако се разминели на улицата. Къщата във фермата му била чиста и просторна. Освен памук отглеждал кокошки и няколко крави. С жена си имали три деца – дванайсетинагодишния Хауърд и близначките Кора и Кати.

През една топла юнска нощ на онази година момичетата помолили и получили разрешение да спят на оградената странична веранда, която минавала по дължина на къщата. За тях това било огромно удоволствие. Майка им ги целунала за лека нощ малко преди девет часа, когато от небето се скрили и последните проблясъци. Тогава ги видели за последен път преди да бъдат поставени в ковчезите и погребалният агент да прикрие най-ужасните следи от престъплението.

През онези дни селските семейства си лягаха рано – „щом под масата се стъмни“, понякога казваше моята майка – и сънят им беше дълбок. Това определено се отнасяло и за Клаус, Марджъри и Хауи през нощта, в която били отвлечени близначките. Бащата почти със сигурност щял да се събуди от Боузър, голямата, полупородиста семейна овчарка, ако кучето бе излаяло, но то не излаяло нито онази нощ, нито когато да е повече.

Клаус станал в зори, за да издои кравите. Верандата била от другата страна на къщата и на път към плевника изобщо не му дошло наум да погледне момичетата. Фактът, че Боузър не изтичал с него, също не бил

причина за тревога. Кучето се отнасяло към кравите и кокошките с огромно презрение и обикновено се криело в колибката си зад плевника, когато имало да се върши някаква работа, освен ако не го повикали... при това настойчиво.

Марджъри слязла на първия етаж петнайсетина минути след като съпругът ѝ надянал ботушите си във вестибюла и се отправил към плевника. Тя сложила кафето, после започнала да пържи бекон. Ароматът на яденето довел и Хауи от стаята му под стряхата, но не и момичетата от верандата. Докато чупела яйцата в мазнината на бекона, Марджъри пратила сина си да ги повика. Веднага след закуската Клаус щял да им каже да донесат пресни яйца. Само че онази сутрин в дома на Детерик никой не закусил. Момчето се върнало от верандата преbledняло. Сънените му допреди малко очи сега били широко отворени.

– Няма ги – казало то.

Майката излязла на верандата, отначало по-скоро ядосана, отколкото разтревожена. По-късно казала, че предположила, ако изобщо е предполагала каквото и да е, че момичетата са решили да се поразходят и да наберат цветя при изгрев слънце. Или пък някаква друга момическа глупост. Трябвало ѝ само един поглед, за да разбере защо е преbledнял Хауи.

Тя изкрещяла името на Клаус – по-скоро го изпищяла – и той тиешком се появил. Работните му ботуши били побелели от полупълната кофа мляко, която разлял върху тях. Онова, което видял на верандата, можело да подкоси краката на всеки храбър родител. Одеята, с които момичетата се били завили вечерта, били захвърлени в единия ъгъл. Вратата на оградата била изкъртена от горната си панта и висяла накриво. А дъските и на верандата, и на стъпалата зад изкривената врата били опръскани с кръв.

Марджъри молила мъжа си да не хуква да търси момичетата сам и да не взима със себе си сина им, ако смятал, че все пак трябва да тръгне, но напразно. Той взел пушката, която държал закачена във вестибюла високо извън досега на детски ръце и дал на Хауи 22-милиметрова пушка, която пазели за рождения му ден през юли. После двамата тръгнали, без да обръщат каквото и да е внимание на пиращата, плачеща жена, която искала да знае какво ще правят, ако срещнат банда от скитащи се бездомници или злонамерени негри, избягали от окръжната ферма в Ладък. Струва ми се, че мъжете постъпили правилно, нали знаете. Кръвта вече засъхвала, но все още била лепкава и по-скоро червена, отколкото кафява, каквато става, щом е напълно изсъхнала. Отвличането не било

станало много отдавна. Клаус трябва да е разбирал, че все още има шанс да спаси дъщеричките си и е възнамерявал да се възползва от него.

Нито един от двамата не бил добър следотърсач – те били земеделци, а не ловци, мъже, които влизали в гората след някоя миеша мечка или елен, когато им идвал сезонът, не защото го искали, а защото така се очаквало от тях. А целият двор около къщата бил осеян с нищо неозначаващи за тях следи. Те заобиколили плевника и почти веднага открили защо Боузър, който обикновено не хапел, но имал мощен лай, не е вдигнал тревога. Той лежал наполовина в колибката си, построена от стари дъски от плевника (над дъговидния отвор имало дъска с грижливо изписаното име „Боузър“ – видях снимката на колибката в един от вестниците), с извита почти на сто и осемдесет градуса глава. Човек трябвало да притежава неимоверна сила, за да направи такова нещо с едно толкова голямо животно, казал по-късно на съдебните заседатели прокурорът... и после дълго и многозначително гледал към огромния обвиняем, седнал на скамейката със сведени очи и облечен в съвсем нов затворнически гащеризон, който сам по себе си изглеждал като проклетие. До кучето бащата и синът открили парче варена наденица. Според теорията – съвсем обоснована, не се съмнявам в това – Кофи отвлякъл вниманието на кучето с храната и после, когато Боузър започнал да яде последното парче наденица, протегнал ръце и строшил врата му с едно-единствено завъртане.

Зад плевника се намирало северното пасище на семейство Детерик, на което през този ден нямало да пасат крави. Тревата била покрита с утринна роса и съвсем ясно по диагонал на север я пресичала следа от минаването на човек.

Въпреки че почти бил изпаднал в истерия, Клаус Детерик отначало се поколебал да тръгне по нея. Не от страх от човека или хората, които отвлекли дъщерите му, а от страх да не би да тръгне натам, откъдето злодеецът е дошъл... да поеме точно в обратната посока в момент, в който можела да е от значение всяка секунда.

Хауи решил дилемата, като вдигнал парче жълт памучен плат от храста, който растял точно накрая на двора. По-късно на свидетелската скамейка показали на Клаус същото това парче плат и той се разплакал, разпознавайки в него парче от пижамката на дъщеря си Кати. Двайсетина метра нататък от щръкналия клон на една хвойна висяло парче избелял зелен плат, същият като нощницата, която носела Кора, когато целунала мама и татко за лека нощ.

Бащата и синът продължили напред почти на бегот и с готови за

стрелба пушки, като войници, пресичащи огнева линия. Ако изобщо се чудя на нещо, станало през онзи ден, то е, че момчето, отчаяно следващо баща си (и често рискувайки съвсем да изостане от него), не се е спянало нито веднъж и не е изстреляло куршум в гърба на Клаус Детерик.

Семейство Детерик имали телефон – още един признак за заможността им, поне относителна през онези бедствени времена – и Марджъри се свързала с всичките им съседи, които също имали телефон, за да им съобщи за внезапно сполетялото ги нещастие, знаейки, че всяко обаждане от своя страна ще доведе до нови, като камъчета, бързо хвърляни в неподвижно езерце. После за последен път взела слушалката и изрекла думите, които бяха едва ли не запазена марка на първите телефонни системи от онова време, поне в селския Юг: „Ало, Централа, чувате ли ме?“.

Телефонистката я чувала, но не била в състояние да изрече нищо, толкова била разстроена. Накрая успяла да промълви:

– Да, госпожо Детерик, разбира се, о, мили Боже, моля се малките ви момиченца да са добре...

– Да, благодаря ви – отвърнала Марджъри. – Но предайте на Господ да не чака прекалено дълго, за да ме свърже с шерифа в Тефтън, става ли?

Главният шериф на окръг Трапингс беше впианчен старец с размекнати вътрешности и бяла, пухкава коса. Познавах го добре – беше идвал много пъти в Студената планина, за да види, както сам се изразяваше, как „неговите момчета“ отиват във великото небитие. Свидетелите на екзекуциите седяха на същите сгъваеми столове, на каквито самите вие навярно сте седели веднъж-дваж на погребения, благотворителни вечери или бинго, организирано от фермерското сдружение, и всеки път, щом шериф Хоумър Крибс седнеше на свидетелското си място, очаквах сухия пукот, който предшестваше падането. Едновременно се страхувах и се надявах да дойде този ден, но това никога не стана. Не след дълго – не може да е било повече от година след отвличането на момичетата на Детерик – той получи инфаркт в кабинета си, очевидно докато чукал едно седемнайсетгодишно чернокожо момиче на име Дафни Шъртлеф. Тази история се раздуваше много, понеже щом дойдеше време за избори, шерифът винаги се фукаше с жена си и шестте си момчета – по онова време, ако искаше да го изберат на някакъв пост, човек трябваше да е по католик и от папата. Но хората обичат лицемерите; нали знаете, те познават своите, а винаги е приятно, когато хванат някого

със свалени гащи и щръкнал хуй и този някой не си ти.

Освен че бе лицемер, той беше и некадърен, от онези, които обичат да ги снимат как гаят котето на някоя дама, когато всъщност някой друг – например помощник-шерифът Роб Макгий – е рискувал да си строши врата, за да свали котката от дървото.

Макгий слушал несвързаните думи на Марджъри Детерик в продължение може би на две минути, после я прекъснал с четири-пет въпроса – бързи и кратки, като отсечените удари на опитен боксьор, от онези удари, които са толкова бързи и силни, че кръвта шурва още преди да те заболи. Когато получил отговорите, той казал:

– Ще телефонирам на Бобо Марчънт. Той има кучета. Вие стойте там, госпожо Детерик. Ако мъжът ви и момчето ви се върнат, накарайте и тях да си останат въщи. Поне опитайте.

Междувременно съпругът ѝ и синът ѝ проследили пътя на престъпника почти пет километра на северозапад, но го загубили, когато следата му изчезнала сред боровата гора. Както казах, те били земеделци, а не ловци и вече знаели, че преследват звяр. По пътя открили жълто горнище, което съответствало на долнището на пижамката на Кати, и още едно парче от нощницата на Кора. И двете били напоени с кръв, и вече нито Клаус, нито Хауи бързали толкова, колкото в началото. Горещите им надежди трябва да са се били охладили, потъвайки надолу, както става със студената вода, защото е по-тежка.

Те навлезли в гората в търсене на следи и като не открили, опитали на друго място със същия резултат и после на трето. Този път намерили кръвава диря по игличките на боровете. Тя продължавала известно време, после прекъсвала и двамата отново започнали да се лутат. Вече било към девет часа сутринта и започнали да се чуват викове на хора и лай на кучета. Роб Макгий бил успял да събере група от доброволци за толкова време, колкото щяло да отнеме на шериф Крийбс да изпие първото си кафе с бренди. Към девет и петнайсет те настигнали Клаус и Хауи Детерик, които отчаяно се шурали в края на гората. Водени от кучетата на Бобо, скоро хората продължили напред. Макгий оставил бащата и синът да вървят с тях – нямало да се върнат, дори да им заповядал, независимо колко се страхували от резултата, и помощник-шерифът трябва да го е разбирал – но ги накарал да изпразнят пушките си. Другите били сторили същото, казал Макгий – така било по-безопасно. Онова, което не им казал (нито пък го направил който и да е друг), било, че единствено те били помолени да му предадат патроните си. Полузамаяни и изпълнени с желание да свършат с този кошмар, двамата се подчинили. По този

начин навярно е бил спасен жалкият живот на Джон Кофи.

Лаещите, скимтящи кучета ги водили през гората в продължение на повече от три километра и все в тази северозападна посока. После излезли на брега на река Трапингс, която на това място е широка и бавна и тече на югоизток сред ниски, обрасли с гори хълмове, сред които семействата Крей, Робинет и Дъплиси все още правеха своите мандолини и често изплюваха гнилите си зъби, докато оряха – дълбока провинция, където мъжете се справяха със змиите в неделя сутрин и лягаха в плътски грях с дъщерите си в неделя вечер. Познавах семействата им – повечето от тях от време на време пращаха прясно месо на Стария Светльо. От отсрещната страна на реката преследвачите можели да видят как юнското слънце се издига зад стоманените релси на железопътната линия Грейт Саудърн. Около километър и половина надолу по реката и от дясната им страна бил дървеният мост, водещ към въглищните мини на „Уест Грийн“.

Сред тревата и ниските храсти открили широк утъпкан участък, облян с толкова много кръв, че мнозина от хората трябвало да изтичат обратно в гората и да се облекчат от закуската си. Открили също и останалата част от нощницата на Кора и Хауи, който дотогава проявявал достойна за възхищение издръжливост залитнал към баща си и едва не припаднал.

И именно там кучетата на Бобо Марчънт за пръв и единствен път през този ден се съдърпали помежду си. Били общо шест: два копия, две хрътки и две от онези подобни на териер мелези, които крайните южняци наричат мечи хрътки. Те искали да тръгнат на северозапад, нагоре по Трапингс, а останалите – в обратната посока, на югоизток. Животните се сборичкали, оплели се в поводите си и макар вестниците да не споменаваха нищо за това, можех да си представя ужасните ругатни, с които Бобо трябва да ги е обсипвал, докато е използвал ръцете си – неговата определено най-образована част – за да ги разплете. Навремето познавах неколцина кучкари и от опит ми е известно, че всички те забележително съответстват на това наименование.

Бобо завързал кучетата плътно едно до друго, после пхнал разкъсаната нощница на Кора Детерик под носа им, за да им напомни каква е задачата им в онзи ден, температурата през който щяла да стигне трийсет и пет градуса по пладне и комарите вече кръжели на облаци около главите на хората. Мечите хрътки изръмжали за последен път, решили да се подчинят и всички заедно с яростен лай се хвърлили надолу по реката.

Само десет минути по-късно хората спрели на място, разбирайки, че чуват още нещо освен лая на кучетата. Това бил някакъв вой, който не можело да издаде никое куче дори в смъртна опасност. Това бил звук, който никой от тях не бил чувал, но всички веднага разбрали, че го издава човек. Така казали, и аз им вярвах. Струва ми се, че и аз бих го разбрал. Чувал съм хора да вият по същия начин на път за електрическия стол. Не са много – повечето се укротяват или мълчат, или се шегуват, като че ли отиват на пикник – но някои го правят. Обикновено това са онези, които вярват в съществуването на ада и знаят, че той ги очаква в края на Зеления път.

Бобо отново стегнал поводите на кучетата. Животните били ценни и нямал намерение да ги загуби срещу психопата, който виел и нечленоразделно ломотел недалеч от тях. Другите от групата заредили пушките си и ги приготвили. Вледенени от ужасния вой, преследвачите усещали стичащата се под мишниците и по гърба им пот като студена вода. Когато мъже се смразят така, те се нуждаят от водач, за да продължат, и помощник-шерифът Макгий ги повел. Той излязъл отпред и енергично поел (обзалагам се обаче, че в този момент не се е чувствал преизпълнен с енергия) към елшите в края на гората от дясната им страна. Останалите нервно го последвали. Шерифът спрял само веднъж, и то за да даде знак на най-едрия сред тях – Сам Холис – да стои близо до Клаус Детерик. От другата страна на елшите отново имало открит участък, който се простирал до гората отдясно. Отляво бил дългият, плавен склон на речния бряг. Всички спрели като ударени от гръм. Струва ми се, че биха дали какво ли не, за да не видят онова, което било пред тях, и че никой от тях никога няма да го забрави. Това бил кошмар, открит и почти димящ на слънцето, който излиза извън границите на обикновения живот – благотворителни вечери, разходки по провинциалните улички, честен труд, любовни целувки в леглото. Всеки човек има череп и животът на всички хора има череп, казвам ви. През онзи ден онези мъже го видели – видели какво понякога се хили зад усмивката.

На брега на реката в избеляло, омазано с кръв яке без ръкави, седял най-едрият човек, когото някога били виждали – Джон Кофи. Огромните му крака със сплеснати пръсти били боси. На главата му била завързана избеляла червена кърпа, с каквато селските жени забраждат косите си в черквата. Около него се носел огромен облак комари. В двете си ръце държал трупове на голи момиченца. Русата им коса, преди къдрава и светла като памук, сега била полепнала по главите им и сплъстена от кръв. Мъжът ги стискал и виел към небето като малоумен, по

тъмнокафявите му страни се стичали сълзи, а лицето му било стърчено от огромна мъка. Той се задъхвал, гърдите му се надигали, докато ремъците на якето му не се опънали и с поредния си вой изпуснал и последната глътка въздух. Човек толкова често чете във вестниците „убиецът не проявяваше никакви угризения“, но в този случай не било така. Джон Кофи се разкъсвал от онова, което бил сторил... но животът му щял да продължи. За разлика от този на момиченцата...

Изглежда, никой не знаел колко време са останали там, приковани от гледката на виещия мъж, който на свой ред гледал оттатък огромната гладка повърхност на реката към влака, носещ се по релсите към дървения мост. Като че ли изтекъл цял час или пък цяла вечност и все пак влакът не напредвал, сякаш фучал все на едно място, като дете, което гневно тропва с крачета. Слънцето все не излизало иззад облака, зад който се било скрило, и гледката не изчезвала от очите им. Била там – истинска като ухапване от куче. Чернокожият се люлеел назад-напред, Кора и Кати се люлели с него като кукли в ръцете на великан. Измазаните с кръв мускули на огромните голи ръце на гиганта се напъгнали и отпускали, напъгнали и отпускали, напъгнали и отпускали.

Първ се раздвижил Клаус Детерик. Той изкрещял и се хвърлил към чудовището, отвлякло и убило дъщерите му. Сам Холис си знаел работата и се опитал да си я свърши, но не успял. Той бил петнайсетина сантиметра по-висок от Клаус и тежал поне трийсет килограма повече, но обезумелият баща някак си се откъснал, светкавично изминал разстоянието до Кофи и го ритнал в главата. Ботушът му, покрит със спеченото мляко, което вече се било вкиснало от жегата, попаднал точно в лявото слепоочие на великана, но той като че ли изобщо не го усетил. Просто седял там, виел, люлеел се и гледал оттатък реката. Представям си го като някой ревностен последовател на Кръста по време на проповед на Петдесетница, загледан към Обетованата земя... ако не са били трупове, разбира се.

За да откъснат изпадналия в истерия фермер от Джон Кофи, трябвало да се намесят четирима мъже и не зная колко пъти успял да го удари, преди най-после да го направят. За негъра това като че ли нямало значение – той просто продължавал да гледа оттатък реката и да вие. Що се отнася до Детерик, щом накрая го откъснали, желанието му за бой го напуснало – сякаш през огромния чернокож мъж течало някакво странно електричество (трябва да ме извините, все още съм склонен да разсъждавам с електрически метафори) и когато връзката му с онзи енергиен източник била прекъсната, той омекнал като човек, отхвърлен от

ограда, по която тече ток. Коленичил широко разкрячен на брега и скрил лицето си в ръце, разтърсен от ридания. Хауи отишъл при него и двамата се прегърнали, опрели чела едно в друго.

Двама мъже останали да ги наглеждат, а другите заобиколили с насочени напред пушки люлеещия се и виещ чернокож. Той като че ли все още не съзнавал присъствието им. Макгий пристъпил напред, като неуверено пристъпвал от крак на крак, после приклеknал до него.

– Човече – тихо казал той и Кофи веднага млъкнал. Помощник-шерифът погледнал зачервените му от плач очи. Сълзите му все още се стичали, сякаш някой бил оставил кранчето вътре в него отворено. Тези очи плачели и били някак си спокойни... далечни и ведри. Смятах, че това са най-странните очи, които съм виждал през живота си, и Макгий се чувствал по същия начин.

– Като очите на звяр, който никога дотогава не е виждал човек – точно преди процеса казал той на репортер на име Хамърсмит.

– Чуваш ли ме? – попитал.

Кофи бавно кимнал с глава. Все още държал в ръцете си ужасяващите си кукли, чиито брадички били увиснали над гърдите им така, че лицата им не можели ясно да се видят, една от малкото милости, които Господ сметнал за уместно да дари през онзи ден.

– Как се казваш?

– Джон Кофи – отвърнал гигантът с дебел и задавен от сълзи глас. – Кофи като кафе, само че не се пише така.

Макгий кимнал, после посочил с пръст към издутия джоб на гърдите на якето на негъра. Сторило му се, че вътре може да има пистолет – не че човек с такъв ръст имал нужда от оръжие, за да нанесе непоправими щети, ако поиска.

– Какво имаш там, Джон Кофи? Да не е патлак? Пистолет?

– Не, сър – с дебелия си глас отвърнал той, а онези странни очи – пълни със сълзи и измъчени на повърхността, далечни и ведри в дълбочина, сякаш истинският Джон Кофи бил някъде другаде и гледал към някаква друга земя, където не си струвало човек да се тревожи за убитите момиченца – изобщо не се откъсвали от тези на помощник-шерифа. – Просто си нося малък обяд.

– А-ха, малък обяд, така ли? – попитал Макгий, а Кофи кимнал. От очите му продължавали да се стичат сълзи и той избърсал увисналите под носа си сополи. – А откъде взимат хората като теб малък обяд, Джон Кофи? – Шерифът се насилвал да запази хладнокръвие, макар че вече можел да усети миризмата на разложение и виждал мухите,

накачали по момиченцата. Най-ужасни били косите им, по-късно бе казал той... и това го нямаше във вестниците – смяташе се за прекалено страшно за домашно четене. Не, това научих от репортера, написал този материал, господин Хамърсмит. По-късно го потърсих сам, защото тогава Джон Кофи се превърна за мен в нещо като фикс-идея. Макгий казал на този Хамърсмит, че русите им коси вече не били руси. Били станали кестеняви. От тях по бузите им се стичала кръв, сякаш някой безуспешно се бил опитал да ги боядиса и човек не трябвало да е лекар, за да разбере, че крехките им черепи са били смачкани един в друг със силата на онези мощни ръце. Навярно децата са плачели. Навярно той е искал да ги накара да замълчат. Ако момичетата бяха имали късмет, това би могло да се случи преди изнасилването.

Гледката смразявала мислите на човек, дори на такъв професионалист като помощник-шерифа. А това можело да доведе до грешки, може би дори до проливане на нова кръв. Макгий дълбоко си поел дъх и се успокоил. Поне се опитал.

– Ами, не си спомням точно, проклет да съм – със задавания си от сълзи глас отвърнал Кофи, – но това наистина е малък обяд, сандвичи и струва ми се, туршия.

– Нямах нищо против лично да се уверя, нали? – попитал Макгий. – Сега не мърдай, Джон Кофи, Не го прави, момче, защото към теб са насочени достатъчно пушки, за да те накарат да изчезнеш от кръста нагоре, само да помръднеш пръст.

Великанът продължил да гледа оттатък реката и не мърдал, докато той предпазливо бръкнал в джоба на гърдите му и извадил нещо увито във вестник и завързано с връв. Развързал го и разгърнал хартията, макар да бил съвсем сигурен, че Кофи казва истината. Оказало се сандвич с бекон и домати и желиран сладкиш. Имало и туршия, увита в кръстословица, която негрът никога не би успял да реши. Боузър бил получил надениците от малкия му обяд.

Макгий подал храната през рамо на един от другите, без да откъсва очи от Кофи. Все още приклепнал, бил прекалено близо до него, за да си позволи да отклони вниманието си дори само за миг. Отново увит и завързан, обядът най-накрая попаднал в ръцете на Бобо Марчънт, който го прибрал в раницата си, в която държал храна за кучетата си (не бих се учудил, ако вътре е имало и стръв за риба). Пакетът не бил представен като доказателство в съда – правораздаването в тази част на света е бързо, но не толкова, че да изпревари развалянето на храната – макар да били показани снимки.

– Какво е станало тук, Джон Кофи? – попитал Макгий с ниския си, сериозен глас. – Искаш ли да ми кажеш?

И Кофи казал на него и останалите почти същото, което каза и на мен – това били и последните думи, отправени от прокурора към съдебните заседатели на процеса.

– Не успях – казал той, стиснал в ръце убитите и изнасилени голи момиченца. По бузите му отново започнали да се стичат сълзи. – Опитвах се да го върна, но беше прекалено късно.

– Момче, арестувам те за убийство – заявил Макгий и после го заплюл в лицето. Съдебните заседатели се бавили четирийсет и пет минути. Съвсем достатъчно време, за да изядат своя малък обяд. Чудя се, че изобщо са имали апетит.

5.

Струва ми се разбирате, че не съм научил всичко това през онзи горещ октомврийски следобед в обляната от слънце библиотека от няколкото стари вестници, натрупани в щайга от калифорнийски портокали. Все пак научих достатъчно, че да заспя трудно през онази нощ. Когато се събуди в два през нощта и ме завари седнал в кухнята да пия айран и да пуша саморъчно свита цигара, жена ми ме попита какво има и аз я излъгах – нещо, което почти не се е случвало по време на дългия ни съвместен живот. Казах й, че пак съм се сдърпал с Пърси Уетмор. Това беше вярно, разбира се, но причината за безсънието ми бе друга. Обикновено успях да оставя неприятностите си в службата.

– Е, забрави за онзи глупак и се връщай в леглото – отвърна тя. – Имам нещо, което ще ти помогне да заспиш, и можеш да получиш всичко, което поискаш.

– По-добре да не го правим – казах аз. – Кранчето ми нещо не е съвсем наред и не искам да заразя и теб.

Тя вдигна вежди.

– Кранчето, значи, а? Предполагам, че трябва да си го пипнал от някое улично момиче последния път, когато си бил в Батън Руж. – Никога не бях ходил в Батън Руж и никога не се бях докосвал до улични момичета – знаехме го и двамата.

– Това просто е обикновена стара уринарна инфекция – казах й. – Майка ми често казваше, че момчетата ги прихващали, когато пикаели на северен вятър.

– Майка ти също имаше навик да събира солта цял ден, ако я разсипеше – възрази жена ми. – Д-р Садлър...

– Не – прекъснах я аз, като вдигнах ръка. – Той ще ме накара да взимам сулфамид и до края на седмицата ще драйфам във всеки ъгъл на кабинета си. Ще ми мине от само себе си, но междувременно предполагам, че е по-добре да стоим настрана един от друг.

Тя ме целуна по челото над лявата ми вежда, от което винаги съм настръхвал... както Джанис отлично знаеше.

– Бедничкият. Сякаш онзи ужасен Пърси Уетмор не ти е достатъчен. Идвай по-бързо в леглото.

Така и направих, но преди това излязох на задната веранда, за да се облекча (и първо проверих посоката на вятъра с напльончен палец – онова, което ни казват родителите ни като малки, рядко се забравя, колкото и да е глупаво). Пикаенето на открито е едно от удоволствията на живота в провинцията, които поетите никога не успяват съвсем да проумеят, но през онази нощ не беше никакво удоволствие – излизащата от мен вода ме изгаряше като въз пламенен керосин. И все пак си мислех, че следобеда бях малко по зле и бях сигурен, че съм бил по-зле два-три дни преди това. Надявах се, че състоянието ми е започнало да се подобрява. Никога не е имало по-безпочвени надежди. Никой не ми беше казал, че понякога щом вирусът влезе там вътре на топло и влажно, може да си почине за ден-два, преди отново да се развилнее. Щях да се изненадам, когато го разбях. Още повече щях да се изненадам, когато разбях, че след още петнайсет-двайсет години ще се появят хапчета, способни да се справят с инфекцията за рекордно време... и макар тези хапчета да предизвикваха леко гадене или стомашно разстройство, почти никога не те караха да повръщаш като таблетките сулфамид на д-р Садлър. Тогава през трийсет и втора не можеше да направиш друго, освен да чакаш и да се опитваш да не обръщаш внимание на усещането, че някой е напълнил вътрешностите ти с керосин и после е поднесъл към него запалена клечка кибрит.

Допуших си фаса, отидох в спалнята и най-после заспах. Сънувах момичета със свенливи усмивки и кръв по косите.

6.

На следващата сутрин на бюрото ми имаше розова бележка, която ме приканваше колкото е възможно по-скоро да намина покрай

кабинета на директора. Знаех за какво става дума – играта си имаше не-писани, но много важни правила и предишния ден аз бях престанал да играя по тях – така че отлагах явяването си колкото можех повече. Предполагам, че беше същото като с отиването ми на лекар за уринарния ми проблем. Винаги съм смятал принципа „давай да свършваме с тази работа“ за прекомерно надценяван.

Така или иначе не се втурнах към кабинета на директор Мурс. Вместо това съблякох вълнената си униформена куртка, сложих я на облегалката на стола си и включих вентилатора – денят отново бе горещ. После седнах и прегледах рапорта за нощната смяна на Брутс Хауъл. Нямаше нищо тревожно. Делакроа поплакал малко, след като се прибрал от разходка – правеше го почти всяка вечер и по-скоро заради себе си, отколкото заради хората, които беше изпекъл живи, съвсем сигурен съм – и после извадил господин Джингълс, мишката, от цигарената кутия, в която спеше. Това успокоило Дел и през останалата част от нощта спал като новородено. Господин Джингълс най-вероятно бе прекарал времето върху корема на Делакроа със свита над лапичките си опашка и с немигащи очи. Сякаш Господ беше решил, че на Делакроа му трябва ангел пазител, но в мъдростта Си беше повелил, че за плъх като убиеца от Луизиана е подходяща единствено мишка. Не че всичко това го имаше в доклада на Бруталния, разбира се, но самият аз бях изкарал достатъчно нощни дежурства, за да мога да чета между редовете. Имаше и кратка бележка за Кофи: „Остана буден, през повечето време мълча, може и да е плакал малко. Опитах се да завържа разговор, но след няколкото му нечленоразделни отговора се отказах. Може би Пол или Хари ще имат повече успех.“

„Завързването на разговор“ всъщност беше в основата на работата ни. Тогава не го знаех, но като се връщам назад от позицията на тази странна преклонна възраст (струва ми се, че всички преклонни възрасти изглеждат странни на хората, които трябва да ги изживеят), разбирам, че е било така, и защо не съм го съзнавал навремето – било е прекалено важно за работата ни, каквото е дишането за живота ни. Не бе важно приходящите надзиратели да са добри в „завързването на разговор“, а беше жизненоважно за мен, Хари, Бруталния и Дийн... и това бе една от причините, поради които не понасяхме Пърси Уетмор. Затворниците го мразеха, надзирателите също... мразеха го всички, предполагам, освен политическите му приятели, самият Пърси и може би (но само може би) майка му. Той беше като доза бял арсеник, поръсен в сватбена торта и струва ми се, още от самото начало съм разбирал какво представлява.

Той бе таящият се в очакване инцидент. Що се отнасяше до останалите от нас, ние можехме да се забавляваме с мисълта, че сме най-полезни не като надзиратели на осъдените, а като техни психиатри – тази идея отчасти ме занимава и до днес – но знаехме как да завързваме разговор... а без разговора хората, които очакваха реда си за Стария Светльо, имаха гадния навик да полудяват.

Под доклада на Бруталния си отбелязах да поговоря с Джон Кофи – поне да опитам – и после се заех с писмото, пратено ми от Къртис Андерсън, главния заместник на директора. В него се казваше, че той, Андерсън, съвсем скоро очаквал заповед за ДНЕ на Едуърд Делакроа (правописна грешка на Андерсън – името на осъдения всъщност беше Едуар Делакроа). ДНЕ означаваше дата на екзекуцията и според съобщението Къртис имал данни от сигурен източник, че дребният французин ще измине последния си път малко преди деня на Все светии – предполагаше, че става дума за 27 октомври, а неговите предположения бяха подкрепени от достоверна информация. Но преди това сме могли да очакваме нов затворник на име Уилям Уортън. „Той е от онези, които хората наричат «проблемни деца» – пишеше с наклонения си и някак си педантичен почерк Къртис. – Адски луд и горд от това. През последната година обиколил целия щат и накрая извършил най-тежкото престъпление. По време на грабеж убил трима души. Една от жертвите била бременна жена. Докато бягал, убил и четвърти – служител от щатската полиция. Не улучил единствено една монахиня и някакъв слепец. – Това ме накара да се усмихна. – Уортън е деветнайсетгодишен, в горната част на предмишницата на лявата му ръка е татуиран надписът «Били Хлапето⁴». Ще ти се наложи да го пошляпнеш някой и друг път, гарантирам ти го, но бъди внимателен. На този човек просто не му пука. – Беше подчертал последното изречение с двойна линия и накрая завършваше с думите: – Освен това може да се задържи доста време. Обжалва присъдата си, трябва също да се има предвид фактът, че е непълнолетен.“

Лудо хлапе, обжалва, вероятно ще се задържи известно време. О, всичко това изглеждаше направо прекрасно. Изведнъж денят започна да ми се струва твърде горещ и повече не можех да отлагам срещата с директора Мурс.

През годините си като надзирател в Студената планина съм работил за трима директори – Хал Мурс беше последният и най-добрият от тях. В известен смисъл. Откровен, праволинеен, лишен дори от

---

4. Уилям Х. Бони (1859–1881) – легендарен американски престъпник – Б.пр.

рудиментарния хумор на Къртис Андерсън, но с достатъчно политически такт, за да запази работата си през онези мрачни години... и с достатъчно честност, за да не се съблазни от играта. Нямаше да се издигне повече, но, изглежда, това го устройваше. Тогава беше петдесет и осем или петдесет и девет годишен, с дълбоко набраздено лице на копой, което навярно би се харесало на Бобо Марчънт. Косата му бе бяла и се ръкуваше някак си сковано, но беше силен. Година преди това, когато един от затворниците се нахвърли срещу него във вътрешния двор с подострена летва от щайга, Мурс запази самообладание, сграбчи го за китката и я изви толкова силно, че костите на нападателя изхрущяха като сухи клонки в огън. Забравил всичките си жалби, затворникът коленичи на земята и започна да плаче за майка си.

– Аз не съм майка ти – с отработения си южняшки акцент отвърна директорът, – но ако бях, щях да си повдигна полите и да те опикая от онази дупка, от която съм те родила.

Когато влязох в кабинета му, той понечи да се изправи и аз му махнах да остане на мястото си. Седнах от другата страна на бюрото му и започнах с въпрос за жена му... само че в нашия край не се прави така.

– Как е онова твоє хубаво момиче? – ето как го попитах аз, сякаш Мелинда беше само седемнайсетгодишна, а не на шейсет и две-три. Загрижеността ми бе искрена – тя беше жена, която самият аз бих обичал и за която бих се оженил, ако житейските ни пътища се бяха пресекли – но пък и нямах нищо против малко да го отклони от главната му работа.

Той дълбоко въздъхна.

– Не е добре, Пол. Изобщо не е добре.

– Пак ли главоболие?

– Тази седмица само веднъж, но беше най-тежкото досега – онзи ден трябваше почти през цялото време да лежи. А сега пък се появи тази слабост в дясната ѝ ръка... – Той повдигна изпъстрената си с кафеникави петна дясна ръка. Известно време и двамата я гледахме как трепери над бележника му, после директорът я отпусна. Разбихах, че би дал какво ли не, за да не му се налага да ми каже онова, което ми казваше, и аз бих дал също толкова, за да не ми се налага да го чуя. Главоболията на Мелинда бяха започнали през пролетта и през цялото лято докторът беше твърдял, че са „мигренни пристъпи, дължащи се на нервно напрежение“, навярно причинено от предстоящото пенсиониране на Хал. Само че нито един от двамата не можеше да очаква пенсионирането му, жена ми ми бе казала, че мигрената не е болест на старите, а на младите. Когато болните достигнали възрастта на Мелинда Мурс, те обикновено

оздравявали, а не обратното. А сега и тази слабост в ръката. Не ми приличаше на нервно напрежение, а по-скоро на истински удар.

– Д-р Хавърстром иска да я заведе до болницата в Индианола – рече Мурс. – Да ѝ направят изследвания. Има предвид рентгенови снимки на главата и кой знае какво друго. Уплашена е до смърт. – Той замълча, после прибави: – Да ти кажа честно, аз също.

– Да, но ти го разбираш – отвърнах аз. – Недейте да чакате. Ако се окаже, че е нещо, което могат да видят на рентгена, може да се окаже нещо лечимо.

– Да – съгласи се той и после, само за миг – единствения през тази част от разговора ни – очите ни се срещнаха. Помежду ни се установи онова разбиране, което няма нужда от думи. Можеше да е удар, да. Можеше също да е тумор в главата ѝ и ако беше така, възможността лекарите в Индианола да са в състояние да направят каквото и да е се равняваше почти на нула. Това бе 1932, спомнете си, когато дори нещо сравнително просто като уринарната инфекция, означаваше или сулфамид и повръщане, или болки и чакане.

– Благодаря ти за загрижеността, Пол. А сега да си поговорим за Пърси Уетмор.

Изпъшках и покрих очите си с длан.

– Тази сутрин ми се обадиха от столицата на щата – безизразно изрече директорът. – Беше доста неприятен разговор, сигурен съм, че можеш да си го представиш. Пол, губернаторът е под такъв чехъл, все едно не управлява, ако разбираш какво искам да кажа. А жена му има брат, който има един-единствен син. Този син е Пърси Уетмор. Снощи той телефонира на баща си, а баща му телефонира на леля му. Трябва ли да ти обяснявам останалото?

– Не – отвърнах. – Пърси се е разпискал. Като някое мамино дете, което казва на учителя, че видял Джак и Джил да се натискат в съблекалнята.

– Да – съгласи се Мурс, – горе-долу е така.

– Знаеш ли какво стана между Пърси и Делакроа, когато докараха французина? – попитах аз. – Какво направи Пърси с проклетата си дъбова палка?

– Да, но...

– И знаеш как понякога я прокарва по решетките, просто ей така. Той е долен, глупав и не зная още колко време ще мога да го търпя. Това е самата истина.

Познавахме се от пет години. Това можеше да е много време за

хора, които се разбират, особено когато работата отчасти се състои в това да разменяш живот за смърт. Искам да кажа, че той знаеше какво имам предвид. Не че щях да напусна – не и когато Депресията дебнеше извън стените на затвора като опасен престъпник, когото не можем да заловим. И по-добри от мен се скитаха по пътищата или се самоубиваха. Аз имах късмет и го знаех – децата бяха пораснали и през последните две години ипотеката, онзи стокилограмов мраморен блок, се беше смъкнал от плещите ми. Но човек трябва да се храни, жена му също. Освен това бяхме свикнали да пращаме на дъщеря ни и зет ни по двайсет долара винаги, когато можехме да си го позволим (а понякога и когато не можехме, ако писмата на Джейн бяха твърде отчаяни). Зет ни бе безработен гимназиален учител и ако през онези дни това не се равняваше на отчаяние, думата просто нямаше друго значение. Така че не, човек не можеше да се откаже от сигурна работа като моята... не и хладнокръвно, разбира се. Но през онази есен моята кръв не беше хладна. Температурите навън не бяха нормални за сезона и инфекцията, която пълзеше в мен, надуваше термометъра още повече. А когато човек е в такова състояние, понякога юрукът му неволно полита напред. А ако удариш веднъж връзка като Пърси Уетмор, спокойно можеш да продължиш да удряш, защото просто няма връщане назад.

– Точно затова те извиках – тихо каза Мурс. – От сигурен източник знам – всъщност от човека, който ми телефонира тази сутрин – че Пърси е подал молба за „Брайър“ и че ще го приемат.

– За „Брайър“ – повторих аз. Ставаше дума за „Брайър Ридж“, една от двете щатски болници. – Какво прави това момче? Да не се разхожда из щатските заведения?

– Става дума за административна работа. С по-добра заплата и свързана с книжа, а не с местене на болнични легла посред най-голямата жегла. – Той ми се ухили. – Знаеш ли, Пол, вече можеше да си се избавил от него, ако по време на екзекуцията на Вожда не го беше сложил заедно с Ван Хей в кабината за прекъсвача.

За миг думите му ми се сториха толкова странни, че не можех да проумея какво има предвид. А може би просто не исках.

– А къде другаде трябваше да го сложа? – попитах аз. – За Бога, той изобщо не знае какво прави в блока! Да го направя действителен участник в екзекуциите... – Не довърших. Не можех да довърша. Възможността за прецаквания ми се струваше безкрайна.

– Въпреки това е най-добре да участва по-активно в екзекуцията на Делакроа. Разбира се, ако искаш да се избавиш от него.

Погледнах го със зяпнала уста. Накрая успях да се съвзема и да отговоря:

– Какво искаш да кажеш? Че иска да е толкова близо, за да може да помирише как вътрешностите на французина се пържат ли?

Мурс сви рамене. Очите му, толкова топли, когато говореше за жена си, сега изглеждаха ледени.

– Вътрешностите на Делакроа ще се изпържат независимо от участието на Уетмор – отвърна ми. – Нали така?

– Да, но той може да прецака нещата. Всъщност, Хал, той винаги е склонен да ги прецаква. А пред трийсетина свидетели... пред репортери, дошли чак от Луизиана...

– С Брутъс Хауъл ще се погрижите да не ги прецака. А ако все пак го направи, това влиза в неговото досие, а то ще е още тук дълго след като връзките му в щатското правителство прекъснат. Нали разбираш?

Разбирах. Гадеше ми се и изпитвах страх, но разбирах.

– Може да реши да остане за екзекуцията на Кофи, но ако имаме късмет, ще получи всичко, което му трябва, от Делакроа. Просто се погрижи да вземе по-активно участие.

Бях възнамерявал отново да поставя Пърси в кабината на прекъсвача, после долу в тунела да придружава носилката, която щеше да откара Делакроа до хладилния фургон, паркиран отатък пътя пред затвора, но без да се колебаю, се отказах от плановете си. Кимнах. Имах чувството, че поемам риск, но не ме интересуваше. Той можеше да участва в екзекуцията, да закрепил металната шапка, после да гледа през решетката и да каже на Ван Хей да превключи на две. Можеше да гледа как дребничкият французин яхва мълнията, която той, Пърси Уетмор, е пуснал от бутилката. Нека изживее гадната си малка възбуда, ако това означаваше за него узаконеното от държавата убийство. Можеше да продължи към „Брайър Ридж“, където щеше да има свой кабинет с вентилатор. А ако на следващите избори чичо му загубеше поста си и му се наложеше да разбере какво представлява истинската работа в трудния, нажежен от слънцето стар свят, в който не всички лоши момчета бяха заключени зад решетки и понякога човек получава удари по главата си, толкова по-добре.

– Ясно – казах аз и се изправих. – За екзекуцията на Делакроа ще му дам повече работа. А междувременно ще запазя мира.

– Добре – отвърна директорът и също се изправи. – Между другото, какво става с онзи твой проблем? – Той тактично посочи към слабините ми.

– Като че ли съм малко по-добре.

– Чудесно. – Изпрати ме до вратата. – Как е Кофи, между другото? Ще ни причинява ли някакви неприятности?

– Мисля, че не. Засега кротува. Странен е – очите му са странни – но кротува. Ще го наблюдаваме обаче. Не се тревожи за това.

– Знаеш какво е направил, разбира се.

– Естествено.

Стигнахме до приемната, където старата госпожица Хана както винаги чукаше по пишещата си машина, явно от края на последната ледникова епоха. Отидох си с облекчение. Имах чувството, че лесно съм се отървал. В края на краищата беше приятно да знаеш, че имаш възможност да надживееш Пърси.

– Поздрави Мелинда – казах аз – и недей излишно да се тревожиш. Навярно в края на краищата ще се окаже просто мигрена.

– Можеш да се обзаложиш – отвърна той. Устните му се усмихнаха, но очите му бяха тъжни. Съчетанието бе смразяващо.

Що се отнася до мен, аз се върнах в блок Е, за да започна новия работен ден. Имаше документи за четене и писане, трябваше да се чистят подове, да се разнася храна, да се прави график за дежурствата за следващата седмица, имаше стотици подробности, за които трябваше да се погрижа. Но повечето беше чакане – в затвора винаги е така, чакането никога не свършва. Чаках Едуар Делаacroa да извърви Зеления път, чаках да пристигне Уилям Уортън с неговата ухилена уста и с татуировката му на Били Хлапето, и най-вече, чаках Пърси Уетмор да излезне от живота ми.

7.

Мишката на Делаacroa бе една от Божиите загадки. До онова лято в блок Е никога не бях виждал мишки и никога повече не видях след онази есен, когато французинът ни напусна през една гореща и бурна октомврийска нощ – напусна ни по толкова ужасяващ начин, че не мога да си наложа да си го припомня. Делаacroa твърдеше, че бил дресирал мишката, която започна живота си сред нас като Стиймбоут Уили, но всъщност мисля, че беше точно обратното. Дийн Стантън е съгласен с мен, Бруталния също. И двамата бяха там през онази нощ, в която мишката се появи, и както Бруталния казваше: „Животинчето вече беше полуопитомено и два пъти по-умно от онзи французин, който си мисли, че го

притежава.“

Двамата с Дийн бяхме в кабинета ми, преглеждахме архива от предишната година и се готвехме да пишем втори циркулярни писма на свидетелите на пет екзекуции и трети – на още шест чак до 1929. По принцип искахме да разберем само едно – доставила ли им е удоволствие предложената услуга. Зная, че звучи ужасно, но това бе от изключително значение. Като данъкоплатци те бяха наши клиенти, но много специални. Мъжете и жените, които идваха посред нощ, за да наблюдават как умира един човек, имаха особена, неотложна причина да го направят – особена потребност, и ако екзекуцията е подходящо наказание, тази потребност би трябвало да е задоволена. Сънували са кошмари. Целта на екзекуцията е да им покаже, че кошмарът е свършил. И може би дори става. Понякога.

– Хей! – извика Бруталния от бюрото си в началото на коридора. – Хей, вие двамата! Елате тук!

Ние с Дийн се спогледахме с еднакво тревожно изражение, като си помислихме, че нещо се е случило или с индианеца от Оклахома (казваше се Арлен Битърбък, но ние го наричахме Вожда... а Хари Теруилигър му викаше Вожда Козьо сирене, защото твърдеше, че Битърбък миришел така), или с онзи, на когото казвахме Президента. Но после Бруталния се разсмя и ние побързахме да видим какво става. Смехът в блок Е звучеше почти толкова неприлично, колкото и в черква.

Старият Ту-Ту, затворникът, който по онова време буташе количката с храната, беше пристигнал и Бруталния се бе заредил за дългата нощ – три сандвича, две соди и две парчета сладкиш. Както и чиния с картофена салата, която Ту-Ту несъмнено беше отмъкнал от затворническата кухня, макар да се предполагаше, че няма достъп до нея. Бруталния бе отворил пред себе си дневника и колкото и да беше чудно, още не го бе изцапал. Разбира се, той едва започваше.

– Какво? – попита Дийн. – Какво има?

– Тази година щатският парламент най-после трябва да си е развързал кесията достатъчно, за да наеме нов надзирател – рече Бруталния, като продължаваше да се смее. – Я погледнете ей там.

Той посочи с ръка и ние видяхме мишката. Аз също се разсмях и накрая Дийн се присъедини към нас. Наистина не можехме да се удържим, защото мишката приличаше точно на надзирател, който прави обиколките си на всеки четвърт час – дребен, космат мъж, проверяващ дали някой не се опитва да избяга, или да се самоубие. Животинчето се затичваше към нас по Зеления път, после спираше, въртеше глава

настрани, сякаш оглеждаше килиите. След това отново изприпкваше напред. Фактът, че можехме да чуем хъркането и на двамата ни затворници въпреки викането и смеха, някак си правеше ситуацията още по-смешна.

Това беше съвсем обикновена кафява мишка, като изключим начина, по който проверяваше килиите. Дори влезе в една-две от тях, пъргаво промушквайки се между долните решетки, така че, струва ми се, мнозина от бившите ни и настоящи затворници биха ѝ завидели. Разбира се, осъдените винаги искаха да се измъкнат навън.

Мишката не влезе в нито една от двете заети килии, само в празните. И накрая почти стигна до мястото, където бяхме ние. През цялото време очаквах, че ще се върне назад, но животинчето не го направи. Не проявяваше какъвто и да е страх от нас.

– За една мишка не е нормално да се приближава толкова до хора – малко нервно изрече Дийн. – Може да е бясна.

– О, Господи! – изломоти Бруталния с пълна уста. – Голям експерт по мишките се извъди. Може би виждаш и пяна по устата ѝ, а?

– Изобщо не виждам устата ѝ – отвърна Стантън и това ни накара отново да избухнем в смях. Аз също не виждах устата ѝ, но можех да видя малките тъмни точки на очите ѝ и те не ми се струаха нито безумни, нито бесни. Изглеждаха заинтригувани и интелигентни. Водил съм на смърт хора – хора с, както се предполагаше, безсмъртна душа – които изглеждаха по-тъпи от онази мишка.

Тя продължи по Зеления път и стигна на по-малко от метър от бюрото... както можете да си представите, то не беше никаква изискана мебел, а от онези бюра, зад които седят учителите в общинските гимназии. Животинчето спря там и изви опашка около лапичките си така превзето, като възрастна дама, която оправя полите си.

Тогава престанах да се смея – внезапно изпитах пронизващ до костите хлад. Трябва да кажа, че не зная защо се чувствах така – никой не обича да вади на показ нещо, което би го накарало да изглежда смешен – но аз, разбира се, го правя и щом казвам истината за останалото, предполагам, че мога да я кажа и за това. За миг си представих, че съм на мястото на онази мишка, не надзирател, а просто още един осъден престъпник по Зеления път, осъден, но все още способен храбро да вдигне поглед към бюрото, което трябва да е изглеждало километри високо (както несъмнено някой ден ще ни изглежда тронът, от който ще ни съди Господ), и към гигантите с могъщи гласове и сини дрехи, които седяха зад него. Гиганти, които стреляха по представителите на нейния вид

с 46-милиметрови оръжия, смазваха ги с метли или им поставяха капани, капани, които чухаха гръбначния им стълб, докато предпазливо пропълзваха над думата „ПОБЕДИТЕЛ“, за да си гризнат от сиренето, закачено на малката медна пластинка.

До бюрото нямаше метла, но имаше кофа за миене на под все още с парцала вътре. Малко преди да седнем с Дийн в кабинета ми, на свой ред бях измил зеления линолеум и шестте килии. Видях, че Дийн се готви да грабне парцала и да замахне с него. Докоснах го по ръката точно в мига, в който пръстите му се допираха до дългата дървена дръжка.

– Остави я на мира – казах аз.

Той сви рамене и отдръпна ръка. Имах чувството, че желанието му да убие мишката не е по-силно от моето.

Бруталния отчупи парченце от сандвича си и го протегна пред бюрото, като лекичко го разтърка между двата си пръста. Мишката като че ли погледна с още по-силен интерес, сякаш знаеше точно какво е това. Навярно беше така – виждах как мустачките ѝ помръдват и нослето ѝ се събърчва.

– О, Брутален, недей! – възкликна Дийн, после погледна към мен. – Не му го позволявай, Пол! Ако нахрани проклетото животинче, можем да опънем бохчите за всяко четириногло.

– Просто искам да видя какво ще направи – отвърна Бруталния. – От чисто научен интерес. – Той ме погледна – аз бях шефът дори за такива дребни отклонения от рутинната работа като това. Замислих се и свих рамене. Така или иначе нямаше никакво значение. Истината бе, че аз също исках да видя какво ще направи.

Е, изяде го, разбира се. В края на краищата беше времето на Депресията. Но начинът, по който го изяде, очарова всички ни. Тя се приближи до парченцето, подуши го отстрани, после седна пред него като куче, което изпълнява номер, хвана го и разчупи хляба, за да стигне до месото. Направи го така естествено като човек, който забива вилица в прекрасно телешко печено в любимия си ресторант. Никога не съм виждал животно да яде по такъв начин, дори и добре дресирано домашно куче. И през цялото време мишката не откъсваше очи от нас.

– Мишката или е много умна, или е адски гладна – каза някакъв друг глас. Беше Битърбък. Беше се събудил и сега стоеше до решетката на килията си само по размъкнати гашета. Между показалеца и средния пръст на дясната му ръка стърчеше саморъчно свита цигара и металносивата му коса падаше върху раменете му – някога навярно мускулести, но сега отпуснати – сплетена на две плитки.

– Да знаеш някоя индианска мъдрост за мишките, Вожде? – попита Бруталния, като продължаваше да гледа мишката. Всички бяхме очаровани от начина, по който държеше парченцето говеждо в предните си лапички и от време на време го обръщаше или го поглеждаше, сякаш с възхищение и одобрение.

– Не – отвърна той. – Някога познавах един, който твърдеше, че ръкавиците му били от миша кожа, но аз не му вярвах. – После се изсмя, сякаш всичко това беше шега, и се отдалечи от решетката. Чухме изскърцването на койката му, когато отново си легна.

Изглежда, това бе сигнал за мишката, за да си тръгне. Тя дояде парченцето месо, подуши онова, което беше останало (предимно хляб, напоен с жълта горчица), и после отново погледна към нас, като че ли искаше да запомни лицата ни, ако се случеше пак да се срещнем. След това се обърна и заприпка по пътя, по който бе дошла, този път без да спира, за да оглежда килиите. Припряността ѝ ме накара да се сетя за Белия заек от „Алиса в страната на чудесата“ и аз се усмихнах. Животинчето не спря на вратата на карцера, а изчезна под нея. Стените на стаята бяха меки, за хора, чиито мозъци малко са поомекнали. Когато не се налагаше да я използваме по предназначение, в нея държахме неща за чистене и няколко книги (повечето бяха уестърни от Кларънс Мълфорд, но една от тях – давана само в специални случаи – представляваше богато илюстрирано книжле, в което Попай, Блъто и дори демонът-хамбургер Уимпи се редуваха да го тъпчат в устата на Олив Ойл). Имаше и някои други неща, например цветни пастели, които по-късно Делакроа вкара в употреба. Не че тогава той беше проблемът ни – това бе по-рано, спомнете си. В стаята също имаше едно палто, което никой не искаше да носи – бяло, ушито от двоен брезент, с копчета, клипсове и токи. Всички знаехме как светкавично да закопчаме в него някое проблемно дете. На нашите момчета не им се случваше често да се разбесняват, но когато все пак се случеше, братче, не можехме да чакаме положението да се оправи от само себе си.

Бруталния бръкна в чекмеджето на бюрото и извади голямата, подвързана с кожа книга със златен надпис „ПОСЕТИТЕЛИ“ на корицата. Обикновено тя стоеше там по цял месец. Когато някой от затворниците имаше посетители – без да се смятат адвокатите и свещениците – той отиваше в стаята до столовата, предназначена специално за тази цел. Наричахме я Аркадата. Не зная защо.

– Какво, по дяволите, си мислиш, че правиш? – попита Дийн Стантън и примижа над очилата си, докато Бруталния отваряше книгата и

тържествено прелистваше страниците от изминали години с посетители на вече мъртви хора.

– Изпълнявам параграф 19 – отвърна той, като намери необходимата страница. Взе молив, напљончи върха му – отвратителен навик, от който не можехме да го отучим – и се приготви да пише. Параграф 19 гласеше просто: „Всеки посетител в блок Е трябва да покаже жълт пропуск, издаден от администрацията, и задължително трябва да бъде вписан.“

– Полудял е – обърна се към мен Дийн.

– Мишката не ни показва пропуска си, но този път няма да взема мерки – рече Бруталния. Отново напљончи молива за късмет, после попълни в графата „ВРЕМЕ НА ВЛИЗАНЕ В БЛОКА“ 21:49 ч.

– Ами да, защо не, големите шефове навярно правят изключение за мишките – отвърнах аз.

– Разбира се, че правят – съгласи се той. – Нали мишките нямат джобове. – Обърна се към часовника на стената зад бюрото, после вписа в графата „ВРЕМЕ НА ИЗЛИЗАНЕ ОТ БЛОКА“ 22:01 ч. Между тези две графи имаше оставено повече пространство, озаглавено „ИМЕ НА ПОСЕТИТЕЛЯ“. След миг на дълбоко размишление – навярно за да си спомни ограничените си знания по правопис, тъй като съм сигурен, че идеята вече е била оформена в главата му – Бругъс Хауъл грижливо написа „СТИЙМБОУТ УИЛИ“, както повечето хора наричаха по онова време Мики Маус⁵. Това се дължеше на онзи първи говорещ анимационен филм, в който Мики ококорваше очи, завърташе се и дърпаше въжето за свирката на мостика на парахода. – Е – рече, като затвори книгата и я върна в чекмеджето, – всичко е готово.

Засмях се, но Дийн, който винаги възприемаше нещата сериозно, даже да разбираше, че става дума за шега, се мръщеше и яростно бърсеше очилата си.

– Ако някой види това, ще загазиш. – Поколеба се и прибави: – Някой неподходящ. – Отново се поколеба и преди да довърши, късогледо се заоглежда, едва ли не очаквайки да види, че на стените са им пораснали уши. – Някой като например Пърси Цуни ми гъза и върви по дяволите Уетмор.

– Ами – заяви Бруталния. – В деня, в който Пърси Уетмор плъосне гадния си задник зад това бюро, аз напускам.

– Няма да се наложи – каза Дийн. – Ако Пърси прошепне каквото

---

5. На английски steamboat означава параход – Б.пр.

трябва на когото трябва, направо ще те уволнят за това, че си правиш майтапи. А той може. Знаеш, че може.

Бруталния изръмжа, но нищо не отговори. Реших, че по-късно същата нощ Хауъл ще изтрие онова, което бе написал. А ако не той, щях да го направя аз.

На следващата вечер, след като отведе първо Битърбък, а после и Президента в блок Д, в който след прибирането на обикновените затворници по килиите се къпеха осъдените на смърт, Бруталния ме попита дали да не потърсим Стиймбоут Уили в карцера.

– Предполагам, че би трябвало – отвърнах аз. Предишната вечер добре се бяхме посмели с мишката, но знаех, че ако я намерим в карцера – особено ако откриехме, че е започнала да си свива гнездо в някоя от тапицираните стени – ще се наложи да я убием. По-добре да убиеш разузнавача, независимо колко е забавен, отколкото да се налага да живееш с онези, които ще дойдат след него. Излишно е да ви казвам, че и двамата не си падахме по убиване на малки мишки. В края на краищата държавата ни плащаше да убиваме плъхове.

Но през онази нощ не открихме Стиймбоут Уили – по-късно известен като господин Джингълс – нито в меките стени, нито зад купчините боклук, които бяхме изнесли в коридора. Имаше много боклуци, повече, отколкото очаквах, защото отдавна не се беше налагало да използваме карцера. С идването на Уилям Уортън това щеше да се промени, но, разбира се, тогава още не го знаехме. За наше щастие.

– Къде ли може да е отишла? – накрая попита Бруталния, като избърса потта от тила си с голяма синя кърпа. – Няма нито дупки, нито цепнатини... само това, но... – Посочи към отвора на канала в пода. Под решетката, през която мишката би могла да се провре, имаше ситна стоманена мрежа, през която не можеше да мине дори мушичка. – Как ли е влязла? А как ли е излязла?

– Не зная – отвърнах аз.

– Но тя наистина влезе тук, нали? Искам да кажа, че и тримата я видяхме.

– Да, мушна се под вратата. Трябваше да се помъчи малко, но се мушна.

– Божичко! – възкликна Бруталния – дума, която звучеше странно от устата на толкова едър мъж. – Добре е, че затворниците не могат да се смаяват, като мишки, нали?

– Можеш да се обзаложиш. – За последен път огледах брезентовите стени, като търсех дупка, цепнатина, каквото и да е. Нямахме нищо. –

Хайде да си тръгваме.

Стиймбоут Уили се появил отново три дни по-късно, когато на бюрото на дежурния седял Хари Теруилигър. Пърси също бил на смяна и се хвърлил да гони мишката по Зеления път със същия парцал, който възнамеряваше да използва Дийн. Животинчето лесно избягало и се мушнало в пролуката под вратата на карцера. Като псувал високо, Пърси отключил вратата и отново изнесъл навън онези боклуци. Било смешно и страшно едновременно, каза Хари. Той се кълнял, че ще хване проклетата мишка и че направо ще ѝ откъсне гадната малка главичка, но, разбира се, не успял. Потен и раздърпан, с измъкната отзад униформена риза, половин час по-късно се върнал при бюрото на дежурния и като отметнал косата от очите си, казал на Хари (който спокойно си седял и си четял през повечето време от суматохата), че ще запуши пролуката под вратата. Това щяло да реши проблема с гадините, заявил той.

– Както прецениш, Пърси – отвърнал Хари и обърнал страницата с комикса, който четял. Смятал, че Уетмор ще забрави за заканата си, и се оказа прав.

8.

Една вечер същата зима, много след тези събития, Бруталния дойде при мен, когато бяхме останали само ние двамата. За момента блок Е беше празен и всички останали надзиратели временно имаха друга работа. Пърси се бе преместил в „Брайър Ридж“.

– Ела тук – каза ми със странен, напрегнат глас, който ме накара рязко да го погледна. Току-що бях пристигнал – навън беше студена нощ и валеше лапавица – и изгърсвах водата от палтото си, преди да го оставя на закачалката.

– Нещо лошо ли се е случило? – попитах.

– Не – отвърна той, – но открих къде е бил господин Джингълс. Искам да кажа, преди да го вземе Делакроа. Искаш ли да видиш?

Естествено, че исках. Последвах го по Зеления път до карцера. Всички неща, които държахме вътре, бяха изнесени в коридора – очевидно Бруталния беше използвал липсата на клиенти, за да поразчисти. Вратата зееше отворена и аз видях вътре кофата с парцала. Подът, настан със същия гаден линолеум като самия Зелен път, съхнеше на ивици. По средата на стаята бе разпъната стълбата, обикновено пазена в склада, който също служеше за последна спирка на осъдените на смърт. Откъм

задната част на стълбата до върха ѝ стърчеше поставка, каквито използват работниците, за да оставят инструменти или кутии с боя. Върху нея имаше фенерче. Бруталния ми го подаде.

– Качи се горе. Ти си по-нисък от мен, така че ще трябва да се качиш почти до върха, но ще те държа за краката.

– Имам гъдел по краката, да знаеш – казах аз и започнах да се качвам. – Особено по коленете.

– Ще го имам предвид.

– Добре – отвърнах, – защото счупеният крак е прекалено висока цена, за да откриеш откъде е дошла една-единствена мишка.

– А?

– Няма значение. – Главата ми вече беше стигнала до покритата с телена мрежа крушка по средата на тавана и усещах, че стълбата леко се люлее под тежестта ми. Чувах как зимният вятър стене навън. – Просто ме дръж.

– Държа те, не бой се. – Здравно ме хвана за прасците и аз се качих още едно стъпало нагоре. Сега темето ми беше на по-малко от петнайсетина сантиметра от тавана и можех да видя паяжините, които няколко предприемчиви паяка бяха изплели в ъгълчетата между гредите. Светнах си с фенерчето, но не успях да забележа нищо, което да си струваше риска от качването. – Не – каза той. – Търсиш прекалено надалече, Пол. Погледни наляво, там, където се събират онези две греди. Виждаш ли ги? Едната малко е избеляла.

– Виждам ги.

– Освети мястото помежду им.

Направих го и почти незабавно видях онова, което искаше да ми покаже той. Гредите бяха свързани с шест щифта и един от тях липсваше, оставяйки черна, кръгла дупка с големината на 25-центов монета. Погледнах я, после със съмнение погледнах през рамо към Бруталния.

– Мишката наистина беше малка – казах, – но чак пък толкова малка? Струва ми се, че грешиш.

– Но е отишла точно там – възрази той. – Съвсем сигурен съм.

– Не разбирам откъде си сигурен.

– Приближи се още – не се бой, държа те – и помириши.

Направих каквото ми каза, като се хванах с лявата си ръка за една от другите греди. Това ме накара да се почувствам малко по-добре. Вятърът навън отново зави и от дупката в лицето ми лъхна струя въздух. Усетих острия дъх на зимната нощ в крайния Юг... и още нещо.

Аромат на мента.

„Не позволявайте с господин Джингълс да се случи нищо лошо“ – можех да чуя думите на Делаacroa, изречени с глас, който нямаше да остане спокоен. Можех да го чуя, можех да усетя и топлинката на господин Джингълс, когато французинът ми го подаде – само едно мишле, несъмнено по-умно от повечето от себеподобните си, но така или иначе просто мишле. „Не позволявайте на онзи гадняр да направи нещо на мишката ми“ – бе казал той и аз му бях обещал. Винаги им обещавах накрая, щом Зеленият път престанеше да е мит или предположение и се превръщаше в нещо, което наистина трябваше да изминат. Ще пратите ли това писмо на брат ми, с когото не сме се виждали от двайсет години? Обещавам. Ще кажете ли петнайсет молитви за успокоение на душата ми? Обещавам. Може ли да умра с духовното си име и да се погрижите да бъде написано на надгробния ми камък? Обещавам. Само така човек можеше да ги накара да тръгнат и да го направи добре, само така можеха да седнат на стола, който се намираше на края на Зеления път, без да полудеят. Разбира се, не бях в състояние да изпълня всички тези обещания, но спазих онова, което дадох на Делаacroa. Що се отнася до самия французин, той плати ужасна цена. Гаднярът му причини страдания, адски страдания. О, зная какво беше извършил, но никоой не заслужаваше онова, което се случи с Едуар Делаacroa, щом попадна в жестоките обятия на Стария Светльо.

Аромат на мента.

И на още нещо. Нещо вътре в онази дупка.

С дясната си ръка извадих от джоба на ризата си писалка. С лявата продължавах да се държа за гредата и вече не се тревожех, че Бруталния без да иска ще погъделичка чувствителните ми колене. С пръстите на същата си ръка развъртах капачката на писалката, пяхнах писеца в дупката и измъкнах нещо навън. Беше малка, яркожълта треска и отново чух гласа на Делаacroa, този път толкова ясно, че духът му може да е бил заедно с нас в стаята – в същата стая, в която Уилям Уортън прекара толкова много от времето си.

„Хей, момчета! – този път каза гласът – зарадваният, удивен глас на човек, който е забравил, поне за известно време, къде е и какво го очаква. – Елате и вижте какво може да прави господин Джингълс!“

– За Бога! – промълвих. Чувствах се така, сякаш се задушавам.

– Намери още една, нали? – попита Бруталния. – Аз намерих три-четири.

Слязох долу и насочих ръка на фенерчето към широката му, отворена длан. Върху нея имаше няколко трески, пръснати като миниатюрни

клечици за игра на микадо. Две от тях бяха жълти, като онази, която бях намерил аз. Една бе зелена, друга – червена. Не бяха боядисани, а оцветени с пастел.

– Господи! – възкликнах с тих, разтреперан глас. – Боже мили! Това са парчета от онази макара, нали? Но защо? Защо са там горе?

– Като дете не бях толкова едър, колкото съм сега – рече Бруталния. – Израснах най-вече между петнайстата и седемнайстата си година. Дотогава бях дребен. И когато за пръв път отидох на училище, се чувствах мъничък като... е, предполагам, може да се каже мъничък като мишле. Бях уплашен до смърт. И знаеш ли какво направих?

Поклатих глава. Навън вятърът отново зави. Паяжините в ъгълчетата между гредите се разлюляха като прогнила дантела. Никога не съм бил на място, на което да съм усещал такава явна призрачност. И тъкмо тогава, докато стояхме и гледахме към треските от макарата, доведола до толкова беди, започнах да проумявам онова, което сърцето ми разбираше още откакто Джон Кофи извървя Зеления път – вече не можех да върша тази работа. Депресия или не, повече не можех да гледам как хората минават през кабинета ми, за да поемат към смъртта си. Дори още само един щеше да ми дойде твърде много.

– Поисках от майка ми една от носните й кърпички – продължи Бруталния. – И щом се усетех малък и ми се доплакваше, аз се измъквах навън, помиригнах парфюма ѝ и вече не се чувствах толкова зле.

– Да не би да смяташ... какво?... че мишката е гризала парченца от онази оцветена макара, за да ѝ напомня за Делакроа? Че една мишка...

Той ме погледна. За миг си помислих, че виждам в очите му сълзи, но навярно съм сбъркал.

– Не казвам нищо, Пол. Но ги намерих там горе и усетих аромат на мента, също като теб – знаеш, че е така. И повече не мога да върша това. Повече няма да върша това. Ако видя дори само още един човек на онзи стол, направо ще умра. В понеделник ще подам молба да ме прехвърлят в поправителния дом за момчета. Ако я одобрят преди следващата екзекуция, добре. Ако ли не, напускам и се връщам към фермерството.

– Изобщо развъждал ли си нещо друго освен камъни?

– Няма значение.

– Зная, че няма – съгласих се аз. – Мисля, че и аз ще подам молба.

Той внимателно ме погледна, за да се увери, че не го баламосвам, после кимна, сякаш въпросът бе уреден. Вятърът пак зафуча, този път достатъчно силно, за да накара гредите да проскърцат, и двамата неспокойно огледахме тапицираните стени. Струва ми се, че за миг можехме

да чуем Уилям Уортън – не Били Хлапето, не него, за нас Уортън още от първия си ден в блока беше „Дивия Бил“ – да крещи и да се смее, казвайки ни, че ще бъдем адски радостни да се избавим от него, но че никога няма да го забравим. Беше прав и за двете.

Що се отнася до онова, за което двамата с Бруталния се договорихме през онази нощ в карцера, стана точно така. Сякаш над онези малки парченце оцветено дърво бяхме положили тържествен обет. Нито един от нас повече не участва в екзекуции. Смъртта на Джон Кофи беше последната.

II. Мишлето по пътя

1.

Старческият дом, в който доизживявам последните си дни, се нарича „Джорджийски борове“. Намира се на стотина километра от Атланта и е на около двеста светлинни години от живота, който водят повечето хора – хора, да речем, под осемдесетгодишна възраст. Вие, които четете тези редове, се надявате бъдещето ви да не ви готви подобно място. То не е ужасно, не и като цяло – има кабелна телевизия, храната е добра (макар че има съвсем малко неща, които човек да може да сдъвче), но по свой начин е също толкова убийствено, колкото беше и блок Е в Студената планина.

Тук даже има един, който малко ми напомня за Пърси Уетмор, получил работата си на Зеления път заради роднинството си с губернатора на щата. Съмнявам се, че този човек тук е роднина на каквато и да е важна личност, въпреки че се държи така. Казва се Брад Долън. Постоянно си реши косата, също като Пърси и в задния му джоб винаги има нещо за четене. При Пърси това бяха списания като „Аргоси“ и „Менс Адвенчър“, а при Брад – онези малки брошурки, наречени „Буйни шегички“ и „Гадни шегички“. Той постоянно пита хората защо французинът пресякъл пътя, колко поляци са нужни, за да завият електрическа крушка, или колко души носят ковчега по време на погребение в Харлем. Също като Пърси Брад е глупак, който смята, че нищо не е смешно, ако не е гадно.

Нещо, което Брад ми каза онзи ден, ми се стори наистина умно, но не му вярвам много – дори спрелият часовник е верен два пъти дневно, гласи поговорката. „Страхотен късметлия си, че нямаш онази болест на Алцхаймер, Поли“ – каза ми. Мразя да ме нарича Поли, но той така или иначе продължава да го прави и вече съм се отказал да го моля да престане. Има и други изрази – не съвсем поговорки – които се отнасят до Брад Долън. Една от тях гласи „Можеш да отведеш един кон до вода, но не можеш да го накараш да пие“, според друга „Можеш да го облечеш, но не можеш да го изведеш“. Той прилича на Пърси и по ината си.

Когато направи забележката си за Алцхаймер, миеше пода на солариума, в който преглеждах вече изписаните страници. Много са и ми се струва, че преди да свърша, ще има още адски много.

– Онази болест на Алцхаймер, знаеш ли какво всъщност

представлява?

– Не – отвърнах аз, – но съм сигурен, че ти ще ми кажеш, Брад.

– Това е като СПИН за старците – рече той и после избухна в смях, „хъ-хъ-хъ-ха!“, точно както правеше след онези свои идиотски шегички.

Аз обаче не се засмях, защото онова, което каза, донякъде ме развълнува. Не че бях болен от Алцхаймер. Макар че тук, в „Джорджийски борове“ тази болест не е рядкост, самият аз имах само обикновените старчески проблеми с паметта. Те като че ли са свързани повече с въпроса „кога“, отколкото с „какво“. Като преглеждам написаното досега, ми се струва, че си спомням всичко случило се през трийсет и втора. Всъщност онова, което понякога се обърква в главата ми, е поредността на събитията. И все пак, ако внимавам, мисля, че мога да се оправя.

Джон Кофи дойде в блок Е и на Зеления път през октомври на онази година, осъден на смърт заради убийството на деветгодишните близначки Детерик. Това е основният ми ориентир и ако го имам предвид, би трябвало спокойно да се справя. Уилям Уортън, Дивия Бил, пристигна след Кофи, а Делакроа беше дошъл преди тях. Мишката също, онази, която Брутс Хауъл – за приятелите си Бруталния – нарече Стиймбоут Уили, а французинът я прекръсти на господин Джингълс.

Както и да го наречете, мишокът пристигна пръв, дори преди Дел – когато се появи, все още бе лято и на Зеления път имахме други двама осъдени: Арлен Битърбък – Вожда и Артър Фландърс – Президента.

Онази мишка. Онази проклета мишка. Делакроа я обичаше, но Пърси Уетмор определено не можеше да я понася. Той я намрази от самото начало.

2.

Мишката се върна само три дни след като Пърси я беше гонил по Зеления път. Дийн Стантън и Бил Додж бистрели политиката, което през онези дни означаваше, че разговарят за Рузвелт и Хувър – за Хърбърт, а не за Дж. Едгар⁶. Двамата ядели бисквити „Риц“, които около час преди това Дийн купил от стария Ту-Ту. Пърси ги слушал от вратата на кабинета и упражнявал бързи удари с палката, която толкова много обичаше. Извадил я от онзи смешен ръчно изработен калъф, който беше

---

6. Хърбърт Кларк Хувър (1874–1964) – трийсет и първият президент на САЩ (1929–1933). Джон Едгар Хувър (1895–1972) – основател и директор на ФБР от създаването му през 1924 година до смъртта си. – Б.пр.

изнамерил отнякъде, завъртял я (или поне се опитал – в повечето случаи я изпускаше и тя не падаше само защото бе закачена на китката му с кожена каишка), после отново я прибрал. През онази нощ аз не бях на работа, но на следващата вечер Дийн ми докладва всичко.

Мишката се появила на Зеления път точно като преди, изприпквала известно разстояние, после спирала и като че ли проверявала празните килии. След малко продължавала, сякаш през цялото време знаела, че търсенето ще е дълго и се била приготвила за това.

Този път Президента бил буден и стоял на вратата на килията си. Този тип някак си успяваше да изглежда спретнат даже в сините си затворнически дрехи. Съвсем случайно бяхме разбрали, че няма да седне на Стария Светльо, и се оказахме прави – не беше минала и седмица след второто преследване на мишката от Пърси, когато замениха смъртната присъда на Президента с доживотна и го преместиха от блока.

– Хей! – извикал той. – Там има мишка! Що за заведение управлявате вие, момчета? – На пръв поглед се шегувал, но Дийн ми каза, че в гласа му се долавяла ярост, сякаш дори смъртната присъда не била в състояние да избие бизнеса от душата му. Преди това бил работил като регионален ръководител на фирма за недвижими имоти, наречена „Мид-Саут Риълти Асошиейтс“, и се смятал за достатъчно хитър, че да успее да се измъкне, след като бутнал склерозирания си баща от прозореца на третия етаж с надеждата да получи двойната му застраховка „Живот“. Оказало се, че грешил, но може би не чак толкова.

– Млъквай, кретен такъв – казал Пърси, но реакцията му била по-скоро автоматична. Не изпускал мишката от очи. Бил прибрал палката в калъфа ѝ и бил взел едно от своите списания, но сега го захвърлил върху бюрото и отново извадил палката. Започнал небрежно да почуква с нея по кокалчетата на лявата си ръка.

– Кучи син – обадил се Бил Додж. – Никога досега не съм виждал тук мишка.

– А, тя май че е доста умна – отвърнал Дийн. – И изобщо не се страхува.

– Откъде знаеш?

– Беше тук преди няколко дни. Пърси също я видя. Бруталния я нарече Стиймбоут Уили.

В отговор Пърси изръмжал, но не казал нищо. Вече почуквал с палката по-бързо по опакото на дланта си.

– Гледайте – извикал Дийн. – Миналия път дойде чак до бюрото. Искам да видя дали пак ще го направи.

Мишката го направила, като по пътя заобиколила отдалече Президента, сякаш не ѝ харесвала миризмата на нашия отцеубиец. Тя огледала две от празните килии, даже се покатерила да подуши голите койки, после се върнала на Зеления път. А Пърси стоял там през цялото време и почуквал ли почуквал с палката, без да говори, изпълнен единствено с желание да я накара да съжалява, че се е върнала. Изпълнен с желание да ѝ даде урок.

– Добре, че не се налага вие, момчета, да я слагате на Стария Светльо – заинтригуван въпреки волята си, рекъл Бил. – Щяхте да изгубите адски много време, докато я завържете и ѝ сложите шапката.

Пърси продължавал да мълчи, но съвсем бавно стиснал палката между пръстите си, така както човек държи хубава пура.

Мишката спряла на същото място като преди, на по-малко от метър от бюрото, и погледнала към Дийн като затворник пред решетките на килия. За миг погледнала и към Бил, после отново насочила вниманието си към Дийн. Пърси като че ли изобщо не забелязвал нищо.

– Храбро малко копеле, трябва да ѝ го призная – казал Бил. После леко повишил глас. – Хей! Хей! Стиймбоут Уили!

Мишокът трепнал и размърдал уши, но не избягал, дори не проявил каквито и да е признаци, че се готви да избяга.

– Гледайте сега – рекъл Дийн, като си спомнил как Бруталния дал на животинчето парченце от сандвича си. – Не зная дали ще го направи пак, но...

Той отчупил малко от една бисквита и пуснал парчето пред мишката. В продължение на една-две секунди тя само гледала към оранжевата троха, като душела и мърдала тънките си като нишки мустачета. После протегнала лапички, взела парченцето, седнала на задните си крака и започнала да яде.

– Мътните ме взели! – възкликнал Бил. – Яде така изискано, като свещеник в събота вечер!

– Пък на мен повече ми прилича на някой черньо, който се тъпче с диня – отбелязал Пърси, но никой от надзирателите не му обърнал внимание. Нито пък Вожда или Президента. Мишката довършила бисквитата, но продължила да седи на мястото си, пазейки равновесие с помощта на опашчицата си, и гледала нагоре към гигантите в сини дрехи.

– Дай аз да опитам – казал Бил. Той отчупил още едно парче от бисквита, навел се над бюрото и внимателно го пуснал. Животинчето го подушило, но не го докоснало. – Ъхъ – рекъл. – Трябва да се е нахранила.

– Не – отвърнал Дийн, – просто знае, че си външен човек, това е всичко.

– Външен ли? Аз! Тук съм почти от толкова време, колкото и Хари Теруилигър! А може и от по-дълго!

– Кротко, старче, кротко – ухилил се Дийн. – Само гледай дали не съм прав. – Пуснал на земята ново парче от бисквитата. Съвсем естествено мишката го взела и отново започнала да яде, без да обръща внимание на парченцето на Бил. Но преди да успее да си гризне един-два пъти, Пърси хвърлил палката си към нея като копие.

Мишката била малка цел и трябвало да отдадем дължимото на дявола – ударът бил адски точен и спокойно можел да отнесе главата на „Уили“, ако рефлексите ѝ не били толкова бързи. Тя се навела – да, точно така, както би направил и човек – и пуснала парчето бисквита. Тежката дъбова палка прелетяла над главата и гърба ѝ достатъчно близо, за да разроши козината ѝ (поне така ми каза Дийн, така и го предавам, макар да не съм сигурен, че наистина му вярвам), после се ударила в зеления линолеум и отскочила към решетките на една от празните килии. Мишлето не изчакало да разбере дали не е станала грешка – очевидно помнело някакъв друг подобен сблъсък, обърнало се и светкавично изчезнало по коридора към карцера.

Пърси изревал от разочарование – знаел колко близо бил до целта – и отново се втурнал след животинчето. Бил Додж го хванал за ръката, навярно съвсем инстинктивно, но той се откъснал. И все пак, каза ми Дийн, вероятно тъкмо това спасило живота на Стиймбоут Уили. Пърси не само искал да убие мишката, а да я смаже, така че се затичал с огромни, комични скокове като елен, тропайки с тежките си черни работни обувки, Мишлето едва успяло да избегне последните му два скока, първият на едната страна, вторият – на другата.

– Мамка му! – извикал Пърси, като блъснал с длан по вратата. После започнал да рови из ключовете си, готвейки се да влезе в карцера и да продължи преследването.

Дийн тръгнал по коридора след него. Нарочно вървял бавно, за да се овладее. Отчасти му се искало да се присмее на Уетмор, каза ми той, но в същото време изпитвал желание да го сграбчи, да го обърне, да го залепи за вратата на стаята и да го накара да види звезди посред бял ден. Разбира се, най-вече просто бил стреснат – работата ни в блок Е беше да свеждаме кавгите до минимум, а на практика кавгата бе бащиното име на Пърси. Съжителството с него беше все едно да се опитваш да свалиш детонатора на бомба, докато зад гърба ти някой бие чинели. С една

дума, предизвикваше безпокойство. Стантън твърдеше, че виждал това безпокойство в очите на Арлен Битърбък... дори в очите на Президента, макар този господин обикновено да бе леден като консервирана краставица.

Но имало и още нещо. Дийн вече бил започнал да възприема мишлето като – е, може би не като приятел, но като елемент от живота в блока. Оттук и онова, което Пърси направил и се опитвал да направи, автоматично ставало лошо. А фактът, че той никога не би разбрал как така не е прав, представляваше съвършен пример защо не подходеше за работата, която смяташе, че върши.

Пърси изобщо не понасяше да изглежда глупаво и всички ние го знаехме. Така че, когато Дийн стигнал до края на коридора, вече се бил овладял и знаел как да се справи с проблема.

– Пак те изигра – ухилен му казал Стантън.

Той свирепо го изгледал и отметнал косата от челото си.

– Мери си приказките, цайс. Ядосан съм. Не влошавай положението.

– Значи пак е ден за пренасяне, а? – отвърнал му, без да се смее... но с присмех в очите. – Е, когато свършиш всичко този път, имаш ли нещо против да измиеш пода?

Пърси погледнал към пода. После погледнал към ключовете си. Помислил си за поредното продължително, уморително и безплодно тършуване из стаята с меки стени, докато всички наоколо стоели и го наблюдавали... включително Вожда и Президента.

– Проклет да съм, ако разбирам какво е толкова смешно – казал. – Тук не ни трябват мишки – вече и без това си имаме достатъчно гадини.

– Както кажеш, Пърси – отвърнал Дийн и вдигнал ръце. За миг бил убеден, каза ми следващата вечер, че той ще се нахвърли отгоре му. Тогава към тях се приближил Бил Додж и загладил нещата:

– Струва ми се, че си изпуснал това. – Подал на Пърси палката му. – Два пръста по-ниско и щеше да строшиш гърба на малкото копеленце.

– Да, не беше зле – гордо отвърнал той и грижливо прибрал палката си в глупавия ѝ калъф. – В гимназията играех бейзбол и нямах грешка.

– Я стига, бе, наистина ли? – попитал Бил и уважението в гласа му (макар че намигнал на Дийн, когато Пърси се извърнал) било достатъчно, за да дозаглади положението.

– Да. Веднъж играх в Ноксвил. Онези гражданя изобщо не успяха да разберат къде е топката. Можеше да стане страхотна игра, ако съдията не беше такъв кретен.

Дийн можел да остави нещата така, но бе по-старши от него и част от работата на по-старшия е да обучава, а по онова време – преди Кофи и Делакроа – все още смяташе, че той се поддава на обучение. Така че протегнал ръка и хванал по-младия мъж за ръката.

– Не е зле да помислиш за онова, което току-що направи – казал. Имал намерение, по-късно ми обясни, да говори със сериозен, но не и осъдителен тон. Във всеки случай не прекалено осъдителен.

Само че при Пърси това не действаше. Той може и да не се научи... за разлика от нас.

– Хей, цайс, зная какво правех – опитвах се да хвана онази мишка! Ти какво, да не си спял?

– Освен това стресна Бил, мен и всички тях – отвърнал му и посочил към Битърбък и Фландърс.

– И какво от това? Не са бебета, в случай, че не си забелязал. Макар че през повечето време се отнасяте към тях точно така.

– Ами, просто на мен не ми харесва да ме стряскат – изтъннал Бил, – а пък аз работя тук, Уетмор, в случай, че не си забелязал. Аз не съм някой от твоите кретени.

Пърси го погледнал с присвити очи и с известна неувереност.

– И не ги стряскаме повече от необходимото, защото и без това са под страховтно напрежение – прибавил Дийн. Все още говорел тихо. – Хората под такова напрежение могат да се пречупят. Да се наранят. Да наранят други. Понякога също докарват неприятности и на нас.

При тези думи устата на Уетмор потръпнала. Идеята за неприятности имаше власт над него. Причиняването на неприятности беше едно. Съвсем друго обаче бе да ги изпита на свой гръб.

– Нашата работа е да разговаряме, а не да крещим – казал Дийн. – Човек, който крещи на затворниците, не може да се владее.

Пърси знаеше кой е автор на това правило – аз. Шефът. Между Пърси Уетмор и Пол Еджкоум никога не беше съществувала привързаност, а това все още бе през лятото, спомнете си – много преди да започне истинската веселба.

– Ще направиш по-добре – рекъл Дийн, – ако възприемаш това място като интензивно отделение в болница. Най-добре да се пази тишина...

– Възприемам го като кофа с пикня, която използваме, за да давим плъхове – прекъснал го той, – и това е всичко. А сега ме пусни.

Издърпал ръката си, промушил се между него и Бил и със сведена глава се отдалечил по коридора. Минал малко прекалено близо до

килията на Президента – достатъчно близо, че Фландърс да може да го хване и навярно да го шибне по главата със собствената му безценна дъбова палка, стига да беше такъв човек. Той, разбира се, не беше, за разлика от Вожда. Ако му се удадеше възможност, Вожда можеше да му нанесе такъв удар, че Пърси да го запомни. Онова, което ми съобщи по въпроса Дийн, когато следващата вечер ми разказваше за събитията, ме измъчва и досега, защото се оказа истинско пророчество.

– Уетмор не разбира, че няма каквато и да е власт над тях – рече ми. – Че по никакъв начин не е в състояние да направи живота им по-тежък, че могат да седнат на електрическия стол само веднъж. Докато не проумее това, ще представлява опасност както за самия себе си, така и за всички останали тук.

Пърси влязъл в кабинета ми и затръшнал вратата след себе си.

– Леле, леле – обадил се Бил Додж, – само да не му се пръснат ташаците, като се надува така.

– Това не е нищо – отвърнал Дийн.

– О, я погледни нещата откъм добрата им страна – успокоил го Бил.

Винаги казваше на хората да гледат на нещата откъм добрата им страна. В крайна сметка на човек му се искаше да го фрасне по носа всеки път, щом го чуеше. – Твоят хитър мишок поне се измъкна.

– Да, но повече няма да го видим – казал Дийн. – Струва ми се, че този път проклетият Пърси Уетмор го уплаши завинаги.

3.

Това беше логично, обаче мишката се върна още на следващата вечер, която случайно се оказа първата от двете свободни нощи на Пърси, преди да застъпи в смяната на гробището.

Стиймбоут Уили се появи към седем часа. Бях там и присъствах на идването му, Дийн също. Както и Хари Теруилигър. Хари седеше на бюрото. По принцип аз бях на работа през деня, но се бях задържал, за да прекарам около час с Вожда, чието време вече изтичаше. Според традициите на племето си Битърбък външно запазваше спокойствие, но можех да доловя страха му от края, който растеше като отровно цвете. Така че двамата разговаряхме. Човек можеше да разговаря с тях през деня, но не бе толкова подходящо при всичките викове и разговори (да не споменавам случайните юмручни боеве), които се разнасяха от вътрешния двор, тракането на печатарските машини от затворническата

работилница, подвикванията на надзирателите някой да остави кирката, да вземе мотиката или просто да се разкара. След четири ставаше малко по-спокойно, а още по-добре ставаше след шест. Най-подходящото време беше между шест и осем. След това можеше да се види как в умовете им отново започват да се прокрадват тежките мисли – можеха да се видят в очите им като следобедни сенки – и тогава бе най-добре да спреш. Продължаваха да чуват какво им говориш, но думите вече нямаха смисъл за тях. След осем те се готвеха за нощното бдение и си представяха как ще се чувстват с шапката на глава и какъв ще е мирисът на въздуха в черната торба, която надяваха върху потните им лица.

Аз обаче успях да заваря Вожда в подходящ момент. Разказа ми за първата си жена и как двамата си построили хижа в планините в Монтана. Това били най-щастливите дни през живота му, сподели той. Водата била толкова чиста и студена, че прерязвала устните им всеки път, щом пиели.

– Хей, господин Еджкоум – рече ми. – Мислите ли, че ако човек искрено се разкайва за греховете си, може да се върне в най-щастливото за него време и завинаги да остане да живее в него?

– Като че ли и аз вярвам в същото – отвърнах. Това беше лъжа, за която не съжалявах. Бях научил за въпросите на вечността, седнал на хубавото коляно на майка си, и всъщност вярвах в онова, което се казваше за убийците в Библията: че за тях няма вечен живот. Смятам, че те отиват направо в ада, където горят в мъки, докато Господ най-после не кимне на Гавраил да надуе тръбата за Страшния съд. Щом архангелът го направи, те ще изчезнат... и навярно с облекчение. Но не споменах пред Битърбък нито дума за това, нито пък на който и да е от тях. Струва ми се, че в сърцето си те го знаеха. „Де е брат ти?... Гласът на братовата ти кръв вика от земята към Мене...“^{7с}, казал Господ на Каин и се съмнявам дали думите особено са изненадали точно онова проблемно дете. Обзалагам се, че той е чувал кръвта на Авел да вика от земята при всяка своя стъпка.

Когато си тръгнах, Вожда се усмихваше. Навярно си мислеше за хижата си в Монтана и за жена си, легнала с оголена гръд на светлината на огъня.

Скоро щеше да влезе в още по-горещ огън, не се съмнявах в това.

Тръгнах обратно по коридора и Дийн ми разказа за схватката си с Пърси предишната вечер. Струва ми се, че нарочно ме чакаше, за да го

---

7. Битие 4:9,10 – Б.пр.

направи, и аз внимателно го изслушах. Винаги слушах внимателно, когато ставаше дума за Пърси, защото напълно бях съгласен с Дийн – смятах, че Уетмор е от онези хора, които могат да докарат много неприятели както на самия себе си, така и на нас.

Когато Дийн завършваше разказа си, покрай нас мина старият Ту-Ту с червената си количка със закуски, покрити с написани на ръка цитати от Библията („Но Господ ще съди своя народ“, Второзаконие 32:36; „Аз ще изискам и вашата кръв, в която е вашият живот“, Битие 9:5, и други подобни ободрителни, повдигащи духа мисли), и ни продаде сандвичи и сода. Дийн ровеше в джоба си за дребни и казваше, че вече нямало да видим Стиймбоут Уили, че проклетият Пърси Уетмор завинаги го бил уплашил. В този момент старият Ту-Ту попита:

– Тогаз к'во е онуй хей там?

Двамата погледнахме и ето че самата мишка подскачаше по средата на Зеления път. Потича известно време, после спря, огледа се наоколо с умните си малки, лъскави очички, после отново продължи.

– Хей, мишко! – рече Вожда. Мишлето спря и погледна към него с потрепващи мустачки. Казвам ви, сякаш проклетото животинче знаеше, че са го повикали. – Да не си някакъв духовен водач? – Битърбък му подхвърли парче сирене от вечерята си. То падна точно пред мишката, но Стиймбоут Уили почти не му обърна внимание, а просто продължи нататък по Зеления път, като оглеждаше празните килии.

– Шефе Еджкоум! – извика Президента. – Според теб това малко копеле знае ли, че Уетмор го няма? Аз мисля така, за Бога!

Бях съгласен с него... но нямах намерение да го казвам на глас.

Хари излезе в коридора, като закопчаваше панталона си в движение, както правеше винаги след освежителните няколко минути, прекарани в тоалетната. Той се спря с широко отворени очи. Ту-ту също беше зяпнал – тъпо хилене, което правеше от меката и беззъба долна половина от лицето му неприятна картина.

Мишокът спря на обичайното си място, уви опашка около лапичките си и погледна нагоре към нас. Това отново ми напомни за рисунките, които бях виждал, на съдии, които издават присъди над нещастни затворници... и все пак дали някога бе имало толкова дребен и безстрашен затворник като този? Не че животинчето наистина беше затворник, разбира се – можеше да идва и да си отива, когато си поиска. Но тази мисъл не ме напускаше и отново си казах, че повечето от нас ще се чувстват също толкова нищожни, когато приближаващият съд Божи постанови края на живота ни, но че малцина от нас ще са в състояние да гледат

толкова храбро.

– Погледнете го само – рече старият Ту-Ту. – Седи си там най-спокойно.

– Още нищо не си видял, Ту – отвърна Хари. – Я виж това. – Бръкна в джоба на ризата си и извади парче сушена ябълка с канела, увито във восъчна хартия. Отчупи крайчето и го хвърли на пода. Ябълката беше суха и твърда и аз си помислих, че ще отскочи точно покрай мишлето, но то протегна лапичка така небрежно, като човек, който размазва муха, за да убие времето, и го свали на земята. Всички се разсмяхме от възхищение и изненада – звук, който би трябвало да накара животинчето да избяга, но то едва потрепна. Взе в лапички парчето сушена ябълка, облиза го няколко пъти, после го пусна и вдигна поглед към нас, сякаш ни казваше: „Не е лошо, какво друго имате?“

Ту-Ту отвори количката си, извади един сандвич, отви го и отчупи парченце пушен колбас.

– Не си прави труда – предупреди го Дийн.

– Какво искаш да кажеш? – попита той. – Нито една жива мишка няма да се откаже от пушен колбас, ако успее да се докопа до него. Направо си се побъркал.

Но аз знаех, че Дийн е прав, и можех да разбера по лицето на Хари, че той също го знае. Приходящите бяха едно, постоянните – съвсем друго. Като че ли онова мишле някак си усещаше разликата. Невероятно, но факт.

Старият Ту-Ту хвърли парченцето колбас на земята и животинчето естествено почти не му обърна внимание – подуши го веднъж, после отстъпи назад.

– Проклет да съм – обидено рече затворникът.

Протегнах ръка.

– Дай ми го.

– К'во – същия сандвич ли?

– Същия. Ще ти го платя.

Той ми го подаде. Повдигнах хляба, откъснах ново парченце месо и го пуснах пред бюрото. Мишката веднага се приближи, взе го в лапичките си и започна да яде. Колбасът беше изчезнал още преди да можем да си кажем името.

– Проклет да съм! – извика Ту-Ту. – Мътните го взели! Дай го!

Грабна сандвича от ръцете ми, откъсна много по-голямо парче месо и го хвърли толкова близо до Стиймбоут Уили, че той почти се скри зад него. Мишлето отново отстъпи, подуши с носле (определено нито една

мишка не бе вадил такъв късмет по време на Депресията – поне в нашия щат) и после пак погледна нагоре към нас.

– Хайде, изляз го! – още по-обидено го подкани Ту-Ту. – К'во има бе?

Дийн взе сандвича и пусна на земята парченце месо – всичко това вече приличаше на някакво странно даване на причастие. Мишката незабавно го взе и го излапа. После се обърна и тръгна обратно по коридора към карцера, като пътьом спря да надникне в две празни килии и направи кратка изследователска обиколка в трета. За кой ли път си помислих, че търси някого.

– Нямам намерение да говоря за това – полушеговито, полусериозно заяви Хари. – Първо никой не го е грижа. Второ, дори да не е така, няма да ми повярват.

– Тя взима храна само от вас, момчета – рече Ту-Ту. Старецът поклати глава, сякаш не вярваше, после усърдно се наведе, събра онова, което мишката беше оставила, и го пхна в беззъбата си уста. – Що прави тъй?

– Аз пък питам – отвърна Хари, – откъде може да е знаела, че Пърси го няма?

– Не е знаела – казах аз. – Това, че се появи тази вечер, просто е съвпадение.

Само че с времето ставаше все по-трудно да го вярваме – мишлето се появяваше само когато Пърси беше свободен, бе в друга смяна или в друга част на затвора. Ние – Хари, Дийн, Бруталния и аз – смятахме, че трябва да познава гласа или миризмата му. Предпазливо избягвахме да говорим прекалено много за самия мишок – за самия него. Като че ли негласно бяхме решили, че така можем да развалим нещо много особено... и прекрасно по силата на странността и деликатността си. В края на краищата по някакъв начин, който и до днес не разбирам, Уили бе избрал нас. Може би Хари имаше право, като каза, че е излишно да разказваме за това на други хора, не просто защото нямаше да ни повярват, а защото не ги интересуваше.

4.

После дойде време за екзекуцията на Арлен Битърбък, всъщност не вожд, а първи старейшина на племето си в резервата „Уашита“ и член на съвета на чероките. В пияно състояние беше убил човек – всъщност,

също пиян. Вожда му разбил главата с циментово паве. Кавгата избухнала заради едни ботуши. И така, на седемнайсти юли през онова дъждовно лято моят съвет на старейшините възнамеряваше да сложи край на живота му.

Часовете за свиждане за повечето бяха твърди като стоманени релси, но това не се отнасяше за нашите момчета в блок Е. На шестнайсти отведоха Битърбък в дългата зала до столовата – Аркадата. Помещението беше разделено точно по средата с мрежа, преплетена с бодлива тел. Там Вожда щеше да се срещне с втората си жена и с онези от децата си, за които все още се бе грижил. Настъпи време за сбогуване.

До залата за свиждане го отведоха Бил Додж и други двама приходящи. Останалите от нас си имахме работа – разполагаме с един час, за да направим поне две репетиции. А може би и три, ако успеехме.

Пърси не протестира много за това, че за екзекуцията на Битърбък го сложих при Ван Хей в помещението за прекъсвача – беше прекалено зелен, за да знае дали му се дава добро или лошо място. Онова, което знаеше обаче, бе, че ще може да гледа през правоъгълния замрежен прозорец и макар навярно да не му беше приятно да наблюдава стола отзад, вместо отпред, щеше да е достатъчно близо, за да види летящите искри.

Точно пред онзи прозорец имаше черен стенен телефон без шайба. С него можехме само да получаваме съобщения, при това от едно-единствено място – от кабинета на губернатора. През живота си съм гледал много филми за затвори, в които служебният телефон извънвява точно когато се готвят да пуснат електричеството през тялото на някоя нещастна невинна жертва, но през всичките ми години в блок Е нашият не звънна нито веднъж. На кино спасението е евтино. Невинността също. Даваш петак и получаваш за него действителната му стойност. Истинският живот струва повече и в голямата си част отговорите са различни.

Долу в тунела, по който се стигаше до хладилния фургон, поставихме шивашки манекен. За останалото щяхме да използваме стария Ту-Ту. През годините той някак си бе станал традиционен заместител на осъдените, тачен толкова, колкото и гъската, пред която сядате на Коледа, независимо дали обичате гъска или не. Повечето от другите надзиратели го харесваха и се забавляваха със странния му акцент – също френски, но по-скоро от френскоезичната част на Канада, отколкото от Луизиана, позагубил се от годините, прекарани в южняшкия затвор. Даже Бруталния харесваше стария Ту-Ту. Не и аз обаче. Смятах, че в известен смисъл е по-стар и размит вариант на Пърси Уетмор, човек, прекалено гнуслив, за да убие животно, за да се нахрани, но който в същото време

ужасно обича миризмата на скара.

За репетицията се бяхме събрали всички, точно така, както щяхме да се съберем за самата екзекуция. Бругъс Хауъл щеше да е „преден пост“, както казвахме – това означаваше, че щеше да сложи шапката, да следи телефонната връзка с губернатора, да повика лекаря от мястото му до стената, ако се наложеше, и да даде действителната заповед за превключване на две, когато настъпеше моментът. Ако всичко минеше добре, никой нямаше да получи награда. Ако ли не, свидетелите щяха да обвинят Бруталния, а директорът щеше да обвини мен. Нито един от двама ни не се жалваше – нямаше никаква полза. Земята се върти, това е всичко. Можеш да се въртиш заедно с нея или пък да спреш, за да протестираш, в резултат на което да бъдеш изхвърлен от движението ѝ.

С Дийн и Хари Теруилигър отидохме до килията на Вожда за първата репетиция няма и три минути след като Бил и хората му изведоха Битърбък от блока и се отправиха към Аркадата. Вратата на килията беше отворена и на койката седеше старият Ту-Ту. Рядката му бяла коса бе разрошена.

– По целия чаршаф има петна – отбеляза той. – Трябва да се е мъчил да се избави от него преди вие, момчета, да го изварите. – Старецът се засмя с крякащ глас.

– Млъквай, Ту-Ту – рече Дийн. – Дай да се държим сериозно.

– Добре – отвърна затворникът и на лицето му незабавно се изписа тържествена приповдигнатост. Очите му блестяха. Старият Ту-Ту изглеждаше толкова оживен само когато играеше ролята на бъдещ мъртвец.

Пристъпих напред.

– Арлен Битърбък, като съдебен служител и така нататък имам заповед за еди какво си, екзекуцията трябва да се извърши в дванайсет часа и една минута и така нататък, би ли се приближил?

Ту-Ту се изправи от койката.

– Приближавам се, приближавам се, приближавам се – рече той.

– Обърни се – каза Дийн и когато старецът се подчини, той разгледа покритото му с пърхот теме. Утре вечер щяха да обръснат темето на Вожда и тогава Дийн щеше да провери дали всичко е наред. Наболите косми можеха да намалят проводимостта и да усложнят нещата. Всичко, което правехме днес, целеше единствено да ги улесни.

– Добре, Арлен, да вървим – казах аз и всички излязохме.

– Вървя по коридора, вървя по коридора, вървя по коридора – повтаряше старецът. Аз бях от лявата му страна, Дийн – от дясната. Хари

крачеше точно зад нас. В края на коридора завихме надясно – надалеч от живота, който кипеше във вътрешния двор, и по посока на смъртта, която чакаше в склада. Влязохме в кабинета ми и Ту-Ту, без да го молят, падна на колене. Знаеше сценария, да, навярно по-добре от всички нас. Старецът беше прекарал тук повече години от всички ни.

– Моля се, моля се, моля се – рече Ту-Ту, вдигнал нагоре чворестите си ръце. Приличаха на онази известна гравюра, навярно знаете коя имам предвид. Господ е моят пастир и така нататък и така нататък.

– В кой ли бог вярва Битърбък? – попита Хари. – Няма да викаме някой черокски знахар да си клати хуя тук, нали?

– Всъщност...

– Продължавам да се моля, продължавам да се моля, продължавам да си разчиствам сметките с Христа – прекъсна ме Ту-Ту.

– Млъквай, старче – срязва го Дийн.

– Аз се моля!

– Тогава се моли наум.

– Защо се бавите, момчета? – извика Бруталния от склада. Помещението също бе опразнено за предстоящото събитие. Отново бяхме в зоната на смъртта, да – човек направо можеше да я усети във въздуха.

– Стига си бързал! – кресна му в отговор Хари. – Потърпи малко!

– Моля се – с неприятната си куха усмивка каза старецът. – Моля се за търпение, за съвсем мъничко търпение.

– Всъщност Битърбък е християнин – така поне твърди – обясних им аз, – и онзи баптистки свещеник, който дойде за Тилмън Кларк, напълно ще го задоволи. Казва се Шустър. Аз също го харесвам. Действа бързо и не ги кара да се вълнуват прекалено силно. Ставай, Ту-Ту. За днес вече се помоли достатъчно.

– Тръгвам – отвърна той. – Пак вървя, пак вървя, да, сър, вървя по Зеления път.

Колкото и да беше дребен, все пак трябваше да се наведе малко, за да мине през вратата на отсрещната стена на кабинета. Останалите от нас се наведохме още повече. При истинските осъдени моментът бе опасен и когато погледнах към платформата на Стария Светльо, и видях Бруталния с изваден пистолет, кимнах доволно. Всичко беше както трябва.

Ту-Ту слезе по стъпалата и спря. Сгъваемите дървени столове, четирийсетина на брой, вече бяха подредени. Битърбък щеше да стигне до платформата под тълпата, така че да мине на безопасно разстояние от седналите свидетели. За застраховка щяхме да разполагаме с още шестима

надзиратели, за които щеше да отговаря Бил Додж. Никога не ни се бе случвало свидетел да бъде застрашен от някой осъден, въпреки ужасната обстановка... и имах намерение нещата да продължат по същия начин.

– Готови ли сте, момчета? – попита Ту-Ту, когато всички бяхме в първоначалния си състав в основата на стълбите, водещи надолу от кабинета ми. Кимнах и тръгнахме към платформата. Често си мислех, че повече от всичко друго приличаме на знаменосци, които са забравили знамето си.

– Какво трябва да правя аз? – извика Пърси иззад телената мрежа между склада и помещението за прекъсвача.

– Да гледаш и да се учиш – отвърнах му.

– И да си свалиш ръцете от хуя – измърмори Хари. Ту-Ту обаче го чу и се изхили.

Придружихме го върху платформата и старецът сам се обърна – бе стар ветеран в репетициите.

– Сядам – рече той, – сядам, сядам, отпускам се в скута на Стария Светльо.

Приклекнах на дясното си коляно пред десния му крак. Дийн направи същото пред другия. В този момент щяхме да сме най-уязвими за физическо нападение, в случай, че осъденият побеснееше... както от време на време се случваше. Двамата обърнахме повдигнатото си коляно леко навътре, за да прикрием слабините си, сведохме брадички надолу, за да прикрием гърлото си и, разбира се, започнахме да стягаме глезените му, за да избегнем опасността колкото се може по-бързо. По време на последната си разходка Вожда щеше да е по чехли, но изразът „можеше и да е по-зле“ нямаше да е голямо утешение за човек с пробит ларинкс. Или гърчещ се на пода с подуващи се топки пред очите на четирийсетина зрители – мнозина от които представители на пресата – седнали на съгваемите столове.

Стегнахме глезените на Ту-Ту. Скобата от страната на Дийн бе малко по-голяма, защото по нея минаваше електричеството. Когато утре вечер Битърбък седнеше на стола, левият му прасец щеше да е обръснат. Индианците по правило почти нямат телесно окосмяване, но нямаше да поемаме никакви рискове.

Докато стягахме глезените на Ту-Ту, Бруталния стегна дясната му китка. Хари плавно пристъпи напред и направи същото с лявата. Щом свършиха, той кимна на Бруталния, който извика на Ван Хей:

– Включи на едно!

Чух, че Пърси попита Джак Ван Хей какво означава това (човек направо не можеше да повярва колко малко знаеше, колко малко беше научил по време на работата си в блок Е) и тихото обяснение на другия. Днес „включи на едно“ не означаваше нищо, но щом чуеше Бруталния да го казва на следващата вечер, Ван Хей щеше да завърти ръчката, която задействаше генератора на затвора зад блок Б. Свидетелите щяха да доловят постоянното тихо бучене и лампите в целия затвор щяха да замъждукат. Затворниците в другите блокове щяха да гледат крушките и да си помислят, че вече е станало, че екзекуцията е свършила, докато тя всъщност едва започваше.

Бруталния заобиколи стола, така че Ту-Ту да може да го види.

– Арлен Битърбък, осъден си да умреш на електрическия стол, присъдата е гласувана от съдебни заседатели, равни на теб, и потвърдена от съдия с добра репутация в този щат. Бог да пази жителите на щата. Имаш ли да кажеш нещо, преди присъдата да бъде изпълнена?

– Да – с блеснали очи и беззъбо радостно хилене отвърна Ту-Ту. – Искам пържено пиле със сос и картофи за вечеря, искам да се изсера в шапката ти и Мей Уест⁸ трябва да ми седне връз лицето, щото съм един надървен тъпкач.

Бруталния се опита да запази строгото си изражение, но нямаше начин. Той отметна назад глава и се разсея.

Дийн се стовари върху края на платформата като застрелян, сви глава между коленете си и зави като койот, притиснал длан до челото си, сякаш за да задържи мозъка си там, където му бе мястото. Хари удряше глава в стената и се давеше, като че ли в гърлото му беше заседнала храна. Смееше се даже Джак Ван Хей, който бе известен като човек без капчица чувство за хумор. На мен също ми бе смешно, разбира се че ми беше, но някак си се владеех. Утре вечер всичко това щеше да е наистина и там, където седеше Ту-Ту, щеше да умре човек.

– Млъквай, Брутален – казах аз. – Ти също, Дийн. Хари. Ту-Ту, следващата подобна забележка ще ти е последната. Ще накарам Ван Хей наистина да превключи на две.

Старецът ми се ухили, сякаш ми казваше: „Това беше добре, шефе Еджоум, наистина беше добре“. После лицето му придоби озадачено изражение, когато видя, че не му се ухилвам в отговор.

– К'во има бе? – попита.

– Не е смешно – отвърнах. – Ето какво и ако не си достатъчно умен,

---

8. Американска актриса (1892–1980). – Б.пр.

за да го разбереш, най-добре просто си дръж езика зад зъбите. – Само дето наистина бе смешно и предполагам, че ме вбесяваше тъкмо това.

Огледах се и видях, че Бруталния ме зяпа, все още ухилен.

– Майната му – казах аз. – Ставам прекалено стар за тази работа.

– Ами – отвърна той. – В прекрасна форма си, Пол. – Но не бях, нито пък той, не и докато продължаваше тази проклета работа, и двамата отлично го знаехме. И все пак важното беше, че смехът свърши. Това бе добре, защото последното нещо, което исках, беше следващата вечер някой да си спомни гадната забележка на Ту-Ту и отново да се разхили. Ще кажете, че това не е възможно, надзирателят да се разсмее, докато съпровожда осъдения на смърт покрай свидетелите към електрическия стол, но когато хората са под стрес, може да се случи каквото и да е. А за такова нещо щеше да се говори най-малко двайсет години след това.

– Ще кротуваш ли, Ту-Ту? – попитах аз.

– Да – каза той и извърна лице – лицето на най-старото нацупено дете на света.

Кимнах на Бруталния да продължи с репетицията. Той свали маската от месинговата кука на облегалката на стола и я нахлузи върху главата на стареца, като я подпъхна под брадичката му. В най-широката ѝ част отгоре се отвори дупка, Хауъл се наведе, взе напоената кръгла гъба от кофата, натисна я с един пръст и после облиза върха му. След това върна гъбата обратно във водата. На следващата вечер нямаше да го направи. На следващата вечер щеше да я напъха в шапката, увиснала на облегалката на стола. Днес обаче не – нямаше нужда да мокрим старата глава на Ту-Ту.

Шапката бе стоманена и с висящите от двете ѝ страни ремъци приличаше на нещо като бойна каска. Бруталния я сложи на главата на стареца и я намести над отвора в черната торба.

– Слагат ми шапката, слагат ми шапката, слагат ми шапката – рече Ту-Ту и сега гласът му звучеше едновременно приглушен и напрегнат. Ремъците притискаха челюстите му и подозирам, че Хауъл ги беше пристегнал малко повече от необходимото за репетицията. Надзирателят отстъпи назад, обърна се към празните столове и каза:

– Арлен Битърбък, в съответствие със закона на щата сега през тялото ти ще бъде пропуснато електричество, докато не умреш. Нека Бог се смили над душата ти. – После се обърна към покрития с мрежа правоъгълник. – Превключи на две.

Навярно опитвайки се да представи нещата от смешната им страна, Ту-Ту започна да се мятя и гърчи на стола, което истинските клиенти на

Стария Светльо никога не правеха.

– Сега се пържа! – извика той. – Пържа се! Пържа се-е-е! Леле-е-е! Станах направо на печена пуйка!

Видях, че Хари и Дийн изобщо не гледат към него. Бяха се извърнали от стола и зяпаха към вратата към кабинета ми.

– Проклет да съм – рече Хари. – Един от свидетелите е подранил с цял ден.

На прага, кокетно увил опашчица около лапичките си и загледан с лъскавите си, черни, мънистени очи, седеше мишокът.

5.

Подготовката мина добре – ако в случая изобщо може да се каже така (нещо, в което много се съмнявам), а после и самата екзекуция на Арлен Битърбък, старейшина на чероките от племето уашита. Той не успя да сплете плитките си – ръцете му трепереха прекалено силно – и затова позволихме на най-голямата му дъщеря, трийсетинагодишна жена, да го направи както трябва. Тя искаше да вплете перца по краищата им, пух от сокол, неговата птица, но аз нямах право да го допусна. Можеха да прихванат някоя искра и да се подпалят. Не й обясних това, разбира се, просто й казах, че правилникът го забранява. Жената не възрази, само наведе глава и докосна с длани слепоочията си, за да изрази разочарованието и неодобрението си. Държеше се с изключително достойнство и това бе гаранция, че поведението на баща ѝ ще бъде същото.

Когато дойде моментът, Вожда излезе от килията си, без да протестира и да се опъва. Понякога се налагаше да откъсваме пръстите им от решетките – през годините си в блока самият аз съм чупил един-два и никога няма да забравя приглушеното им пропукване – но слава Богу, индианецът не беше от тях. Той тръгна по Зеления път право към кабинета ми и там се отпусна на колене, за да се помоли с отец Шустър, пристигнал с очукания си автомобил от баптистката черква „Небесна светлина“. Шустър прочете на Вожда няколко псалма и индианецът се разплака, когато свещеникът стигна до онзи, в който се говореше за лягане до неподвижните води. Но не беше нещо сериозно, не бе истерия, нищо подобно. Струва ми се, той си мислеше за неподвижни води толкова чисти и студени, че прерязват устните всеки път, щом пиеш от тях.

Всъщност смятах, че е добре да си поплачат малко. Тревожех се именно когато не плачеха.

Мнозина от хората не могат да се изправят без чужда помощ, но в това отношение Вожда беше добре. Отначало се поолюля, сякаш му се зави свят, и Дийн протегна ръка, за да го подкрепи, но той вече бе възстановил равновесието си, така че тръгнахме.

Почти всички столове бяха заети и хората тихо разговаряха помежду си като гости в очакване да започне сватба или траурна церемония. Това беше единственият път, когато Битърбък се поколеба. Не зная дали го обезпокои някой конкретно или всички заедно, но чух как в гърлото му се надига тих стон и изведнъж ръката, която държах, се опъна. С периферното си зрение забелязах Хари Теруилигър, който се придвижи, за да пресече пътя му за отстъпление, ако той ненадейно се разбеснееше.

Стиснах по-силно лакътя му и с един пръст го потупах по вътрешната страна на ръката.

– Спокойно, Вожде – изрекох, без да движа устни. – Единственото, с което повечето от тези хора ще те запомнят, е начинът, по който излизаш, така че нека те запомнят с добро – покажи им как се държи истинският уашита.

Той ме погледна отстрани и леко кимна. После хвана една от плитките, сплетени от дъщеря му, и я целуна. Хвърлих поглед към Бруталния, застанал зад стола разкراчен и с ръце на гърба, изряден в най-хубавата си синя униформа – всички копчета на куртката му бяха лъснати и отразяваха светлината, шапката стоеше съвършено на главата му. Кимнах му и той ми отвърна, после пристъпи напред, за да помогне на осъдения да се качи на платформата, ако се наложеше. Не се наложи.

От момента, в който Битърбък седна на стола, до онзи, в който Бруталния тихо извика през рамо „Превключи на две!“, измина по-малко от минута. Крушките отново замъждукаха, но съвсем слабо – човек не би го забелязал, ако специално не внимаваше. Това означаваше, че Ван Хей е включил някакво свое хитро приспособление, което беше нарекъл „СЕШОАРЪТ НА МЕЙБЪЛ“. От шапката се разнесе тихо бръмчене и тялото на Битърбък се тласна напред, спряно от скобите и ремъка през гърдите му. До стената в другата част на помещението лекарят на затвора безизразно наблюдаваше и стискаше устни все по-силно, докато устата му не заприлича на един-единствен бял шев. Нямаше мятане и гърчене, както бе правил старият Ту-Ту по време на репетицията, само мощният тласък напред, като бедрата на човек, получил страховтен оргазъм. Копчетата на синята риза на Вожда се опънаха и отворите разкриха помежду си сякаш в усмивка плътта му.

Тогава се разнесе миризмата. Сама по себе си не бе гадна, а

неприятна заради асоциациите, които предизвикваше. Никога не мога да се накарам да слеза в мазето в дома на внучката ми, когато ме водят там, макар че тъкмо в мазето малкото им момченце е построило детската си железопътна линия, която много би искало да сподели със своя прадядко. Нямам предвид влаковете, сигурен съм, че го разбирате – не мога да понасям трансформатора. Начина, по който бръмчи. И начинът по който мирише, щом загрее. Дори след всички тези години миризмата ми напомня за затвора в Студената планина.

Ван Хей му даде трийсет секунди, после изключи електричеството. Лекарят пристъпи напред от мястото си и допря стетоскопа до гърдите на Вожда. Сега вече свидетелите не разговаряха. Лекарят се изправи и погледна към замреженото прозорче. „Още“ – рече той и направи въртеливо движение с показалец. Беше чул няколко неравномерни сърдечни удара в гърдите на Битърбък, навярно без значение като последните гърчове на обезглавена кокошка, но не трябваше да поемаме никакви рискове. Не искахме внезапно да се изправи на количката по средата на пътя през тунела и да започне да вика, че гори.

Ван Хей превключи на три и тялото на Вожда отново се тласна напред, извивайки се малко настрана от силата на електрическия удар. Когато след това го преслуша, лекарят кимна. За пореден път бяхме успели да унищожим онова, което не бяхме в състояние да създадем. Някои от публиката пак бяха започнали тихо да разговарят, но повечето седяха със сведени глави и гледаха към пода, сякаш замаяни. Или засрамени.

Хари и Дийн се приближиха с носилката. Всъщност единият ѝ край трябваше да хване Пърси, но той не го знаеше и никой не си беше напразил труда да му го каже. Двата с Бруталния прехвърлихме Вожда – все още с черната копринена качулка – върху нея и го изнесохме през вратата, която водеше към тунела, толкова бързо, колкото можехме, без да тичаме. От дупката в горната част на маската се издигаше дим – прекалено много – и се разнасяше ужасна смрад.

– Пфу! – с треперещ глас извика Пърси. – Каква е тази миризма?

– Просто се разкарай от пътя ми и стой настрана – отвърна Бруталния, като мина покрай него на път за стената, на която бе монтиран пожарогасителят. Беше от онези стари химически устройства, които човек трябва да помпи. Междувременно Дийн свали качулката. Не бе толкова зле, колкото би могло – лявата плитка на Битърбък пушеше като купчина влажни листа.

– Остави това – казах на Бруталния аз. Не ми се искаше да се налага да почистваме химическата гадост от лицето на мъртвеца, преди да го

вкарале в хладилния фургон. Започнах да тупам косата на Вожда (Пърси през цялото време ме зяпаше с широко отворени очи), докато димът изчезна. После свалихме трупа по дванайсетте дървени стъпала към тунела. Тук беше студено и усойно като в зандан, чуваше се кухият плънкащ звук от падащи водни капки. От тавана висяха крушки с груби тенекениени абажури – бяха направени в затворническата работилница – които осветяваха десетметровия тухлен проход под шосето. Таванът бе крив и влажен. Всеки път, щом влизях тук, се чувствах като герой на Едгар Алън По.

Количката ни очакваше. Поставихме трупа на Битърбък върху нея и аз за последен път погледнах, за да се уверя, че косата му не гори. Със съжаление видях, че толкова умело изплетената му плитка е овъглена и се е превърнала в черна безформена маса.

Пърси удари мъртвеца по бузата. Плясъкът накара всички ни да подскочим. Уетмор ни погледна с предизвикателна усмивка на уста и с блестящи очи. После отново върна поглед към Битърбък.

– Адиос, Воже – рече. – Надявам се, че адът ще е достатъчно горещ за теб.

– Не прави така – каза Бруталния. В усойния тунел думите му прозвучаха кухо и фалшиво. – Той си плати дължимото. Греховете му са изкупени. Дръж си ръцете надалече от него.

– О, я се разкарай – отвърна Пърси, но неспокойно отстъпи назад, когато той тръгна към него. Сянката му се издигаше зад гърба му като на онази маймуна в историята за улица „Морг“⁹. Но вместо да се нахвърли върху му, Бруталния хвана дръжките на количката и бавно започна да бута Арлен Битърбък към края на тунела, където, паркирана на левия тротоар на шосето, го очакваше колата за последното му пътуване. Твърдите гумени колела на количката стенеха по дъските. Сянката ѝ се движеше по изпъкналата тухлена стена, издигаше се и избледняваше. Дийн и Хари хванаха чаршафа и покриха лицето на Вожда, което вече беше започнало да придобива онази восъчна, безлична маска на всички мъртви лица, както на грешните, така и на невинните.

6.

Когато бях на осемнайсет, чичо ми Пол – на когото бях кръстен – почина от инфаркт. Майка ми и баща ми ме взеха със себе си в Чикаго,

---

9. Става дума за „Убийството на улица «Морг»“ – повест от Едгар Алън По. – Б.пр.

за да присъстваме на погребението му и да се срещнем с роднините от бащината ми страна, мнозина от които изобщо не познавах. Отсъствах-ме почти цял месец. В някои отношения пътуването беше приятно, необходимо и вълнуващо, но в други бе ужасно. Разбирате ли, по онова време бях лудо влюбен в младата жена, която две седмици след деветнайсетия ми рожден ден щеше да стане моя съпруга. Една нощ, когато копнежът ми към нея гореше като пожар в сърцето и в главата ми (о, да, естествено, също и в топките ми), аз ѝ написах писмо, което като че ли продължаваше безкрай – излях в него цялата си душа и изобщо не поглеждах назад, за да видя какво съм казал, защото се страхувах, че това ще ме накара да спра. Не спрях и когато някакъв вътрешен глас надигна вой, че ще е безумие да пратя такова писмо, че така ще поставя на дланта ѝ голото си сърце, аз не му обърнах внимание с детинско пренебрежение за последиците. Често съм се чудил дали Джанис е запазила това писмо, но никога не събрах достатъчно смелост да я попитам. Единственото, което зная със сигурност, е, че не го намерих, когато преглеждах вещите ѝ след погребението, но само по себе си, разбира се, това не означава нищо. Предполагам, не я попитах, защото съм се боял да открия, че това изгарящо писмо е представлявало за нея по-малко, отколкото за мен.

Беше цели четири страници и си мислех, че никога през живота си няма да напиша нещо по-дълго, а я вижте сега. Толкова писане, а краят му все още не се вижда. Ако знаех, че ще продължи толкова дълго, може би изобщо нямаше да започна. Онова, което не разбирах, бе колко много врати отключва актът на писането, сякаш старата писалка на татко всъщност изобщо не е писалка, а някакъв странен шперц. Мишлето навярно е най-добрият пример какво имам предвид – Стиймбоут Уили, господин Джингълс, мишлето по Пътя. До момента, в който започнах да пиша, изобщо не съзнавах колко важен е той (да, той). Например начинът, по който като че ли търсеше Делакроа още преди французинът да пристигне – струва ми се, че това изобщо не ми е идвало наум, поне съзнателно, докато не започнах да пиша и да си спомням.

Предполагам, искам да кажа, че не разбирах колко надалеч в миналото трябва да се върна, за да ви разкажа за Джон Кофи, или колко време ще трябва да го оставя в килията му, човек, толкова огромен, че краката му не просто стърчаха от койката, а висяха чак до пода. Не искам да забравяте за Кофи, нали? Искам да го виждате там, впил поглед в тавана, плачещ с беззвучни сълзи или скрил лицето си в шепа. Искам да го чувате, да долавяте накъсаните му като ридания въздишки, тихите му

стонове. В тях не се усещаше страдание или разкаяние, каквото понякога чувахме в блок Е, остри викове с нотки на угризения – подобно на разплаканите му очи те бяха някак си далеч от болката, с която често се сблъскахме. В известен смисъл – зная, че звучи безумно, но е безсмислено да пишеш нещо толкова дълго, ако не можеш да разкриеш онова, което чувстваш със сърцето си – та в известен смисъл сякаш изпитваше мъка за целия свят, чувство, прекалено силно, за да намери пълно утешение. Понякога седях и разговарях с него, както правех с всички им – разговорите бяха най-голямата ни, най-важната ни работа, както, струва ми се, вече казах – и аз се опитвах да го успокоя. Мисля, че не успях и донякъде се радвах, че той страда, нали разбирате? Смятах, че заслужава да страда. Дори от време на време си мислех дали да не се обадя на губернатора (или да накарам Пърси да свърши тази работа – по дяволите, та нали беше негов чичо, а не мой) и да го помоля да отложи екзекуцията за известно време. „Засега не трябва да го убиваме – щях да кажа. – Все още го боли прекалено силно, гризе го прекалено много, боде вътрешностите му като с остра пръчка. Дайте му още деветдесет дни, ваша светлост, сър. Нека продължи сам да си причинява онова, което ние не можем да му причиним.“

Това е онзи Джон Кофи, когото исках да запомните, докато стигна дотам, откъдето започнах – онзи Джон Кофи, който лежеше на койката си, онзи Джон Кофи, който се страхуваше от тъмното и навярно основателно, защото нали в тъмното можеха да го очакват две сенки с руси къдрици – вече не малки момиченца, а харпии на възмездие? Онзи Джон Кофи, чиито очи винаги бяха пълни със сълзи, като кръв от рана, която никога не може да се затвори.

7.

И така, Вожда беше екзекутиран, а Президента си отиде – стигна поне до блок Г, в който се намираха повечето от сто и петдесетте обитатели на затвора в Студената планина. Оказа се, че му остават да живее дванайсет години. През 1944 той се удави в затворническата пералня. Не в пералнята на затвора в Студената планина, защото през 1933 го захриха. Предполагам, че за затворниците не е имало голямо значение – стените са си стени, както казват самите осъдени, а в малкото си каменно помещение, струва ми се, Старият Светльо си беше също толкова смъртоносен, колкото и в склада на затвора в Студената планина.

Що се отнася до Президента, някой натиснал главата му в каца с разтвор за сухо пране. Когато надзорителите го извадили, лицето му почти изцяло било изчезнало. Наложило се да го идентифицират по отпечатъците от пръстите му. Погледнато като цяло, за него може би щеше да е по-добре да седне на Стария Светльо... но в такъв случай нямаше да има още дванайсет години живот, нали? Съмнявам се обаче, че е мислил много за тях през последните мигове от живота си, когато дробовете му са се опитвали да разберат какво е да дишаш хекслит и луга.

Изобщо не успяха да открият кой го е направил. По онова време аз вече не работех в системата на затворите, но Хари Теруилигър ми писа и ми разказа всичко. „Помилвах го най-вече, защото беше бял – пишеше ми той, – но въпреки това в крайна сметка си го получи. Възприемам го просто като продължително отлагане на екзекуция, която най-после беше изпълнена.“

С напускането на Президента за нас в блок Е настъпи период на спокойствие. Хари и Дийн временно получиха друго назначение и за известно време на Зеления път останахме само аз, Бруталния и Пърси. Това всъщност означаваше, че сме само двамата с Хауъл, защото Уетмор, в общи линии, се скатаваше. Казвам ви, този младеж направо беше гений в откриването на работа, която да не свърши. И често (но само когато Пърси не беше наоколо) другите момчета се събираха на, както обичаше да казва Хари, „добра раздумка“. В много от тези случаи се появяваше и мишокът. Ние му давахме храна и той сядаше, за да я изяде, тържествен като Соломон, гледайки ни с умните си малки лъскави очички.

Тези няколко седмици бяха приятни и спокойни, въпреки постоянното заяждане на Пърси. Но всички хубави неща свършват и през един дъждовен понеделник в края на юли – казах ли ви колко дъждовно и влажно беше онова лято? – аз седях на койката в отворената килия в очакване на Едуар Делакроа.

Той пристигна с неочакван трясък. Вратата към вътрешния двор рязко се отвори, пропусна слънчева светлина, разнесе се дрънчене на вериги, някакъв уплашен глас задърдори на смесица от английски и френски и Бруталния извика:

– Хей! Престани! За Бога! Стига, Пърси!

Почти бях задрямал върху бъдещата койка на Делакроа, но бързо се сепнах с разгуптяно сърце. До идването на Уетмор в блок Е почти никога не можеше да се чуе подобен шум – той го донесе със себе си като гадна миризма.

– Хайде, шибан френски педераст такъв! – кресна Пърси, без да

обръща каквото и да е внимание на Бруталния. И тогава се появи в коридора, влачейки за едната ръка мъж, не много по-едър от кегла за боулинг. В другата си ръка Уетмор държеше палката си. Зъбите му бяха оголени в нервна гримаса и лицето му бе яркочервено. И все пак не изглеждаше твърде нещастен. Делакроа се мъчеше да го следва, но беше окован с пранги и колкото и усилено да тътреше краката си, той го влачеше по-бързо. Излетях от килията тъкмо навреме, за да го подхвана да не падне, и така се запознахме с Дел.

Вдигнал палката си, Пърси го заобиколи и аз го отблъснах назад. Бруталния се приближи запъхтян до нас – изглеждаше толкова шокиран и стъписан от всичко това, колкото и самия мен.

– Не го оставяйте да ме удря повече, m'sieu – изломоти Делакроа. – *S'il vous plait, s'il vous plait!*

– Пусни ме, пусни ме! – извика Пърси, хвърли се напред и започна да го удря с палката си по раменете. Французинът вдигна ръце с писъци и пръчката зашиба ръкавите на синята му затворническа риза. Същата вечер го видях без ризата и момчето имаше синини навсякъде. Гледката ме накара да се почувствам зле. Той беше убиец и никой не жалеше за него, но в блок Е не правехме нещата така. Поне до идването на Уетмор.

– Хей! Хей! – изревах аз. – Престани! Какво става в края на краищата? – Мъчех се да застана между двамата, но не успях. Пърси продължаваше да удря с палката си, ту покрай едната ми страна, ту покрай другата. Рано или късно щеше да удари и мен и тогава в този коридор щеше да избухне страхотен скандал, независимо кои бяха роднините му. Нямахме да успее да се удържа и Бруталния със сигурност щеше да ме подкрепи. В известен смисъл, нали разбирате, ми се иска да го бяхме направили. Това може би щеше да промени някои от нещата, които се случиха по-късно.

– Шибан педераст! Ще те науча да си държиш ръцете далеч от мен, въшлив гъзолизец такъв!

Прас! Прас! Прас! И от едното ухо на Делакроа потече кръв. Французинът пищеше. Отказах се от опитите си да го скрия зад себе си, хванах го за рамото, бутнах го в килията и той се просна върху койката. Пърси се хвърли покрай мен и му нанесе последен як удар по задника – може да се каже, за раздяла. Тогава Бруталния го хвана – Пърси, искам да кажа – за раменете и го забута нататък по коридора.

Аз изтеглих вратата на килията по релсата ѝ и я затворих. После се обърнах към Уетмор – шокът и объркването ми се смесваха с истинска ярост. По онова време той работеше при нас вече от няколко месеца,

достатъчно за всички ни да решим, че не го харесваме много, но това беше първият път, в който напълно разбиха до каква степен не можеше да се владее.

Той стоеше и ме гледаше не съвсем без боязън – в душата си бе страхливец, никога не съм се съмнявал – но все пак сигурен, че връзките му ще го защитят. В това отношение бе прав. Предполагам, че някои няма да разберат защо беше така, въпреки всичко, което казах, но това са хора, които познават израза „Голямата депресия“ единствено от учебниците по история. Ако живеехте по онова време, за вас той щеше да е много повече от учебнически израз, а ако имавте постоянна работа, щяхте да сте готов почти на всичко, за да я запазите.

Лицето на Пърси донякъде вече бе възвърнало нормалния си цвят, но бузите му все още бяха червени, а косата му, обикновено пригладена назад и лъскава от брилянтина, беше паднала върху челото му.

– Какво, за Бога, беше всичко това? – попитах аз. – В моя блок никога досега – никога! – не е бил удрян затворник!

– Малкият педераст се опита да ме гепи за оная работа, когато го изкарах от фургона – отвърна ми. – Само да опита отново и пак ще го пребия.

Погледнах го – бях онемял от изненада. Не можех да си представя и най-възбуденият педераст на Божията земя да направи онова, което Уетмор току-що бе описал. Преместването в жилище зад решетки на Зеления път по правило не изпълваше даже най-извратените типове с насроение за секс.

Отново погледнах към Делакроа, свил се на койката и все още вдигнал ръце, за да защити лицето си. Китките му бяха оковани с белезници и между глезените му минаваше верига. Обърнах се към Пърси и изрекох:

– Махай се от тук. Ще си поговоря с теб по-късно.

– Ще включиш ли това в доклада си – предизвикателно попита той. – Защото, ако го включиш, и аз мога да докладвам, нали знаеш?

Не исках да пиша доклад – исках само да ми се махне от очите. И му го казах.

– Въпросът е приключен – завърших. Забелязах неодобрителния поглед на Бруталния, но не му обърнах внимание. – Хайде, разкарай се от тук. Върви в администрацията и им кажи, че трябва да четеш писма и да им помагаш за колетите.

– Разбира се. – Беше възвърнал самообладанието си или по-скоро агресивната си арогантност. Той отметна косата от челото си с ръце –

меки, бели и малки, човек би ги помислил за ръце на малко момиче – и се приближи до килията. Делакроа го видя, сви се още повече на койката си и заломоти на смесица от английски и френски.

– Още не съм свършил с теб, Пиер – каза Уетмор, после подскочи, когато върху рамото му падна голямата длан на Бруталния.

– Разбира се, че си свършил – заяви му той. – А сега тръгвай. Разкарай се.

– Не можеш да ме уплашиш – отвърна Пърси. – Ни най-малко. – Погледът му се насочи към мен. – Нито пък ти. – Но ние можехме. Виждаше се в очите му ясно като бял ден и това го правеше още по-опасен. Човек като него дори сам не знае какво ще направи в следващия миг.

Но за момента той се извърна и тръгна по коридора. Беше показал на света какво ще се случи, когато някой мършав, полуплешив дребен французин се опита да го хване за оная работа, за Бога, и напускаше бойното поле като победител.

Казах на новия ни затворник обичайната си реч за това как пускаме радиото – „Балната зала на мечтите“ и „Неделята на нашите момичета“ – и колко добре ще се отнасяме към него, ако и той се държи добре. Тази малка проповед не можеше да се отнесе към големите ми успехи. Той плака през цялото време, седнал сгъшен на пода до койката си, отдалечил се колкото се може повече от мен, без да се крие чак в ъгъла. Всеки път, щом се помръднех, французинът се свиваше и ми се струва, че почти не чуваше речта ми. Навярно нямаше значение. И без това смятам, че точно тази проповед едва ли имаше някакъв смисъл.

Петнайсет минути по-късно се върнах до бюрото си. Зад него седеше Брутър Хауъл и ближеше върха на молива, който държахме при книгата за посетители. Изглеждаше потресен.

– Няма ли да престанеш с това, преди да се отровиш, за Бога? – попитах аз.

– Иисусе Христе Всемогъщи – възкликна той, като извади молива от устата си. – Не искам никога повече да се повтаря подобно нещо при пристигането на нов затворник в блока.

– Баща ми често казваше, че нещата винаги идвали на тройки.

– Е, надявам се баща ти да е сбъркал – рече Бруталния, но, разбира се, не беше така. Когато дойде Джон Кофи, имаше вихър, а при пристигането на Дивия Бил се разрази цял ураган – странно е, но, изглежда, нещата наистина вървят по три. Историята за запознанството ни с Дивия Бил, за това как дойде на Пътя след опита си да извърши убийство, е нещо, за което ще разкажа след малко, трябва да ви предупредя.

– Какви са тези глупости, че Делакроа се опитал да го хване за оная работа? – попитах аз.

Той изсумтя.

– Краката му бяха оковани и тъпия Пърси просто го дърпаше прекалено бързо, това е всичко. На излизане от фургона той се спъна и щеше да падне. Човекът протегна ръце, както би направил всеки, и докосна предницата на панталоните на Пърси. Стана съвсем случайно.

– Как мислиш, Пърси разбра ли това? Да не би просто да си е търсел повод да понатупа Делакроа? Да му покаже кой командва парада тук?

Бруталния кимна.

– Да. Струва ми се, че навярно е така.

– Значи трябва да го наблюдаваме – казах и прокарах пръсти през косата си. Сякаш работата и без това не беше достатъчно тежка. – Господи, мразя тези неща. Мразя и него.

– Аз също. Искаш ли да ти кажа още нещо, Пол? Не го разбирам. Има връзки, това ми е ясно естествено, но защо ги използва, за да получи работа на шибания Зелен път? И изобщо където и да е другаде в системата на затворите? Защо не като помощник в щатския Сенат или като секретар на вицегубернатора? Неговите хора спокойно биха могли да му намерят нещо по-добро, ако ги помоли, но защо е тук?

Поклатих глава. Не знаех. Тогава не знаех много неща. Предполагам, че съм бил наивен.

8.

След това нещата отново се върнаха в нормалното си русло... поне за известно време. В Окръжния съд подготвиха процеса срещу Джон Кофи и шерифът на окръг Трапингс Хоумър Крибс подхвърляше идеята, че линчуването му от тълпата би могло малко да поускори налагането на правосъдието. Всичко това нямаше никакво значение за нас – в блок Е никой не обръщаше особено внимание на новините. В известен смисъл животът на Зеления път приличаше на живота в звукоизолирана стая. От време на време дочуваш приглушен шум, който навярно идва от взривове във външния свят, но това като че ли е всичко. Нямаше да избързат с Джон Кофи – искаха добре да се погрижат за него.

Пърси на два пъти се опита да дразни Делакроа и втория път аз го дръпнах настрани, за да го повикам в кабинета си. Не беше нещо ново

да разговарям с него за поведението му, нямаше да е и за последно, но сега вече отлично разбирах какво представлява. Той имаше сърцето на жестоко момче, което отива в зоологическата градина не за да гледа животните, а за да може да ги замеря с камъни.

– Стой надалече от него, чуваш ли ме? – казах аз. – Освен ако не получиш специална заповед, просто стой много надалече от него.

Той приглади косата си назад, после я дооформи със сладките си малки ръчички. Това момче ужасно обичаше да си пипа косата.

– Не съм му направил нищо. Само го попитах как се чувства, като знае, че е изгорил няколко бебета, това е всичко – заяви и невинно ме погледна.

– Престани с това, иначе ще напиша доклад.

Пърси се изсмя.

– Пиши колкото си искаш доклади. После аз ще направя същото. Точно както ти казах при пристигането му. Ще видим кой ще победи.

Скръстил ръце върху бюрото, аз се наведох напред и заговорих с глас, който, надявах се, звучеше приятелски и поверително.

– Брутъс Хауъл не те харесва много – казах. – А когато Брутъс не харесва някого, известно е, че пише свой доклад. Не си пада особено по писалката и не може да се отучи да ближе молива, така че обикновено пише доклада с юмруците си. Ако разбираш какво искам да кажа?

Самодоволната му усмивчица угасна.

– Какво се опитваш да кажеш?

– Не се опитвам да кажа нищо. Направо ти го казах. И ако ти съобщиш на който и да е от твоите... приятели... за разговора ни, ще кажа, че си измисляш всичко. – Погледнах го право в очите. – Освен това се опитвам да се държа приятелски с теб, Пърси. На умния му стига и една дума, казват хората. И изобщо защо да си цапаш ръцете с Делакроа? Той не си струва.

За известно време това действа. Настъпи спокойствие. На два пъти дори бях в състояние да пратя Пърси с Дийн или Хари, когато идваше ред на Делакроа да се къпе. Вечер пускахме радио, французинът започна по малко да се отпуска и да свиква с монотонния живот в блок Е, и всичко бе спокойно.

После една вечер го чух да се смее.

Хари Теруилигър седеше зад бюрото и скоро също се разсмя. Изправих се и отидох до килията на французина, за да видя какво толкова смешно има.

– Глей, шефе! – рече той, щом ме видя. – Дресирах си една мишка!

Беше Стиймбоут Уили. В килията на Делакроа. Нещо повече: седеше на рамото му и гледаше през решетките към нас с малките си лъскави очички. Опашката му бе увита около лапичките му и изглеждаше абсолютно спокоен. Що се отнася до французина – изобщо не бихте могли да познаете, че това е същият онзи човек, който се гърчеше и трепереше на пода до койката си няма и седмица преди това. Приличаше на дъщеря ми в коледните сутрини, когато слизаше по стълбите и търсеше подащите си.

– Глей това! – каза Делакроа. Мишката седеше на дясното му рамо. Французинът протегна лявата си ръка. Животинчето се покатери върху главата му, като се държеше за косата му (която поне отзад беше достатъчно гъста). После се спусна от другата му страна и той захихика, когато опашката го погъделичка по врата. Мишлето изприпка чак до китката му, после се обърна, затича се обратно към лявото му рамо и отново сви опашка около лапичките си.

– Проклет да съм – рече Хари.

– Сам го тренирах – гордо съобщи Делакроа. „На куково лято“ – помислих си аз, но не казах нищо. – Казва се господин Джингълс.

– Не – възрази Хари. – Това е Стиймбоут Уили, като във филмчето. Шефът Хауъл го кръсти така.

– Това е господин Джингълс – упорстваше затворникът. По който и да е друг въпрос той би се съгласил, че черното е бяло, но за името на мишлето остана твърд като камък. После ми прошепна на ухото: – Шефе, може ли да получа някоя кутия за него? Може ли да получа някоя кутия за мишока си, че да може да спи тук с мен? – В гласа му започнаха да се долавят ласкателни нотки, каквито бях чувал хиляди пъти досега. – Ще го скрия под койката и той няма да причини никакви неприятности, ни едничка.

– Английският ти става много по-добър, когато искаш нещо – отвърнах аз, за да печеля време.

– О-хо – измърмори Хари и ме сбута с лакът. – Ето ги и неприятностите.

Но Пърси не ми изглеждаше в настроение за неприятности, поне тази вечер. Не прокараваше ръце през косата си, нито пък си играеше с онази своя палка, а най-горното копче на униформената му риза беше разкопчано. За пръв път го виждах така и бе удивително какво може да направи дори една толкова незначителна промяна. Онова, което най-силно ме поразя обаче, беше изражението на лицето му. То бе абсолютно спокойно. Не ведро – не смятам, че у Пърси Уетмор има и капчица

ведрина – а лице на човек, открил, че може да чака за нещата, които иска да получи. Това вече беше сериозна промяна за младежа, когото само преди няколко дни бях заплашил с юмруците на Бругъс Хауъл.

Делакроа обаче не забеляза промяната – той се сви до стената на килията и притисна колене към гърдите си. Очите му като че ли започнаха да растат, докато не заеха половината от лицето му. Мишлето се покатери върху плешивото му теме и седна там. Не зная дали животинчето помнеше, че също има причина да не вярва на Пърси, но определено изглеждаше така. Навярно просто бе доловило страха на дребничкия французин и реагираше.

– Е – рече Уетмор, – като че ли си си намерил приятел, Еди.

Той се опита да отговори – някакво предизвикателство за това какво щяло да се случи с Пърси, ако направел нещо на новия му приятел, предполагам – но от устата му не излезе нито звук. Долната му устна лекичко затрепери, но това бе всичко. Господин Джингълс обаче не трепереше. Седнал съвсем неподвижно със заровени в косата на французина задни лапички и скръстил предните си върху плешивото му теме, той гледаше към Пърси и като че ли го преценяваше. Така, както човек преценява стар враг.

Уетмор погледна към мен.

– Това не е ли същият мишок, който гоних? Онзи, който живее в карцера?

Кимнах. Знаех, че той не е виждал току-що назования господин Джингълс от онази последна гонитба и сега не проявяваше признаци, че има желание да я повтаря.

– Да, същият е – отвърнах. – Само че Делакроа твърди, че името му било господин Джингълс, а не Стиймбоут Уили. Казва, че му го прошепнал на ухото.

– Наистина ли? Чудесата никога не свършват, нали? – Почти очаквах да извади палката си и да започне да почуква с нея по решетките, просто за да покаже на Делакроа кой е шефът, но той просто стоеше с ръце на хълбоците и гледаше към килията.

И поради причина, която не съм в състояние да ви обясня с думи, аз казах:

– Делакроа просто искаше някаква кутия, Пърси. Предполагам, смята, че мишокът ще спи в нея. Че може да го задържи като домашен любимец. – Придадох на думите си скептицизъм и по-скоро усетих, отколкото видях, че Хари изненадано ме поглежда. – Какво мислиш за това?

– Мисля, че навярно някоя нощ, докато Делаacroa спи, мишокът ще избяга – безизразно отвърна Уетмор, – но предполагам, че французинът ще внимава. Снощи видях в количката на Ту-Ту една много хубава кутия от пури. Не зная обаче дали не я е дал на някого. Навярно ще поиска за нея пет, може би дори десет цента.

Сега вече рискувах да хвърля поглед към Хари и видях, че е зяпнал. Не беше точно като промяната на Ебенеъър Скрудж в коледната сутрин след посещението на призраците, но бе съвсем близо.

Пърси се наведе към Делаacroa и пхна лице между решетките. Французинът се отдръпна още по-назад. Заклевам се в Господ, че ако можеше, би се слял с онази стена.

– Имаш ли пет или може би десет цента, за да платиш за кутия от пури, кретен? – попита Уетмор.

– Имам четири – отвърна той. – Давам ги за кутия, ако е хубава, *s'il est bon*.

– Знаеш ли какво – рече Пърси. – Ако беззъбият стар курвар ти продаде онази кутия от пури „Корона“ за четири цента, ще отмъкна от затворническата болница малко памук, за да покриеш дъното ѝ. Ще си направим истински миши „Хилтън“. – Обърна очи към мен. – Предполага се, че трябва да напиша доклад за работата си в помещението за прекъсвача по време на екзекуцията на Битърбък. Имаш ли някаква писалка в кабинета си, Пол?

– Да, естествено – отвърнах. – И формуляри. Горното чекмедже вляво.

– Чудесно – каза той и наперено се отдалечи.

Двамата с Хари се спогледахме.

– Да не е болен, как мислиш? – попита. – Може да е отишъл на лекар и да е открил, че му остават само три месеца живот?

Казах му, че нямам ни най-малка представа. За момента думите ми бяха самата истина, както и за известно време след това, но по-късно разбрах. А след няколко години проведох интересен разговор на вечеря с Хал Мурс. Вече можехме спокойно да разговаряме, защото той се беше пенсионирал, а аз се бях прехвърлил в поправителния дом за момчета. Бе една от онези вечери, на които човек пие много, яде прекалено малко и езикът му се развързва. Хал ми каза, че Пърси му се оплаквал от мен и от живота на Пътя като цяло. Било точно след пристигането на Делаacroa в блока и след като двамата с Бруталния му бяхме попречили да пребие французина до смърт. Най-много го ядосало това, че съм му казал да ми се маха от очите. Според него с един роднина на

губернатора човек не трябвало да разговаря така.

Е, каза ми Мурс, той изтърпял Пърси колкото време можел и когато му станало ясно, че Уетмор ще се опита да доведе нещата дотам, че да получа мъмрене и най-малкото да ме преместят в друга част на затвора, той, Мурс, го дръпнал в кабинета си и му казал, че ако не престане да клати лодката, лично щял да се погрижи за екзекуцията на Делакроа Пърси да е в предните редици. Че всъщност ще бъде поставен точно до стола. Както винаги аз щях да ръководя цялата операция, но свидетелите нямаше да го знаят и щяха да си мислят, че господин Пърси Уетмор е шеф на веселбата. Мурс не му обещал нищо повече от онова, за което вече се бяхме договорили и с което се бях съгласил, но младежът не го знаел. Той се съгласил да се откаже от опитите си да бъде преместен и атмосферата в блок Е се успокои. Даже се съгласи Делакроа да задържи стария му враг като домашен любимец. Удивително е как някои хора могат да се променят, стига да имат съответния стимул. В случая с Пърси единственото, което директорът Мурс трябвало да му предложи, била възможността да отнеме живота на плешивия дребен французин.

9.

Ту-Ту смяташе, че четири centa са прекалено малко за една първокачествена кутия от пури „Корона“ и навярно бе прав – в затвора кутиите от пури високо се ценяха. Вътре можеха да се пазят хиляди различни дребни неща, миришеха приятно и в тях имаше нещо, което напомняше на клиентите ни какво е да си свободен. Защото в затвора цигарите бяха разрешени, но не и пуриите, предполагам.

Дийн Стантън, който вече се бе върнал в блока, прибави от себе си един цент, аз също. Ту-Ту продължаваше да упорства и с него се зае Бруталния, като първо му каза, че трябва да се засрами от стиснатостта си и после му обеща, че той, Брутърс Хауъл, лично ще върне кутията в ръцете му в деня след екзекуцията на Делакроа.

– Шест centa може да са, а може и да не са достатъчно, ако ставаше дума за продажба на кутията, в такъв случай щяхме да поспорим по въпроса – рече Бруталния, – но трябва да признаеш, че това е висока цена за взимането ѝ на заем. След месец, най-много след шест седмици, той ще извърви Пътя. Е, тази кутия ще е обратно на лавицата под количката ти едва ли не още преди да усетиш, че е изчезнала.

– Някой мекосърдечен съдия може да отложи екзекуцията му –

възрази Ту-Ту, но знаеше, че няма да стане така, а Бруталния знаеше, че той знае. Старият затворник буташе проклетата си количка с цитати от Библията из затвора от цяла вечност и имаше много източници... подобри от нашите, поне така си мислех тогава. Той знаеше, че мекосърдечните съдии вече нямат никаква власт над Делакроа. Можеше да се надява единствено на губернатора, който по правило не проявяваше милосърдие към хора, опекли шестима от избирателите му.

– Дори да не го отложат, онази мишка ще сече в кутията чак до октомври, а може би даже до Деня на благодарността¹⁰ – упорстваше той, но Бруталния виждаше, че вече се предава. – Кой ще купи кутия от пури, която някаква си мишка е ползвала за кенеф?

– О, я стига – отвърна Хауъл. – Това е най-тъпото нещо, което изобщо съм чувал от теб, Ту-Ту. Искам да кажа, че си струва. Първо Делакроа ще държи кутията съвсем чиста – както обича онази мишка, направо ще я ближе с език, ако се налага.

– Стига бе – отвърна старецът, като сбърчи нос.

– Второ – продължи Бруталния, – в крайна сметка мишите лайна не са никакъв проблем. Просто твърди малки топченца, приличат на сачми. Само ще ги изтърсиш. Съвсем просто е.

Старият Ту-Ту знаеше, че няма смисъл да упорства повече. Беше тук от достатъчно дълго време, за да разбира кога може да си позволи да върви срещу вятъра и кога е по-добре да се отдръпне пред урагана. Това не бе точно ураган, но ние, надзирателите обичахме мишока, харесваше ни идеята Делакроа да го задържи, което се равняваше най-малко на вихрушка. Така че французинът получи своята кутия, а Пърси изпълни обещанието си – два дни по-късно дъното ѝ беше покрито с мек памук, отмъкнат от болницата. Уетмор лично му го даде и аз ясно видях страха в очите на Делакроа, когато протегна ръка през решетките за да го вземе. Страхуваше се, че той ще го хване и ще му строши пръстите. Аз също малко се страхувах, но не стана нищо подобно. Това беше моментът, в който отношението ми към младежа достигна най-положителната си точка, но дори тогава не можех да сбъркам ледената радост в очите му. Делакроа си имаше любимец, Пърси също. Делакроа щеше да задържи своя, да го гледа и да го обича колкото време му оставаше. Пърси търпеливо щеше да чака (поне доколкото стигаше търпението на хора като него) и после щеше да го изгори жив.

– Мишият „Хилтън“ е открит – рече Хари. – Единственият въпрос е

---

10. Последният четвъртък на ноември – Б.пр.

дали мишокът ще го използва.

Този въпрос получи отговора си веднага, щом французинът хвана господин Джингълс с ръка и внимателно го постави в кутията. Животинчето се сгуши сред белия памук, сякаш беше дебела завивка, и това стана негов дом, докато... е, ще стигна до края на историята на господин Джингълс, когато му дойде времето.

Тревогата на стария Ту-Ту, че кутията му ще бъде пълна с миши лайна, се оказа напълно безпочвена. Никога не видях вътре нито едно и Делакроа твърдеше, че също не бил виждал... където и да е в килията си. Много по-късно, приблизително по времето, когато Бруталния ми показва дупката в гредата и намерихме оцветените трески, аз изнесох от източния ъгъл на карцера един стол и открих там малка купчинка миши изпражнения. Изглежда, господин Джингълс винаги беше идвал да си върши работата на същото място – колкото може по-надалеч от нас. И още нещо: никога не го видях да пикае, а мишките обикновено не могат да се сдържат и за две минути, особено докато ядат. Казах ви, проклетото животинче беше една от Божиите загадки.

Около седмица, след като мишлето се настани в кутията от пури, Делакроа ни повика с Бруталния в килията си, за да ни покаже нещо. Правеше го толкова често, че вече се дразняхме – но този път ставаше въпрос за нещо наистина смешно.

След осъждането му светът почти бе забравил за французина, но той имаше една роднина – някаква леля, стара мома, струва ми се – която му пишеше веднъж седмично. Освен това му беше пратила огромен плик с ментови бонбони, от онези, които в последно време се продават под името „Канада Майнтс“. Приличаха на големи розови таблетки. Естествено, не му позволихме да получи целия плик наведнъж – тежеше повече от две кила и Делакроа можеше да ги изяде на един път и после да се налага да го откарваме в затворническата болница. Подобно на почти всички убийци, минали по Пътя, той нямаше абсолютно никакво чувство за мярка. Давахме му по пет-шест, и то само в случай, че се сетеше да си поиска.

Когато отидохме там, господин Джингълс седеше на койката до затворника, държеше в лапичките си един от онези розови бонбони и доволно отхапваше от него. Делакроа просто преливаше от удоволствие – като пианист, който гледа как петгодишният му син свири първите си неуверени упражнения. Но не ме разбирайте погрешно, това наистина беше смешно. Бонбонът стигаше до половината на мишлето и покритото му с бяла козина коремче вече се бе подуло.

– Вземи му го, Еди – каза Бруталния едновременно развеселен и ужасен. – Иисусе Христе всемогъщи, той ще яде, докато не се пръсне. Чак дотук мирише на мента. Колко си му дал?

– Това му е вторият – отвърна Делакроа и малко нервно погледна към корема на мишока. – Наистина ли смяташ, че той... нали знаеш... че ще се пръсне?

– Възможно е.

Това беше достатъчно за французина. Той протегна ръка към наполовина изядения розов бонбон. Очаквах мишката да го ухапе, но господин Джингълс му го даде – поне онова, което беше останало – съвсем кротко. Погледнах към Хауъл и той леко поклати глава, сякаш казваше, че и той не разбира. После мишлето скочи в кутията си и легна настрани така изтощено, че и тримата избухнахме в смях. От тогава свикнахме да го виждаме седнало до Делакроа, да държи ментов бонбон в лапичките си и да се храни така изискано, като възрастна дама на вечерно парти, и двамата заобиколени от мириса, който усетих в дупката в гредата – горчиво-сладкия мирис на ментов бонбон.

Трябва да ви кажа още нещо за господин Джингълс, преди да продължа с пристигането на Уилям Уортън, когато ураганът наистина профуча през блок Е. Около седмица след случая с ментовите бонбони – с други думи, приблизително по времето, когато посъветвахме Делакроа да не убива питомеца си с ядене – французинът ме повика в килията си. За момента бях сам, Бруталния бе отишъл за нещо при интенданта и според правилника не трябваше да се приближавам до затворниците при такива обстоятелства. Но тъй като спокойно можех да се справя с Делакроа, реших да наруша правилника и да видя какво иска.

– Глей това, шефе Еджкоум – каза ми той. – Виж какво може да прави господин Джингълс! – Бръкна зад кутията от пури и извади малка дървена макара.

– Откъде взе това? – попитах го аз, макар да предполагам, че зная. Всъщност имаше един-единствен човек, които би могъл да му я даде.

– От стария Ту-Ту – отвърна французинът. – Глей това.

Вече гледах и виждах мишока в кутията му, изправил се с малките си предни лапички на ръба, впил черните си очи в макарата, която Делакроа държеше между палеца и показалеца на дясната си ръка. Усетих, че по гърба ми пробягват странни тръпки. Никога не бях виждал една обикновена мишка да внимава в нещо с такава интелигентност. Не вярвам, че господин Джингълс е бил свръхестествено явление, и съжалявам, ако съм породил у вас такава представа, но никога не съм се

съмнявал, че е гениална мишка.

Делакроа се наведе и затъркаля празната макара по пода на килята. Тя се завъртя гладко, като две колела, свързани с ос. Животинчето светкавично изскочи от кутията си и се хвърли след нея, като куче след пръчка. Възкликнах от изненада и французинът се ухили.

Макарата се блъсна в стената и отскочи. Господин Джингълс я заобиколи и започна да я бута обратно към койката, като се прехвърляше от единия ѝ край на другия всеки път, щом имаше вероятност да се отклони от курса си. Така стигна до крака на Делакроа. После вдигна очи към него за миг, сякаш да се увери, че стопанинът му няма други спешни задачи за него (навярно да реши някоя и друга аритметична задача или да направи граматичен разбор на латинско изречение). Очевидно доволен, мишокът се върна в кутията от пури и се настани на дъното ѝ.

– Ти ли го научи на това? – попитах аз.

– Да, сър, шефе Еджкоум – с усмивка отвърна французинът. – До-нася я всеки път. Адски е умен, нали?

– Ами макарата? Как се сети да я вземеш за него, а, Еди?

– Прошепна ми на ухото, че я иска. Също както ми прошепна името си.

Делакроа показва трика на всички останали... освен на Пърси. За французина нямаше значение, че Уетмор бе предложил идеята за кутията от пури и че беше донесъл памука, с който да покрие дъното ѝ. Делакроа бе като някои кучета – ритни ги веднъж и никога повече няма да ти имат вяра, независимо колко мило се държиш с тях.

И сега го чувам да вика: „Хей, момчета! Елате и вижте какво може да прави господин Джингълс!“ И те се приближиха до килята му, всички в сини униформи – Бруталния, Хари, Дийн, даже Бил Додж. Всички останаха удивени, също като мен.

Три-четири дни след като мишокът започна да прави трика с макарата, Хари Теруилигър прерови нещата за рисуване, които пазехме в карцера, намери пастелите и ги донесе на Делакроа.

– Помислих си, че може да поискаш да нашариш онази макара в различни цветове – рече той. – Така малкото ти приятелче повече ще прилича на циркова мишка.

– Циркова мишка! – възкликна затворникът. Изглеждаше възторжен и преизпълнен с щастие. Предполагам, че наистина е било така, може би за пръв път през целия си нещастен живот. – Та той си е точно такъв! Циркова мишка! Когато изляза от тук, той ще ме направи богат! Само глейте.

Пърси Уетмор несъмнено би отбелязал на Делакроа, че на излизане от затвора ще се вози на линейка, която няма нужда да пуска лампата или сирената си, но Хари си премълча. Просто каза на французина да направи макарата колкото може по-пъстра, при това колкото може по-бързо защото след вечеря трябва да върне постелите.

Дел естествено я нашири. Когато свърши, единият ѝ край беше жълт, другият – зелен, а средата – пожарникарски червена. Свикнахме да чуваме Делакроа да тръби: „Maintenant m'sieurs et mesdames! Le cirque presentement le mous' amusant et amazeant!“ Това може и да не са точните му думи, но ви дават представа за диалектния му френски. После издаваше онзи гърлен звук – струва ми се, трябваше да представлява барабанен звън – и пускаше макарата. Господин Джингълс светкавично се хвърляше след нея и я буташе обратно или с носле, или с предните си лапички. Вторият начин наистина беше нещо, за което човек би платил, за да види в цирка. По времето, когато при нас пристигна Джон Кофи, Делакроа, мишката му и нейната пъстроцветна макара бяха основното ни забавление и за кратко положението остана така. После уринарната ми инфекция, която известно време не се бе обаждала, отново се изостри, пристигна Уилям Уортън и настана истински ад.

10.

Точните дати са се изтрили от паметта ми. Предполагам, че бих могъл да помоля внука си Даниъл да потърси някои от тях в старите вестници, но има ли смисъл? Най-важните, като например деня, в който дойдохме до килията на Делакроа и видяхме мишката да седи на рамото му, или в който Уилям Уортън пристигна в блока и едва не уби Дийн Стантън, така или иначе ги няма във вестниците. Може би е най-добре просто да продължа както досега – в края на краищата предполагам, че датите нямат голямо значение, ако човек може да си спомни нещата в правилния порядък.

Зная, че малко погъстих събитията. Когато документите с датата за екзекуцията на Делакроа най-после дойдоха при мен от кабинета на Къртис Андерсън, с удивление видях, че срещата на френското ни приятелче със Стария Светльо ще стане по-рано от очакваното, нещо, почти нечувано дори през онези дни, когато не се налагаше да местиш планини, за да екзекутираш някого. Струва ми се, че ставаше дума за два дни, от двацет и седми на двацет и пети октомври. Едва ли съм съвсем

точен, но беше някъде там – спомням си как си помислих, че Ту-Ту ще получи кутията си още по-рано, отколкото очакваше.

Междувременно Уортън пристигна при нас по-късно от очакваното. Процесът му бе продължил повече, отколкото бяха смятали сигурните източници на Андерсън (когато ставаше дума за Дивия Били, нямаше нищо сигурно, както скоро щяхме да открием, включително нашите изпитани от времето и дотогава безотказни методи за озаптяване на затворници). После, след като го бяха признали за виновен – това поне станало по сценария – бил отведен за изследвания в общинската болница в Индианола. По време на процеса постоянно получавал пристъпи, на два пъти толкова сериозни, че се просвал на земята, където се разтърсвал, гърчел се и удрял по дъските с крака. Служебният защитник на Уортън твърдял, че довереникът му има „епилептични периоди“ и че когато извършил престъпленията си, не бил на себе си. Обвинението пък твърдяло, че се преструва от страх в отчаян опит да спаси живота си. Съдията също смятал така, но постановил да бъде изследван преди издаване на присъдата, но след признаването му за виновен. Бог знае защо – навярно просто е бил любопитен.

Истинско чудо е, че Уортън не избягал от болницата (но иронията на съдбата, че съпругата на директора Мурс Мелинда лежеше в същата болница по същото време, не ни убягна). Предполагам, че са го заобиколили с надзиратели и навярно все още се е надявал да го обявят за невменяем заради епилепсията, ако наистина бил болен.

Но не бил. Лекарите не открили в мозъка му нищо нередно – поне във физиологично отношение – и Били Уортън Хлапето най-после беше доведен в Студената планина. Това може да е било около седемнайсети или осемнайсети – помня, че пристигна приблизително две седмици след Джон Кофи и седмица или десетина дни преди Делакроа да извърви Зеления път.

За мен денят, в който приехме нашия нов психопат, бе пълен със събития. Сутринта се събудих в четири. Слабините ми пулсираха, чувствах пениса си горещ, запушен и подут. Още преди да сваля крака от леглото, знаех, че уринарната ми инфекция не отзвучава, както се бях надявал. Състоянието ми се беше подобрило за кратко, това бе всичко, и сега отново се влошаваше.

Отидох до нужника да си свърша работата – това беше поне три години преди да сложим първото си тоалетно казанче – и едва бях стигнал до купчината дърва до ъгъла на къщата, когато разбрах, че вече не мога да се съдържам. Свалих долнището на пижамата си точно когато урината

започваше да тече и това изтичане бе придружено от най-мъчителната болка, която съм изпитвал през целия си живот. През 1956 г. изхвърлих бъбречен камък и познавам хора, които твърдят, че това е най-лошото, но в сравнение с тогавашните ми болки онзи камък беше като стомашни киселини.

Коленете ми се подкосиха и аз тежко паднах. Пижамата ми се разпори на чатала, когато се разкрачих, за да не загубя равновесие и да се плюсна в локвата урина. И въпреки това щях да го направя, ако не се бях хванал с лявата си ръка за един от дънерите от купчината. Всичко това обаче можеше да става в Австралия или дори на друга планета. Интересуваше ме единствено болката, която ме разкъсваше – долната част на корема ми гореше, а пенисът ми – орган, на който почти не обръщах внимание, освен когато ми доставяше най-голямото физическо удоволствие, което може да изпита един мъж – сега сякаш се топеше – очаквах да погледна надолу и да видя, че от него капе кръв, но изтичащата струя урина изглеждаше съвсем нормално.

Държах се с една ръка за дънера и притиснах с другата устата си, опитвайки се да не извикам. Не исках да уплаша жена си. Имах чувството като че ли щях да пикая вечно, но най-после струята пресекна. Болката вече беше потънала надълбоко в корема и тестисите ми и ме гризеше като с ръждиви зъби. В продължение на доста време – може да е било цяла минута – физически не бях в състояние да стана. Накрая болката започна да отслабва и аз с мъка се изправих на крака. Погледнах към урината, която вече попиваше в земята, и се зачудих дали някой нормален Бог може да създаде свят, в който такова малко петно влага е в състояние да струва такава ужасяваща болка.

Реших да телефонирам в службата, че съм болен, и в края на крайщата да отида при д-р Садлър. Страхувах се от вонята и гаденето, предизвикани от сулфамидовите му таблетки, но те все пак бяха за предпочитане пред колениченето до купчината дърва в опит да не изкрещя, докато пенисът ми твърдеше, че очевидно са го залели с керосин и са го подпалили.

После, докато пиех аспирин в кухнята и слушах тихото похъркване на Джан в съседната стая, аз си спомних, че днес бе денят, в който в блока трябваше да пристигне Уилям Уортън и че Бруталния няма да е там – по график щеше да е в другата част на затвора и да помага за пренасянето на библиотеката и някои изостанали неща от болницата в новата сграда. Реших, че въпреки болката не е справедливо да оставям Уортън на Дийн и Хари. Те бяха добри хора, но в доклада на Къртис

Андерсън се казваше, че Уилям Уортън е изключително опасен. „На този човек просто не му пука“ – бе ми писал той и беше подчертал думите си.

Болката вече донякъде бе поутихнала и можех да мисля. Реших, че най-добрата идея е да тръгна рано за затвора. Можех да стигна там към шест, когато обикновено идваше директорът Мурс. Той можеше да върне Брутъс Хауъл в блок Е навреме за пристигането на Уортън и така щях да съм в състояние да направя отдавна отлаганото си посещение при доктора.

На два пъти по време на трийсетинакилометровото пътуване до затвора ме връхлиташе неотложна необходимост да уринирам. И двата пъти успях да спра и да реша проблема, без да се посрамя (тъй като в този час по селските пътища почти нямаше движение). Нито едно от двете уринирания не бе толкова болезнено, колкото онова, повалило ме на земята на път за нужника, но и двата пъти трябваше да стисна дръжката на вратата от дясната страна на малкия ми форд, за да се задържа, и можех да усетя как по пламналото ми лице се стича пот. Бях болен, да, сериозно болен.

В крайна сметка обаче успях, минах през южната порта, паркирах на обичайното си място и отидох направо при директора. Вече минаваше шест. Кабинетът на госпожица Хана беше празен – нямаше да пристигне преди сравнително цивилизованото време седем часа – но в стаята на Мурс светеше, виждах го през релефното стъкло. Почуках мимиходом и отворих вратата. Директорът вдигна поглед, стреснат, че някой изобщо може да идва в толкова необичаен час. Бих дал какво ли не, за да не ми се налагаше да се срещам с него в това състояние, когато лицето му бе голо и незащитено. Бялата му коса, обикновено грижливо сре-сана, стърчеше – когато влязох, той я скубеше. Очите му бяха зачервени и подути. Никога не го бях виждал в по-ужасно състояние – приличаше на човек, току-що влязъл вътре след продължително ходене в невероятно студена нощ.

– Хал, съжалявам, ще дойда по-късно... – започнах.

– Не – отвърна той. – Моля те, Пол, влез. Затвори вратата и влез. Тъкмо сега имам нужда от някого, ако през целия си живот изобщо съм имал нужда от когото и да било. Затвори вратата и влез.

Подчиних се, забравяйки собствената си болка за пръв път, откакто се бях събудил сутринта.

– Мозъчен тумор е – рече Мурс. – Снимаха я на рентген. Като че ли всъщност снимките им доставят истинско удоволствие. Един от тях

каза, че можело да са най-добрите, правени някога, или поне досега. Каза, че щели да ги публикуват в някакво надутото медицинско списание в Нова Англия. Според тях бил голям колкото лимон и се намирал много надълбоко, така че не могли да го оперират. Твърдят, че щяла да умре до Коледа. Още не съм ѝ казал. Не мога да измисля по какъв начин да го направя. Не зная как ще живея отсега нататък.

После се разплака – силни, задъхани ридания, които ме изпълниха едновременно с жалост и с някакъв ужас. Страшно е да гледаш как човек, толкова стегнат като Хал Мурс, вече не е в състояние да се владее. Известно време останах неподвижен, после се приближих до него и го прегърнах през раменете му. Той се вкопчи в мен с двете си ръце като удавник и се разрида, притиснал глава до стомаха ми, без каквито и да е задръжки. По-късно, след като се овладя, директорът ми се извини. Направи го, без да ме гледа в очите, сякаш се чувстваше ужасно засрамен, навярно толкова силно, че никога да не успее да го преживее. В крайна сметка е възможно дори да намразиш човека, който те е видял в такова състояние. Помислих си, че директорът Мурс не е такъв, но изобщо не ми мина през ум да свърша работата, за която първоначално бях дошъл, и когато излязох от кабинета, отидох в блок Е, вместо да се върна при колата си. Аспиринът вече беше подействал и болката в слабините ми се бе превърнала в слабо пулсиране. Някак си щях да издържа този ден, реших аз, щях да се погрижа за посрещането на Уортън и следобед отново щях да отида при Хал Мурс, за да уредя болничния си за утре. Смятах, че най-лошото е отминало, но се оказа, че за днес то дори още не е започнало.

11.

– Смятахме, че още е упоен от изследванията – каза късно следобед Дийн. Гласът му беше нисък, дрезгав, почти лаещ и по шията му продължаваха да избиват мораво-черни петна. Виждах, че когато говореше, го боли, и си помислих дали да не му кажа да не приказва, но понякога боли повече от мълчанието. Прецених, че сега случаят действително е такъв и не му казах нищо. – Всички смятахме, че е упоен, нали?

Хари Териуилигър кимна. Кимна дори намусеният Пърси, седнал настрани от другите.

Бруталния ме погледна. Двамата си мислехме за едно и също – че нещата стават точно така. Вършиш си работата, всичко върви според

правилата, допускаш грешка и хоп, небето се стоварва отгоре ти. Бяха решили, че е упоен, съвсем основателно предположение, но никой не бе попитал дали наистина е упоен. Стори ми се, че виждам в очите му още нещо: Хари и Дийн щяха да извлекат поука от грешката си. Особено Дийн, който спокойно можеше да е вече мъртъв. Пърси нямаше. Навярно не би могъл. Единственото, което можеше да направи, беше да си седи в ъгъла и да се цупи, защото отново са го натикали в лайната.

Седем души отишли в Индианола да докарат Дивия Бил Уортън: Хари, Дийн, Пърси, други двама надзиратели отзад (забравил съм имената им, макар да съм сигурен, че навремето ги знаех) и още двама отпред. Бяха пътували с онова, което наричахме „дилижанс“ – малък камион „Форд“ със стоманена каросерия и бронирани стъкла. Приличаше на кръстоска между кола за разнасяне на мляко и брониран автомобил.

За операцията технически отговаряше Хари Теруилигър. Той предал документите на окръжния шериф (не Хоумър Крибс, а някакъв друг селяндур като него, предполагам), който на свой ред им предал господин Уилям Уортън, извънредно опасен затворник. Предварително им бяхме пратили затворническа униформа от затвора, но шерифът и хората му не си били направили труда да облекат с нея Уортън – оставили това на нашите момчета. Когато за пръв път го видели на втория етаж на общинската болница, той носел отворена на гърба памучна болнична нощница и евтини плъстени чехли, мършав мъж с тясно, пъпчиво лице и с гъста, дълга и рошава руса коса. Задникът му, също мършав и покрит с пъпки, стърчал от отвора на нощницата. Хари и другите видели първо тъкмо тази негова част, защото когато влезли, Уортън стоял на прозореца и гледал към паркинга. Не се обърнал, а просто останал на мястото си, придържайки завесата с едната си ръка и мълчалив като чуцело, докато Хари се оплаквал на окръжния шериф, че бил прекалено мързелив, за да облече затворника в сините му дрехи, в отговор на което той му прочел реч – като всички окръжни чиновници, които някога съм виждал – за това какво включва работата му и какво не.

Когато се уморил от всичко това (съмнявам се, че е минало прекалено много време), Хари казал на Уортън да се обърне. Затворникът се подчинил. Приличал, каза ни Дийн с дрезгавия лай на полузадавания си глас, на който и да е от хилядите провинциални скитници, минали през затвора в Студената планина през годините ни на служба в затвора. Събери ги всички в едно и получаваш подъл кретен. Понякога, когато ги притиснеш до стената, откриваш в тях и страхливост, но най-често в душата им няма нищо друго освен желание за бой и подлост, само това.

Някои откриват в хора като Били Уортън благородство, но не и аз. Приклячени в ъгъла, плъховете също се бият. Лицето на този човек като че ли не изразявало повече индивидуалност от пъпчивия му задник, каза ни Дийн. Долната му челюст била увиснала, очите му отнесени, раменете му отпуснати, ръцете му висели отстриани. Изглеждал като напълкан с морфин, да, замаян като типичен наркоман.

При тези думи Пърси отново нацупено кимна.

– Облечи това – казал Хари и посочил към униформата до леглото. Била извадена от кафявата ѝ хартиена опаковка, но иначе била недокоснатата и все още сгъната, както я бяха пратили от затворническата пералня. От единия ръкав на ризата стърчали бели памучни гашета, а от другия – бели чорапи.

Уортън като че ли имал желание да се подчини, но не бил в състояние да направи много нещо без чужда помощ. Успял да намъкне гашетата, но щом стигнал до панталоните, постоянно се опитвал да напъха и двата си крака в един и същ крачол. Накрая Дийн му помогнал, като нагласил краката му в крачолите и после издърпал панталоните нагоре, вдигнал ципа и закопчал копчето. Затворникът просто стоял, без дори да се опитва да се облече, щом видял, че Дийн го прави вместо него. Отпуснал неподвижно ръце, той гледал напред с празен поглед и на никого не му дошло наум, че се преструва. Не с надеждата да избяга (поне аз не вярвам да е било така), а с единствената мисъл да причини максимум неприятности, когато настъпи подходящият момент.

Документите били подписани, Уилям Уортън, който от момента на арестуването си бил под опеката на околните власти, сега минал под юрисдикцията на щата. Отвели го навън по задното стълбище и през кухнята, заобиколен отвсякъде от надзиратели. Той вървял със сведена глава и отпуснати ръце. Първия път, когато кепето му паднало, Дийн отново му го сложил. Втория път просто го пхнал в задния си джоб.

В каросерията на дилижанса, докато го сковавали, Били имал повторна възможност да предизвика неприятности, но не го направил. Ако изобщо е бил в състояние да мисли (дори сега не съм сигурен дали е можел и до каква степен), трябва да е решил, че пространството е прекалено тясно и че надзирателите са прекалено много, за да създаде satisficing бъркотия. Така че му сложили веригите: едната на глезените, а другата – както се оказало, прекалено дълга – на китките му.

Пътуването до Студената планина отнело час. През цялото време Уортън седял на пейката отляво на кабината, свел глава и провесил окочените си ръце между коленете. От време на време мъкнал нещо, каза

Хари, и Пърси се претрашил достатъчно, за да каже, че от отпуснатата долна устна на кретена капе слюнка и че вече е образувала локвичка между краката му. Като от езика на куче в горещ летен ден.

Стигнали до затвора и минали през южната порта, предполагам, точно покрай колата ми. Надзирателят отворил голямата врата между паркинга и вътрешния двор и дилижансът влязъл вътре. По това време на двора било спокойно. Навън нямало много хора и повечето от тях копаели в градината. Трябва да е бил сезонът на тиквите. Стигнали точно до блок Е и спрели. Шофьорът отворил вратата и им казал, че ще откара дилижанса в гаража, за да смени маслото, и че му било приятно да работи с тях. Надзирателите от другите сектори на затвора тръгнали с него – задните врати сега се клатели отворени и се виждало как двамата, които седали отзад, ядат ябълки.

Така Дийн, Хари и Пърси останали сами с окования затворник. Би трябвало да са достатъчни и наистина щяло да е така, ако не се подвели от мършавото селско момче, застанало със сведена глава сред праха, оковано във вериги. Изминали дванайсетината крачки до вратата, която водеше към блок Е, в същия състав, в който обикновено придружавахме затворниците по Зеления път. Хари вървял отляво, Дийн – отдясно, а Пърси – отзад, стиснал палката си в ръка. Никой не ми каза това, но съм абсолютно сигурен, че я е бил извадил – той обичаше онази дъбова палка. Що се отнася до мен, аз седях в килията, която щеше да стане дом на Уортън, докато не настъпеше моментът да се разпише на стола – първата килия отдясно, когато вървите по коридора към карцера. Държах папката си и си мислех само за това как ще претупам кратката си реч и ще си тръгна. Болката в слабините ми отново се усилваше и единственото, което исках, беше да се скрия в кабинета си, докато не отmine.

Дийн пристъпил напред, за да отключи вратата. Той намерил съответния ключ от връзката на колана си и го пхнал в ключалката. В мига, в който превъртал ключа и дърпал дръжката, Уортън се раздвижил. Надал висок нечленоразделен крясък – нещо като бунтовнически вик – който накарал Хари за момент да замръзне на място и парализирал Пърси Уетмор за цялата схватка. Чух крясъка през открехнатата врата и отначало не го свързах с каквото и да е човешко същество – помислих си, че на двора някак си се е появило куче и че са го наранили, че навярно някой злобен затворник го е ударил с мотика.

Уортън вдигнал ръце, прехвърлил веригата през главата на Дийн и започнал да го души. Той надал задавен вик и се навел напред под студената електрическа светлина на нашия малък свят. Затворникът с

удоволствие го последвал, дори го бутнал вътре, като през цялото време крещял, ломотел и даже се смеел. С разперени настрани лакти и с юмруци до ушите на Дийн той дърпал веригата с всички сили, като стържел с нея назад-напред.

Хари се метнал върху гърба на затворника, увил мазната руса коса на новия ни питомец около дланта си и с другия си юмрук го заблъскал по лицето. Той също имаше палка, както и пистолет в кобура на кръста си, но от вълнение не се сетил да извади нито едното, нито другото. И преди бяхме имали проблеми със затворници, можете да се обзаложите, но никога който и да е от нас не е бил изненадан така, както Уортън изненада Стантън. Коварството му надхвърляше нашия опит. Никога преди, нито пък след това не съм виждал такова нещо.

Освен всичко беше и силен. Изчезнала цялата му отпуснатост. По-късно Хари ми каза, че било като да скочиш сред стоманени пружини, които някак си са оживели. Вече в коридора, близо до бюрото на дежурния, Уортън се извъртял наляво и отхвърлил Теруилигър от гърба си. Той се ударил в бюрото и се проснал на земята.

– Хе-ей, момчета! – изсмял се Били. – Каква веселба, а? Нали?

Без да престава да крещи и да се хили, отново се заел да души Дийн с веригата си. Защо не? Той знаеше онова, което знаехме и всички ние: можеха да го убият само веднъж.

– Удари го, Пърси, удари го! – извикал Хари, докато се мъчел да се изправи на крака. Но Пърси просто стоял там, стиснал дъбовата палка в ръка и отворил очи, големи колкото супени паници. Това била възможността, която търсел, бихте казали вие, златният му шанс да вкара в ползена употреба палката си, но той бил прекалено уплашен и объркан, за да го направи. Това не бил никакъв си ужасен дребен французин или пък черен гигант, който като че ли изобщо не е в тялото си – това бил самият развихрил се дявол.

Излязох от килията на Уортън, хвърлих папката и извадих 38-милиметровия си пистолет. За втори път през този ден забравях за болката, която изгаряше слабните ми. Не се съмнявах в разказа на Хари за безизразното лице и мътните очи на Били, но това не беше онзи Уортън, когото видях. Онова, което видях, бе лицето на звяр – без капчица разум, изпълнено с коварство... подлост... и радост. Да. Той вършеше онова, за което беше създаден. Мястото и обстоятелствата нямаха значение. Другото, което видях, бе червеното, подуващо се лице на Дийн Стантън. Човекът умираше пред очите ми. Затворникът забеляза пистолета и обърна пленника си към него, така че почти сигурно трябваше да

уцеля единия, за да прострелям другия. Синьото пламтящо око, което ме гледаше над рамото на Дийн, ме подканваше да стрелям.

III. Ръцете на Кофи

1.

Като преглеждам онова, което съм написал, виждам, че съм нарекъл „Джорджийските борове“, мястото, където живея сега, „старчески дом“. Хората, които управляват заведението, няма да са много доволни! Според рекламните брошури, които държат във фоайето и пращат на перспективни клиенти, това е „модерен почивен комплекс за възрастни хора“. Дори имало Развлекателен център, пише в брошурата. Ние, които трябва да живеем тук (брошурата не ни нарича „затворници“, но аз понякога си мисля така), го наричаме просто „стаята с телевизора“.

Хората ме смятат за дръпнат, защото денем не слизам често да гледам телевизия, но всъщност не мога да търпя не тях, а предаванията. Опра, Рики Лейк, Карни Уилсън, Роланда – светът се сгромолясва покрай нас, а всички те приказват само за чукане на жени с къси полички и за мъже с разкопчани ризи. Е, по дяволите – „не съди, за да не бъдеш осъден“, пише в Библията, така че ще слеза от пиедестала си. Просто ако исках да прекарам времето си в такива неща, щях да се преместя три километра по-надолу в мотела „Щастливите колела“, към който в петък и събота вечер като че ли винаги се насочват полицейски коли, включили сирените и сините си светлини. Моята добра приятелка Илейн Конъли също смята така. Тя е на осемдесет, висока и слаба, все още изправена и с ясен поглед, много интелигентна и изтънчена. Ходи съвсем бавно, защото нещо не е добре с бедрата, и аз зная, че артритът в ръцете ѝ причинява ужасни страдания, но тя има красива дълга шия – почти лебедова – и чудесна дълга коса, която пада върху раменете ѝ, шом я разпусне.

И най-хубавото е, че не ме мисли за особняк или за дръпнат. Двамата с нея прекарваме заедно много време. Ако не бях достигнал такава възраст, предполагам, че можех да говоря за нея като за гадже. И все пак да си имаш приятелка – точно така – не е толкова зле, а в известен смисъл даже е по-добре. За нас просто не съществуват много от проблемите и главоболията, които вървят заедно с младежката любов. И макар да зная, че никой на възраст под, да речем, петдесет, няма да ми повярва, понякога въгленчетата са по-прекрасни от буйния огън. Странно, но е истина.

Затова денем не ходя често да гледам телевизия. Понякога се

разхождам, понякога чета – през последния месец предимно пиша мемоарите си сред растенията в солариума. Струва ми се, че там има повече кислород, а той помага на отслабналата ми памет. И направо съсипа Гералдо Ривера, казвам ви.

Но когато не мога да заспя, понякога се промъквам по стълбите и включвам телевизора. В „Джорджийските борове“ нямаме видео – предполагам, че това развлечение е малко прекалено скъпо за нашия Развлекателен център – но имаме основните кабелни телевизии, което означава, че приемаме канала с американските филми. Става дума за онзи (просто в случай, че самите вие нямате основните кабелни телевизии), повечето от филмите по който са черно-бели и нито една от жените не се съблича. Това действа утешително на стар глупак като мен. Много често се случва да се отпусна и да заспя на грозния зелен диван пред телевизора, докато Франсиз Говорящото Муле за пореден път сваля тенджерата на Доналд О'Конър от огъня, Джон Уейн очистива Додж или Джими Кагни нарича някого „мръсен плъх“ и после вади пистолета си. Някои от тези филми съм гледал с жена си Джанис (не просто моя съпруга, но и мой най-добър приятел) и те ме успокояваха. Дрехите, които носеха, начинът, по който ходеха и разговаряха, дори филмовата музика – всичко това ми действаше успокоително. Предполагам, че ми напомняше за времето, когато бях мъж и вървях по земята, а не проядена от молци реликва, чезнеща в старчески дом, мнозина от обитателите на който носят памперси и гумени гащи.

В онова, което видях тази сутрин обаче, нямаше нищо успокоително. Абсолютно нищо.

Илейн понякога идва с мен за така нареченото „Утро на ранобудниците“ по Ей Ем Си, което започва в 04:00 ч. – тя не говори много за това, но зная, че артритът ѝ от време на време ужасно я измъчва и лекарствата, които ѝ дават, вече не ѝ помагат.

Когато тази сутрин влезе в стаята, плъзгайки се като призрак в белия си хавлиен халат, Илейн ме завари седнал на изтърбушения диван, превит над мършавите пръчки, които някога бяха крака, и стиснал коленете си в опит да спра треперенето им, което ме разтърсваше като силен вятър. Усещах студ по цялото си тяло, освен в слабините си, които като че ли горяха от призрака на уринарната ми инфекция, докарала ми толкова мъки през есента на 1932 – есента на Джон Кофи, Пърси Уетмор и господин Джингълс, дресирания мишок.

Това беше и есента на Уилям Уортън.

– Пол! – извика тя и се приближи към мен – припряно, доколкото

във всеки случай ѝ позволяваха ръждивите гвоздеи и смляното стъкло в бедрата ѝ. – Какво има, Пол?

– Ще се оправя – отвърнах аз, но думите ми не прозвучаха много убедително – дрезгави и произнесени през зъби, които се опитваха да тракат. – Просто ми дай една-две минути и веднага ще се оправя.

Тя седна до мен и ме прегърна през раменете.

– Сигурна съм. Но какво се е случило? За Бога, Пол, изглеждаш така, като че ли си видял призрак.

„Наистина видях“ – помислих си аз и докато очите ѝ не се разшириха, не осъзнах, че съм го казал на глас.

– Не наистина – прибавих и я потупах по ръката (лекичко – толкова лекичко!). – Но за миг, Илейн – Господи!

– От времето, когато си бил надзирател в затвора ли беше? – попита тя. – От времето, за което пишеш в солариума?

Кимнах.

– Работех по нашето отделение на смъртниците...

– Зная...

– Само че ние го наричахме Зеления път. Заради линолеума на пода. През есента на трийсет и втора при нас дойде онзи тип – онзи луд, – който се казваше Уилям Уортън. Харесваше му да мисли за себе си като за Били Хлапето, даже си беше татуирал името на дясната ръка. Наистина хлапе, но опасно. Все още си спомням какво ми писа за него Къртис Андерсън – по онова време той беше заместник-директор. „Адски луд и горд от това. Уортън е деветнайсетгодишен и просто не му пука.“ Беше подчертал последното изречение.

Ръката, която ме бе прегърнала през рамо, сега разтриваше гърба ми. Започвах да се успокоявам. В този момент обичах Илейн Конъли и наистина можех да нацелувам цялото ѝ лице, както ѝ казах. Навярно трябваше. Толкова е ужасно да си сам и уплашен на каквато и да е възраст – струва ми се обаче, че е най-зле, когато си стар. Но имах наум онова друго нещо, бремето на онази стара и все още недовършена работа.

– Във всеки случай – казах аз – пишеш за това как Уортън дойде в блока и едва не уби Дийн Стантън – едно от момчетата, с които работех тогава.

– Как е можел да го направи? – попита Илейн.

– С коварство и заради невнимание – мрачно отвърнах. – Коварство от негова страна и невнимание от страна на надзирателите, които го доведоха. Основната им грешка се състоеше във веригата на китките му –

беше малко прекалено дълга. Когато Дийн отключил вратата, водеща към блок Е, Уортън бил зад него. От двете му страни стоели надзиратели, но Андерсън се оказа прав – на Дивия Били просто не му пукаше за такива неща. Преметнал веригата си през главата на Дийн и започнал да го души.

Илейн потрепери.

– Така или иначе, аз си мислех за всичко това и не можах да заспя, така че сляхох тук долу. Включих Ей Ем Си, тъй като смятах, че може би ще дойдеш и ще си направим една малка среща...

Тя се засмя и ме целуна по челото точно над веждата. Когато Джанис ми правеше така, цялото ми тяло настръхваше. Когато тази ранна утрин Илейн ме целуна по същия начин, отново настръгнах. Предполагам, че някои неща никога не се променят.

– ... и даваха онзи стар черно-бял гангстерски филм от четирийсетте. „Целувката на смъртта“, така се казваше.

Усетих, че отново се разтрепервам, и се опитах да се овладеея.

– Играеше Ричард Уидмарк – продължих аз. – Струва ми се, това беше първата му голяма роля. Двамата с Джанис не отидохме да го гледаме – обикновено пропускахме такива филми – но си спомням как прочетох някъде, че Уидмарк се представил страхотно в ролята на бандита. Сигурно. Той е светъл... сякаш не върви, а се плъзга по земята... винаги вика на хората „копеле“... приказва за доносници... колко мразел доносниците...

Въпреки всичките си старания отново започвах да треперя. Просто не можех да се удържа.

– Руса коса – промълвих аз. – Дълга руса коса. Гледах до момента, в който бутна онази старица в инвалидната количка по стълбите, после изключих телевизора.

– И той ти е напомнил за Уортън?

– Той беше Уортън – отвърнах. – От плът и кръв.

– Пол... – започна тя и замълча. Погледна към мъртвия екран на телевизора (кутията за кабелната телевизия отгоре все още бе включена и червените цифри продължаваха да показват 10, номера на Ей Ем Си), после отново към мен.

– Какво? – попитах аз. – Какво, Илейн? – И си помислих: „Сега ще ми каже, че би трябвало да престана да пиша за всичко това. Че трябва да скъсам вече изписаните страници и просто да се откажа.“

Тя обаче каза:

– Не позволявай това да те спре.

Зяпнах.

– Затвори си устата, Пол – ще лапнеш някоя муха.

– Извинявай. Просто... ами...

– Помислил си, че ще ти кажа точно обратното, нали?

– Да.

Тя взе ръцете ми в своите (лекичко, толкова лекичко – нейните дълги и красиви пръсти, нейните възлести и грозни стави) и се наведе напред, като впи в сините ми очи своите кафяви. Лявото ѝ око беше леко замъглено от влагата на спускащото се отгоре му перде.

– Може да съм прекалено стара и слаба, за да живея – рече Илейн, – но не съм прекалено стара, за да съм в състояние да мисля. Какво са няколко безсънни нощи на нашата възраст? И какво е да видиш призрак по телевизията? Да не би да искаш да ми кажеш, че виждаш призрак за пръв път?

Помислих си за директора Мурс, за Хари Теруилигър и за Брутър Хауъл, помислих си за майка ми, за Джан, жена ми, която почина в Алабама. Бях виждал призраци, да.

– Не – отвърнах. – Не ми беше за пръв път. Но, Илейн – това бе ужасен шок. Защото наистина беше той.

Тя отново ме целуна, после се изправи като трепереше и притискаше бедрата си с ръце, сякаш се страхуваше, че наистина могат да експлодират през кожата ѝ, ако не е извънредно внимателна.

– Струва ми се, че си промених мнението за телевизията – рече. – Имам едно хапче, което си пазах за някой дъждовен ден... или нощ. Мисля, че ще го изпия и ще се върна в леглото. Може би трябва да направиш същото.

– Да – съгласих се аз. – Предполагам, че трябва.

За миг безумно си помислих дали да не и предложа да си легнем заедно, после видях болката в очите ѝ и се отказах. Защото тя можеше да се съгласи и щеше да го направи единствено заради мен. Идеята беше лоша.

Излязохме от стаята с телевизора (няма да я величая с другото ѝ име дори и иронично) един до друг. Опитвах се да вървя в крак със стъпките ѝ, които бяха бавни и болезнено предпазливи. Сградата тънеше в тишина. Само някой стенеше в прегръдките на кошмара си зад някоя заключена врата.

– Ще можеш ли да заспиш, как мислиш? – попита тя.

– Да, струва ми се – отвърнах, но, разбира се, не можах – лежах до изгрев слънце, като си мислех за „Целувката на смъртта“. Виждах

Ричард Уидмарк, който безумно се хилеше, докато завързваше старицата в количката ѝ и после я блъскаше по стълбите. „Ето какво правим с доносниците“ – каза ѝ той. И после лицето му се превърна в лицето на Уилям Уортън, както изглеждаше в деня на пристигането си в блок Е и на Зеления път – Уортън, хилещ се като Уидмарк, Уортън, който крещеше: „Каква веселба, а? Нали?“ Не си направих труда да сляза за закуска, не и след всичко това. Слязох направо тук, в солариума, и започнах да пиша.

Призраци ли? Естествено.

Зная всичко за призраците.

2.

– Хе-ей, момчета! – изсмял се Били. – Каква веселба, а? Нали?

Без да престава да крещи и да се хили, той отново се заел да души Дийн с веригата си. Защо не? Уортън знаеше онова, което знаеха и Дийн, и Хари, и моят приятел Брутъс Хауъл – можеха да го убият само веднъж.

– Удари го! – извикал Хари. Той бил сграбчил Уортън, опитал се да спре нещата още преди да са станали фатални, но затворникът го отхвърлил от себе си и сега Хари се мъчел да се изправи на крака. – Пърси, удари го!

Но Пърси просто стоял там, стиснал дъбовата палка в ръка и отворил очи, големи колкото супени паници. Обичаше онази своя проклета палка и човек би казал, че това е шансът, за който мечтаеше още откакто дойде в Студената планина... но сега, след като имал тази възможност, той бил прекалено уплашен, за да се възползва от нея. Това не бил никакъв си ужасен дребен французин като Делакроа или пък черен гигант, който като че ли изобщо не е в тялото си, като Джон Кофи – това бил самият развихрил се дявол.

Излязох от килията на Уортън, хвърлих папката и извадих 38-милиметровия си пистолет. За втори път през този ден забравях за болката, която изгаряше слабините ми. Не се съмнявах в разказа на Хари за безизразното лице и мътните очи на Били, но това не беше онзи Уортън, когото видях. Онова, което видях, бе лицето на звяр – без капчица разум, изпълнено с коварство... подлост... и радост. Да. Той вършеше онова, за което беше създаден. Мястото и обстоятелствата нямаха значение. Другото, което видях, бе червеното, подуващо се лице на Дийн

Стантън. Човекът умираше пред очите ми. Уортън забеляза пистолета и обърна Дийн към него, така че почти сигурно трябваше да уцеля единия, за да прострелям другия. Синьото пламтящо око, което ме гледаше над рамото на Дийн, ме подканваше да стрелям. Другото око на Уортън бе скрито в косата на Стантън. Зад тях видях Пърси, който нерешително стоеше с полуизвадена палка. И тогава отворената врата към затворническият двор се изпълни с чудо от плът и кръв: Брутс Хауъл. Бяха свършили с пренасянето на затворническата болница и той беше наминал да види кой иска кафе.

Бруталния нито за миг не се поколеба – той бързо отблъсна Пърси към стената, извади палката си и със страшната сила на дясната си ръка я стовари върху тила на Уортън. Разнесе се тъп звук – почти кух, сякаш под черепа на затворника нямаше никакъв мозък – и веригата около шията на Дийн най-после се отпусна. Уортън се свлече на земята и Стантън изпълзя настрани, като кашляше и притискаше ръка към гърлото си с изцъклени очи.

Коленичих до него и той силно поклати глава.

– Добре – дрезгаво промълви. – Погрижи се... за него! – Той посочи към затворника. – Заклучи го! В килията!

След ужасния удар, който му нанесе Бруталния, не мислех, че има нужда от килия – мислех, че има нужда от ковчег. За съжаление не извадихме късмет. Уортън бе в безсъзнание, но съвсем не беше мъртъв. Лежеше проснат настрани, протегнал едната си ръка, така че пръстите му докосваха линолеума на Зеления път. Очите му бяха затворени и дишаше бавно, но равномерно. На лицето му дори се бе изписала миролубива усмивка, сякаш беше заспал, слушайки любимата си приспивна песен. От косата му се процеждаше тънка червена струйка кръв и попиваше в яката на новата му затворническа риза. Това бе всичко.

– Пърси – казах аз. – Помогни ми!

Той не се помръдна. Просто стоеше до стената и зяпаше с широко отворените си замаяни очи. Мисля, че не съзнаваше точно къде се намира.

– По дяволите, Пърси, хвани го!

Този път Уетмор се раздвижи и Хари му помогна. Тримата заедно пренесохме изпадналия в несвяст Уортън в килията му, докато Бруталния помагаше на Дийн да се изправи на крака и го придържаше нежно като майка, докато Стантън се превиваше и кашляше.

Новото ни проблемно дете не се свести почти три часа, но когато го направи, не се забелязваха каквито и да е отрицателни въздействия от

яростния удар на Бруталния. Свести се така, както действаше – светкавично. В един момент лежеше на койката си като мъртъв. В следващия стоеше до решетките – придвижваше се безшумно като котка – и гледаше към мен, докато седях зад бюрото и пишех доклад за инцидента. Когато най-после усетих, че някой ме наблюдава и вдигнах очи, той бе там и усмивката му разкриваше почернелите му, гнили зъби вече с няколко дупки помежду им. Подскочих от изненада. Опитах се да не го показвам, но мисля, че той разбра.

– Хей, блюдолизец – рече ми. – Следващия път ще си ти. И няма да пропусна.

– Здравей, Уортън – колкото можех по-спокойно отвърнах аз. – Предполагам, че при тези обстоятелства мога да пропусна речта и приветствията, как мислиш?

Усмивката му леко помръкна. Не очакваше такава реакция и навярно при други обстоятелства самият аз не бих реагирал така. Но докато Уортън лежеше в безсъзнание, се беше случило нещо. Струва ми се, че това е едно от основните неща, които искам да ви кажа и заради които се мъча с тези страници. Чакайте само да видим дали ще ми повярвате.

3.

Освен че веднъж кресна на Делакроа, след суматохата Пърси си държеше устата затворена. Навярно се дължеше на шока, а не на усилията му да прояви тактичност – Пърси Уетмор знаеше за тактичността толкова, колкото аз зная за племената в Централна Африка. Ако беше започнал да хленчи за това, че Бруталния го е блъснал в стената, или да се чуди защо никой не му е казал колко гадни хора като Дивия Били понякога идват в блок Е, струва ми се, щяхме да го убием. После навярно щяхме да извървим Зеления път по съвсем нов начин. Доста странна идея, като се замислиш. Пропуснал съм възможността да постъпя като Джеймс Кагни в „Бялата жега“.

Така или иначе, когато се уверихме, че Дийн се е възстановил и няма да припадне, Хари и Бруталния го отведоха в болницата. Делакроа, който бе запазил пълно мълчание по време на битката (беше лежал в затвора много пъти и знаеше кога е благоразумно да си държи езика зад зъбите и кога е сравнително безопасно отново да го извади), започна високо да вика, докато Хари и Бруталния отвеждаха Дийн. Французинът искаше да знае какво се е случило. Човек би си помислил, че са

нарушили конституционните му права.

– Млъквай, педераст дребен! – извика му в отговор Пърси толкова яростно, че вените отстрани на шията му се издуха. Хванах ръката му и усетих, че трепери. Това донякъде се дължеше и на преминаващия страх, разбира се (постоянно си напомнях, че проблемът на Пърси отчасти се крие в двайсет и една годишната му възраст – не бе много по-голям от Уортън), но струва ми се, най-вече на гнева му. Той мразеше Делакроа. Не зная точно защо, но го мразеше.

– Върви да видиш дали директорът Мурс още е тук – наредих му. – Ако го намериш, докладвай му за всичко онова, което стана. Кажй му, че утре ще има писмения ми доклад на бюрото си, ако успея да го довърша.

Той видимо се наду от възложената му задача – за един-два ужасни мига наистина си помислих, че може да ми отдаде чест.

– Да, сър, слушам.

– Започни доклада си с това, че обстановката в блок Е вече е нормална. Това не е роман и директорът няма да е доволен, ако украсяваш разказа си, за да подсилиш напрежението.

– Няма.

– Добре тогава, върви.

Той тръгна към вратата, после се обърна. Единственото нещо в него, на което със сигурност можеше да се разчита, беше инатът му. Отчаяно ми се искаше да е излязъл, слабните ми горяха, а той като че ли нямаше никакво намерение да тръгне.

– Добре ли си, Пол? – попита. – Май че те тресе? Да не си пипнал грип? Щото цялото ти лице е в пот.

– Може и да съм пипнал нещо, но, общо взето, съм добре – отвърнах. – Върви, Пърси, върви да докладваш на директора.

Той кимна и излезе – слава Богу за дребното му благоволение. Веднага щом вратата се затвори, аз се хвърлих към кабинета си. Като оставях бюрото на дежурния празно, нарушавах правилника, но сега това не ме интересуваше. Бях много зле – като сутринта.

Успях да се добера до малката тоалетна зад бюрото и да не си свърша работата в панталоните. Трябваше да запуша устата си с длан, за да приглуша вика, когато започнах да уринирам, и опипом се хванах за мивката с другата ръка. Не беше като вкъщи, където можех да падна на колене и да се изпия до купчината дърва – ако го направех тук, урината щеше да потече навсякъде по пода.

Успях да се задържа изправен и да не изкреция. Чувствах се така,

сякаш урината ми бе пълна с парченца ситно натрошено стъкло. Миризмата, която се надигаше от тоалетната чиния, беше блатиста и неприятна и виждах бялото вещество – гной, предполагам – плуващо по повърхността на водата.

Взех от закачалката пешкир и изтрих лицето си. Потях се естествено, от мен направо течеше вода. Погледнах се в металното огледало и видях почервенялото лице на човек, който има висока температура. Трийсет и девет градуса? Четирийсет? Навярно бе по-добре да не зная. Върнах пешкира на закачалката, влязох в кабинета си и бавно се насочих към вратата. Страхувах се, че може да влезе Бил Додж или някой друг и да види, че няма кой да наглежда тримата затворници, но не беше дошъл никой. Уортън продължаваше да е в безсъзнание върху койката си, Делакроа се бе укротил, а Джон Кофи изобщо не беше издал нито звук, внезапно осъзнах аз. Нито един. А това бе тревожно.

Минах по Пътя и погледнах в килията му. Почти очаквах да открия, че се е самоубил по един от двата типични за отделенията на смъртниците начина – или като се обеси на панталоните си, или като си прегризе вените. Оказа се, че няма такова нещо. Кофи просто седеше на края на койката с ръце в скута – най-едрия мъж, когото съм виждал през живота си – и ме гледаше със странните си, влажни очи.

– Шефе? – рече той.

– Какво има, голямо момче?

– Трябва да те видя.

– В момента не ме ли гледаш, Джон Кофи?

Гигантът не отговори нищо, просто продължи да ме наблюдава със странния си мокър поглед. Въздъгнах.

– След малко, голямо момче.

Хвърлих поглед към Делакроа, който стоеше до решетките на килията си. Господин Джингълс, неговият мишок (Делакроа би ви казал, че е дресирал господин Джингълс да прави разни номера, но ние, които работехме на Зеления път, единодушно смятахме, че той се е дресирал сам), неспокойно скачаше от едната протегната ръка на Дел до другата, като акробат, който скача от платформи високо над арената. Очите му бяха огромни, ушите му бяха прилепнали към лъскавия му кафяв череп. Изобщо не се съмнявах, че мишката реагира на нервността на Делакроа. Докато го гледах, животинчето се спусна по крачолата на французина и пресече килията до стената, където лежеше ярко оцветената макара. То я избута обратно до краката на Делакроа и вдигна изпълнен с очакване поглед към него, но дребният затворник не забелязваше приятелчето си,

поне за момента.

– Какво става, шефе? – попита той. – Кой е ранен?

– Всичко е наред – отвърнах. – Новият ни клиент пристигна като лъв, но сега се е кротнал като агънце. Всичко е добре, когато свършва добре.

– Още не е свършило – рече Делакроа, като погледна нагоре по Пътя към килията на Уоргън. – *L'homme mauvais, c'est vrai!*

– Е – казах аз, – не го взимай навътре, Дел. Никой няма да те кара да играеш на двора с него на въже.

Зад мен се разнесе скърцане, когато Кофи се изправи от койката си.

– Шефе Еджкоум! – повтори той. Този път гласът му бе настоятелен. – Трябва да говоря с теб!

Обърнах се към него, като си мислех: „Добре, няма проблем, разговорите са основната ми работа.“ През цялото време се опитвах да не треперя, защото от треската ми беше студено. Освен в слабините ми, които все още усещах като разцепени, напълнени с жарава и после отново зашити.

– Ами говори, Джон Кофи – казах, като се мъчех гласът ми да звучи спокойно. За пръв път откакто бе дошъл в блок Е, той изглеждаше наистина тук, наистина сред нас. Почти непрестанните струйки сълзи в тъгълчетата на очите му бяха пресъхнали, поне за момента, и знаех, че вижда онова, към което гледаше – господин Пол Еджкоум, главен надзирател в блок Е, а не някое място, на което му се искаше да се върне и да поправи ужасното нещо, което беше извършил.

– Не – рече ми. – Трябва да влезеш тук.

– Нали знаеш, че не мога да го направя – отвърнах, като продължавах да се опитвам да говоря спокойно, – поне не веднага. Сега съм сам тук, а ти си по-тежък от мен най-малко с тон и половина. Следобед имахме проблем и той ми е достатъчен. Така че просто ще си побърбим през решетките, ако нямаш нищо против и...

– Моля те! – Стискаше решетките толкова силно, че кокалчетата на ръцете и ноктите му бяха побелели. Лицето му беше издължено от мъка, онези странни очи гледаха остро от някаква вътрешна потребност, която не можех да разбера. Спомням си как си помислих, че навярно бих могъл да я проумея, ако не бях толкова болен, а това би ми дало възможност да му помогна да я реши. В повечето случаи, когато знаеш от какво се нуждае човек, все едно, че го познаваш. – Моля те, шефе Еджкоум! Трябва да влезеш при мен!

„Това е най-невероятното нещо, което някога съм чувал“ –

помислих си и после осъзнах нещо още по-невероятно: щях да го направя. Бях откачил ключовете от колана си и търсех сред тях онези, които отваряха килията на Джон Кофи. Можеше да ме хване и да ме строши на коляното си като суха съчка даже в ден, в който бях добре и се чувствах чудесно, а днешният не беше такъв. И въпреки това щях да го направя. Сам и по-малко от час след нагледната демонстрация докъде водят глупостта и невниманието, когато си имаш работа с убийци, щях да отворя килията на този чернокож гигант, да вляза вътре и да седна при него. Ако ме разкриеха, спокойно можех да загубя работата си, дори затворникът да не стореше нищо лошо, но въпреки всичко щях да го направя.

„Спри – казах си аз, – спри веднага, Пол.“ Но не спрях. Отключих горната ключалка, после долната и плъзнах вратата по релсата.

– Нали знаеш, шефе, това може да не е толкова добра идея – рече Делакроа толкова нервно, че при други обстоятелства щях да се разсмея.

– Гледай си работата и аз ще си гледам моята – без да се обръщам му отвърнах аз. Погледът ми бе впит в очите на Джон Кофи, при това толкова силно, че все едно беше прикован. Сякаш бях хипнотизиран. Като че ли чувах гласа си да кънти из долина. По дяволите, може би наистина бях хипнотизиран. – Просто си легни и си почини.

– За Бога, тук всички са луди – с треперещ глас изрече той. – Господин Джингълс, направо ми се иска да ме слагат на стола и да се свършва с туй!

Влязох в килията на Кофи. Той отстъпи пред мен. Когато стигна заднешком до койката си – ръбът ѝ го блъсна в прасците, толкова висок беше – гигантът седна на нея. После потупа дюшека до себе си, без да откъсва очи от моите. Седнах до него и той ме прегърна през раменете, сякаш бяхме на кино и аз бях момиче.

– Какво искаш, Джон Кофи? – попитах, като все още го гледах в очите – в онези тъжни, ведри очи.

– Само да ти помогна – рече и въздъхна като човек, изправен пред работа, която не му допада много. После спусна дланта си и я сложи между краката ми върху онази плоска кост на трийсетина сантиметра под пъпа.

– Хей! – извиках аз. – Разкарай си проклетата ръка...

Тогава изведнъж се разтърсих от някакъв силен, но безболезнен удар. Той ме накара да подскоча на койката и да се отпусна назад, накара ме да се сетя за стария Ту-Ту, който викаше, че се пържел, че бил

станал на печена пуйка. Нямаше топлина, нито пък усещане за електрически удар, но за миг цветовете в очите ми се размиха, сякаш някой натискаше света и го караше да се поти. Можех да видя всяка пора по лицето на Джон Кофи, можех да видя всяка червена жилка в далечните му очи, можех да видя малката заздравяваща драскотина на брадичката му. Съзнавах, че пръстите ми се свиват, за да хванат разрежения въздух, и че краката ми удрят по пода на килията на Кофи.

После всичко свърши. Уринарната ми инфекция също. И горещината, и ужасната пулсираща болка бяха изчезнали от слабините ми. Като че ли няха и температура. Все още усещах избилата от нея по тялото ми пот и можех да я помириша, но вече ми нямаше нищо.

– Какво става? – остро извика Делакроа. Гласът му продължаваше да идва отдалече, но когато Джон Кофи се наведе напред и визуалният ни контакт прекъсна, думите на дребния французин изведнъж станаха ясни. Сякаш някой бе извадил памук или тапи от ушите ми. – Какво прави той с теб?

Не му отговорих. Кофи се беше навел над скута си, лицето му се движеше, а гърлото му се бе подуло. Очите му бяха изцъклени. Приличаше на човек, в чието гърло е заседнала пилешка кост.

– Джон! – казах и го потупах по гърба. Това беше единственото, което ми дойде наум да направя. – Какво има, Джон?

Той се закашля, после издаде неприятен звук като от повръщане. Устните му се отвориха така, както понякога правят конете, за да им сложат юзджиката – неохотно, с оголени като че ли в отчаяна усмивка зъби. После се отвориха и зъбите му и той издиша облак от мънички черни насекоми, които приличаха на комари. Те яростно закръжиха между коленете му, побеляха и изчезнаха.

Изведнъж цялата сила от слабините ми се стопи. Сякаш мускулите ми се бяха превърнали във вода. Облегнах се назад на каменната стена на килията. Спомням си, че мислено повтарях името на Спасителя – Исусе, Исусе, Исусе и така до безкрай – мислех си също и че от температурата съм започнал да бълнувам. Това беше всичко.

После осъзнах, че Делакроа вика за помощ – французинът съобщаваше на света, че Джон Кофи ме убива, при това го съобщаваше с всичката сила на дробовете си. Негърът се бе навел над мен, да, но само за да се увери, че съм добре.

– Млъкни, Дел – казах и се изправих на крака. Изчаках болката да разкъса слабините ми, но нямаше нищо. Бях по-добре. Наистина. Изпитвах известна замаяност, но тя премина още преди да успея да реагирам

и да се хвана за решетките на вратата. – Съвсем добре съм.

– Излизай от там – нареди ми той. Думите му прозвучаха като на нервна старица, която казва на хлапе да слезе от ябълковото дърво. – Не трябва да си там вътре, щом в блока няма никой друг.

Погледнах към Джон Кофи, който седеше на койката, поставил огромните си като дънери ръце върху коленете. Той също погледна към мен. Трябваше малко да повдигне глава, но не много.

– Какво направи, голямо момче? – тихо попитах. – Какво направи с мен?

– Помогнах ти – отвърна. – Помогнах ти, нали?

– Да, предполагам, но как? Как ми помогна?

Той поклати глава – надясно, наляво и обратно по средата. Не знаеше как ми е помогнал (как ме е излекувал) и спокойното му лице предполагаше, че не дава и пукната пара – не повече, отколкото давах аз за техниката на тичане на спринтьорите в състезанието по случай Четвърти юли. Мислех си да го попитам откъде е разбрал, че съм болен, само че несъмнено щях да получа същото поклащане на глава. Веднъж прочетох някъде един израз и никога повече не го забравих, нещо за „загадка, обвита в тайнственост“. Тъкмо това представляваше Джон Кофи и предполагам, че можеше да спи нощем само защото не го интересуваше. Пърси го наричаше кретен, което беше жестоко, но не бе много далеч от истината. Нашето голямо момче знаеше името си, знаеше и че не се пише като кафе, и това като че ли бе всичко, което го интересуваше.

Сякаш за да подчертае това, той отново поклати глава по характерния си бавен начин, после легна на койката си с пъхнати като възглавница под лявата си страна ръце и с лице към стената. Краката му висяха от края на леглото, но, изглежда, това изобщо не го притесняваше. Ризата му беше повдигната и можех да видя белезите, които минаваха по целия му гръб.

Излязох от килията, заключих я, после заставах пред Делаacroa, който се беше вкопчил в решетките на вратата и тревожно ме гледаше. Навярно дори уплашено. Господин Джингълс седеше на рамото му и тънките му мустачки потрепваха.

– Какво ти направи тъмнокожият? – попита французинът. – Какво стори тоз магьосник? Някоя магия ли?

– Не знам за какво приказваш, Дел.

– Глупости, не знаеш! Я се виж! Цял си променен! Даже ходиш различно, шефе!

Навярно наистина ходех различно. В слабините ми се разливаше

приятно усещане за спокойствие, толкова силно, че почти преливаше в екстаз – всеки, който е изпитвал ужасна болка и после е оздравял, ще разбере какво имам предвид.

– Всичко е наред, Дел – настоях аз. – Джон Кофи имаше кошмар, това е.

– Той е магьосник! – високо каза Делакроа. По горната му устна бяха избили капчици пот. Не беше видял много, но достатъчно, че да се уплаши почти до смърт. – Той е черен магьосник!

Французинът се протегна, взе мишката и я вдигна пред лицето си. После извади от джоба си розово парченце – един от онези ментови бонбони. Подаде ѝ го, но отначало тя не му обърна внимание. Вместо това приближи муцунка към него и подуши дъха му така, както човек би помирисал букет цветя. Малките ѝ блестящи очички бяха полузатворени в изражение, наподобяващо на екстаз. Делакроа целуна мишлето по носа и животинчето не се възпротиви. После пое предложения му бонбон и започна да го яде. Известно време затворникът го гледа, след това се обърна към мен. Изведнъж разбрах.

– Мишката ти го е казала. Прав ли съм?

– Оui.

– По същия начин, по който ти е прошепнала името си.

– Оui, прошепна ми го на ухото.

– Лягай си, Дел – казах. – Почини си малко. Всички тези шепнения трябва да са те изтозили.

Той каза още нещо – обвини ми, че не му вярвам, предполагам. Гласът му сякаш отново идваше отдалеч. И когато се върнах на бюрото на дежурния, като че ли изобщо не ходех по-скоро се носех или може би дори не се движех, а килиите просто се плъзгаха от двете ми страни като на скрити колела.

Понечих да седна нормално, но не бях стигнал и до средата на движението си, когато коленете ми се подкосиха и аз се стоварих върху синята възглавница, която преди година Хари бе донесъл от дома си. Ако го нямаше столът, мисля, че щях да се сгромолясам направо на пода, без да минавам през старта и да взимам двеста долара¹¹.

Седях там и не усещах нищо в слабините си, в които само допреди десет минути беше бушувал истински пожар. „Помогнах ти, нали?“ бе казал Джон Кофи и това беше вярно, поне що се отнасяше до тялото ми. Положението с ума ми обаче бе съвсем друго. В това отношение той

---

11. Алюзия за играта „Монопол“. – Б.пр.

изобщо не ми беше помогнал.

Очите ми попаднаха върху купчината формуляри под тенекиения пепелник, който държахме в ъгъла на бюрото. Отгоре бе напечатано „БЛОКОВ ДОКЛАД“, а приблизително по средата имаше празно пространство, озаглавено „Докладвайте всички необичайни случаи“. В доклада си за днес щях да впиша в тази графа необичайното пристигане на Уилям Уортън. Но какво щеше да стане, ако разкажех и за случилото се в килията на Джон Кофи? Виждах се как вдигам молива – онзи, чийто връх Бруталния винаги ближеше – и с едри главни букви написвам една-единствена дума: „ЧУДО“.

Това би трябвало да е смешно, но вместо да се усмихна, ненадейно се изпълних с увереност, че ще се разплача. Скрих лицето си в шепа и притиснах длани към устата си, за да заглуша риданията – не исках отново да плаша Дел, точно когато започваше да се успокоява – но нямаше ридания. Нито пък сълзи. След няколко секунди отпуснах ръце върху бюрото и ги скръстих. Не знаех какво изпитвам и единствената ясна мисъл в главата ми беше желанието никой да не се появи в блока, докато не успея да се овладее. Страхувах се от онова, което можеха да видят на лицето ми.

Взех пред себе си един от формулярите. Щях да изчакам, докато се поуспокоя малко, за да напиша как новото ми проблемно дете едва не удуши Дийн Стантън, но междувременно можех да попълня останалите стандартни глупости. Мислех си, че почеркът ми може да изглежда странно – треперлив – но се оказа същият, както винаги.

Около пет минути след като започнах, оставих молива и отидох в тоалетната до офиса ми по малка нужда. Не ми се ходеше много, но все пак щях да успея да го направя, за да проверя какво е станало с мен, мислех си аз. Докато стоях там и чаках кранчето да потече, бях сигурен, че ще ме боли също като сутринта, сякаш пикаех мънички парченца натрошено стъкло, че онова, което ми е направил Кофи, в края на краищата ще се окаже само хипноза и от това може би щях да изпитам облекчение въпреки болката.

Само че болка нямаше и урината ми бе съвсем чиста, без никаква гной. Закопчах се, дръпнах веригата на казанчето и се върнах, за да седна отново на бюрото.

Знаех какво се е случило – предполагам, че съм го знаел още когато се опитвах да се убедя, че съм бил хипнотизиран. Бях преживял изцеление, истинско чудо от типа Слава на Исус, Бог е всемогъщ. Като дете майка ми и сестрите й ме мъкнеха по най-различни баптистки и

петдесетни черкви, в които се бях наслушал на всякакви такива истории. Изобщо не им вярвах, но имаше много хора, които вярваха. Един от тях бе човек на име Рой Делфайнс, който живееше със семейството си на около три километра от нас. Тогава бях на шест години. Делфайнс беше отсякъл кутрето на сина си с брадва, инцидент, станал, когато момчето ненадейно преместило ръка върху дънера, който баща му сечал. Този мъж твърдеше, че в действителност изтъркал килима с коленете си през онази есен и зима и през пролетта пръстът на момчето отново пораснал. Пораснал дори и нокътът му. Повярвах му, когато го разказваше по време на църковните събирания. В думите му имаше простичка искреност, на която просто не бе възможно да не повярваш. „Малко го сърбеше, 'гат пръста му почна да никне, не му даваше да заспи – разказваше Рой Делфайнс, – но той знайше, че туй е Божи сърбеж и търпеше. Слава на Иисус, Бог е всемогъщ!“

Разказът на Рой Делфайнс бе само един от многото – израснах в традицията на чудеса и изцелявания. Израснах и с вяра в магията: гнила вода за брадавици, мъх под възглавницата ти, за да облекчи нещастната ти любов – но не вярвах, че Джон Кофи е магьосник. Бях го гледал в очите. Нещо повече, бях усетил докосването му. Докосването му беше като на някакъв странен и чудесен лекар.

„Помогнах ти, нали?“

Тези думи продължаваха да кънтят в главата ми като натрапчива песен, от която не можеш да се избавиш, или като заклинание.

„Помогнах ти, нали?“

Само че не ми беше помогнал той. А Господ. Това, че Джон Кофи използваше лично местоимение, можеше по-скоро да се отдаде на невежество, а не на гордост, но аз знаех – поне вярвах – какво бях научил за изцелението в любимите на двайсет и две годишната ми майка и на лелите ми черкви: че то няма нищо общо с изцеления или с лечителя, а с Божията воля. Нормално е да се радваш, че някой е оздравял, това е в реда на нещата, но изцеленият е длъжен да пита защо – да се замисли за Божията воля и за необикновените далечини, до които Господ е стигнал, за да осъществи волята Си.

Какво искаше Господ от мен в този случай? Какво искаше толкова силно, че да вложи изцелителна сила в ръцете на един убиец на деца? Да съм в блока, а не въщи, болен в леглото, треперещ и излъчващ смрад на сулфамид, изливаща се през порите ми? Навярно бе така – може би трябваше да съм тук, а не въщи, в случай, че Дивия Бил Уортън отново решише да се разбеснее или за да се погрижа Пърси Уетмор да

не извърши някоя опасна глупост. Добре тогава. Така да бъде. Щях да си държа очите отворени... и устата затворена, особено за чудотворното си изцеление.

Никой нямаше да се усъмни в оздравяването ми – щях да отговарям на всички, че се оправям. Нали до онзи ден искрено бях вярвал в това. Даже бях казал на директора Мурс, че съм по-добре. Делакроа беше видял нещо, но смятах, че ще си държи езика зад зъбите (навярно от страх, че в противен случай Джон Кофи ще го омагьоса). Що се отнасяше до самия Кофи, навярно вече бе забравил за случилото се. В края на краищата той просто беше канал за осъществяване на Божията воля, а на света няма канал, който да си спомня, че водата е текла по него, след като дъждът е спрял. Така че реших да си държа устата затворена по въпроса. Нямах си и представа колко скоро щях да разкажа всичко, нито пък на кого щях да го разкажа.

По бях заинтригуван от моето голямо момче и нямаше смисъл да го крия от себе си. След онова, което се случи с мен в неговата килия, бях по-заинтригуван отвсякога.

4.

Преди да си тръгна вечерта двамата с Бруталния се разбрахме да ме покрие за следващия ден, ако закъснея за работа. Когато станах на сутринта, аз поех към Тефтън, окръг Трапингъс.

– Не съм сигурна, че ми харесва да се вълнуваш толкова за онзи тип Кофи рече жена ми, като ми подаде обяда – Джанис никога не вярваше на крайпътните закусвални и казваше, че във всяка една от тях човек го дебнели стомашни болки. – Ти не си такъв човек, Пол.

– Не се вълнувам за него – отвърнах аз. – Просто съм любопитен, това е всичко.

– От опит знам, че едното води до другото – язвително каза Джанис и после силно ме целуна по устата. – Поне изглеждаш по-добре. От известно време се тревожех за теб. Добре ли е кранчето?

– Добре е – потвърдих аз и потеглих, като си тананиках песнички като „Ела в летящата ми машина, Джоузефин“ и „Червиви сме с пари“, за да не ми е скучно.

Първо отидох в тефтънския „Интелидженсър“ и там ми казаха, че Бърт Хамърсмит, човекът, когото търсех, най-вероятно е в окръжния съд. В съда ми съобщиша, че Хамърсмит е бил там, но че си е тръгнал,

когато заради спукан водопровод се наложило да закрият основното заседание – процес за изнасилване (на страниците на „Интелидженсър“ за престъплението щяха да пишат като за „нападение срещу жена“ – ето как говореха за такива неща в дните преди на сцената да се появят Рики Лейк и Карни Уилсън). Според тях навярно си беше отишъл вкъщи. Дадоха ми известни указания за мръсния път, толкова разбит и тесен, че едва посмях да мина с форда си по него, и там открих репортера. Хамърсмит бе написал повечето от материалите за процеса на Кофи и от него научих основните подробности за краткото му преследване и залавяне. Имам предвид, разбира се, подробностите, които „Интелидженсър“ смяташе за прекалено ужасни, за да ги отпечата.

Госпожа Хамърсмит беше млада жена с уморено красиво лице и ръце, червени от прането с луга. Не ме попита по каква работа идвам, а просто ме преведе през малката къща, в която се разнасяше аромат на печено, до малка веранда, на която с бутилка сода в ръка и с все още неразгърнато списание „Либърти“ в скута си седеше съпругът ѝ. Задният двор бе малък и полегат. Край люлката в края му се дърпаха и се смееха две деца. От верандата не можех да определя пола им, но си помислих, че навярно са момче и момиче. Може би дори бяха близнаци, което хвърляше интересна светлина върху участието на баща им, колкото и незначително да беше, в процеса на Кофи. По-близо, по средата на гол участък, осяян с кучешки изпражнения, се виждаше колибка. От кучето нямаше и следа – бе поредният нетипично горещ за сезона ден и предполагах, че навярно дреме вътре.

– Бърт, имаш гости – каза госпожа Хамърсмит.

– Добре – отвърна той. Погледна към мен, погледна към жена си, после обратно към децата си, които очевидно бяха голямата му любов. Беше слаб мъж, почти болезнено слаб, сякаш току-що се съвземаше от тежка болест, и косата му бе започнала да опаква. Съпругата му колебливо го докосна по рамото с червената си, подута от пране длан. Хамърсмит не я погледна, нито протегна ръка да отвърне на жеста ѝ и след секунда жената се отдръпна. Бегло ми мина през ум, че приличат повече на брат и сестра, отколкото на съпрузи – той беше наследил ума, тя красотата, но и двамата по нещо си приличаха, наследственост, от която не може да се избяга. По-късно, когато се прибрах вкъщи, разбрах, че изобщо не са си приличали – причината, поради която ми се бе сторило така, се криеше в последиците от стреса и скръбта, изписани по лицата им. Странно, как болката оставя отпечатъка си върху нас и ни кара да изглеждаме като едно семейство.

– Искате ли нещо разхладително, господин... – попита тя.

– Казвам се Еджкоум – отвърнах аз. – Пол Еджкоум. Да, благодаря ви. Нещо студено ще ми дойде добре, госпожо.

Жената се върна в къщата. Протегнах ръка на Хамърсмит и той за кратко я стисна. Дланта му беше отпусната и студена и той не откъсваше очи от децата в дъното на двора.

– Господин Хамърсмит, аз съм главен надзирател в блок Е в шатския затвор в Студената планина. Това е...

– Зная какво е – прекъсна ме и ме погледна с повече интерес. – Е – главният надзирател на Зеления път лично стои на верандата ми. Какво ви е накарало да изминете осемдесет километра, за да приказвате с един репортер от местния вестник?

– Джон Кофи – отвърнах аз.

Струва ми се, че очаквах някаква енергична реакция (децата, които можеха да са близнаци, подсъзнателно ми въздействаха... както навярно и кучешката колибка – семейство Детерик бяха имали куче), но Хамърсмит само вдигна вежди и отпи от содата си.

– Сега Кофи е ваш проблем, нали?

– Не е голям проблем – казах. – Не обича тъмното и през повечето време плаче, но в нашата работа това не е нещо сериозно. Имаме и по-тежки случаи.

– Плаче много, а? – попита Хамърсмит. – Е, има за какво да плаче. Като се знае какво е направил. Какво точно ви интересува?

– Всичко, каквото можете да ми кажете. Чел съм репортажите ви във вестника, така че искам да науча нещо, за което не сте писали.

Той ме изгледа остро.

– Като например как са изглеждали момиченцата? Като например какво точно е направил с тях? Такива неща ли ви интересуват, господин Еджкоум?

– Не – отвърнах, като се опитвах да говоря спокойно. – Не ме интересуват момичетата на Детерик, сър. Клетите дребосъчета са мъртви. Но Кофи не е – и аз съм заинтригуван от него.

– Добре. Вземете си стол и седнете, господин Еджкоум. Простете ми, ако преди малко съм се държал прекалено рязко, но в хода на работата ми се случва да срещам много лешояди. По дяволите, даже обвиняват самия мен, че често съм се държал като тях. Просто исках да се уверя, че не сте такъв.

– Уверихте ли се?

– Достатъчно, предполагам – с безразличен глас отвърна той.

Историята, която ми разказа, е почти същата, като онази, която ви описах – как госпожа Детерик открила празната веранда с откачена от горната панта врата, със захвърлени в ъгъла завивки и с кръв по стъпалата, как синът ѝ и съпругът ѝ тръгнали по следите на престъпника, как събраният отряд ги настигнал и скоро открили Джон Кофи. Как Кофи седял на речния бряг и виел, стиснал труповете в огромните си ръце като големи кукли. Облечен в бяла риза с разкопчана яка и сиви панталони, мършавият репортер говореше с тих, безизразен глас... но очите му нито за миг не се откъсваха от собствените му деца, които се дърпаха, смееха се и се редуваха на люлката в подножието на склона. Някъде по средата на разказа съпругата му се върна с бутилка домашен газирани сироп, студен, гъст и вкусен. Тя остана да послуша известно време, после извика децата горе, защото сладките скоро щели да бъдат готови.

– Идваме, мамо! – чу се гласчето на малко момиченце и жената отново се върна в къщата.

Когато свърши, Хамърсмит попита:

– И защо ви интересува всичко това? При мен никога досега не е идвал затворнически надзирател, вие сте първият.

– Казах ви...

– Че сте заинтригуван, да. Хората са любопитни, зная го, и слава Богу, иначе щях да загубя службата си и щеше да ми се наложи да си търся истинска работа. Но осемдесет километра са прекалено много само за да задоволите любопитството си, особено след като последните трийсет са по отвратителен път. Защо не ми кажете истината, Еджкоум? Аз задоволих вашето любопитство, задоволете и вие моето.

„Ами – можех да му кажа аз, – имах уринарна инфекция и Джон Кофи ме докосна с ръце, и ме излекува. Човекът, изнасилил и убил онези две момиченца. Ето защо ме интересува. Чудя се даже дали Хоумър Крийбс и помощник-шерифът Роб Макгий не са допуснали грешка, като са го арестували. И продължавам да се чудя въпреки всички улики срещу него. Защото е трудно да се повярва, че човек, който има такава сила в ръцете си, може да изнасилва и убива деца.“

Не, навярно не трябваше да му казвам това.

– Чудех се за две неща – отвърнах. – Първото е дали някога преди е правил такова нещо.

Хамърсмит се обърна към мен. Погледът му изведнъж бе станал остър и заинтригуван и видях, че наистина е интелигентен. Може би даже много, по някакъв ненаатрапващ се начин.

– Защо? – попита той. – Какво знаете, Еджкоум? Какво ви е казал

той?

– Нищо. Но хората, които направят такова нещо веднъж, обикновено го правят отново. Просто започва да им харесва.

– Да – съгласи се репортерът. – Правят го. Наистина го правят.

– И ми дойде наум, че не е трудно да се провери. Сигурно е лесно да се проследи миналото на човек с неговия ръст, при това негър.

– Логично е, но грешите. Поне в случая с Кофи. Зная го.

– Опитвали ли сте се?

– Да и не открих нищо. Неколцина от работниците в железницата смятаха, че са го видели в Ноксвил два дни преди да бъдат убити момичетата на Детерик. Това не е странно – когато са го хванали, е бил на другия бряг на реката срещу железопътната линия и навярно е пристигнал от Тенеси тъкмо по този път. Получих писмо от някакъв човек от Кентъки, който твърдеше, че в ранната пролет на тази година наел огромен плешив негър да му носи щайгите. Пратих му снимката на Кофи и той потвърди, че става дума за него. Но нищо повече... – Хамърсмит сви рамене и поклати глава.

– Всичко това не ви ли се струва малко странно?

– Струва ми се твърде странно, господин Еджкоум. Като че е паднал направо от небето. Самият той не ми помогна много – не е в състояние да си спомни дори какво е правил предишния ден.

– Така е – съгласих се аз. – Как си го обяснявате?

– Сега сме в Депресия – отвърна той, – ето как си го обяснявам. Всички пътища са пълни с хора. Оkitатa¹² искат да берат праскови в Калифорния, бедните бели от планините искат да строят автомобили в Детройт, негрите от Мисисипи искат да работят в обувни или текстилни фабрики в Нова Англия. Всички – и черни, и бели – си мислят, че ще са по-добре някъде другаде. В Америка винаги е било така. Даже гигант като Кофи остава незабелязан където и да отиде... поне докато не реши да убие две момиченца. Малки бели момиченца.

– Вие вярвате ли в това? – попитах.

Той ми отправи ироничен поглед от прекалено слабото си лице.

– Понякога вярвам.

Жена му се показа от кухненския прозорец като машинист от локомотив и извика:

– Деца! Сладките са готови! – После се обърна към мен. – Искате

12. Сезонни работници по време на Голямата депресия в САЩ, главно от Оклахома. – Б.пр.

ли една сладка, господин Еджкоум?

– Сигурен съм, че са чудесни, госпожо, но този път ще пропусна.

– Добре.

Тя се прибра вътре.

– Виждали ли сте белезите по тялото му? – ненадейно попита Хамърсмит. Продължаваше да гледа към децата, които сякаш не можеха да се откъснат от люлката – дори и заради сладките.

– Да. – Но бях изненадан, че той ги е виждал.

Репортерът забеляза реакцията ми и се засмя.

– Един от големите успехи на адвокатата беше, че успя да накара Кофи да си свали ризата и да покаже белезите си на съдебните заседатели. Прокурорът Джордж Питърсън възрази, но съдията не го взе под внимание. Стариият Джордж можеше да си спести усилията – заседателите по тези краища не се влияят от всички онези психологически глупости как хората, към които са се държали зле, просто не можели да се владеят. Те смятат тъкмо обратното. Самият аз до голяма степен също съм на това мнение... но въпреки всичко онези белези бяха ужасни. Забелязали ли сте нещо друго в тях, Еджкоум?

Бях виждал негъра гол в банята и го бях забелязал, да – знаех точно какво има предвид.

– На разстояние са един от друг. Почти като решетка.

– Знаете ли какво означава това?

– Някой жестоко го е бил като дете – отвърнах. – Преди да порасне.

– Но не са успели да избият дявола от него, нали, Еджкоум? Не е трябвало да си хабят пръчката, а просто да го удавят в реката като бездомно коте, не мислите ли?

Предполагам, че би било най-разумно просто да се съглася и да си тръгна, но не можех. Бях го видял. Бях го и почувствал. Бях почувствал докосването на ръцете му.

– Той е... странен – казах. – Но в него като че ли няма каквато и да е агресивност. Зная в какво положение са го открили, но ми е трудно да се съглася с това при всичко, което виждам в блока. Познавам агресивните, господин Хамърсмит. – Имах предвид Уортън, разбира се, Уортън, който душеше Дийн Стантън с веригата на китките си и викаше: „Хе-ей, момчета! Каква веселба, а? Нали?“

Сега репортерът ме гледаше внимателно и леко се усмихваше, недовърчива усмивка, за която не ми пукаше много.

– Не сте дошъл тук, за да получите представа дали може да е убил други момиченца някъде другаде. Дошъл сте, за да разберете дали

смятам, че изобщо го е направил. Така е, нали? Признайте си, Еджкоум.

Допих студения си сироп, оставих бутилката върху малката масичка и отвърнах:

– Е? Смятате ли?

– Деца! – извика той, като леко се наведе напред на стола си. – Веднага елате тук горе, за да си вземете сладки! – После се отпусна назад и ме погледна. Леката му усмивка – онази, за която не ми пукаше много – отново беше на устните му. – Ще ви кажа нещо. И ще ме изслушате внимателно, защото може би трябва да го знаете.

– Слушам ви.

– Имахме куче, което се казваше сър Галахад. – Посочи с палец към колибката. – Добро куче. Не породисто, но мило. Спокойно. Готово да ти оближе ръката или да донесе пръчка. Има много помияри като него, нали така?

Свих рамене и кимнах.

– В много отношения добрият помияр е като вашия негрър. Свиквате с него и обикновено постепенно започвате да го обичате. Не е полезен с нещо конкретно, но го държите при себе си, защото смятате, че ви обича. И ако имате късмет, господин Еджкоум, наистина е така. Ние със Синтия обаче нямахме късмет. – Той въздъхна – продължителна и някак си суха въздишка, като вятър, прошумолял сред паднали листа. После отново посочи към колибката и аз се зачудих как преди не съм забелязал изоставения ѝ вид или факта, че изпражненията са побелели и отчасти са се разсипали на прах.

– Преди чистех след него – рече Хамърсмит – и редовно поправях покрива на колибката му, за да не му вали вътре. В това отношение сър Галахад също беше като вашия негрър, който няма да свърши тези неща сам. Сега не я докосвам и изобщо не съм се приближавал до нея след инцидента... ако може да се нарече инцидент. Отидох с пушката си и го застрелях, но от тогава не съм стъпвал там. Просто не мога. Предполагам, че след време ще го направя. Ще почистя мръсотията и ще разваля колибката му.

Деца на най-после се появиха и внезапно почувствах, че не искам да идват – изведнъж това се превърна в последното нещо на света, което желях. С момиченцето нямаше проблем, но момчето...

Те затрополиха нагоре по стълбите, погледнах ме, изкикотиха се и тръгнаха към вратата на кухнята.

– Кейлъб – рече Хамърсмит. – Ела тук. Само за миг.

Момиченцето – определено негова близначка, трябва да бяха на

една и съща възраст – влезе в кухнята. Момчето се приближи до баща си, свело глава към краката си. Знаеше, че е грозно. Бе само на четири годинки, струва ми се, но това е достатъчна възраст, за да знаеш, че си грозен. Баща му се опита да повдигне брадичката му с два пръста. Отначало момчето се съпротивляваше, но когато Хамърсмит каза „Моля те, синко“ с глас, изпълнен с добрина, кротост и обич, то се подчини.

От косата му се спускаше дълъг, заоблен белег, минаваше през челото му, през мъртвото му и втрещено око и стигаше до ъгъла на устата му, обезобразена от алчната усмивка на комарджия или навярно женкар. Едната му буза беше гладка и нормална, а другата – сгърчена нагоре като отсечен пън. Реших, че е била и пробита, но поне тази рана бе зараснала.

– Запази едното си око – каза Хамърсмит, като нежно галеше с пръсти обезобразената страна на детето. – Предполагам, че има късмет, че не ослепя. Искрено благодарим на Господ и за това. А, Кейлъб?

– Да, сър – срамежливо отвърна момчето – момчето, което щеше да търпи безмилостния бой на присмиващите му се хулиганчета през всичките си нещастни години в училище, момчето, което никога нямаше да играе на „шише“ и навярно никога нямаше да спи безплатно с жена, когато пораснеше, момчето, което винаги щеше да е отблъснато от топлия и светъл кръг на връстниците си, момчето, което през следващите шейсет-седемдесет години от живота си щеше да се гледа в огледалото и да си мисли: „Грозен, грозен, грозен.“

– Върви да си вземеш сладки – рече бащата и целуна изкривената уста на сина си.

– Да, сър – повтори Кейлъб и се затича към кухнята.

Хамърсмит извади от задния си джоб кърпичка и избърса очите си – сега бяха сухи, но предполагам, че бе свикнал да са влажни.

– Кучето беше тук, когато се родиха децата – продължи той. – Вкарах го в къщата да ги помирише, когато Синтия ги доведе от родилния дом и сър Галахад им облиза ръцете. Малките им ръчички. – Репортерът кимна, сякаш го потвърждаваше пред самия себе си. – Играеше си с тях, ближеше лицето на Ардън, докато не се разсмееше. Кейлъб му дърпаше ушите и когато започна да се учи да ходи, понякога обикаляше из двора, хванал Галахад за опашката. Кучето никога не му се зъбеше. На нито един от двамата.

Сега вече от очите му наистина се стичаха сълзи. Той автоматично ги изтри, като човек, който има дълъг опит.

– Нямаше никакъв повод. Кейлъб нито го нарани, нито му викаше,

нищо. Зная го. Бях там. Ако не бях, момчето почти сигурно щеше да умре. Просто нямаше нищо, господин Еджкоум. Детето само доближи лице пред муцуната на кучето и на сър Галахад му е дошло наум – каквото там служи на кучето за ум – да го ухапе. Да го убие, ако може. Кейлъб беше пред него и кучето го ухапа. Тъкмо това се е случило и с Кофи. Бил е там, видял ги е на верандата, взел ги е, изнасилил ги е и ги е убил. Казвате, че сигурно трябва да е правил нещо подобно и преди и аз зная какво имате предвид, но може и да не го е правил. Моето куче не го беше правило никога преди, само тогава. Може би, ако оставеха Кофи на свобода, нямаше никога повече да го стори. Може би кучето ми никога повече нямаше да ухапе човек. Но това не ме интересува, нали разбирате? Отидох с пушката си, сграбчих го за нашияника и му отнесох главата.

Хамърсмит се бе задъхал.

– Образован съм колкото и всеки друг, господин Еджкоум, завършил съм колежа в Боулинг Грийн, учил съм история, журналистика, а също и малко философия. Обикновено се смятам за образован. Предполагам, че на Север не биха смятали така, но аз се смятам за образован. Не бих върнал робството за нищо на света. Мисля, че трябва да сме хуманни и великодушни в усилията си да решим расовия проблем. Но трябва да помним, че вашият негр ще ухапе, ако има такава възможност, също като помияра, ако има възможност и му дойде наум да го направи. Искате да знаете дали го е направил той, вашият съзлив господин Кофи с осеяно от белези тяло?

Кимнах.

– О, да каза Хамърсмит. – Направил го е. Изобщо не се съмнявайте и не се обръщайте с гръб към него. Можете да се отървете един или сто-тици пъти... или даже хиляди... но накрая... – Вдигна ръка пред очите ми и бързо имитира с пръсти ухапваща уста. – Разбирате ли?

Отново кимнах.

– Изнасилил ги е, убил ги е и после е съжалявал... но онези момиченца пак са си били изнасилени, онези момиченца пак са си били мъртви. Но вие ще го излекувате, нали, Еджкоум? След няколко седмици ще го излекувате, така че никога повече да не прави такива неща. – Той се изправи, приближи се до парапета на верандата и разсеяно се загледа към кучешката колибка наред с онези изсъхнали изпражнения. – Трябва да ме извините – каза. – Тъй като днес следобед не се налага да съм в съда, мислех си да поостана със семейството си. Децата ти са малки само веднъж.

– Не се притеснявайте – отвърнах. – Усещах устните си изтръпнали и сковани. – Благодаря, че ми отделихте от времето си.

– Няма нищо – рече той.

От дома на Хамърсмит отидох направо в затвора. Пътуването бе дълго и този път не бях в състояние да се развеселявам с песнички. Чувствах се така, сякаш вече не можех да пея, поне за момента. Непрекъснато виждах пред очите си обезобразеното лице на онова клето момченце. И ръката на Хамърсмит, която захапваше въздуха.

5.

Дивия Бил Уортън направи първата си разходка до карцера още на следващия ден. Той прекара сутринта и следобед като агънце. Както скоро открихме, това състояние не беше естествено за него и всъщност беше неприятности. После, към седем и половина същата вечер, Хари усетил нещо топло да потича по маншетите на униформените му панталони, които обул след пране за пръв път този ден. Било урина. Уилям Уортън стоял в килията си, оголил потъмнелите си зъби в дива усмивка и пикаел върху панталоните и обувките на Хари Теруилигър.

– Мръсният кучи син трябва да се е стискал цял ден – по-късно каза той, все още отвратен и бесен.

Е, така си беше. Дойде време да покажем на Уилям Уортън кой командва парада в блок Е. Хари повика мен и Бруталния, а аз съобщих на Дийн и Пърси, които също бяха дежурни. Вече имахме трима затворници, спомнете си, и бяхме в пълния си състав с групата ми от седем вечерта до три сутринта когато неприятностите бяха най-вероятни а други две смени покриваха останалата част от деня. Те се състояха предимно от външни хора, за които обикновено отговаряше Бил Додж. Общо взето, нещата вървяха добре и ми се струваше, че стига да успееш да преместиш Пърси в дневната смяна, животът ще стане още по-приятен. Но не успях. Понякога се чудя дали това би променило нещата.

Така или иначе, в склада, отстрани на Стария Светльо имаше голяма водопроводна тръба и Дийн и Пърси закачиха за нея брезентов пожарен маркуч. После застанаха до крана, за да го отворят в случай на нужда.

Двамата с Бруталния побързахме към килията на Уортън, който все още стоеше изправен, като продължаваше да се хили. Оная му работа все още висеше от панталоните. Преди да си тръгна предишната вечер,

бях взел усмирителната риза от карцера и я бях оставил в кабинета ми, като си мислех, че може да ни потрябва за новото ни проблемно дете. Сега я държах в едната си ръка, пъхнал показалеца си под един от брезентовите ремъци. Хари вървеше зад нас и носеше края на маркуча, който минаваше през кабинета ми, спускаше се по стъпалата към склада и стигаше до тръбата, където Дийн и Пърси го размотаваха колкото можеха по-бързо.

– Хей, к'во е туй? – попита Дивият Бил. Смееше се като хлапе на карнавал, толкова силно, че едва можеше да говори, и по бузите му се стичаха едри сълзи. – Много сте бързи. В момента ви готвя малко лайна. Много мекички. Ще ги имате до утре...

Той видя, че отключвам вратата на килията му и присви очи. Видя, че Бруталния е стиснал в едната си ръка револвер, а в другата – палката, и ги присви още повече.

– Можете да влезете изправени, но ще излезете по гръб, Били Хлапето ви го гарантира – каза ни той. После погледът му се върна към мен. – А ако си мислиш, че ще ми наденеш таз риза, много се лъжеш, глупако.

– Не си ти онзи, който решава нещата тук – отвърнах. – Трябва да го разбереш, но предполагам, че си прекалено тъп, за да го проумееш, без да ти дадем малък урок.

Отключих вратата и я плъзнах по релсата. Уортън отстъпи към койката си, все още с увиснал от гащите хуй, протегна ръце към мен с дланите нагоре и после започна да ме мами с пръст.

– Хайде, грозен скапаняк такъв. Ще си получите урока, да, но онова старо момче е най-подходящо за учител. – Той насочи погледа и захилелите си, гнили зъби към Бруталния.

– Хайде, здравеняко, ти първи. Този път не можеш да прокрадна иззад гърба ми. Остави този пистолет – тъй или иначе няма да стреляш, не и ти – и ще сме само двамата. Ще видим кой е по-добър, чо...

Бруталния влезе в килията, но не се насочи към Уортън. Веднага щом мина през вратата, сви вляво и присвитите очи на затворника се разшириха, когато видя насочения към него маркуч.

– Не, недей – каза той. – О, не, ти ня...

– Дийн! – извиках аз. – Включвай го! Докрай!

Уортън се хвърли напред и Бруталния ловко го удари – удар, за който, сигурен съм, Пърси си мечтаеше – по челото, като размаза палката си точно над веждите му. Уортън, който като че ли си мислеше, че преди него никога не сме си имали такива проблеми, падна на колена с

отворени, но неவிждащи очи. Тогава бликна водата. Хари залитна назад от силата ѝ и после здраво стисна маркуча в ръце, насочил го напред като пушка. Струята уцели Дивия Бил Уортън право в гърдите, наполовина го преобърна и го отхвърли под койката му. От другия край на коридора Делакроа скачаше от крак на крак, високо крякаше и проклинаше Джон Кофи, като искаше от негъра да му каже какво става, кой печели и как онова *gran' fou* ново момче възприема водното лечение. Джон не му отвръщаше нищо, просто тихо стоеше в прекалено късите си панталони и затворническите си чехли. Хвърлих му само един поглед, но това ми бе достатъчно, за да забележа същото му старо изражение, едновременно тъжно и ведро. Сякаш беше виждал всичко това и преди, не само веднъж-дваж, а хиляди пъти.

– Спрете водата! – извика Бруталния през рамо, после се метна напред в килията. Пъхна ръце под мишниците на припадналия Уортън и го издърпа изпод койката. Дивия Бил кашляше и издаваше хъркащ звук. Кръв капеше в замайните му очи от мястото над веждите му, където го беше ударила палката на Бруталния.

Бяхме превърнали поставянето на усмирителната риза в истинска наука – двамата с Брутъс Хауъл се бяхме упражнявали като водевилни танцьори, изучаващи нов спектакъл. От време на време се налагаше да го правим наистина. Например сега. Бруталния изправи Уортън в седнало положение и протегна ръцете му напред, както дете би протегнало ръцете на парцалената си кукла. В очите на затворника тъкмо започваше отново да просветва съзнание. Очевидно разбираше, че ако веднага не реагира, после ще е прекалено късно, но връзките между мозъка и мускулите му все още бяха прекъснати и преди да успее да ги поправи, вече бях напъхал ръцете му в ръкавите на ризата, а Бруталния се бореше със закопчалките на гърба му. Докато свърши с това, аз хванах маншетите, скръстих ръцете на Уортън и завързах китките му с друг брезентов ремък. В крайна сметка той се свести прегърнал сам себе си.

– По дяволите, огромен кретен такъв, какво правят с него? – извика Делакроа. Чух, че господин Джингълс писука, сякаш и той искаше да разбере.

Пристигна Пърси. Ризата му беше мокра и се бе залепила за тялото му от борбата с водопровода. Лицето му пламтеше от възбуда. След него дойде Дийн с огърлица от лилав белег около гърлото си. Той изглеждаше доста по-спокоен.

– Хайде сега, Див Бил казах аз и изправих Уортън на крака. – Малко ще се поразходим.

– Не ме наричай така! – остро изкрещя той и ми се струва, че за пръв път виждахме истинските му чувства, а не просто камуфлажа на хитро животно. – Дивият Бил Хикок¹³ не е бил добър ездач! И никога не е убивал мечка с ловджийски нож! Бил е просто обикновен дървар! Тъпото копеле седяло с гръб към вратата и се оставило да го убие някакъв пиан!

– О, Господи, та това е цял урок по история! – възкликна Бруталния и го изблъска от килията му. – Човек никога не знае колко интересни неща ще научи тук. Но при толкова много интересни хора като теб предполагам, че това е естествено, нали? И знаеш ли какво? Съвсем скоро самият ти ще си история, Див Бил. Междувременно тръгвай по коридора. Приготвили сме ти стая. Нещо като стая за поохладане.

Уортън нададе бесен, нечленоразделен крясък и се хвърли срещу Бруталния, въпреки че вече бе целият закопчан в ризата с увити около тялото си ръце. Пърси понечи да извади палката си – лекарството „Уетмор“ за всички житейски проблеми – и Дийн го спря. Той му отправи озадачен и възмутен поглед, сякаш за да му каже, че след онова, което Уортън му е направил, той би трябвало да е последният човек на света, който да иска да го спре.

Бруталния блъсна Дивия Бил назад. Аз го хванах и го бутнах към Хари. А той го гласна по Зеления път покрай развеселения Делакроа и безстрастния Кофи. Уортън се затича, за да не се просне по лице, като през цялото време бълваше проклетия. Бълваше ги така, както оксигенът пръска искри. Натирахме го в последната килия отъясно, докато Дийн, Хари и Пърси (който за пръв път не се оплакваше, че несправедливо са му възложили прекалено много работа) изхвърлиха всички боклуци от карцера. Междувременно проведех кратък разговор с Уортън.

– Мислиш си, че си силен – казах, – и може би е така, но тук силата няма значение. Вече няма да плашиш никого. Ако се държиш нормално с нас, ние също ще се държим така. Ако пък не, накрая пак ще умреш, само че преди това ще те подострим като молив.

– Направо ще сте щастливи, когато ме видите да умирам – дрезгаво отвърна Уортън. Мъчеше се да се освободи от ризата, макар навярно да разбираше, че това няма да му помогне, и лицето му беше червено като домат. – И дотогава ще ви стъжня живота. – Той оголи зъби към мен като разгневена маймуна.

– Ако това е единственото, което искаш – да ни стъжниш живота,

---

13. Джеймс Бътлър (1837–1876) – герой от Дивия Запад. – Б.пр.

можеш още сега да се откажеш, защото вече успя – рече Бруталния. – Но докато тече времето ти на Пътя, Уортън, не ни пука дали ще го прекараш цялото в стаята с меките стени. И можеш да носиш тази проклетата риза, докато ръцете ти не гангреният от затрудненото кръвообращение и не окапят. – Замълча за миг. – Нали знаеш, тук не идват много хора. И ако си мислиш, че някой дава и пукната пара какво става с теб, много грешиш. За света като цяло вече си просто един мъртъв престъпник.

Уортън внимателно наблюдаваше Бруталния и гневът изчезваше от лицето му.

– Освободете ме от това – помирително каза – прекалено разумно, за да му повярваме. – Ще се държа добре. Честно.

Хари се появи на вратата на килията. Краят на коридора приличаше на вехтошарник, но бързо можехме да върнем нещата по местата им. Вече го бяхме правили и имяхме опит.

– Готови сме – заяви той.

Бруталния хвана изпъкналостта под брезента, където се намираще десният лакът на Уортън, и го дръпна да се изправи на крака.

– Хайде, Див Били. И погледни на нещата откъм хубавата им страна. Ще имаш поне двацет и четири часа, за да си напомняш никога да не сядаш с гръб към стената и никога да не стискаш аса и осмици.

– Освободете ме от това – повтори затворникът. Той премести поглед от Бруталния през Хари към мен и червенината отново започна да избива по лицето му. – Ще се държа добре – казвам ви, че си взех поука. Аз... аз... ъмммм-махххххххх...

Изведнъж се строполи, наполовина в килията, наполовина върху линолеума на Зеления път, като зарита с крака и тялото му започна да се гърчи.

– За Бога, та той припадна – прошепна Пърси.

– Естествено, а сестра ми е Вавилонската блудница – отвърна Бруталния. – Събота вечер танцува пред Мойсей с дълъг бял воал. – Той се наведе и пхна ръка под мишницата на Уортън. Аз го подхванах под другата. Дивия Бил се мятеше в ръцете ни като риба на сухо. Носенето на гърчещото му се тяло, слушането на грухтенето и пърденето му бяха едно от най-неприятните ми преживявания.

Вдигнах поглед и срещнах за миг очите на Джон Кофи. Бяха кръвясали, а черните му бузи бяха мокри. Пак плачеше. Сетих се за Хамърсмит, който правеше онзи захапващ жест с пръсти, и леко потръпнах. После отново насочих вниманието си към Уортън.

Хвърлихме го в карцера като багаж и продължихме да го гледаме

как лежи на пода и се мята в усмирителната риза до канала, в който някога бяхме търсили мишката, започнала живота си в блок Е като Стийм-боут Уили.

– Не ме интересува дали ще си глътне езика и ще умре – рече Дийн с дрезгавия си и прегракнал глас, – но помислете за това колко бумпаги ще трябва да изпишем, момчета! Никога няма да имат край.

– Писането няма значение, помисли си за разпитите – мрачно отвърна Хари. – Ще си загубим проклетата служба. Накрая ще трябва да берем грах надолу по Мисисипи. Знаеш какво означава Мисисипи, нали? Това е индианската дума за задник.

– Няма да умре и няма да си глътне езика – възрази Бруталния. – Когато утре отворим тази врата, няма да му има нищо. Слушайте какво ви казвам.

Така и стана. Човекът, когото върнахме в килията му към девет следващата вечер, бе мълчалив, бледен и на пръв поглед пречупен. Вървеше със сведена глава, не се опитваше да нападне никого, когато му свалихме ризата, и само равнодушно ме гледаше, когато му казах, че следващия път ще се случи абсолютно същото и че само от него зависи колко време ще пикае в гащите си и ще го хранят като бебе.

– Ще се държа добре, шефе, взех си поука – смирено прошепна той, докато го заключвахме обратно в килията му. Бруталния ме погледна и ми намигна.

Късно същия ден Уилям Уортън, който се смяташе за Били Хлапето и в никакъв случай за онзи дървар Джон Лоу Дивия Бил Хикок, си купил парче сладкиш от стария Ту-Ту. На Уортън изрично му бе забранена каквато и да е подобна търговия, но следобедната смяна се състоеше от приходящи, както, струва ми се, вече ви казах, и сделката станала. Самият Ту-Ту несъмнено знаеше, че не трябва да го прави, но за него парите си бяха пари.

Вечерта, когато Бруталния правеше обиколката си, Уортън стоеше до вратата на килията си. Той изчака Хауъл да го погледне, после плесна с длани по издутите си бузи и изстреля гъста и удивително дълга струя шоколадова каша в лицето му. Беше съдвъквал целия сладкиш, бе го държал в устата си, докато стане на каша, и после го изплю като тютюн за дъвчене.

С измазана с шоколад уста Дивият Били се метна на койката си, като риташе с крака, заливаше се от смях и сочеше към Бруталния, който беше много по-изцапан.

– Малък черньо, да, сър, шефе, да, сър, как си? – държеше се за

корема и виеше Уортън. – Божке, само да бяха лайна! Как ми се иска да бяха! Ако бях изсрал малко...

– Ти си лайно – изръмжа Бруталния, – и се надявам, че червата ти са празни, защото се връщаш в любимия си кенеф.

Уортън отново беше опакован в усмирителната риза и за пореден път го вкарахме в стаята с меките стени. Този път за два дни. От време на време го чувахме да беснее вътре, понякога обещавахе, че вече ще е добър, че се е опомнил, друг път крещеше, че имал нужда от лекар, защото умирал. През повечето време обаче мълчеше. Мълчеше и когато отново го изведохме, отново вървеше с наведена глава и с мътни очи, без да отговаря на Хари, който му каза:

– Запомни, зависи от теб. – Известно време нямаше да ни създава проблеми и после щеше да опита нещо друго. Не можеше да направи нищо, с което вече да не сме се сблъскали (е, може би с изключение на онова с шоколадовия сладкиш – даже Бруталния признаваше, че е много оригинално), но невероятната му упоритост ни плашеше. Страхувах се, че рано или късно някой ще се разсее за миг и тогава щеше да настане истински ад. И всичко това можеше да продължи известно време, защото някъде Уортън имаше адвокат, който нашир и надлъж тръбеше колко несправедливо било да убиват този човек, който още не е изживял младостта си... и който случайно беше толкова бял, колкото стария Джеф Дейвис¹⁴. Нямаше смисъл да се оплакваме от това, защото работата на адвоката бе тъкмо да държи Дивия Бил надалеч от стола. Нашата пък беше да го пазим. И накрая Стария Светльо почти със сигурност щеше да го получи, независимо от адвоката му.

6.

През онази седмица Мелинда Мурс, жената на директора, се върна въкъщи от Индианола. Лекарите бяха свършили с нея – направили интерените си, невиджани дотогава рентгенови снимки на тумора в главата ѝ, документирали слабостта в ръката ѝ и парализиращите болки, които вече я измъчваха почти постоянно, и бяха свършили с нея. Дали на съпруга и шепа хапчета с морфин и пратили Мелинда да умре у дома си. Хал Мурс си беше взел болнични – не много, по онова време не даваха много, но така или иначе можеше да остане при нея и да я гледа.

---

14. Джеферсън Дейвис (1808–1889) – президент на Конфедерацията на американските щати. – Б.пр.

Двамата с жена ми отидохме да я видим три дни след завръщането ѝ. Телефонирах предварително и Хал ми каза, че щяло да е чудесно, че Мелинда била доста добре и щяла да се радва да ни види.

– Мразя такива посещения – казах на Джанис, докато пътувахме към малката им къща, в която семейство Мурс бяха прекарвали по-голямата част от брака си.

– Всички ги мразят, скъпи – отвърна тя и ме потупа по ръката. – Ще го изтърпим, тя също.

– Надявам се.

Заварихме Мелинда в дневната, настанена под ярките лъчи на нетипично топлото за сезона октомврийско слънце, и първата ми мисъл бе, че е отслабнала поне четирийсет килограма. Не беше, разбира се – ако бе отслабнала толкова, изобщо нямаше да е тук но това беше първоначалната реакция на мозъка ми към онова, което отчитаха очите ми. Лицето ѝ беше изпито и очертаваше черепа ѝ, а кожата ѝ бе като пергамент. Под очите ѝ имаше тъмни кръгове. И за пръв път я виждах да седи в люлеещия се стол, без да шие, бродира или плете нещо. Просто седеше там като на гара.

– Мелинда – топло каза жена ми. Мисля, че бе толкова шокирана, колкото и мен, а навярно и повече, но успешно го прикриваше, както изглежда могат да правят някои жени. Тя се приближи до Мелинда, коленичи до стола, на който седеше съпругата на директора, и хвана едната ѝ ръка. В този момент погледът ми попадна върху синьото килимче до камината. Дойде ми наум, че би трябвало да е с цвят на зелени лимони, защото сега тази стая беше просто друг вариант на Зеления път.

– Донесох ти чай – каза Джан, – каквото правя за себе си. Чудесен успокояващ чай. Оставих го в кухнята.

– Много ти благодаря, мила – отвърна тя. Гласът ѝ звучеше старчески стържещ.

– Как се чувстваш, скъпа? – попита жена ми.

– По-добре – каза със стържещия си глас Мелинда. – Не мога да отида на танци, но поне днес не ме боли толкова. Дават ми някакви хапчета за главоболието. Понякога даже имат ефект.

– Това е добре, нали?

– Но не мога много добре да хващам. Нещо се е случило... с ръката ми. – Тя я повдигна, погледна е така, сякаш никога преди не я беше виждала, после я отпусна обратно в скута си. – Нещо се е случило... с цялото ми тяло. – Мелинда беззвучно се разплака и това ми напомни за Джон Кофи. Думите му отново започнаха да кънтят в главата ми:

„Помогнах ти, нали? Помогнах ти, нали?“ Като стих, от който не можеш да се избавиш.

Тогава влезе Хал, повика ме и повярвайте ми, излязох от дневната с искрена радост. Отидохме в кухнята и той ми напълни половин чаша уиски, току-що сварено в някой селски казан. Чукнахме си чашите и изгълтахме съдържанието им. На вкус беше като керосин, но изпълваше стомаха с райско усещане. И все пак, когато Мурс ми посочи бутилката с безмълвния въпрос, дали искам още една половинка, аз поклатих глава. Дивият Бил Уортън бе свободен в килията си – поне засега – и нямаше да е безопасно, ако минех покрай него със замаяна глава. Въпреки решетките помежду ни.

– Не зная още колко време мога да издържа, Пол – тихо ми каза той. – Сутрин идва едно момиче да ми помага, но лекарите казват, че в някой момент може вече да не е в състояние да се съдържа и... и... – Замълча. Гърлото му къркореше и Хал се мъчеше да не се разплаче отново пред мен.

– Трябва да се примириш. – Протегнах ръка над масата и стиснах скованата му, осеяна със старчески петна длан. – Живей ден за ден и остави останалото на Господ. Не можеш да направиш нищо друго, нали?

– Предполагам, че не мога. Но е трудно, Пол. Моля се никога да не разбереш колко е трудно.

Той направи усилие да се овладее.

– А сега ми разкажи новините. Как я карате с Уилям Уортън? И как се разбирате с Пърси Уетмор?

Разговаряхме известно време и накрая се сбогувахме. Почти през целия път до вкъщи жена ми мълча на предната седалка до мен – с широко отворени, замислени очи. В главата ми постоянно кънтяха думите на Кофи: „Помогнах ти, нали?“

– Ужасно е – мрачно изрече по едно време Джанис. – И с нищо не може да ѝ се помогне.

Кимнах и си помислих: „Помогнах ти, нали?“ Но това беше лудост и аз положих всички усилия да изхвърля думите от главата си.

Когато влязохме в двора на къщата ни, жена ми най-после заговори – не за старата си приятелка Мелинда, а за моята уринарна инфекция. Искаше да знае дали наистина се е оправила. Наистина, казах ѝ аз.

– Това е чудесно – рече Джанис и ме целуна над веждата, на онова мое чувствително място. – Навярно би трябвало, нали знаеш, да направим едно малко нещо. Ако имаш време и желание, разбира се.

От последното имах много, а от първото – достатъчно. Хванах я за

ръката и я поведох в спалнята, където съблякох дрехите ѝ, докато тя галеше онази моя част, която се подуваше и пулсираше, но вече не ме болеше. И когато проникнах в нея, плъзгайки се бавно, както ѝ харесваше – както харесваше и на двама ни – си мислех за Джон Кофи, който казваше, че ми е помогнал, че ми е помогнал, нали? Като рефрен от песен, който не можеш да си избиеш от главата.

По-късно, докато шофирах към затвора, ми дойде наум, че съвсем скоро ще трябва да започнем репетициите за екзекуцията на Делакроа. Това ме наведе на мисълта, че този път Пърси щеше да е на предна линия, и усетих, че потръпвам от страх. Казах си, че просто трябва да се примиря, че е само за една екзекуция и че след нея завинаги ще се избавим от Пърси Уетмор... но отново усещах онези тръпки на страх, сякаш старата ми инфекция изобщо не бе изчезнала, а само беше променила мястото на действието си, от кипящите ми слабини в смразилия ми се гръб.

7.

– Хайде – на следващата вечер каза на Делакроа Бруталния. – Отиваме на малка разходка. Двамата с теб и господин Джингълс.

Французинът недоверчиво го погледна, после бръкна в кутията от пури да вземе мишката. Сложи я в дланта си и с присвити очи погледна към Хауъл.

– За какво говориш? – попита.

– Това е голяма нощ за вас с господин Джингълс – отвърна Дийн и двамата с Хари се присъединиха към Бруталния. Синините по врата на Стантън бяха придобили неприятен жълт цвят, но поне можеше отново да говори, без гласът му да е като лай на куче, видяло котка. Той погледна към Бруталния. – Не мислиш ли, че би трябвало да го оковем, Брут?

След известно мълчание той най-после отвърна:

– Не. Той ще се държи добре, нали, Дел? И двамата с мишката ще се държат добре. В края на краищата тази вечер ще се срещаш с някаква важна личност.

Ние с Пърси стояхме до бюрото на дежурния и ги наблюдавахме. Той беше скръстил ръце и на устните му се бе изписала лека презрителна усмивка. След малко извади роговия си гребен и започна да работи по косата си. Джон Кофи също наблюдаваше, безмълвно застанал до

решетките на килията си. Уортън лежеше на койката си, зяпаеше към тавана и не обръщаше никакво внимание наоколо. Все още се държеше „добре“, макар че онова, което той наричаше „добре“, лекарите в „Брайър Ридж“ наричаха „кататония“. Освен това тук имаше още един човек. Бе скрит в кабинета ми, но слабата му сянка падаше навън през вратата върху Зеления път.

– За какво става дума, gran' fou? – с раздразнение попита Дел и сваля крака от койката, когато Бруталния отключи двете ключалки на килията му и отвори вратата. Очите му скачаха назад-напред между тримата мъже.

– Ами, казвам ти – отвърна Хауъл. – Господин Мурс го няма за известно време – жена му не е добре, както може да си чул. Така че го замества господин Андерсън, господин Къртис Андерсън.

– Да? Какво общо имам аз с това?

– Ами – отвърна Хари, – шефът Андерсън чул за мишката ти, Дел, и иска да види триковете ѝ. Той и около шестима други са в администрацията и те чакат да се появиш. Но не са само обикновени надзиратели. Едри риби – точно както ти каза Брут. Единият от тях, струва ми се, е политик, дошъл чак от столицата на щата.

Делакроа видимо се наду и не забелязах нито сянка на съмнение по лицето му. Разбира се, че искаха да видят господин Джингълс – кой не би искал?

Той се засуети наоколо, първо под койката си, после и под възглавницата. Накрая намери един от онези големи розови бонбони и пъстроцветната макара. След това въпросително погледна към Бруталния и той кимна.

– Да. Предполагам, че всъщност ужасно искат да видят тъкмо номера с макарата, но и начинът, по който яде онези бонбони, е страшно смешен. И не забравяй кутията от пури. Нали искаш да го носиш в нея, а?

Делакроа взе кутията и пусна нещата вътре, но мишлето настани на рамото си. После с изпъчени гърди излезе от килията и се обърна към Дийн и Хари.

– Идвате ли, момчета?

– Не – отвърна Дийн. – Имаме друга работа. Но ти ги шашни, Дел, покажи им как правите нещата в Луизиана.

– Можеш да се обзаложиш. – На лицето му цъфна усмивка, толкова внезапна и проста в щастieto си, че аз усетих известно съчувствие към него, въпреки ужасното нещо, което беше извършил. В що за свят живеехме – що за свят!

Делакроа се обърна към Джон Кофи, с когото бе завързал колебливо приятелство, не много по-различно от стотиците други приятелства в отделението на смъртниците, които бях виждал.

– Шашни ги, Дел – сериозно рече Кофи. – Покажи им всичките му трикове.

Делакроа кимна и вдигна ръка към рамото си. Господин Джингълс се качи върху нея като на платформа и французинът протегна дланта си към килията на Кофи. Негърът показва огромния си пръст и проклет да съм, ако онази мишка не протегна шия и не облиза върха му също като куче.

– Хайде, Дел, стига си се мотал – каза Бруталния. – Онези хора са се отказали от вечерята си у дома, за да гледат триковете на мишката ти. – Това, разбира се, не беше вярно – Андерсън оставаше до осем часа всяка вечер, а надзирателите, които бе довялякъл да гледат „представлението“ на Делакроа, оставаха до единайсет-дванайсет, в зависимост от графика си. Политикът от щатската столица най-вероятно щеше да се окаже някой разсилен със заета за случая вратовръзка. Но французинът нямаше как да знае всичко това.

– Готов съм – рече той с простотата на голяма звезда, която някак си е успяла да запази здравия си разум. – Да вървим. – И когато Бруталния го поведе по Зеления път с господин Джингълс, настанил се на рамото на дребния човечец, Делакроа за пореден път затръбни: – *Messieurs et mesdames! Bienvenue au cirque de mousie!* – И все пак, макар и потънал до такава степен в света на собствената си фантазия, той надалече заобиколи Пърси и му хвърли недоверчив поглед.

Хари и Дийн застанаха пред празната килия срещу тази на Уортън (тази знаменитост в общи линии продължаваше да кротува). Те наблюдаваха как Бруталния отключва вратата към вътрешния двор, в който ги очакваха още двама надзиратели, и повежда Делакроа навън за представлението му пред големите клечки на затвора в Студената планина. Изчакахме вратата отново да се заключи и после погледнах към кабинета си. Онази сянка все още се виждаше върху пода, слаба като на жена, и аз се радвах, че французинът бе прекалено развълнуван, за да я забележи.

– Излизай – казах аз. – И дайте да действаме бързо, момчета. Искам да направим две репетиции, а нямаме много време.

Със светнали очи и възбуден както винаги, старият Ту-Ту излезе от кабинета ми, тръгна към килията на Делакроа и мина през отворената врата.

– Седа – рече той. – Седа, седа, седа.

Ето го истинският цирк, помислих си аз и за миг затворих очи. Всъщност истинският цирк беше тук, а всички ние просто бяхме дресирани мишки. После избих мисълта от главата си и започнахме да репетираме.

8.

Първата репетиция мина както трябва, втората също. Пърси се справи по-добре, отколкото се бях надявал и в най-безумните си мечти. Това не означаваше, че когато настъпеше моментът французинът да извърви Пътя всичко наистина ще е наред, но беше значителна крачка в правилната посока. Дойде ми наум, че е така, защото Уетмор най-после прави нещо, което наистина му допада. Това ме накара да изпитам презрение, но го сподавих. Какво значение имаше? Той щеше да сложи шапката на Делакроа и да извика да включат генератора, а после и двамата вече нямаше да ги има. Ако това не бе щастлив край, какво тогава? Пък и, както отбеляза Мурс, вътрешностите на Делакроа щяха да се изпържат независимо кой ръководеше екзекуцията.

И все пак Пърси се прояви добре в новата си роля и го разбираше. Разбирахме го всички. Що се отнасяше до мен, изпитвах твърде силно облекчение, за да го презирам прекалено много, поне за момента. Като че ли всичко щеше да мине нормално. Още повече ме облекчаваше фактът, че Пърси наистина се вслушваше в онова, което му предлагаме да направи, за да се представи още по-добре или поне да не допусне някаква издънка. Ако искате да знаете истината, това ни изпълни с ентузиазъм – дори Дийн, който обикновено гледаше да е надалеч от Пърси... както физически, така и психически, ако можеше. Предполагам, че не бе изненадващо – за повечето хора няма нищо по-ласкателно от това някой младеж наистина да обръща внимание на съветите им и ние не правехме изключение. В резултат никой от нас не забеляза, че Дивия Бил Уортън вече не зяпа към тавана. Аз също не го бях виждал, но знаех какво прави. Наблюдаваше ни докато стояхме до бюрото на дежурния, говорехме си празни приказки и давахме съвети на Пърси. Давахме му съвети! А той се преструваше, че ни слуша! Много смешно, като се има предвид какво стана после!

Превъртането на ключ в ключалката на вратата към вътрешния двор сложи край на краткото ни обсъждане след репетицията. Дийн

хвърли на Уетмор предупредителен поглед и каза:

– Внимавай да не се издадеш. Не трябва да знае какво сме правили. За тях не е добре. Разстройва ги.

Пърси кимна и сложи показалец пред устните си – жест, който трябваше да е смешен, но не беше. Вратата се отвори и влезе Делакроа, придружен от Бруталния, който носеше кутията от пури с пъстрата макарта така, както асистентката на фокусник във водевил отнася нещата на шефа от сцената в края на представлението. Мишокът седеше на рамото на французина. А самият Делакроа? Казвам ви – Лили Лангтри¹⁵ не би могла да изглежда по-сияеща след представление в Белия дом.

– Те направо се влюбиха в господин Джингълс! – заяви Делакроа. – Смяха се, аплодираха и пляскаха с ръце!

– Ами, това е страхотно – каза Пърси. Говореше със снизходителен, собственически глас, който изобщо не приличаше на този на стария Пърси. – Скачай в килията, старче.

Делакроа му отправи комичен недоверчив поглед и старият Пърси отново се показва на повърхността. Той оголи зъби в подражание на ръмжене и направи заплашително движение, като че имаше намерение да сграбчи французина. Това бе шега, разбира се, Уетмор беше весел и изобщо нямаше настроение за подобно нещо, но Делакроа не го знаеше. Той отскочи с уплашено и стъписано изражение и се спъна в крака на Бруталния. Падна тежко и удари тила си в линолеума. Господин Джингълс скочи на земята навреме, за да не бъде смазан, и с писукане заприпка по Зеления път към килията на Делакроа.

Затворникът се изправи на крака, отправи на хилещия се Пърси изпълнен с омраза поглед и побърза след своя любимец, като разтриваше тила си. Бруталния (който не знаеше, че Уетмор е проявил невероятни признаци на умение) презрително изгледа Уетмор и тръгна след Дел, като клатеше връзката си с ключове.

Струва ми се, че онова, което се случи после, стана, защото Пърси наистина искаше да се извини – зная, че не е за вярване, но онази вечер той беше в изключително настроение. Ако е вярно, това само доказва циничната стара поговорка, която чух някога, нещо в смисъл, че никое добро дело не остава ненаказано. Спомняте ли си, че ви разказах как след като гони мишката до карцера в един от онези два случая, преди Делакроа да дойде при нас, Пърси мина малко по-близо от необходимото до килията на Президента? Това беше опасно – тъкмо затова

---

15. Емъли Шарлот Лъо Бретон (1852–1929) – английска актриса. – Б.пр.

Зеленият път бе толкова широк. Когато вървиш точно по средата му, от килиите не могат да те достигнат. Президента не му направи нищо, но си спомням как си помислих, че Арлен Битърбък би могъл, стига Пърси да минеше близо до него. Просто за да му даде урок.

Е, и Президента, и Вожда вече ги нямаше, но Дивият Бил Уортън беше заел мястото им. Той бе по-лош, отколкото Президента или Вожда изобщо някога са мечтали да са, и беше наблюдавал цялото представление, надявайки се да има възможност лично да излезе на сцената. Благодарение на Пърси Уетмор сега тази възможност му падаше в ръцете.

– Хей, Дел! – полузахилен извика Пърси, като тръгна след Бруталния и французина и мина прекалено близо до Уортън, без да го забелязва. – Хей, тъпо копеле, не го направих сериозно! Добре ли...

Уортън се бе изправил от койката си и светкавично се оказа пред решетките на килията – никога през годините си като надзирател не съм виждал някого да се движи толкова бързо, а по-късно в поправителния дом за момчета на двамата с Бруталния ни се е случвало да работим с младежи, които бяха истински спортисти. Той пхна ръце между решетките и сграбчи Пърси първо за раменете на униформената му куртка и после за гърлото. Уортън го довлече до вратата на килията си. Уетмор заквича като прасе в кланица и видях в очите му, че си мисли, че ще умре.

– Колко си сладък – прошепна Уортън. Пусна едната си ръка от гърлото му и я прокара през косата му. – Мекичка! – ухилен каза той. – Като на момиче. Струва ми се, че предпочитам да го начукам в твоя гъз, отколкото в пътето на сестра ти. – И наистина целуна Пърси по ухото.

Според мен Уетмор – който бе пребил Делакроа при пристигането му в блока за това, че случайно го е докоснал по слабините, спомнете си – отлично разбираше какво става. Съмнявам се, че го е искал, но мисля, че разбираше. Лицето му преbledня и петната по бузите му изпъкнаха като рождени белези. Очите му бяха огромни и влажни. От тъгля на сгърчената му уста се процеждаше слюнка. Всичко това стана светкавично – започна и завърши за по-малко от десет секунди.

Двамата с Хари тръгнахме към тях с вдигнати палки. Дийн извади пистолета си. Но преди нещата да придобият по-опасни очертания, Уортън пусна Пърси и отстъпи назад, вдигнал ръце и озъбен в гадната си усмивка.

– Пускам го, просто си поиграх малко и го пускам. Няма да дам и косъм да падне от чудната главица на туй момче, тъй че недейте пак ме затваря в оназ проклета мека стая.

Пърси Уетмор се хвърли от другата страна на Зеления път и се сви до голата стена на празната килия там, като дишаше толкова шумно, че като че ли хлипаше. Най-после беше получил урока си да върви по средата на Зеления път и надалеч от хапещите зъби и сграбчващите лапи. Мисля, че щеше да го запомни по-дълго, отколкото всички съвети, които му бяхме дали след репетицията. На лицето му се бе изписал ужас и за пръв път, откакто го познавах, скъпоценната му коса беше разрошена. Приличаше на човек, току-що избягнал изнасилване.

Последва момент на пълно затишие и единственият звук, който се чуваше, бе хлипащото дишане на Пърси. Тишината наруши крякащ смях, толкова внезапен и безумен, че действаше шокиращо. „Уортън“ – бе първата ми мисъл, но не беше той. Смееше се Делаacroa, застанал на отворената врата на килията си и сочещ с ръка към Пърси. Мишката отново седеше на рамото му и французинът приличаше на дребен, но зловещ магьосник, направил някаква гадория.

– Вижте го, подмокрил е гащите! – виеше Делаacroa. – Вижте какво е направил! Бие другите с пръчката си, mais oui, някакъв mauvais homme, но когато някой докосне него, се попикава също като бебе!

Той се кикотеше и сочеше, изливайки страха и омразата си към Пърси в подигравателен смях. Уетмор го зяпаше, очевидно неспособен да се помръдне и да говори. Уортън се върна до решетките на килията си, погледна към тъмното петно върху предницата на панталоните на Пърси – бе малко, но го имаше и нямаше съмнение от какво е – и се ухили.

– Някой трябва да купи на това момче памперси – рече той и с груб смях се върна на койката си.

Бруталния тръгна към килията на Делаacroa, но французинът се шумгуна вътре и се хвърли върху койката си, преди Хауъл да стигне до вратата.

Протегнах ръка и хванах Пърси за рамото.

– Пърси... – започнах аз, но стигнах само до там. Той се раздвижи и отхвърли ръката ми. После погледна надолу към панталоните си, видя уголемяващото се петно и лицето му потъмня от ярост. Отново ме погледна, след това премести очи към Хари и Дийн. Спомням си как се зарадвах, че старият Ту-Ту го няма. Ако беше тук, случката щеше да се разпространи из целия затвор само за един ден. И не се съмнявах, че историята щеше да се разказва с огромно удоволствие в продължение на години.

– Само да кажете на някого за това и още следващата седмица ще

сте на опашката в бюрото за безработни – яростно прошепна Пърси. При други обстоятелства щеше да ми се прииска да го размажа от бой, но сега само го съжалявах. Струва ми се, че той долови съжалението ми и това го ядоса още повече – все едно да дразниш с коприва открита рана.

– Каквото стане тук, си остава тук – тихо отвърна Дийн. – Не се тревожи за това.

Пърси погледна през рамо към килията на Делакроа. Бруталния тъкмо заключаваше вратата и вътре съвършено ясно все още можехме да чуем хиленето на французина. Погледът на Уетмор беше мрачен като гръмотевичен облак. Помислих си дали да не му кажа, че в този живот човек жъне каквото посее, но после реших, че навярно моментът не е подходящ за урок по цитати от Библията.

– Що се отнася до него... – започна той, но не довърши. Вместо това излезе с наведена глава и отиде в склада, за да си потърси сухи панталони.

– Толкова е сладък – замечтано рече Уортън. Хари му каза да си затваря шибаната уста, преди да се е оказал в карцера просто заради принципа. Дивият Бил скръсти ръце, затвори очи и като че ли заспа.

9.

Нощта преди екзекуцията на Делакроа беше гореща и влажна – двайсет и седем градуса според термометъра пред прозореца на администрацията, когато в шест часа пристигнах там. Двайсет и седем градуса в края на октомври, само си помислете, и на запад тътнеха гръмотевици като през юли. Същия следобед бях срещнал в града един от енориашите от нашата черква и той съвсем сериозно ме попита дали не смятам, че такова нетипично за сезона време може да е предзнаменование за настъпването на Страшния съд. Отвърнах му, че съм сигурен в обратното, но ми мина през ум, че за Едуар Делакроа наистина настъпва този момент. И наистина беше така.

Бил Додж стоеше на вратата към вътрешния двор, пиеше кафе и пушеше. Той ме погледна и каза:

– Я, виж кой е тук. Самият Пол Еджкоум.

– Как е днес, Били?

– Всичко е наред.

– Делакроа?

– Добре е. Изглежда, разбира какво ще стане утре и в същото време като че ли не го разбира. Знаеш как е с повечето от тях, когато най-после настъпи краят им.

Кимнах.

– Уортън?

Бил се засмя.

– Какъв циркаджия само! Пред него Джак Бени¹⁶ е невинен младенец. Каза на Ролф Уетърмарк, че яде ягодово сладко от путката на жена му.

– И какво му отговори Ролф?

– Че не е женен. И че сигурно трябва да е била майката на Уортън.

Засмях се, при това силно. По някакъв вулгарен начин наистина беше смешно. И бе чудесно, че можех просто да се смея, без да се чувствам така, сякаш някой пали кибритени клечки в слабините ми. Бил се посмя заедно с мен, после изля остатъка от кафето си на двора, който пустееше, освен няколкото мотаещи се стари затворници, повечето от които бяха тук като че ли от хиляди години.

Някъде надалеч изтътна гръм и в потъмняващото небе над главите ни проблесна светкавица. Бил неспокойно погледна нагоре. Смахът му секна.

– Знаеш ли обаче – каза той, – това време не ми харесва много. Като че ли нещо ще се случи. Нещо лошо.

Оказа се прав. Лошото се случи към десет и петнайсет същата вечер. Тогава Пърси уби господин Джингълс.

10.

Отначало като че ли нощта течеше спокойно въпреки жегата – Джон Кофи мируваше както обикновено, Дивият Бил се правеше на Кроткия Бил, а Делакроа беше в добро настроение за човек, който след малко повече от двацет и четири часа имаше среща със Стария Светльо.

Той наистина разбираше какво ще стане с него, поне в най-общи линии. Бе си поръчал чили за последно ядене и ми даде специални указания за приготвянето му.

– Кажи им да му сложат от онзи лют сос. Кажи им да е от онзи, дето наистина подскача нагоре в гърлото ти да ти каже „здрасти“ – от

---

16. Бенджамин Кубелски (1894–1974) – американски комедиант. – Б.пр.

зеления, не от обикновения. От него ме хваща страхотно разстройство, на другия ден не мога да изляза от тоалетната, но този път мисля, че няма да имам проблеми, *n'est-ce pas*?

Повечето от тях се вълнуваха за безсмъртните си души с някаква слабоумна страст, но Делакроа почти не обръщаше внимание на въпросите ми, дали в последните си часове не иска духовно утешение. Щом „онзи тип“ Шустър бил достатъчно добър за големия вожд Битърбък, смяташе Дел, щял да устрои и него. Не, онова, което го вълнуваше – вече сте се сетили, сигурен съм – бе какво ще стане с господин Джингълс, след като той, Делакроа, си отиде. Бях свикнал да прекарвам дълги часове с осъдените на смърт в нощта преди екзекуцията им, но сега за пръв път прекарвах тези дълги часове замислен над съдбата на една мишка.

Дел отхвърляше вариантите един след друг и търпеливо разработваше възможностите в замаяния си ум. И докато разсъждаваше на глас, копнеейки да осигури на любимеца си бъдеще, сякаш беше дете, което трябваше да завърши колеж, той хвърляше пъстрата макара към стената. Мишокът скачаше след нея, проследяваше я и я връщаше обратно при краката на Дел. След известно време това започна да ми действа на нервите – първо изтракването на макарата в каменната стена, после тихото трополене на лапичките. Макар номерът да беше хитър, след деветдесетина минути започваше да ти втръсва. А мишлето като че ли изобщо не се уморяваше. От време на време спираше да се освежи с вода от чинийката, която французинът държеше точно за тази цел, или да си похапне малко от розовите ментови бонбони, и после отново се връщаше дотам, докъдето бе стигнало. На няколко пъти ми беше на езика да кажа на Делакроа да го остави да си почине, но си напомнях, че му остават само тази нощ и утрешният ден да си играе с господин Джингълс. Към края обаче наистина започна да ми става трудно да издържам – нали знаете как е, когато един и същи звук постоянно се повтаря. В крайна сметка това ти скъсва нервите. Понечих да заговоря, но нещо ме накара да погледна през рамо. Джон Кофи стоеше на вратата на килията си и поклати глава към мен: надясно, наляво и обратно по средата. Сякаш беше прочел мислите ми и ми казваше да се откажа.

Казах на Делакроа, че ще се погрижи господин Джингълс да попадне при леля му, онази, която му бе пратила големия плик с бонбони. Също и пъстрата му макара, дори „къщичката“ му – че ще накараме Ту-Ту да се откаже от претенциите си за кутията от пури. Не, отвърна той след известен размисъл (имаше време да хвърли макарата към стената поне

пет пъти и животинчето я буташе обратно или с муцунка, или с лапичките си), не можело да стане така. Леля му Ермион била прекалено стара и нямало да разбере господин Джингълс, а и ако той я надживее! Какво щяло да се случи тогава с него? Не, не, леля му Ермион просто не ставала.

„Добре тогава, попитах аз, ами ако го вземе някой от нас? Някой от нас, надзирателите? Бихме могли да го държим тук, в блок Е.“ Не, отвърна Делакроа, бил ми много признателен за предложението, *certainement*, но господин Джингълс заслужавал да бъде свободен. Той, Едуар Делакроа, го знаел, защото господин Джингълс – както вече сте досетили – му го бил прошепнал на ухото.

– Добре – казах аз, някой от нас ще го занесе у дома си, Дел. Може би Дийн. Той има малък син, който ужасно би искал да си има мишле, обзалагам се.

Делакроа пребледня от ужас при тази мисъл. Едно хлапе да се грижи за миши гений като господин Джингълс? Как съм можел да очаквам, за Бога, едно хлапе да е в състояние да продължи дресировката му, да го учи на нови трикове? Ами ако хлапето загубело интерес и забравело да го храни в продължение на два-три дни? Делакроа, изгорил живи шест човешки същества в опита си да скрие първото си престъпление, потръпна от искреното отвращение на страстен противник на вивисекцията.

– Добре – казах му тогава, – ще го взема самият аз. – Обещавах им всичко, спомнете си, през последните им четирийсет и осем часа им обещавах всичко. – Става ли?

– Не, сър, шефе Еджоум – извинително отвърна Дел и отново хвърли макарата. Тя се блъсна в стената, отскочи и се завъртя. Господин Джингълс вече беше при нея и я буташе с муцунка към французина. – Много ти благодаря – *merci beaucoup* но ти живееш в гората, а той ще се страхува да живее *dans la foret*. Зная го, защото...

– Мисля, че мога да се досетя откъде го знаеш, Дел – прекъснах го аз.

Делакроа кимна усмихнат.

– Но ще измислим нещо. Можеш да се обзаложиш! – Той хвърли макарата. Мишокът затрополи след нея. Опитах се да не потрепера.

Накрая Бруталния намери изход. Той бе стоял до бюрото на дежурния и гледаше как Дийн и Хари играят на карти. Там беше и Пърси. Най-после Бруталния се умори да се мъчи да завърже разговор с него и в отговор да получава само нацупено сумтене. Той се приближи до столчето, на което седях пред килията на Делакроа, и остана да ни

слуша със скръстени ръце.

– Какво ще кажеш за Градчето на мишките? – попита той, като се възползва от тишината, настъпила след като французинът отхвърли идеята за старата ми къща в гората. Хауъл подхвърли въпроса си небрежно, сякаш просто му бе хрумнало.

– Градчето на мишките ли? – Делакроа погледна Бруталния едновременно сепнато и заинтригувано. – Какво Градче на мишките?

– Това е онази туристическа атракция във Флорида – поясни той. – В Талахасий¹⁷, струва ми се. Така ли е, Пол? В Талахасий ли беше?

– Да – потвърдих аз, без да се колебая нито за миг, и мислено благослових Брутъс Хауъл. – В Талахасий. Точно нататък по пътя от кучешкия университет. – При тези думи устата на Бруталния леко потрепна и си помислих, че може да развали всичко, ако се разсмее, но той се овладя и кимна. По-късно обаче щеше да ми го върне за кучешкия университет, бях сигурен в това.

Този път Дел не хвърли макарата, макар че любимецът му стоеше до чехъла му, вдигнал предните си лапички и очевидно с нетърпение очакваше следващата възможност да покаже трика си. Французинът погледна Бруталния, после мен и отново Хауъл.

– Какво правят в Градчето на мишките? – попита.

– Мислиш ли, че ще вземат господин Джингълс? – обърна се към мен Бруталния, като едновременно не обърна внимание на Дел и привлече интереса му още повече. – Смяташ ли, че той ще се справи, Пол?

– Знаеш ли – отвърнах аз, – колкото повече мисля по въпроса, толкова повече ми се струва, че идеята ти е блестяща. – С периферното си зрение забелязах, че Пърси се е приближил по Зеления път (заобикаляйки отдалеч килията на Уортън). Той стоеше облегал рамо на една от празните килии и ни слушаше с презрителна усмивка.

– Какво е това Градче на мишките? – вече с отчаяно любопитство попита Дел.

– Туристическа атракция, нали ти казах – отвърна Бруталния. – Имам, хм, не зная, стотина, че и повече мишки. Ти как мислиш, Пол?

– В последно време повече от сто и петдесет – казах аз. – Имам страхотен успех. Научих, че възнамерявали да открият клон и в Калифорния и да го нарекат „Западно градче на мишките“, толкова процъфтявал бизнесът им. Вероятно дресурата на мишки има голямо бъдеще. Самият аз не го разбирам.

---

17. Столицата на Флорида. – Б.пр.

Дел седеше с пъстрата макара в ръка и ни гледаше за момента забравил собственото си положение.

– Взимат само най-умните мишки – предупреди го Бруталния, – онези, които могат да правят трикове. При това не трябва да са бели, защото това са домашни мишки.

– Домашни мишки, да, можеш да се обзаложиш! – нервно изрече Делакроа. – Мразя ги тези домашни мишки!

– И там – продължи Бруталния с поглед, зареян в собственото си въображение, – влизаш в онази палатка...

– Да, да, като в *cirque*! Входът плаща ли се?

– Поднасяш ли ме? Разбира се, че се плаща. По десет цента за възрастни и по два за деца. И вътре има цял град, направен от бакелитови кутии и ролки тоалетна хартия, с прозорци от целофан, така че да можеш да виждаш какво правят вътре...

– Да! Да! – Французинът вече бе в екстаз. Той се обърна към мен. – Какво е целофан?

– Като на вратичката на печка, през която можеш да гледаш вътре – обясних му аз.

– Ами да! Страхотно! – Той махна с ръка на Бруталния да продължи и малките лъскави очички на господин Джингълс светкавично се завъртяха, за да не изпуснат от поглед макарата. Беше много смешно. Пърси се приближи още малко, сякаш за да вижда по-добре, и забелязах, че Джон Кофи се мръщи към него, но бях прекалено увлечен от измислиците на Хауъл, за да му обърна внимание. Всичко това издигаше изкуството да казваш на осъдения онова, което иска да чуе, на по-високо равнище и повярвайте ми, аз искрено се възхищавах на колегата си.

– Е – продължи той, – бакелитовият град на мишките е интересен, но онова, по което хлапетата направо са луди, е Циркът на звездите в Градчето на мишките. В него животинчетата се люлеят на трапец, търкалят онези малки цилиндри, подреждат монети...

– Да, това е! Това е мястото за господин Джингълс! – прекъсна го Делакроа. Очите му блестяха, а страните му бяха силно зачервени. Дойде ми наум, че Брутс Хауъл е своего рода светец. – Най-после ще си истинска циркова мишка, господин Джингълс! Ще живееш в Градчето на мишките във Флорида! Ура!

Той хвърли макарата по-силно от преди. Тя се удари ниско в стената, отскочи и прелетя през решетките на килията му, за да падне на Пътя. Господин Джингълс се хвърли след нея и Пърси се възползва от шанса си.

– Недей, глупак такъв! – извика Бруталния, но Уетмор не му обърна внимание. Точно когато мишлето стигна до макарата – прекалено съсредоточено върху нея, за да забележи, че старият му враг е наблизо – Пърси стовари подметката на твърдата си черна обувка върху него. Ясно се чу изпукването от строшения гръбнак на животинчето и от устата му бликна кръв. Малките му тъмни очички изскочиха от орбитите си и в тях долових изненада и агония, които бяха прекалено човешки.

Делакроа изкрещя от ужас и мъка. Той се хвърли към вратата на килията си и протегна ръце колкото можеше по-надалеч между решетките, без да престава да вика името на мишката.

Пърси се обърна към него усмихнат, а после и към нас тримата.

– Ето. Знаех си, че рано или късно ще го пипна. Всъщност беше въпрос единствено на време. – После се извърна и без да бърза, се отдаде по Зеления път, като остави господин Джингълс да лежи на линолеума в увеличаващата се локва кръв.

IV. Ужасната смърт на Едуар Делаacroa

1.

Освен всичко останало, което пиша, откакто се преместих да живея в „Джорджийските борове“, аз си водя дневник – нищо особено, само по няколко изречения на ден, предимно за времето – и снощи го прегледах. Просто исках да видя колко месеци са минали, откакто внуците ми Кристофър и Даниъл повече или по-малко насила ме принудиха да дойда тук. „За твоё добро, дядо“ – казаха те. Разбира се. Нима хората не казват най-често тъкмо тези думи, когато най-после решат да се избавят от проблем, който ходи и приказва?

Оказаха се малко повече от две години. Ужасното е, че не зная дали чувствам този период като две години, дали като по-дълъг или като по-кратък. Усещането ми за време като че ли се топи, като снежен човек през януарско затопляне. Сякаш времето, такова, каквото винаги е било – източно стандартно време, лятно време, работно време вече не съществува. Тук властва единствено времето на „Джорджийските борове“, което означава старческо време и време за опикаване на леглото. Всичко останало... е изчезнало.

Това е ужасно опасно място. Отначало човек не го разбира, отначало си мисли, че само е скучно, също толкова опасно, колкото и забавачница по време на следобеден сън, но е опасно, наистина. Откакто дойдох тук, видях много хора да се плъзгат към старческата сенилност и понякога те не просто се плъзгат – понякога потъват със скоростта на разбита подводница. Повечето идват тук нормални – с помътнели очи и неспособни да ходят без бастун, може би и с малко по-недържелив мехур, но иначе нормални – и после нещо става с тях. Месец по-късно просто седят в стаята с телевизора, зяпат Опра Уинфри с празен поглед и отпусната челюст и забравят в наведената си ръка чашата с портокалов сок, който се излива на земята. Месец след това трябва да им казват имената на децата им, когато им идват на свиждане. А месец след това трябва да им напомнят техните проклетни имена. Нещо им става, да – става им времето на „Джорджийските борове“. Времето тук е като слаба киселина, която първо изтрива паметта ви, а после и желанието ви за живот.

Трябва да се борите с него. Точно това казах на Илейн Конъли,

моята добра приятелка. Вече съм по-добре, откакто започнах да пиша за онова, което се случи с мен през 1932 – годината, през която на Зеления път дойде Джон Кофи. Някои от спомените ми са ужасни, но усещам, че изострят ума ми и съзнанието ми както нож молив, и това кара болката да си струва. Само писането и спомените обаче не са достатъчни. Освен това имам и тяло, колкото и изхабено и гротескно да е, и го упражнявам, доколкото ми позволяват силите. Отначало беше трудно – старците като мен не си падат много по движенията, когато става дума за упражнения заради самите упражнения – но сега, след като разходките ми имат цел, вече ми е по-лесно.

Излизам навън преди закуска – през повечето дни веднага щом се съмне – за първата си разходка. Тази сутрин валеше и от влагата ме болят ставите, но аз взех един дъждобран от закачалката до кухненската врата и въпреки всичко излязох. Когато човек има цел, просто трябва да го прави и лошо, ако го боли. Но някои неща компенсират всичко. Главното е, че така запазваш усещането си за действително време, обратно на времето на „Джорджийските борове“. Пък и аз обичам дъжда въпреки болките. Особено рано сутрин, когато денят започва и изглежда изпълнен с възможности дори за такова изхабено старо момче като мен.

Минах през кухнята, спрях да си изпрося две препечени филийки хляб от една от сънените готвачки и после излязох. Пресякох игрището за крокет, после буренясалото игрище за голф. Зад него има горичка с тясна, виеща се през нея пътека и две бараки, които вече не се използват и тихо се разпадат. Бавно тръгнах по пътеката, заслушан в равномерно-то тайно почукване на дъжда по боровете, като дъвчех парченце хляб с няколкото останали ми зъба. Краката много ме боляха. Вдишвах влажния въздух колкото можех по-надълбоко – поемах го като храна.

И когато стигнах до втората стара барака, влязох вътре и свърших каквато работа имах там.

Когато двайсет минути по-късно излязох обратно на пътеката, почувствах, че стомахът ми се бунтува от глад, и си помислих, че бих могъл да хапна нещо по-съществено от препечения хляб. Овесена каша, навярно даже бъркани яйца с наденичка отстрани. Обичам наденичките, винаги съм ги обичал, но напоследък, ако изям повече от една, ме заболява стомахът. Една обаче е съвсем безопасна. После, когато си напълня стомаха и влажният въздух все още освежава ума ми (или поне така се надявах), щях да отида в солариума и да напиша за екзекуцията на Едуар Делаacroa. Щях да го направя колкото можех по-бързо, за да не загубя куража си.

Когато пресякох игрището за крокет към вратата на кухнята, си мислех за господин Джингълс – как Пърси Уетмор го размаза с крак и му строши гръбнака и как Делакроа закрещя, щом разбра какво е направил врагът му – и не забелязах, че зад контейнера за смет се е скрил Брад Долън, докато не протегна ръка й не ме хвана за китката.

– Малка разходка, а, Поли? – попита той.

Рязко се отдръпнах и се освободих от ръката му. Отчасти просто защото се бях стреснал – всеки би се отдръпнал, когато го стреснат – но това не беше единствената причина. Мислех си за Пърси Уетмор, спомнете си, а Брад винаги ми е приличал на него. Донякъде това се дължи на начина, по който постоянно ходи с книжле в джоба (при Пърси това винаги бе някакво списание, а при Брад – книжлета с вицове, които са смешни само за глупаците и подлеците), донякъде на факта, че се държи като Цар лайно от Лайнната планина, но най-вече защото е злобен и обича да причинява болка.

Току-що беше дошъл на работа, разбрах аз, дори още не се бе преоблякъл в униформените си бели дрехи. Носеше джинси и евтина каубойска риза. В едната си ръка държеше останките от сладка, откънатата от кухнята. Беше се скрил под стрехата, за да я изяде, без да се намокри. И за да може да ме наблюдава, вече съм съвсем сигурен в това. Съвсем сигурен съм и в още нещо: ще трябва да следя господин Брад Долън. Той не ме харесва много. Не зная защо, но никога не съм разбирал и защо Пърси Уетмор не харесваше Делакроа. „Не харесвам“ всъщност е твърде слаб израз. Пърси намрази Дел до смърт още от първия миг, в който дребният французин дойде на Зеления път.

– Какъв е този дъждобран, Поли? – попита той, като леко перна с ръка яката. – Не е твой.

– Взех го от коридора пред кухнята – отвърнах. Мразя да ме нарича Поли и ми се струва, че той го знае, но проклет да съм, ако му доставя удоволствието да го покажа. – Имаше много. Не му правя нищо, нали? В края на краищата е предназначен точно за дъжд.

– Но не е предназначен за теб, Поли. – Отново леко перна яката. – Това е въпросът. Тези дъждобрани са за служителите, а не за вас.

– Все пак не разбирам кого съм ошетил с това, че съм го взел.

Той ми отправи злобна усмивка.

– Не става въпрос за щетите, а за правилата. Какъв би бил животът без правила? Поли, Поли, Поли. – Брад поклати глава, сякаш самият факт, че ме гледа, го кара да съжалява, че е жив. – Навярно си мислиш, че стар глупак като теб вече не трябва да спазва правилата, но това

просто не е вярно. Поли.

Усмиваше ми се. Не ме харесваше. Може би даже ме мразеше. И защо? Не зная. Понякога няма причина. И точно това е страшното.

– Ами, съжалявам, ако съм нарушил правилата. – Думите ми прозвучаха като хленчене, малко остро, и в този момент се мразех заради това, но съм стар, а старите хора лесно се разхленчват. Старите хора лесно се плашат.

Брад кимна.

– Приемам извинението ти. Сега върви да го оставиш на мястото му. Така или иначе нямаш работа навън на дъжда. Особено в онази гора. Ами ако се подхлъзнеш, паднеш и си счупиш старите кокали? А? Кой мислиш ще трябва да те мъкне после нагоре по хълма?

– Не зная – отвърнах аз. Просто исках да се махна от него. Колкото повече го слушах, толкова повече ми напомняше на Пърси. Уилям Уортън, побърканият, който дойде на Зеления път през есента на трийсет и втора, веднъж хвана Пърси и го уплаши толкова силно, че той си подмокри гашите. „Само да кажете на някого за това – ни предупреди после, – и още следващата седмица ще сте на опашката в бюрото за безработни.“ Сега, след толкова много години, почти мога да чуя как Брад Долън казва същите думи със същия глас. Сякаш като пиша за старото време, съм отключил някаква скрита врата, свързваща миналото с настоящето – Пърси Уетмор с Брад Долън, Джанис Еджкоум с Илейн Конъли, затвора „Студената планина“ със старческия дом „Джорджийски борове“. И ако тази мисъл не ми попречи да заспя довечера, предполагам, няма да успея и каквото и да е друго.

Понечих да вляза през вратата на кухнята и Брад отново ме хвана за китката. Не зная за преди, но този път го правеше нарочно и ме стискаше така, че да ме заболи. Непрекъснато оглеждаше наоколо, за да се увери, че в ранната утринна влага няма никого, че няма кой да види как мъчи един от старците, за които се предполага, че трябва да се грижи.

– Какво правиш по онази пътека? – попита той. – Зная, че не ходиш там да си биеш чекии, тези дни отдавна са минало за теб, така че какво правиш?

– Нищо – отвърнах аз, като си повтарях да запазя спокойствие, да не му показвам каква болка ми причинява и да запазя спокойствие, да си спомня, че е споменал само за пътеката, че не знае за бараката. – Просто се разхождам. За да си проясня мозъка.

– Прекалено късно е за това, Поли, мозъкът ти никога повече няма да е ясен. – Отново стисна тънката ми старческа китка, натисна

крехките ми кости и очите му постоянно шареха, за да се увери, че не го наблюдават. Брад не се страхуваше от това, че нарушава правилата – беше се единствено да не го хванат, като ги нарушава. В това отношение също приличаше на Пърси Уетмор, който никога не оставяше човек да забрави, че е племенник на губернатора. – За старец като теб е цяло чудо, че си спомняш кой си. Адски си стар. Даже за музей като този. Май те е страх, Поли.

– Пусни ме – казах аз, като се опитвах да не хленча. Не само за да запазя гордостта си. Мислех си, че това може да го възбуди, както мизмизмата на пот понякога кара злото куче което иначе само би изръмжало да захлапе. Това ме накара да се сетя за репортера, който отрази процеса на Кофи. Той беше ужасен човек на име Хамърсмит и най-ужасното в него бе, че самият той не го разбираше.

Вместо да ме пусне, Долън отново стисна китката ми. Простенах. Не исках да го направя, но не успях да се сдържа. Болеше ме цялото тяло, чак до глезените.

– Какво правиш там, Поли? Кажи ми.

– Нищо! – отвърнах аз. Не плачех, още не, но се страхувах, че скоро мога да се разплача, ако продължаваше да ме стиска така. – Нищо, просто се разхождам, обичам да се разхождам, пусни ме!

Той ме пусна, но само колкото да успее да хване другата ми ръка. Дланта ми беше затворена.

– Отвори я рече Брад, – дай на татко да види.

Отворих я и той изсумтя от отвращение. В дланта ми бяха само останките от втората препечена филийка. Бях свил дясната си ръка, когато той започна да стиска лявата ми, и по пръстите ми имаше масло – е, маргарин, тук няма истинско масло, разбира се.

– Влизай вътре да си измиеш проклетите ръце – каза, отстъпи назад и отново отхапа от сладката си. – Господи.

Качих се по стълбите. Краката ми трепереха, сърцето ми биеше като двигател с пропускащи клапи и с раздрънкани стари бутала. Когато хванах дръжката на вратата, която щеше да ме отведе в кухнята – и в безопасност – Долън рече:

– Ако кажеш на някого, че съм ти стиснал бедната стара китка, Поли, аз ще им кажа, че си имал халюцинации. Най-вероятно начало на старческа деменция. И знаеш, че ще ми повярват. Ако имаш синини, ще си помислят, че сам си си ги направил.

Да. Всичко това бе вярно. И за пореден път можеше да го казва Пърси Уетмор, Пърси, който някак си беше останал млад и подъл.

докато аз бях станал стар и уязвим.

– Няма да кажа на никого – измърморих. – Нямам какво да казвам.

– Точно така, старо сладурче. – Гласът му бе спокоен и подигравателен, глас на кретен, който си мисли, че винаги ще е млад. – И ще разбера какво правиш. Непременно. Чуваш ли ме?

Чувах го, да, но нямаше да му направя удоволствието да го кажа. Влязох вътре, минах през кухнята (сега можех да усетя миризмата на пържени яйца с наденички, но вече няхах апетит) и върнах дъждобрана на закачалката. После се качих по стълбите в стаята си, като си почивах на всяка крачка, за да дам на сърцето си възможност да се успокои, и събрах нещата си за писане.

Слязох в солариума и тъкмо седах на малката масичка до прозорциите, когато приятелката ми Илейн надникна през вратата. Изглеждаше уморена и, помислих си аз, болна. Беше сресала косата си, но все още бе по халат. Ние, старите сладури, не държим много на формалностите – обикновено просто не можем да си ги позволим.

– Не искам да ти преча – каза тя, – виждам, че се готвиш да пишеш...

– Не бъди глупава – прекъснах я аз. – Имам повече време, отколкото има Картър, за да си пие хапчетата за черния дроб. Хайде, влизай.

Тя влезе, но остана до вратата.

– Просто не можах да заспя и преди малко случайно погледнах през прозореца си... и...

– И си видяла двамата с господин Долън кротко да си бъбрим – казах аз. Надявах се само да ни е видяла, прозорецът ѝ да е бил затворен и да не ме е чула как хленча пред Брад да ме пусне.

– Не ми изглеждаше кротък и приятелски – заяви тя. – Пол, той разпитваше за теб. Разпитваше и мен предишната седмица. Тогава не му обърнах особено внимание, помислих си, че просто обича да си пъха гадния дълъг нос в работата на другите, но сега се чудя.

– Разпитвал е за мен? – Надявах се думите ми да не са издали тревогата ми. – Какво те е питал?

– Къде се разхождаш например. И защо се разхождаш.

Опитах се да се засмея.

– Ето един човек, който не вярва в упражненията, това поне е ясно.

– Смята, че имаш някаква тайна. – Тя замълча за миг. – Аз също.

Отворих уста – не знаех какво щях да кажа – но Илейн вдигна възлестата си и в същото време странно красива ръка, преди да успее да изрека и дума.

– Ако е така, не искам да зная нищо, Пол. Това си е твоя работа. Възпитана съм да мисля така, но не всички са като мен. Бъди предпазлив. Това е всичко, което искам да ти кажа. А сега те оставям да си вършиш работата.

Тя се обърна да си тръгне, но преди да излезе навън, аз я повиках по име. Илейн ми отправи въпросителен поглед.

– Щом свърша онова, което пиша... – започнах, после леко поклатих глава. Не се изразявах точно. – Ако свърша онова, което пиша, ще го прочетеш ли?

Тя като че ли се замисли, после ме погледна с усмивка, която би накарала всеки мъж светкавично да се влюби, дори мъж на моята възраст.

– Това ще е чест за мен.

– По-добре почакай първо да го прочетеш, преди да приказваш за чест – отвърнах аз, като си помислих за смъртта на Делакроа.

– Въпреки всичко ще го прочита – рече Илейн. – До последната дума. Обещавам. Но първо трябва да го довършиш.

После излезе, но мина много време, преди да напиша каквото и да е. Седях заляпан през прозорците почти цял час, почуквах с писалката отстрани по масата, гледах как сивият ден малко се прояснява, мислех си за Брад Долън, който ме наричаше „Поли“ и никога не се уморяваше от тъпите си вицове, мислех си за онова, което ми бе казала Илейн Конъли. „Смята, че имаш някаква тайна. Аз също.“

А може би и аз. Да, може би аз също. И разбира се, Брад Долън иска да се добере до нея. Не защото мисли, че е нещо важно (и това е така, освен, предполагам, за самия мен), а защото смята, че много старите хора като мен не би трябвало да имат тайни. Нито да взимат дъждобраните от закачалката пред кухнята, нито да имат тайни. И не възприема идеята, че ние все още сме хора. А защо не трябва да ни се позволява такава идея? Той не знае. В това отношение също прилича на Пърси.

Ето как мислите ми като река, която прави неочакван завой, най-сетне ме върнаха там, докдето бях стигнал в момента, в който Брад Долън протегна ръка изпод стрехата на кухнята и ме сграбчи за китката: до Пърси, до подлия Пърси Уетмор и до това как отмъсти на човека, който му се беше присмял. Делакроа хвърли пъстрата си макара – онази, която господин Джингълс му връщаше – и тя изскочи от килията му, за да падне в коридора. Нямахше нужда от нищо повече – Пърси се възползва от шанса си.

2.

– Недей, глупак такъв! – извика Бруталния, но Уетмор не му обърна внимание. Точно когато мишлето стигна до макарата прекалено съсредоточено върху нея, за да забележи, че старият му враг е наблизо – Пърси стовари подметката на твърдата си черна обувка върху него. Ясно се чу изпукването от строшения гръбнак на господин Джингълс и от устата му бликна кръв. Малките му тъмни очички изскочиха от орбитите си и в тях долових изненада и агония, които бяха прекалено човешки.

Делакроа изкрещя от ужас и мъка. Той се хвърли към вратата на килията си и протегна ръце колкото можеше по-надалеч между решетките, без да престава да вика името на мишката.

Пърси се обърна усмихнат към него и към нас с Бруталния:

– Ето. Знаех си, че рано или късно ще го пипна. Всъщност беше въпрос единствено на време. – После се извърна и се отдалечи по Зеления път, като остави господин Джингълс да лежи на пода. Червената му кръв се разливаше по зеления линолеум.

Дийн се изправи от бюрото на дежурния, като блъсна коляното си в страничната му дъска и картите се разпиляха на земята. Но нито той, нито Хари, който тъкмо се готвеше да излиза, обърнаха и най-малко внимание на това.

– Какво направи сега? – извика Стантън на Пърси. – Какво, по дяволите, направи сега, идиот такъв?

Пърси не отвърна. Той мина покрай бюрото, без да каже нито дума, пригладвайки косата си с пръсти. После влезе в кабинета ми и отиде в склада. Вместо него отговори Уилям Уортън:

– Шефе Дийн? Според мен онова, което направи, беше урок за онзи французин, че не е много благоразумно да му се смее.

Уортън се разсмя. Това бе искрен, селски смях, енергичен и дълбок. През онзи период от живота си съм срещал хора (повечето от тях много опасни), които изглеждат нормални само когато се смеят. Дивия Бил Уортън беше един от тях.

Отново погледнах към мишката. Бях замаян. Все още дишаше, но по тънките ѝ мустачки имаше капчици кръв и погледът на допреди малко блестящите ѝ очи помътняваше. Бруталния взе пъстрата макара, погледна я, после погледна към мен. Изглеждаше толкова объркан, колкото се чувствах и аз. Зад нас Делакроа продължаваше да крещи от мъка и болка. Проблемът не бе само в мишката, разбира се – Пърси беше

пробил дупка в защитната стена на французина и сега целият му ужас се изливаше навън през нея. Но господин Джингълс представляваше средоточието на тези скрити чувства и бе страшно да слушаш Делакроа.

– О, не – плачеше Дел наред виковете, нечленоразделните молби и молитвите си на луизиански френски. – О, не, о, не, клетият господин Джингълс, клетият господин Джингълс, о, не.

– Дай ми го.

Вдигнах поглед, озадачен от този дълбок глас, отначало без да разбирам на кого принадлежи. Видях Джон Кофи. Подобно на Делакроа той беше пхнал ръце между решетките на килията си, но за разлика от Дел не ги размахваше. Просто протягаше разтворените си длани колкото можеше по-напред. Позата му бе съзнателна, почти настойчива. В гласа му се долавяше същото и предполагам именно поради тази причина отначало не разбрах, че е на Кофи. Изглеждаше съвсем различен от загубената, съзливата душа, обитавала килията му през последните няколко седмици.

– Дай ми го, господин Еджоум! Докато още има време!

Тогава си спомних какво бе направил с мен и разбрах. Предполагах, че нямаше да му навреди, но не мислех и че ще има някаква полза. Когато взех мишката, аз потръпнах от усещането – от козинката ѝ стърчаха толкова много натрошени кости, че приличаше на възглавничка за карфици. Това не беше уринарна инфекция. И все пак...

– Какво правиш? – попита ме Бруталния, когато поставих господин Джингълс върху огромната дясна длан на Кофи. – Какво, по дяволите?

Негърът приближи мишката към себе си. Тя лежеше неподвижно в ръката му. Опашката ѝ висеше между палеца и показалеца му и леко потрепваше във въздуха. После Кофи покри дясната си длан с лявата и оформи нещо като купичка, в която мишката лежеше. Вече не можехме да виждаме самия господин Джингълс, а само опашката му, увиснала и с потрепващ край като отслабващо махало. Кофи вдигна шепи към лицето си и изпъна пръстите на дясната си ръка, сякаш бяха затворнически решетки. Опашката на мишлето сега висеше от тази страна на ръцете му, която бе откъм нас.

Бруталния застана до мен, все още стиснал пъстрата макара между пръстите си.

– Какво си мисли, че прави?

– Шт – казах аз.

Делакроа беше престанал да креши.

– Моля те, Джон – прошепна той. – О, Джони, помогни му, моля те,

помогни му, о, s'il vous plaît!

Дийн и Хари дойдоха при нас. Хари все още държеше в ръка старото ни тесте карти.

– Какво става? – попита Дийн, но аз само поклатих глава. Имах чувството, че отново съм хипнотизиран, и проклет да съм, ако наистина не бях.

Кофи допря уста между два от пръстите си и рязко вдиша. За миг всички движения увиснаха във въздуха. После гигантът отдръпна глава от ръцете си и видях лицето на човек, който изглежда фатално болен или страдащ от ужасни болки. Очите му гледаха пронизително и блестяха, горните му зъби хапеха пълната му долна устна, тъмното му лице беше избледняло и придобило неприятния цвят на пепел, примесена с кал. Дълбоко от гърлото му се разнесе задавен звук.

– Мили Боже! – прошепна Бруталния. Очите му заплашваха да изскочат от орбитите си.

– Какво? – почти излая Хари. – Какво?

– Опашката! Не я ли виждате? Опашката!

Опашката на господин Джингълс вече не приличаше на отслабващо махало – тя енергично пляскаше насам-натам като опашката на котка, която е тръгнала на лов за птички. И тогава от затворените шепи на Кофи се разнесе познатото ни писукане.

Кофи отново издаде онзи задавен звук, после обърна глава настрана като човек, който е изкашлял хрячка и се готви да я изплюе. Вместо това той издиша от устата и носа си облак от черни насекоми – мисля, че бяха насекоми и другите казваха същото, но и до днес не съм сигурен.

– Господи, какво е това? – остро и уплашено попита Дийн.

– Всичко е наред – чух се да казвам. – Не се паникьосвайте, всичко е наред, след няколко секунди ще изчезнат.

Както тогава, когато Кофи бе изцелил уринарната ми инфекция, „мушичките“ побеляха и изчезнаха.

– По дяволите – промълви Хари.

– Пол? – колебливо попита Бруталния. – Пол?

Кофи отново изглеждаше добре – като човек, който най-после е изкашлял заседналото в гърлото му парче месо. Той се наведе, допря шепи до пода, надникна през пръстите си и после ги отвори. От тях излезе жив и здрав господин Джингълс – с абсолютно прав гръбнак, без нито една подутина, която да стърчи от козината му. Той спря за миг до вратата, после прекоси Зеления път до килията на Делакроа. Докато

тичаше, забелязах, че по мустачките му все още има капчици кръв.

Французинът го грабна, като се смееше и плачеше едновременно, и покри мишката с шумни целувки. Дийн, Хари и Бруталния гледаха занемели. После Бруталния пристъпи напред и подаде пъстрата макара през решетките. Отначало французинът не я забеляза – беше прекалено погълнат от господин Джингълс. Приличаше на баща, чийто син се е спасил от удавяне. Бруталния го потупа по рамото с макарата. Дел я видя, взе я и отново се върна към животинчето. Галеше го по козинката и го поглъщаше с очи, сякаш трябваше постоянно да се уверява, че мишлето му е добре, че е живо и здраво.

– Пусни я – рече Бруталния. – Искам да видя как тича.

– Той е добре, шефе Хауъл, добре е, слава Богу...

– Пусни я – повтори Бруталния. – Послушай ме, Дел.

Очевидно неохотно, очевидно без да иска отново да изпуска от ръцете си господин Джингълс, поне засега, Делакроа се наведе. После съвсем лекичко хвърли макарата. Тя се претърколи по пода на килията, мина покрай кутията от пури и стигна до стената. Мишлето я следваше, но не със същата скорост, с която бе тичало преди. Като че ли куцаше малко с лявото си задно краче и това ме поразих най-силно – предполагам именно това правеше всичко реално. Онова леко накуцване.

Мишката обаче стигна до макарата, стигна без никакви проблеми, и със стария си ентусиазъм започна да я бута с муцунка обратно към Делакроа. Обърнах се към Джон Кофи, който стоеше до вратата на килията си и се усмихваше. Усмивката му беше уморена и не бих я нарекъл наистина щастлива, но напрегнатата настойчивост, която бях видял на лицето му, бе изчезнала, както и изражението на болка и страх, сякаш се задушава. Това пак си беше нашият Джон Кофи с малко отнесеното изражение и със странните си, вперени някъде надалеч очи.

– Ти му помогна – казах аз. – Нали, голямо момче?

– Точно така – отвърна Кофи. Усмивката му стана малко по-широка и за миг-два наистина бе щастлива. – Помогнах му. Помогнах на мишката на Дел. Помогнах на... – Той провлачи последната дума, неспособен да си спомни името.

– На господин Джингълс – подсети го Дийн. Той напрегнато и удивено гледаше към Джон, сякаш очакваше негърът да избухне в пламъци или може би да полети из килията си.

– Точно така – каза Кофи. – На господин Джингълс. Той е циркова мишка. Ще живее зад целофанови прозорци.

– Можеш да се обзаложиш – отвърна Хари, който също гледаше

към него. Зад нас Делакроа лежеше на койката си със своя любимец, който бе седнал на гърдите му. Дел тихо му пееше някаква френска песен, която звучеше като приспивна.

Кофи погледна нататък по Зеления път към бюрото на дежурния и към вратата, която водеше към кабинета ми и към склада зад него.

– Шефът Пърси е лош – каза той. – Шефът Пърси е подъл. Стъпи върху мишока на Дел. Стъпи върху господин Джингълс.

И тогава, преди да успеем да му отвърнем каквото и да е – ако изобщо можехме да се сетим какво да му отвърнем – той се върна на койката си, легна и се обърна с лице към стената.

3.

Пърси стоеше с гръб към нас, когато двайсетина минути по-късно двамата с Бруталния влязохме в склада. Върху лавицата над коша, в който държахме мръсните си униформи (а понякога и цивилни дрехи – в затворническата пералня не се интересуваха какво перат), беше намерил кутия с паста за лъскане на мебели и лъскаше дъбовите облегалки и крака на електрическия стол. Навярно ви звучи странно, може би дори страшно, но за нас с Бруталния това бе най-нормалното нещо, което той беше правил цяла вечер. Утре Стария Светльо щеше да има публика и Уетмор поне привидно щеше да командва парада.

– Пърси – тихо казах аз.

Той се обърна и престана да си тананика, щом ни погледна. Не видях страха, който очаквах, поне отначало. Осъзнах, че Пърси изглежда някак си по-възрастен. И, помислих си аз, Джон Кофи бе прав. Изглеждаше подъл. Подлостта е като наркотик – никой на света няма повече право от мен да каже това – и реших, че след известно време на опити Пърси в крайна сметка се е пристрастил към него. Онова, което беше сторил с мишката на Делакроа, му харесваше. Още повече му бяха харесали ужасените крясъци на французина.

– Недей да започваш с това – почти любезно рече той. – Искам да кажа, хей, та това беше само една мишка. И както отлично знаете, мястото ѝ никога не е било тук.

– Мишката е добре – отвърнах аз. Сърцето ми силно биеше в гърдите, но се насилвах да говоря спокойно, почти с безразличие. – Съвсем добре. Пак тича, писука и гони макарата. И една мишка не можеш да убиеш като хората, както и с всичко останало, което вършиш тук.

Той ме гледаше, удивен и невярващ на ушите си.

– И очакваш да ти повярвам? Проклетото животно изхрущя! Чух го! Така че можеш просто да...

– Млъкни.

Той ме зяпна с широко отворени очи.

– Какво? Какво ми каза?

Направих крачка към него. Усещах как вената по средата на челото ми пулсира. Не можех да си спомня кога за последен път съм бил толкова разгневен.

– Не се ли радваш, че господин Джингълс е добре? След като толкова много си приказвахме, че работата ни е да пазим спокойствието на затворниците, особено когато краят им приближава, аз си мислех, че ще се радваш. Че ще изпитваш облекчение. Тъй като Дел утре трябва да извърви Пътя и всичко останало.

Пърси премести очи от мен към Бруталния и престореното му хладнокръвие се замени от неувереност.

– Каква игра, по дяволите, момчета, си мислите, че играете? – попита.

– Това не е игра, приятел – отвърна Бруталния. – Ти си мислиш, че е така... е, това е просто още една от причините, поради които не може да ти се вярва. Искаш ли да знаеш цялата истина? Струва ми се, че си много тъжен случай.

– Само почакайте – каза Пърси. Сега гласът му се връщаше към обичайното си звучене. В края на краищата страхът отново се промъкваше в него – страх от онова, което можехме да поискаме от него, страх от онова, което може би се готвехме да направим. Това ме радваше. Щеше да ни помогне да се справим по-лесно с него. – Познавам някои хора. Важни хора.

– Така твърдиш ти, но си такъв фантазьор – рече Бруталния. Като че ли бе на ръба да се размее.

Пърси пусна парцала за лъскане върху седалката на стола, към облегалките и краката на който бяха закачени скоби.

– Аз убих онази мишка – не съм съмнен уверено каза той.

– Върви да провериш сам – отвърнах му аз. – Живеем в свободна страна.

– Ще проверя. Ще проверя.

Той мина покрай нас със стисната уста. Малките му ръце (Уортън бе прав, наистина бяха прекрасни) си играеха с гребена му. Уетмор се качи по стъпалата и се наведе, за да мине през вратата към кабинета ми.

Ние с Бруталния останахме до Стария Светльо и без да разговаряме, го чакахме да се върне. Не зная за Хауъл, но аз не можех да измисля какво да кажа. Не знаех дори какво да мисля за онова, което току-що бяхме видели.

Изтекоха три минути. Бруталния взе парцала на Пърси и започна да лъска дебелиите дъски на облегалката на електрическия стол. Преди Уетмор да се върне, успя да свърши с една и да се захване с друга. Докато слизаше по стълбите, Пърси залитна и едва не падна, а после с препъване се приближи към нас. На лицето му се бяха изписали и изненада и недоверие.

– Вие сте го подменили – остро и обвинително рече той. – Някак си сте подменили мишките, копелета такива. Играете си с мен и адски ще съжалявате, ако не престанете! Ако не престанете, ще се наредите на проклетата опашка пред бюрото за безработни! За какви се мислите?

Той млъкна задъхан и със свити юмруци.

– Ще ти кажа какви сме – отвърнах аз. – Ние сме хората, които работим с теб, Пърси... но не за дълго. – Протегнах ръце и ги стоварих върху раменете му. Не чак толкова силно, но все пак ги стоварих, наистина. Стоварих ги.

Пърси понечи да се освободи.

– Махни си...

Бруталния хвана дясната му ръка – малка, мека и бяла, тя изчезна в заглубения юмрук на Хауъл.

– Затваряй си плювалника, синко. Ако си знаеш интереса, ще използваш тази последна възможност да изкараш тапите от ушите си.

Обърнах го, бутнах го да се качи върху платформата, после го дръпнах назад, докато краката му не се удариха в седалката на електрическия стол и той не седна на него. Хладнокръвието му бе изчезнало, подлостта и арогантността му също. Бяха съвсем истински, но трябва да си спомните, че Пърси беше много млад. На неговата възраст те все още са тънко лустро, като грозен нюанс на емайлова боя. Все още можеш да видиш през нея. И смятах, че сега Пърси вече е готов да слуша.

– Искам думата ти – казах аз.

– За какво? – Продължаваше да се мъчи да се усмихне презрително, но очите му гледаха ужасени. Електричеството в помещението за прекъсвача беше изключено, но дървената седалка на Стария Светльо притежаваше свой собствен заряд и в този момент бях сигурен, че той го усеща.

– Думата ти, че ако ти позволим да участваш най-активно в

екзекуцията утре вечер, наистина ще отидеш в „Брайър Ридж“ и ще ни оставиш на мира – отвърна Бруталния с жар, с каквато никога дотогава не го бях чувал да говори. – Че ще подадеш молба, за прехвърляне още на следващия ден.

– Ами ако не го направя? Ако просто се обадя на някои хора и им кажа, че ме нападат и ме заплашват? Че ме тормозите?

– Ако връзките ти са толкова здрави, за колкото изглежда ги смяташ, можем да изхвърчим от тук – казах аз, – но ще се погрижим да оставим достатъчно от кръвта ти по пода, Пърси.

– Заради онази мишка? Ха! Мислите си, че на някого му пука, че съм размазал мишката на някакъв си убиец? При това извън изолатора му?

– Не. Но трима души видяха, че просто си стоеше с палец в гъза, докато Дивият Бил Уортън се опитваше да удуши Дийн Стантън с веригите си. За това на хората ще им пука, Пърси, обещавам ти. За това даже на чичо ти губернатора ще му пука.

Бузите и челото му се покриха с червени петна.

– И си мислите, че ще ви повярват? – попита той, но гласът му беше загубил голяма част от яростната си сила. Явно смяташе, че някой наистина може да ни повярва. А Пърси не обичаше да си има неприятности. Да нарушава правилата бе едно. Но да го хванат, че ги е нарушил, беше съвсем друго.

– Ами, имам няколко снимки на врата на Дийн отпреди синините му да изчезнат – рече Бруталния – нямах представа дали лъжеше, но определено звучеше като истина. – И знаеш ли какво казват те? Че Уортън е свършил доста добра работа, преди някой да му попречи, макар че ти беше точно там, при това зад гърба му. Ще ти се наложи да отговаряш на някои доста трудни въпроси, нали? А такова нещо може да те преследва адски много време. Най-вероятно дълго, след като роднините ти напуснат щатската столица и се върнат къщи да си пият ментовия джулеп¹⁸ на предната веранда. Работното досие на човек може да е ужасно интересно нещо, а през живота му имат възможност да му хвърлят някой и друг поглед много хора.

Пърси недоверчиво оглеждаше ту единия, ту другия. После вдигна лявата си ръка към косата си и я приглади. Не каза нищо, но си помислих, че вече почти сме го победили.

– Хайде да свършваме с това – предложих аз. – Нали не искаш да

---

18. Коктейл от бърбън, захар, ситно натрошен лед и ментови листа. – Б.пр.

останеш тук повече, отколкото ние искаме да останеш?

– Мразя това място! – избухна той. – Не мога да търпя начина, по който се отнасяте към мен! Не ми давате никакви възможности!

Последното беше далеч от истината, но прецених, че не е време да споря.

– Но не обичам и да ме тормозят. Баща ми ме е учил, че ако веднъж тръгнеш по този път, най-вероятно в крайна сметка хората ще те тормозят през целия ти живот. – Очите му, почти толкова хубави, колкото и ръцете му, хвърляха мълнии. – Особено мразя да ме тормозят големи гори като този тип. – Той погледна към стария ми приятел и изсумтя. – Брутален – поне прикорът ти е верен.

– Трябва да разбереш нещо, Пърси – казах аз. – Според нас ти ни тормозиш. Постоянно ти обясняваме как правим нещата тук, но ти винаги си ги правиш както си искаш и когато после се окаже, че си оплел конците, винаги се криеш зад политическите си връзки. Това че настъпи мишката на Делакроа... – Бруталния ме изгледа и аз припряно се поправих: – ... че се опита да настъпиш мишката на Делакроа е просто един пример. Постоянно нарушаваш правилата и в крайна сметка ние реагираме, това е всичко. Но виж, ако се държиш както трябва, ще излезеш от тази каша нормално – като всеки млад човек по пътя му нагоре. Никой никога няма да разбере за този наш малък разговор. Какво ще кажеш? Дръж се като възрастен. Обещай ни, че ще оставиш Дел на мира.

Той се замисли. И след миг-два очите му поблеснаха като на човек, на когото внезапно е хрумнала прекрасна идея. Не ми хареса много, защото всяка идея, която изглеждаше прекрасна за Пърси, нямаше да е такава за нас.

– Ако не друго – рече Бруталния, – само си помисли колко хубаво ще е да се махнеш от онзи гадняр Уортън.

Пърси кимна и аз го пуснах да стане от стола. Той изпъна униформената си риза, напъха я в панталоните си отзад и приглади косата си с гребена. После ни погледна.

– Добре, съгласен съм. Утре вечер съм главно лице в екзекуцията на Дел и още на следващия ден ще подам молба за „Брайър Ридж“. И сме квит. Става ли?

– Става – отвърнах. Очите му продължаваха да блестят по същия начин, но в момента изпитвах прекалено силно облекчение, за да му обърна внимание. Пърси протегна длан.

– Ще си стиснем ли ръцете?

Направих го. Бруталния също.

Какви глупаци само сме били.

4.

Следващият ден беше още по-задушен – последният ден на неестествената октомврийска жегата. Когато пристигнах на работа, на запад тътнеха гръмотевици и започваха да се събират черни облаци. Със спускането на нощта те се приближиха и можехме да видим синьо-белите тризъбци на мълниците, които изскачаха от тях. Към десет вечерта в окръг Трапингс се разрази торнадо – загинали четирима души и покривът на гаража в Тефтън бил отнесен – а на Студената планина се развихри ужасна гръмотевична буря. По-късно ми се струваше, че сякаш небесата са се гневили заради ужасната смърт на Едуар Делаacroa.

Отначало всичко вървеше нормално. Дел спокойно бе прекарал деня в килията си, като от време на време си играеше с господин Джингълс, но предимно лежеше на койката си и го галеше. Уортън на два пъти се опита да ни създаде проблеми – веднъж извика на Дел за мишите хамбургери, които щели да получат, след като старият късметлия Пиер затанцувал ту-степ в ада – но дребният французин не му отвърна и очевидно решил, че не може да направи нищо повече. Дивия Бил се отказа.

В десет и петнайсет пристигна отец Шустър и зарадва всички ни, като съобщи, че щял да каже „Отче Наш“ заедно с Дел на луизиански френски. Това ни се стори добро предзнаменование. Оказа се, че грешим, разбира се.

Към единайсет започнаха да се събират свидетелите, повечето от които тихо разговаряха за ужасното време и гласно разсъждаваха за възможността от отлагане на екзекуцията заради прекъсване на електричеството. Изглежда, никой от тях не знаеше, че Стария Светльо се задейства с генератор и освен ако директно не го удареше мълния, представлението щеше да продължи. Тази вечер Хари беше в помещението за прекъсвача, така че тримата с Бил Додж и Пърси Уетмор играеха ролята на разпоредители, показваха на хората местата им и питаха всеки от тях, дали не иска студена вода. Присъстваха две жени: сестрата на момичето, което Дел бе изнасилвил и убил, и майката на една от жертвите на пожара. Тя беше едра, бледа и решителна жена. Каза на Хари Теруилигър, че се надява мъжът, когото е дошла да види, да е ужасно уплашен, че знаела, че неговият огън в ада вече е разпален и че дяволчетата на Сатаната го очакват. После избухна в сълзи и скри лице в дантелена

кърпичка, голяма почти колкото калъф за възглавница.

Разнесе се страхотна гръмотевица, която ламариненият покрив не можа да приглуши. Хората тревожно погледнаха нагоре. Неколцина мъже, на които очевидно им бе неудобно да носят вратовръзки толкова късно вечерта, избърсах зачервените си страни. В бараката беше ужасно горещо. И, разбира се, те не откъсваха очи от Стария Светльо. Навярно по-рано през седмицата се бяха шегували с всичко това, но до единайсет и половина тази вечер настроението им за шеги се бе изпарило. Още в самото начало ви казах, че хората, които трябва да седнат на онзи дъбов стол, бързо загубват всякакво чувство за хумор, но осъдените на смърт не бяха единствените, чиито усмивки се стопяваха, щом наистина настъпеше моментът. Просто някак си изглеждаше толкова гол върху платформата си, със скоби, щръкнали от двете страни на краката му и приличащи на онези, които носеха преболедувалите детски паралич. Не се чуваха много разговори и когато отново изкънтя гръмотевица, силна и неприятна като звук от разцепващо се дърво, сестрата на жертвата на Делакроа тихо извика. Последният, който зае мястото си сред свидетелите, беше Къртис Андерсън, заместникът на директора Мурс.

В единайсет и половина аз се приближих до килията на Делакроа. На малко разстояние зад мен вървяха Бруталния и Дийн. Дел седеше на койката с господин Джингълс в скута си. Мишката бе протегнала глава към осъдения и малките и блестящи очички поглъщаха лицето на французина. Дел я галеше между ушите. По лицето му се търкаляха големи беззвучни сълзи и като че ли мишлето гледаше именно тях. При звука на стъпките ни затворникът вдигна глава. Беше много блед. Зад себе си по-скоро усещах, отколкото виждах погледа на Джон Кофи, застанал до вратата на килията си.

При дрънченето на ключовете ми по металните решетки Дел потръпна, но продължи да гали господин Джингълс по главичката, докато аз отключих вратата и я отворих.

– Здравсти, шефе Еджоум – рече той. – Здравсти, момчета. Кажи здрасти, господин Джингълс. – Но мишката просто продължаваше унесено да поглъща лицето на плешивия дребен човек, сякаш се чудеше откъде ли извират сълзите му. Пъстрата макара лежеше на мястото си в кутията от пури – приготвена за последния път, помислих си аз и ме проряза остра болка.

– Едуар Делакроа, като съдебен служител...

– Шефе Еджоум?

Отначало реших просто да продължа с формалните думи, после се отказах.

– Какво има, Дел?

Той ми подаде мишката.

– Ето. Не позволявай с господин Джингълс да се случи нищо лошо.

– Дел, не мисля, че ще дойде при мен. Той не е...

– Mais oui, той казва, че ще дойде. Казва, че знае всичко за теб, шефе Еджкоум, и че ти ще го заведеш на онова място във Флорида, където мишките правят триковете си. Казва, че ти вярва. – Делакроа протегна ръка и проклет да съм, ако мишката не стъпи от дланта му върху рамото ми. Бе толкова лека, че дори не я усетих през плата на униформата ми, но я почувствах като слаба топлинка. – Шефе? Не позволявай онзи лош човек пак да се доближи до него. Не позволявай онзи лош човек да направи нещо на мишката ми.

– Няма, Дел. Няма да му позволя. – Въпросът беше какво щях да правя с животинчето в момента. Не ми изглеждаше много редно да съпровождам Делакроа покрай свидетелите с мишка, настанила се на рамото ми.

– Аз ще го взема, шефе – изтътна някой иззад мен. Бе Джон Кофи – сякаш по някакъв свръхестествен начин беше прочел мислите ми. – Само за сега. Ако Дел няма нищо против.

Французинът с облекчение кимна.

– Да, вземи го, Джон, докато тази глупост не свърши – bien! А после... – Погледът му се върна към нас с Бруталния. – Ще го занесете във Флорида. В онова Градче на мишките.

– Да, най-вероятно ще отидем заедно с Пол – потвърди Хауъл, като неспокойно гледаше как господин Джингълс слиза от рамото ми в огромната отворена длан на Кофи. Мишлето го направи, без да се съпротивява или да се опитва да избяга – всъщност се намести в ръката на негъра със същата готовност, с каквато се бе качило на рамото ми. – Ще си вземем от отпуската. Нали, Пол?

Кимнах. Дел също кимна с блеснали очи и със съвсем лека усмивка на уста.

– Хората ще плащат по десет цента, за да го видят. И по два цента за децата. Нали така, шефе Хауъл?

– Точно така, Дел.

– Ти си добър човек, шефе Хауъл. Ти също, шефе Еджкоум. Понякога сте ми викали, oui, но не повече, отколкото трябва. Всички вие сте добри хора, освен онзи Пърси. Искане ми се да можех да ви видя на някое

друго място. *Mauvais temps, mauvais chance.*

– Трябва да ти кажа нещо, Дел – продължих аз. – Преди да тръгнем, просто трябва да ти кажа думите, които казвам на всички. Нищо особено, но е част от задълженията ми. Става ли?

– *Oui, monsieur* – отвърна той и за последен път погледна към седналия върху широкото рамо на Джон Кофи господин Джингълс. – *Au revoir, mon ami* – каза французинът и се разплака по-силно. – *Je t'aime, mon petit.* – И прати на мишлето въздушна целувка. Би трябвало да е смешна онази целувка или може би просто гротескна, но не беше. За миг погледите ни с Дийн се срещнаха, после трябваше да се извърна. Дийн зяпаше нататък по коридора към карцера и странно се усмихваше. Струва ми се, че още малко и щеше да се заплаче. Що се отнася до мен, аз казах каквото трябваше, като започнах с това, че съм съдебен служител, и щом свърших, Делакроа за последен път излезе от килията си.

– Почакай още малко, приятел – рече Бруталния и погледна темето на Дел, върху което трябваше да нагласим шапката. Той ми кимна, после потупа французина по рамото. – Точно както трябва. Да вървим.

И така, Едуар Делакроа за последен път пое по Зеления път. По страните му се стичаха малки ручейчета пот и сълзи. В небето изтреща страшна гръмотевица. Бруталния вървеше отляво на осъдения, аз отдясно, а Дийн отзад.

В кабинета ми чакаше Шустър. В двата ъгъла стояха надзирателите Ринголд и Батъл. Свещеникът погледна към Дел, усмихна се и се обърна към него на френски. Звучеше ми надут, но направи истинско чудо. Дел се усмихна в отговор, после се приближи до Шустър и го прегърна. Ринголд и Батъл се напрегнаха, но аз ги спрях с вдигнати ръце и поклатих глава.

Шустър слушаше задавената от сълзи френска реч на Дел, кимаше, сякаш отлично го разбираше, и го потупваше по гърба. После ме погледна над рамото на дребния мъж и каза:

– Не разбирам почти нищо от онова, което говори.

– Мисля, че няма значение – изтътна Бруталния.

– Аз също, синко – с усмивка се съгласи Шустър. Той бе най-добрият от всички свещеници, които идваха в затвора, и сега съзнавам, че нямам представа какво е станало с него. Надявам се, че е запазил вратата си, каквото и да е станало.

Той помогна на Делакроа да падне на колене, после допря ръцете си в молитвен жест. Французинът го последва.

– Not' Pere, qui etes aux cieux – започна Шустър и Делакроа повтаряше след него. Двата заедно казаха Отче Наш на някакъв странен луизиански френски, чак до „mais deliverez-nous du mal, ainsi soit-il“. Сълзите на Дел вече почти бяха пресъхнали и изглеждаше спокоен. Последваха цитати от Библията (на английски), включително добрите стари думи за неподвижните води. Когато свърши с това, Шустър понечи да се изправи, но Дел го хвана за ръкава и каза нещо на френски. Свещеникът внимателно го изслуша и се намръщи. После му отговори. Дел прибави още нещо, след това просто го погледна с надежда.

Шустър се обърна към мен.

– Иска да каже още една молитва, господин Еджкоум. Аз не мога да му помогна с нея заради баптисткото си вероизповедание. Има ли някакъв проблем?

Погледнах към часовника на стената и видях, че до полунощ остават седемнайсет минути.

– Няма – отвърнах аз, – но трябва да побърза. Трябва да спазваме определеното време, нали знаете?

– Да, зная. – Той се обърна към Делакроа и му кимна.

Дел затвори очи, сякаш за молитва, но за миг не каза нищо. Челото му се смръщи и ми се стори, че рови някъде дълбоко из паметта си, като човек, който търси в малка таванска стая предмет, неизползван (или ненужен) от много, много дълго време. Отново хвърлих поглед към часовника и едва не казах нещо – щях да кажа, ако Бруталния не ме дръпна за ръкава и не поклати глава.

После Дел започна – тихо, но бързо на онзи диалектен френски, заоблен, мек и чувствен като гърдите на млада жена.

– Marie! Je vous salue, Marie, oui, pleine de grace; le Seigneur est avec vous; vous etes benie entre toutes les femmes, et mon cher Iesus, le fruit de vos entrailles, est beni. – Той отново плачеше, но ми се струва, че не го осъзнаваше. – Sainte Marie, O ma mere, Mere de Dieu, priez pour moi, priez pour nous, pauv' pecheurs, maint'ant et a l'heure... l'heure de notre mort. L'heure de mon mort. – Осъденият дълбоко и пресекливо си пое дъх. – Ainsi soit-il.

Когато Делакроа се изправи на крака, през единствения прозорец на кабинета проблесна кратка синьо-бяла светкавица. Всички подскочиха и се свиха, освен самия Дел, който все още изглеждаше погълнат от старата молитва. Без да гледа, той протегна ръка. Бруталния я пое и за миг я стисна. Французинът го погледна и леко се усмихна.

– Nous voyons... – започна той, после замълча и с усилие на волята

си премина на английски. – Вече можем да вървим, шефе Хауъл, шефе Еджоум. Вече съм чист пред Господ.

– Това е добре – отвърнах аз и се зачудих колко чист пред Господ ще се чувства двайсет минути по-късно, когато се окажеше в единия край на електрическия проводник. Надявах се последната му молитва да е била чута и Богородица да се моли заедно с него с цялото си сърце и душа, защото в този момент Едуар Делаacroa, изнасилвач и убиец, се нуждаеше от всички възможни молитви. Навън светкавица отново разцепи небето. – Хайде, Дел. Не е далече.

– Чудесно, шефе, чудесно. Защото не се страхувам, вече не. – Поне така каза, но видях в очите му – въпреки молитвите – че лъже. Когато изминеха останалата част от Зеления път и се наведяха, за да се проврат през ниската врата, почти всички от тях се страхуваха.

– Спри долу, Дел – тихо му казах аз, когато стигна до вратата, но съветът бе излишен. Той спря в основата на стълбите, да, и причината беше застаналият на платформата Пърси Уетмор. До краката му бе кофата с гъбата, а точно зад десния му хълбок се виждаше телефонът за връзка с губернатора.

– Non – тихо и ужасено рече Дел. – Non, не той!

– Продължавай – подкани го Бруталния. – Просто гледай към нас с Пол. Напълно забрави за него.

– Но...

Хората обърнаха глави към нас, но аз леко се извъртях, така че да мога да държа Делаacroa за левия лакът, без да ме виждат.

– Спокойно – казах с глас, който можеше да чуе само Дел и навярно Бруталния. – Единственото, с което повечето от тези хора ще те запомнят, е начинът, по който излизаш, така че нека те запомнят с добро.

В този момент в небето изтреща най-силната досега гръмотевица, толкова мощна, че ламариненият покрив на бараката се разтърси. Пърси подскочи, сякаш някой го е сръгал, и Дел презрително се изсемя.

– Ако удари още по-силен гръм, той пак ще подмокри гащите – рече и после изправи плещите си – не че имаше какво толкова да изправя. – Хайде. Да свършваме с това.

Тръгнахме към платформата. Мимоходом Делаacroa хвърли нервен поглед към свидетелите – този път около двайсет и петима – но тримата с Бруталния и Дийн не откъсвахме очи от стола. Всичко ми се струваше наред. Вдигнах палец и въпросително погледнах към Пърси, който сбърчи лице, сякаш ме питаше: „Какво искаш да кажеш, дали всичко е както трябва ли? Естествено, че е.“

Надявах се да е прав.

Двамата с Бруталния автоматично протегнахме ръце към лактите на Делакроа, когато понечи да се качи на платформата. Тя се издига само на двайсетина сантиметра над пода, но бихте се изненадали колко много от тях, дори най-яките, се нуждаят от помощ, за да направят тази последна стъпка нагоре в живота си.

Дел обаче нямаше проблеми. Той се изправи пред стола за миг (решително, без да гледа към Пърси), после наистина му заговори, сякаш му се представяше:

– C'est moi.

Пърси протегна ръка към него, но Делакроа сам се обърна и седна. Коленичих от лявата му страна, Бруталния – от дясната. Предпазих си слабините и гърлото по начина, който вече описах, после обърнах скобата така, че да обхване слабата бяла плът точно над глезена на осъдения. Разнесе се гръмотевица и ме накара да подскоча. В очите ми капеше пот. Кой знае защо постоянно си мислех за Градчето на мишките. За Градчето на мишките и за това, че входът струвал десет цента. Два цента за децата, които щяха да гледат господин Джингълс през целофановите прозорци.

Скобата заяждаше и не искаше да се затвори. Чувах, че Дел си поема дълбоко въздух – дробовете, които след по-малко от четири минути щяха да се превърнат в овъглени торби, сега се мъчеха да следват препускащото му от страх сърце. Фактът, че бе убил шестима души, в този момент ми се струваше най-маловажният. Изобщо не говоря за добро и зло, просто ви описвам как стояха нещата.

Дийн коленичи до мен и прошепна:

– Какво става, Пол?

– Не мога... – започнах аз и в този миг скобата с ясно доловимо изшракване се затвори. Трябва да е прищипала кожата на Делакроа, защото той потръпна и издаде тих, съскащ звук. – Съжалявам – казах.

– Няма нищо, шефе – отвърна той. – Ще ме боли само за минута.

Бруталния трябваше да затвори скобата с електрода, което винаги отнема малко повече време, така че и тримата се изправихме почти едновременно. Дийн отиде да затвори скобата на дясната ръка на французина, а Пърси – на лявата. Бях готов да се приближа, ако Уетмор имаше нужда от помощ, но той се справи по-добре със задачата си, отколкото аз. Виждах, че сега Дел трепери целият, сякаш през тялото му вече минаваше слаб ток. Можех да усетя и мириса на потта му. Беше кисел и силен и ми напомняше за саламура от туршия.

Дийн кимна на Пърси. Уетмор се обърна през рамо – виждах мястото точно под извивката на челюстта му, където се беше порязал по време на бърснене същия ден – и тихо, но твърдо каза:

– Включи на едно!

Разнесе се бръмчене като шум на стар хладилник и висящите крушки в склада замъждукаха. От публиката се разнесоха няколко тихи ахвания и промърморвания. Дел подскочи на стола, стиснал краищата на дъбовите облегалки толкова силно, че кокалчетата му бяха побелели. Погледът му шареше насам-натам и дишането му още повече се ускори. Вече почти се задъхваше.

– Спокойно – измърмори Бруталния. – Спокойно, Дел, отлично се справяш. Потърпи, отлично се справяш.

„Хей, момчета! – помислих си аз. – Елате и вижте какво може да прави господин Джингълс!“ И в небето отново изтътна гръмотевица.

Пърси величествено заобиколи електрическия стол и застана пред него. Това беше големият му миг, сега бе по средата на сцената и всички погледи бяха насочени към него. Всички, с изключение на един. Делакроа видя кой е и наведе очи към скута си. Допреди това бих се обзаложил на каквото и да е, че Пърси ще си оплете езика, когато наистина трябва да каже речта си пред публика, но той не засече нито веднъж. Гласът му беше злокобно спокоен:

– Едуар Делакроа, осъден си да умреш на електрическия стол, присъдата е гласувана от съдебни заседатели равни на теб и потвърдена от съдия с добра репутация в този щат. Бог да пази жителите на щата. Имаш ли да кажеш нещо, преди присъдата да бъде изпълнена?

Дел се опита да каже нещо и отначало успя да издаде само ужасен шепот, изпълнен с придихания и гласни звуци. На лицето на Пърси се появи сянката на презрителна усмивка и в този момент с удоволствие бих го застрелял. После французинът облиза устни и отново опита:

– Съжалявам за онова, което извърших. Бих дал каквото и да е, за да върна часовника назад, но никой не е в състояние да го стори. Затова сега... – В небето над нас избухна гръм като от минохвъргачка. Дел подскочи, доколкото му позволяваха скобите с безумно изцъклени от мокрото му лице очи. – Затова сега си плащам. Бог да ми прости. – Отново облиза устни и погледна към Бруталния. – Не забравяйте обещанието си за господин Джингълс – рече с тих глас, предназначен само за нас.

– Няма, не се тревожи – отвърнах аз и потупах студената като пръст ръка на Делакроа. – Той ще отиде в Градчето на мишките...

– Хайде бе, ще отиде – с ъгълчето на устата си каза Пърси като затворник на двора, докато прекарваше ремъка през гърдите на Дел. – Такова място няма. Измислиха го тези момчета тук, за да кротуваш. Просто си помислих, че би трябвало да го знаеш, педераст такъв.

Болезненият блясък в очите на Дел ми подсказва, че подсъзнателно вече го е знаел... но че е нямало да го допусне до съзнанието си, ако му бяха позволили. Смаян и въбсен, погледнах към Пърси и той спокойно отвърна на погледа ми, сякаш ме питаше какво ще направя сега. И, разбира се, знаеше, че ме е надхитрил. Не можех да направя нищо, не и пред свидетелите, не и след като Делакроа вече седеше на самия край на живота си. Вече нямаше какво да направя, освен да продължа и да свърша с всичко това.

Пърси свали маската от куката и я нахлузи върху лицето на осъдения Дел, като здраво я напъха под изпъкналата брадичка на дребния мъж, за да опъне дупката отгоре ѝ. След това трябваше да вземе гъбата от кофата и да я намести в шапката. И тъкмо тук той за пръв път се отклони от обичайния ред: вместо просто да се наведе и да извади гъбата, взе стоманената шапка от облегалката на стола и се наведе с нея в ръце. С други думи, вместо да доближи гъбата до шапката – което беше естествено – той направи обратното. Трябваше да разбере, че нещо не е наред, но бях прекалено разстроен. Това бе първата екзекуция, в която участвах и в която чувствах, че напълно съм загубил контрол. Що се отнася до Бруталния, той изобщо не гледаше към Уетмор, поне когато Пърси се наведе над кофата (като се движеше така, че отчасти да скрие от погледа ни какво прави), изправи се и се обърна към Дел с шапката в ръце и с вече поставената вътре кафява кръгла гъба. Хауъл гледаше към плата, заменил лицето на французина – наблюдаваше как черната копринена маска потъва навътре и очертава кръга на отворената уста на Делакроа, а после се издува навън от дъха му. По челото и слепоочията на Бруталния, точно под косата му, бяха избили едри капки пот. Никога дотогава не го бях виждал да се поти по време на екзекуция. Лицето на застаналия зад него Дийн изглеждаше отнесено и болнаво, сякаш Стантън се мъчеше да не избълва вечерята си. Всички разбирахме, че нещо не е наред, сега вече съм сигурен. Просто не можехме да определим какво. Никой не знаеше – поне тогава – за въпросите, които Пърси бе задавал на Джак Ван Хей. Бяха много, но подозирам, че повечето са били просто за маскировка. Онова, от което Пърси се е интересувал – единственото, от което се е интересувал, уверен съм – е била гъбата. Предназначението на гъбата. Защо се потапя в солен разтвор... и какво ще

стане, ако не се потопи в него.

Какво ще стане, ако гъбата е суха.

Пърси нахлуи шапката върху главата на Дел. Дребният мъж отново подскочи и простена, този път по-високо. Някои от свидетелите неспокойно се размърдаха на съгваемите си столове. Дийн направи половин крачка напред, като се готвеше да помогне с ремъка за брадичката, и Пърси рязко му махна да се отстрани. Стантън го направи и леко се присви и потръпна, когато нова мълния разтърси бараката. Този път я последваха първите пръски дъжд по покрива. Те прозвучаха силно, все едно че някой хвърля шепи фъстъци по метална повърхност.

Чували сте изрза „кръвта ми замръзна“, нали? Естествено. Всички сме го чували, но единственият път през целия ми живот, през който наистина се почувствах така, беше онази гръмотевична нощ през октомври 1932, десетина секунди след полунощ. Не беше заради отровния триумф, изписал се на лицето на Пърси Уетмор, когато отстъпи от скритата под шапката и качулката и пристегната със скоби фигура, седнала в скута на Стария Светльо – а заради онова, което трябваше да видя, но не видях. По бузите на Дел не се стичаше вода от шапката. Но го забелязах прекалено късно.

– Едуард Делакроа – казваше Пърси, – в съответствие със закона на щата, сега през тялото ти ще бъде пропуснато електричество, докато не умреш.

Хвърлих поглед към Бруталния. Разкъсваше ме болка, в сравнение с която уринарната ми инфекция беше като ударен пръст. „Гъбата е суха!“ – беззвучно му казах с устни аз, но той само поклати глава, без да ме разбира, и отново впи очи в маската върху лицето на французина, върху черната коприна на която се отпечатваха последните му няколко вдишвания и издишвания.

Протегнах ръка към лакътя на Пърси, но той се отдръпна и безизразно ме погледна. Погледът му беше мигновен, но ми каза всичко. По-късно щеше да ни залива с лъжи и хората, от които зависеха последствията, щяха да му повярват, но аз знаех истината. Той бе добър ученик за нещата, които го интересуваха, бяхме открили това по време на репетициите, и внимателно беше слушал обясненията на Джак Ван Хей за това как напоената със солена разтвор гъба провежда електричеството, насочва го и превръща заряда в своего рода електрически куршум за мозъка. О, да, Пърси отлично знаеше какво прави. Може и да съм му повярвал, когато по-късно каза, че не знаел докъде ще стигне всичко, но това няма никакво значение даже в графата за добри намерения, нали?

Според мен е така. И все пак освен да изкрещя пред заместник-директора и пред всички свидетели на Джак Ван Хей да не включва електричеството, нямаше какво друго да сторя. Ако разполагах с още пет секунди, струва ми се бих могъл да извикам, но Пърси не ми даде това време.

– Нека Бог се смили над душата ти – каза той на задъханата, ужасена фигура на електрическия стол, после погледна покрай нея към замрежения правоъгълник, зад който стояха Хари и Джак, последният с ръка на прекъсвача, означен като „СЕШОАРЪТ НА МЕЙБЪЛ“. Лекарят се бе изправил отъясно на прозореца, впил очи в черната чанта между краката си, мълчалив и потънал в себе си, както винаги. – Превключи на две!

Отначало беше както обикновено – бръмченето, което бе малко по-високо от нормалното, но не много, и безсмисленият тласък напред на тялото на Дел в резултат от сгърчването на мускулите му.

После всичко се обърна наопаки.

Бръмченето престана да е равномерно. Към него се присъедини пропукване като от мачкане на целوفан. Замириса ми на нещо ужасно, което не успях да определя като смесица от горяща коса и сьонгер, докато не видях изпод краищата на шапката да се вият сини езичета дим. От дупката в горната ѝ част, през която влизаше проводникът, също пушеше – като дим, издигащ се от отвора на индианска палатка.

Делакроа започна да се разтърсва и гърчи на стола. Покритата му с маска глава се мятеше насам-натам, сякаш в някакъв яростен знак за отказ. Краката му биеха по пода с кратки удари, спъвани от скобите на глезените му. В небето изтрещя гръмотевица и дъждът заваля по-силно.

Погледнах към Дийн Стантън – той безумно ме зяпна в отговор. Изпод шапката се разнасяше приглушено пропукване, като от чамов чвор, избухващ в буен огън, и сега вече виждах, че през маската също е започнал да се процежда дим.

Хвърлих се към прозорчето на помещението за прекъсвача, но преди да успея да отворя уста, Бругъс Хауъл ме хвана за лакътя. Стисна ме толкова силно, че ръката ми изтръпна. Беше блед като платно, но не бе изпаднал в паника.

– Не казвай на Джак да го изключи – тихо рече той. – Каквото и да правиш, не му казвай това. Вече е прекалено късно да спираме.

Отначало, когато Дел закрещя, свидетелите не го чуха. Дъждът по ламаринения покрив се беше превърнал в рев, а гръмотевиците тътнеха почти без да спират. Но тези от нас, които бяхме на платформата, го чухме, да – задавен вой от болка изпод димящата маска, като животно, попаднало под ножовете на сенокосачка.

Сега бръмченето от шапката бе непостоянно и бясно, нахъсано от пропуквания, напомнящи на радиосмущения. Делакроа започна да се тършка на стола като непослушно дете. Платформата се тресеше и той опъваше кожения ремък толкова силно, че всеки момент можеше да се скъса. Електричеството го извиваше ту на едната, ту на другата страна и аз чух, че дясното му рамо изхрущя, или счупено, или изкълчено. Заедно с него се разнесе звук, като че ли някой разбиваше дървена щайга с тежък чук. Панталонът на чатала му, който в момента се виждаше съвсем неясно заради кратките разтърсвания на краката му, потъмня. Тогава Дел запищя, ужасен звук, висок и сякаш издаван от плъх, който се чуваше въпреки леещия се като из ведро дъжд.

– Какво става с него, по дяволите? – извика някой.

– Ще издържат ли скобите?

– За Бога, каква смрад! Пфу!

После се обади една от жените:

– Нормално ли е това?

Делакроа се метна напред, отпусна се назад, после пак напред и назад. Пърси ужасено го зяпаше с отворена уста. Беше очаквал нещо естествено, но не и това.

Маската върху лицето на Делакроа избухна в пламъци. Към миризмата на горящи коса и сьонгер се присъедини смрадта на изпечена плът. Бруталния грабна кофата за гъбата – вече празна, разбира се – и се хвърли към дълбоката мивка в тъгъла.

– Не трябва ли да спра тока, Пол? – извика през мрежата Ван Хей. Гласът му звучеше съвсем объркано. – Не трябва ли...

– Не! – изкрещях в отговор аз. Бруталния пръв го беше разбрал, но и аз не закъснях: трябваше да свършим с това. Каквото и друго да направехме през целия остатък от живота си, то бе подчинено на едно: трябваше да свършим с Делакроа. – Превключи, за Бога! Превключи, превключи, превключи!

Обърнах се към Бруталния, вече без да съзнавам, че хората зад нас говорят, някои изправили се на крака. Двама от тях крещяха:

– Спрете това!

– Никаква вода! – извиках аз на Хауъл. – Никаква вода! Полудя ли?

Бруталния ме погледна с някакво замаяно разбиране на лицето. Да залееш с вода човек, през който тече електрически ток. О, да. Щеше да е много умно. Той се озърна, видя закачения на стената химически пожарогасител и го взе. Добро момче.

Маската върху лицето на Делакроа беше изтляла достатъчно, за да

разкрие кожа, по-черна от тази на Джон Кофи. Очите му, вече само уродливи бели, пихтиести топки, бяха изтекли от орбитите си и висяха върху бузите му. Миглите му бяха изчезнали и докато го гледах, започнаха да горят самите му клепачи. От отвореното деколте на ризата му се издигаха кълба дим. А бръмченето на електричеството продължаваше ли продължаваше, изпълваше главата ми и отекваше в черепа ми. Предполагам, че лудите трябва да чуват именно този звук или нещо подобно на него.

Дийн се хвърли напред като в замаяността си смяташе, че може да угаси ризата на Дел с голи ръце. Извиках му да се маха оттам почти достатъчно силно, че да го спра. Ако в този момент докоснеше Делакроа, щеше да заприлича на Заека Брер, който удря Катранения човек. В този случай един електрически Катранен човек.

Все още не се обръщах, за да видя какво става зад нас, но шумът показваше, че е настъпил истински хаос – преобръщаха се столове, хората викаха, една от жените високо крещеше: „Спрете това, спрете това, о, не виждате ли, че му е достатъчно?“ Къртис Андерсън ме стисна за рамото и ме попита какво става, за Бога, какво става и защо не заповядам на Джак да изключи електричеството?

– Защото не мога – отвърнах аз. – Вече е прекалено късно, не разбих ли? Така или иначе след още няколко секунди всичко ще свърши.

Но преди да свърши, изминаха поне още две минути, най-дългите две минути през целия ми живот и през повечето време, струва ми се, Делакроа бе в съзнание. Той крещеше, гърчеше се и се мятеше насам-натам. От ноздрите и устата му, които бяха станали мораво-черни като зрели сливи, излизаше дим. Дим се виеше от езика му, както пуши нагорещен тиган. Всички копчета на ризата му или бяха изхвъркнали, или се бяха стопили. Потникът му още не се беше запалил съвсем, но се бе овъглил, димеше и можехме да усетим миризмата на горящите косми по гърдите му. Хората зад нас се блъскаха към вратата като бягащи говеда. Не можеха да се измъкнат през нея, разбира се – в края на краищата бяхме в проклетия затвор – и просто се трупаха около нея, докато Делакроа се пържеше („Сега се пържа – беше казал старият Ту-Ту, когато репетирахме за екзекуцията на Арлен Битърбък. – Станах направо на печена пуйка“), гръмотевиците тътнеха и дъждът яростно се изливаше от небето.

В един момент се сетих за лекаря и се огледах за него. Все още бе там, но строполил се на пода до черната си чанта. Беше припаднал.

Бруталния се приближи и застана до мен с пожарогасителя в ръце.

– Не още – казах аз.

– Зная.

Огледахме се за Пърси и го видяхме застанал почти зад Стария Светльо, замръзнал на място с разширени очи и захапал кокалчето на ръката си.

Тогава най-после Делакроа се отпусна назад на стола. Подутото му, обезобразено лице лежеше върху рамото му. Продължаваше да потръпва, но бяхме виждали това и преди – дължеше се на протичащото през тялото му електричество. Шапката се бе изкривила върху главата му, но когато малко по-късно я свалихме, по-голямата част от скалпа му и останалата му коса се смъкнаха заедно с нея, сякаш залепени за метала със силно лепило.

– Спри тока! – извиках на Джак. Бяха изтекли трийсет секунди, през които димящата, овъглена човекообразна маса на стола се беше разтърсвала само от електричеството. Бръмченето незабавно престана и аз кимнах на Бруталния.

Той се обърна и толкова силно тръшна пожарогасителя в ръцете на Пърси, че Уетмор залитна назад и едва не падна от платформата.

– Ти го направи – рече Хауъл. – В края на краищата ти командваш парада, нали?

Пърси му прати едновременно болезнен и убийствен поглед. После хвана пожарогасителя, напумпи го, насочи го и покри човека на стола с огромен облак бяла пяна. Видях, че краката на Дел потрепват веднъж, когато струята попадна върху лицето му, и си помислих „О, не, може да ни се наложи отново да го направим“, но движението не се повтори.

Андерсън се беше обърнал и викаше на изпадналите в паника свидетели, че всичко е наред, че всичко е под контрол, че просто е имало електрически удар заради бурята и че няма защо да се тревожат. Оставаше само да им каже, че миризмата, която са усетили – дяволска смес от горяща коса, пържено месо и печени лайна – е „Шанел № 5“.

– Вземи стетоскопа от доктора – казах на Дийн, когато струята на пожарогасителя пресекна. Делакроа бе покрит с бяло и острата, горчива химическа миризма донякъде сподавяше смрадта.

– Докторът... редно ли е аз...

– Остави доктора, просто донеси стетоскопа му – прекъснах го аз. – Да свършваме с това... да го махаме от тук.

Дийн кимна. Последните ми думи го бяха убедили. Той отиде до чантата на лекаря и започна да рови в нея. Докторът се раздвижи – поне не беше получил удар или инфаркт. Това бе добре. Но не и начинът, по

който Бруталния гледаше Пърси.

– Слез в тунела и чакай при количката – казах аз.

Пърси преглътна.

– Пол, виж. Не знаех...

– Млъквай. Слез в тунела и чакай при количката. Веднага.

Той преглътна, сбърчи лице сякаш от болка и после тръгна към вратата, която водеше към стълбите и тунела. Носеше празния пожарогасител в ръце като бебе. Когато се връщаше при мен със стетоскопа, Дийн мина покрай него. Аз го отворих и си сложих слушалките. Бях го правил и преди, в армията, а това е нещо, което човек не забравя, като карането на велосипед.

Избърсах пяната от гърдите на Делакроа, после едва се съдържах да не повърна, когато голямо, горещо парче от кожата му просто се плъзна от плътта под него, така както се плъзга кожата от... е, знаете. От печена пуйка.

– О, Господи – почти изхлипа зад мен някакъв глас, който не познавах. – Винаги ли е така? Защо никой не ми каза? Изобщо нямаше да дойда!

„Вече е прекалено късно, приятел“ – помислих си аз.

– Махнете онзи човек от тук – казах на Дийн, Бруталния или на изобщо на онзи, който ме слушаше – казах го тогава, когато бях сигурен, че няма да повърна в димияния скют на Делакроа. – Изведете всички.

Овладях се доколкото можех и допрях стетоскопа до червено-черното парче гола плът, в което бях превърнал гърдите на Дел. Заслушах се, като се молах да не чуя нищо, и молитвата ми подейства.

– Мъртъв е – казах на Бруталния.

– Слава Богу.

– Да. Слава Богу. Двата с Дийн вземете носилката. Давай да му сваляме скобите и да го махаме от тук, бързо.

5.

Свалихме тялото му по дванайсетте стъпала и го качихме върху количката. Представях си кошмарната картина как изпечената плът се отделя от костите му, докато го носим – от главата не ми излизаха думите на стария Ту-Ту за печената пуйка – но, разбира се, това не стана.

Горе Къртис Андерсън успокояваше свидетелите – поне се

опитваше – и за Бруталния това беше добре, защото заместник-директорът не видя, когато Хауъл пристъпи към края на количката и вдигна ръка, за да удари замаяния Пърси. Хванах ръката му и това бе добре за двамата им. Беше добре за Уетмор, защото Бруталния се готвеше да му нанесе ужасяващ удар, бе добре и за Бруталния, защото щеше да си загуби работата, а може би щеше самият той да попадне в затвора.

– Не – казах аз.

– Какво искаш да кажеш с това „не“? – яростно ме попита той. – Как можеш да кажеш „не“? Нали видя какво направи! Да не би да искаш да ми кажеш, че пак ще го оставиш да се скрие зад връзките си? След онова, което направи?

– Да.

Загледа ме с отворена уста и с толкова разгневени очи, че от тях започнаха да капят сълзи.

– Чуй ме, Брутс – ако го удариш, най-вероятно всички ще си отидем. Ти, аз, Дийн, Хари, може би даже Джак Ван Хей. Всички останали ще се изкачат едно-две стъпала нагоре по стълбата, като започнеш с Бил Додж, а Комисията по затворите ще назначи трима-четирима от бюрото за безработни, за да попълни празнотата на дъното. Ти може и да го преживееш, но... – Посочих с палец към Дийн, който зяпаше нататък по влажния тухлен тунел. Държеше очилата си в една ръка и изглеждаше почти толкова замаян, колкото и Пърси. – Но какво ще стане с Дийн? Той има две деца, едното в гимназията, а на другото тъкмо му предстои да я започне.

– И какво да правим? Да го оставим просто така ли?

– Не знаех, че гъбата трябва да е мокра – със слаб, механичен глас рече Пърси. Това беше предварително отрепетираната му версия, разбира се, приготвена в очакване на гаден майтап, а не на катастрофата, на която току-що бяхме присъствали. – На репетициите изобщо не сме я мокрили.

– Ах, лъжец такъв... – започна Хауъл и се хвърли към него. Отново го хванах и го дръпнах назад. По стъпалата отекнаха стъпки. Вдигнах поглед – страхувах се, че ще видя Къртис Андерсън, но беше Хари Теруилигър. Страните му бяха бели като платно и устните му бяха морави, сякаш бе ял къпинов сладкиш.

Отново насочих вниманието си към Бруталния.

– За Бога, Брутален, Делакроа е мъртъв, нищо не може да го върне, а Пърси просто не си струва. – Дали планът не се беше оформил в главата ми още тогава? Честно казано, чуда се и досега. Чудя се вече много

години и никога не съм бил в състояние да дам задоволителен отговор. Предполагам, че няма голямо значение. Забелязал съм, че много неща нямат значение, но че това не пречи на хората да се чудят за тях.

– Говорите за мен, като че ли съм пън, момчета – рече Пърси. Все още изглеждаше замаян и задъхан – сякаш някой силно го бе ударил в корема – но малко по малко идваше на себе си.

– Наистина си пън, Пърси – казах аз.

– Хей, не можеш...

С огромно усилие на волята овладях желанието си да го ударя. От тухлите в тунела кухо капеше вода. Огромните ни и уродливи сенки танцуваха по стените като сенките в онази повест на По за голямата маймуна на улица „Морг“. Отново се чу гръмотевица, но тук долу силата ѝ бе приглушена.

– Искам да чуя от теб само едно нещо, Пърси, и това е да повториш обещанието си утре да подадеш молба за преместване в „Брайър Ридж“.

– Не се тревожи за това – нацупено рече Уетмор. Погледна към покритата с чаршаф фигура върху количката, извърна очи, за миг ги насочи към лицето ми, после отново ги извърна.

– Така ще е най-добре – каза Хари. – Иначе може да ти се наложи да опознаеш Дивия Бил Уортън много по-добре, отколкото би ти се искало... Можем да се погрижим за това.

Пърси се страхуваше от нас, а навярно се страхуваше и от онова, което можехме да направим, ако още е тук, щом разбяхме, че е разпитвал Джак Ван Хей за предназначението на гъбата и защо винаги я напояваме със солена разтвор, но забележката на Хари събуди в очите му истински ужас. Ясно виждах, че си спомня как затворникът го бе хванал, беше рошил косата му и му бе гукал.

– Няма да посмееш – прошепна.

– Ще посмея – спокойно отвърна той. – И знаеш ли какво? Няма да ми направят нищо. Защото вече показва, че си адски невнимателен, когато минаваш покрай затворниците. И некадърен.

Пърси стисна юмруци и бузите му порозовяха.

– Аз не съм...

– Естествено, че си – присъедини се към нас Дийн. Застанали до стълбите, ние оформихме полукръг около Уетмор и дори пътят му за отстъпление нататък по тунела беше препречен – зад него бе количката, натоварена с димяща плът, скрита под стар чаршаф. – Току-що изгори Делакроа жив. Ако това не е некадърност, какво друго?

Той примигна. Беше възнамерявал да се прикрие, като симулира

невежество, и сега разбираше, че е попаднал в собствения си капан. Не зная какво би могъл да каже после, защото в този момент по стълбите заслиза Къртис Андерсън. Ние го чухме и малко отстъпихме от Пърси, така че да не изглеждаме толкова заплашително.

– Какво, мамка му, беше всичко това? – изрева Андерсън. – Господи, целият под там горе е в повръщано! Само как смърди! Накарах Магнъсън и стария Ту-Ту да отворят и двете врати, но онази смрад няма да се измирише и за пет години, обзалагам се. А онзи задник Уортън си пее за това! Мога да го чуя!

– Не пее ли фалшиво, Кърт? – попита Бруталния. Нали знаете как можете да възпламените газ с една-единствена искра и да не се изгорите – като го направите, преди концентрацията да стане прекалено висока. Случаят беше аналогичен. За миг зяпнахме към Брутъс и после всички завихме в един глас. Високият ни, истеричен смях отекна из мрачния тунел. Сенките ни заподскачаха по стените. Накрая към нас се присъедини дори Пърси. Най-после смехът утихна и от него се почувствахме малко по-добре. Почувствахме се отново нормални.

– Добре, момчета – рече заместник-директорът, като бършеше на сълзените си очи с кърпичка и от време на време продължаваше да изхлпва от смях, – какво, по дяволите, беше това?

– Екзекуция – отвърна Бруталния. Струва ми се, че тонът му изненада даже Андерсън, но не изненада мен, поне не много – той винаги се бе отличавал с бърза реакция. – Успешна екзекуция.

– Как, за Бога, можеш да наричаш такъв провал успех? Свидетелите няма да спят цял месец! По дяволите, оная дебела стара женска навярно няма да спи цяла година!

Бруталния посочи към количката и към фигурата под чаршафа.

– Той е мъртъв, нали? Що се отнася до твоите свидетели, повечето от тях утре вечер ще разказват на приятелите си колко справедливо е правосъдието – Дел изгорил живи цяла сюроя хора и ето че ние изгаряме жив самия него. Само че няма да кажат, че сме били ние. Ще кажат, че такава е била волята Божия, на която ние сме били проводници. В това може би дори има известна истина. И искаш ли да знаеш кое е най-хубавото? На повечето от приятелите им ще им се иска да са били тук, за да го видят. – Докато изричаше последните си думи, той отправи към Пърси отвратен и в същото време сардоничен поглед.

– И какво от това, ако перушината им е малко поразрошена? – попита Хари. – Те сами са поискали да дойдат, никой не ги е карал насила.

– Не знаех, че гъбата трябва да е мокра – с роботския си глас каза

Пърси. – На репетициите изобщо не сме я мокрили.

Дийн го погледна с крайно отвращение и изръмжа:

– Колко години си пикал върху тоалетната дъска, преди някой да ти каже да я вдигаш?

Уетмор отвори уста да отговори, но аз му казах да млъкне. Колкото и да беше чудно, той се подчини. Обърнах се към Андерсън.

– Пърси прецака нещата, Къртис – ето какво стана. – Погледнах към Уетмор, като го предизвиквах да възрази. Той не каза нищо, може би защото прочете посланието в очите ми: по-добре Андерсън да чуе думите „глупава грешка“, отколкото „нарочно“. Освен това каквото и да кажеше тук долу в тунела, нямаше да има значение. Значение имаше онова, което винаги е интересувало хората като Пърси Уетмор – записаното или чувотото от големите риби, от хората, които важеха. Онова, което има значение за такива като него, беше как ги представят във вестниците.

Шефът колебливо погледна петима ни. Погледна дори към Дел, но французинът си млъкеше.

– Предполагам, че можеше и да е по-зле – рече накрая.

– Точно така – съгласих се. – Можеше още да е жив.

Той примигна – тази възможност като че ли не му бе идвала наум.

– Утре искам на бюрото ми пълен доклад за всичко това – нареди Андерсън. – И никой от вас да не разговаря с директора Мурс за случилото се, докато не го направя аз. Ясно ли е?

Решително занимахме с глави. Щом искаше сам да съобщи на директора, ние нямахме нищо против.

– Ако никой от онези проклети драскачи не напише нещо във вестника си...

– Няма – прекъснах го аз. – Ако се опитат, редакторите им ще го изрежат. Прекалено ужасно е. Но те даже няма да се опитат – тази вечер всички бяха стари пушки. Знаят го толкова добре, колкото и самите ние.

Андерсън се замисли за миг, после кимна. Насочи вниманието си към Пърси и на обикновено любезното му лице се изписа отвращение.

– Ти си един малък задник – рече – и аз изобщо не те харесвам. – Кимна в отговор на изненаданото изражение на Уетмор. – Ако изпортиш на когото и да е от твоите приятелчета какво съм казал, аз ще го отричам, докато старата сива гъска на леля Роди не оживее, а тези хора тук ще ме подкрепят. Ще си имаш проблеми, синко.

Той се обърна и започна да се изкачва нагоре. Дадох му четири стъпала, после извиках:

– Къртис? – Спря и ме погледна. – Не трябва да се тревожиш за Пърси. Скоро се мести в „Брайър Ридж“. Нали така, Пърси?

– Веднага щом одобрят молбата му – прибави Бруталния.

– А дотогава всяка вечер ще телефонира, че е болен – намеси се Дийн.

Това стресна Уетмор, който не беше работил в затвора достатъчно дълго, за да има право на платени болнични. Погледна към Дийн с омраза и изрече:

– Искат ти се.

6.

Към един и петнайсет се върнахме в блока (освен Пърси, на когото наредих да почисти склада и който нацупено се беше подчинил). Предстоеше ми да пиша доклад. Реших да го направя на бюрото на дежурния, защото ако седнех на по-удобния стол в кабинета си, най-вероятно щях да задрема. Това навярно ви се струва странно, като се има предвид какво се бе случило само преди час, но аз се чувствах така, сякаш от единнайсет часа вечерта бях изживял цели три живота и всичките без капчица сън.

Джон Кофи стоеше на вратата на килията си и от особените му, далечни очи се стичаха сълзи – все едно, че гледаш как от някаква неизлечима, но странно безболезнена рана тече кръв. По-близо до бюрото, Уоргън седеше на койката си, люлееше се насам-натам и пееше песен, която очевидно беше измислил сам и която не бе съвсем безсмислена. Доколкото си спомням, беше нещо подобно:

– Хайде, скара! Аз и ти!

Леле-мале хопай-ди!

Не беше Били или филаделфийския Фили,
не беше Джаки, нито Рой!

Беше топличък гидия, като печена филия
и се казваше Делакроа!

– Млъквай, идиот такъв – казах аз.

Уоргън се ухили, като оголи потъмнелите си зъби. Той не умираше, поне засега – беше здрав, щастлив, направо танцуваше.

– Ела вътре да ме принудиш, а? – весело рече и после започна да пее друг вариант на „Песничката за скарата“, като променяше думите

напосоки. Имаше нещо в главата на това момче, да. Някакъв зелен и смрадлив разум, по свой начин едва ли не блестящ.

Отидох при Джон Кофи. Той избърса сълзите си с длан. Очите му бяха зачервени и ми дойде наум, че изглежда изтощен. От какво ли, след като се тътреше по два часа дневно във вътрешния двор, а през останалото време или седеше, или лежеше в килията си? Не знаех, но не се съмнявах в очите си. Беше прекалено очевидно.

– Клетият Дел – тихо и дрезгаво изрече. – Клетият стар Дел.

– Да – отвърнах. – Клетият стар Дел. А ти добре ли си, Джон?

– Той вече е свободен – каза Кофи. – Дел вече е свободен. Нали, шефе?

– Да. Отговори на въпроса ми, Джон. Добре ли си?

– Дел е свободен, какъв късметлия. Няма значение как, вече е свободен.

Помислих си, че Делакроа би могъл да му възрази, но си премълчах. Вместо това огледах килията на Кофи.

– Къде е господин Джингълс?

– Изтича нататък – посочи през решетките той надолу по коридора към карцера.

Кимнах.

– Е, ще се върне.

Но не се – дните на господин Джингълс на Зеления път бяха свършили. Единствената следа от него, на която се натъкнахме, бе онова, което Бруталния откри същата зима: няколко пъстроцветни тресчици и ароматът на ментови бонбони, който се носеше от дупката в една от гредите.

Понечих да се отдалеча, но не го направих. Погледнах към Джон Кофи и той отвърна на погледа ми, сякаш знаеше всичко онова, което си мислех. Казах си, че трябва да се размърдам, да се върна на бюрото и да напиша доклада си. Вместо това изрекох името му:

– Джон Кофи.

– Да, шефе – веднага отвърна той.

Понякога човек ужасно иска да научи нещо и в онзи момент това се отнасяше за мен. Приклекнах и започнах да свалям едната си обувка.

7.

Когато се прибрах вкъщи, дъждът беше спрял и над хребетите на

север се бе показала закъснялата усмивка на луната. Изглежда, желанието ми за сън беше изчезнало заедно с облаците. Изобщо не ми се спеше и можех да помириша по себе си Делаacroa. Помислих си, че навярно ще усещам миризмата му по кожата си – хайде, скара, аз и ти, леле-мале хопай-ди – още много време.

Джанис ме чакаше, както винаги в нощите на екзекуции. Не исках да ѝ разказвам за случилото се, не виждах смисъл да я измъчвам с него, но когато влязох в кухнята, тя ме погледна и аз бях готов да излея пред нея цялата си душа. Така че седнах, поех топлите ѝ длани в студените си ръце (радиаторът на стария ми форд едва работеше, а след бурята времето рязко се беше развалило) и ѝ разказах онова, което тя си мислеше, че иска да чуе. По средата се разплаках, нещо, което не бях очаквал. Малко се срамувах, но само малко – това бе тя, нали разбирате, а тя никога не ме е обвинявала, дори да съм се отклонявал от начина, по който смятах, че би трябвало да се държи един мъж... от начина, по който на всяка цена би трябвало да се държа аз.

Мъжът с добра съпруга е най-щастливото от Божиите създания. Мъжете с лоши съпруги трябва да са сред най-нещастните и струва ми се, единствената истинска благодат в живота им е това, че не знаят колко са нещастни. Аз плачех и тя притискаше главата ми към гърдите си, а когато собствената ми буря премина, се почувствах по-добре... поне малко. И мисля, че именно тогава за пръв път осъзнах нещо. Не за обувката, нямам предвид това. Хрумна ми една странна мисъл: че Джон Кофи и Мелинда Мурс, колкото и различни по ръст, пол и цвят на кожата да бяха, имаха абсолютно еднакви очи – печални, тъжни и далечни. Умиращи очи.

– Ела да си лягаш – каза накрая жена ми. – Ела да си лягаме, Пол.

Така и направих и двамата се любихме, а когато свършихме, тя заспа. Аз просто лежах, гледах усмивката на луната, слушах пукането на стените – най-после се свиваха и се готвеха да посрещнат есента – и си мислех за това как Джон Кофи каза, че му е помогнал. „Помогнах на мишока на Дел. Помогнах на господин Джингълс. Той е циркова мишка.“ Естествено. А може би, помислих си аз, всички ние бяхме циркови мишки и тичахме наоколо, съвсем смъртно съзнавайки, че Господ и цялото му небесно войнство ни наблюдават през целофановите прозорци на бакелитовите ни къщички.

Заспах за малко, когато започна да се развиделява – два часа, струва ми се, може би три. Спах така, както напоследък винаги спя тук, в „Джорджийските борове“, и почти никога навремето – неспокойно, като

често се будех. Докато заспивах, си мислех за черквите от моето детство. Имената бяха различни в зависимост от прищевките на майка ми и сестрите ѝ, но всъщност си бяха все същите дълбоко провинциални баптистки черкви, слава на Исус, Бог е всемогъщ. В сянката на плосковърхите им, квадратни кулички въпросът за изкуплението се явяваше толкова често, колкото камбанният звън, призоваващ вярващите на молитва. Единствено Господ можеше да опрощава греховете, можеше и го бе сторил, измивайки ги с кръвта на Своя разпнат Син, но това не променяше задължението на децата Му да изкупват тези грехове (и дори обикновените си грешки) винаги, когато е възможно. Изкуплението беше всемогъщо – то бе ключалката на вратата, която затваряте към миналото.

Заспах, като си мислех за изкуплението, за яхналия мълнията, горящ Едуар Делакроа, за Мелинда Мурс и за моето голямо момче с непрекъснато разплакани очи. Тези мисли преляха в сън. В него Джон Кофи седеше на речен бряг и виеше с нечленоразделната си малоумна мъка към небето на ранното лято, докато на другия бряг товарният влак безспирно пухтеше към ръждивия мост над Трапингъс. В ръцете си чернокожият мъж държеше труповете на голи, русокоси момиченца. Юмруците му, огромни кафяви скали, бяха свити. Навсякъде около него свиреха щурци и се рояха комари. Въздухът трептеше от жегата. В съня си аз се приближих, коленичих пред него и взех дланите му в своите. Юмруците му се отпуснаха и разкриха своите тайни. В единия имаше макара, оцветена в зелено, червено и жълто, а в другия – обувка на затворнически надзорател.

– Не успях – каза ми Джон Кофи. – Опитах се да го върна, но беше прекалено късно.

И този път в съня си аз го разбрах.

8.

В девет часа на следващата сутрин, докато пиех третата си чаша кафе в кухнята (жена ми не каза нищо, но видях изписаното на лицето ѝ силно неодобрение, когато ми я донесе), телефонът иззвъня. Отидох в дневната да се обадя и телефонистката каза на някого, че се е свързала. После ми пожела лек ден и се изключи... поне така се предполагаше. С телефонистките човек никога не може да е сигурен.

Гласът на Хал Мурс ме потресе. Треперлив и дрезгав, той звучеше

като глас на осемдесетгодишен старец. Добре, че снощи в тунела с Къртис Андерсън всичко беше минало нормално, помислих си аз, добре, че отношението му към Пърси се оказа същото като нашето, защото човекът, с когото разговарях сега, най-вероятно никога повече нямаше да работи в „Студената планина“.

– Пол, разбрах, че снощи сте имали неприятности. Разбрах също, че са били свързани с нашия приятел Уетмор.

– Да – признах аз, като силно притисках слушалката към ухото си и се бях навел към фунията, – но свършихме работата. Това е най-важното.

– Разбира се.

– Мога ли да попитам кой ти е казал? – „За да му завържа консервена кутия на опашката“ – прибавих наум.

– Можеш да ме попиташ, но тъй като всъщност не е някой от твоите хора, струва ми се, ще запазя тази информация за себе си. Но когато телефонирах в кабинета си, за да видя дали има някаква кореспонденция или спешна работа, ми казаха нещо интересно.

– О?

– Да. Като че ли съм получил молба за прехвърляне. Пърси Уетмор иска да се премести в „Брайър Ридж“ колкото може по-скоро. Трябва да е написал молбата още преди да свърши снощната смяна, не мислиш ли?

– Така изглежда – съгласих се аз.

– Обикновено оставям Къртис да се занимава с тези неща, но като се има предвид... атмосферата в блок Е в последно време, помолих Хана да ми я донесе в обедната си почивка. Тя любезно се съгласи. Ще я одобря и ще се погрижа да бъде пратена в щатската столица още днес следобед. Предполагам, че ще видиш гърба на Пърси след не повече от месец. А може и по-малко.

Той предполагаше, че новината ще ме зарадва, при това съвсем основателно. Беше отделил от скъпоценното време за жена си, за да придвижи въпрос, решаването на който иначе би отнело половин година въпреки прословутите връзки на Пърси. И все пак сърцето ми се сви. Един месец! Но може би нямаше голямо значение, така или иначе. Това ме избавяше от естествения стремеж да изчакам и да отлагам рискованото начинание, а начинанието, което замислях, наистина щеше да е много рисковано. Понякога в такъв случай е по-добре да скочиш, преди да си загубил куража си. Щом на всяка цена трябваше да се оправим с Пърси (не се съмнявах, че мога да накарам другите да последват собственото

ми безумие), може би щеше да е най-добре това да стане още същата вечер.

– Пол? Там ли си? – Говореше малко по-тихо, сякаш си мислеше, че приказва на себе си. – По дяволите, реших, че връзката е прекъснала.

– Не, тук съм, Хал. Това е страхотна новина.

– Да съгласи се той и отново ме порази колко старчески звучеше гласът му. Някак си крехък. – О, зная какво си мислиш.

„Не, не знаеш, директоре – казах си аз. – И за милион години не можеш разбра какво си мисля.“

– Мислиш си, че нашият млад приятел ще е там за екзекуцията на Кофи. Навярно си прав – тя ще е доста преди Деня на благодарността, струва ми се – но можеш да го сложиш в помещението за прекъсвача. Никой няма да възрази. Включително и самият той, предполагам.

– Ще го направя – отвърнах аз. – Как е Мелинда, Хал?

Последва продължително мълчание – толкова продължително, та можех да си помисля, че връзката наистина е прекъснала, ако не чувах дишането му. Когато този път заговори, гласът му бе съвсем тих:

– Тя потъва.

Потъва. Хората от старото поколение използваша тази вледеняваща дума не за човек, който умира, а за човек, който постепенно губи желание за живот.

– Главоболието й като че ли отслабна... поне за момента... но не може да ходи без чужда помощ, не може да вдига предмети, изпуска се докато спи... – Последва нова пауза и после Мурс още по-тихо каза нещо, което не успях да разбера.

– Какво казваш, Хал? – намръщено попитах аз. В дневната влезе жена ми. Тя застана на вратата, като бършеше ръцете си в кухненска кърпа и ме гледаше.

– Псува – повтори с глас, като че ли колебаещ се между гняв и сълзи.

– О! Все още не разбирах какво има предвид, но няхах намерение да разпитвам. Не се и налагаше – той сам ми го обясни.

– В един момент е добре, съвсем нормална, приказва за цветната си градина, за роклята, която видяла в журнала, или за това как чула Рузвелт по радиото и колко чудесно говорел, и после, съвсем ненадейно започва да бъде най-ужасни неща, най-ужасни... думи. Не повишава глас. Може би щеше да е по-добре, ако го правеше, струва ми се, защото тогава... нали разбираш, тогава...

– Ще е все едно, че не е на себе си.

– Точно така – признателно потвърди той. – Но да я слушаш да говори онези ужасни мръсотии със сладкия си глас... извини ме, Пол. – Думите му се провлачиха и чух, че шумно си прочиства гърлото. После продължи по-спокойно, но също толкова измъчено: – Искан да повикам пастор Доналдсън. Зная каква утеха е за нея той, но как да го помоля? Представи си, че си седи и ѝ чете Светото писание, а тя започне да му говори мръсотии? Може да го направи, снощи стана точно така. Каза ми: „Моля те, подай ми онова списание, куролизец такъв.“ Пол, откъде може да е чула такъв език? Откъде може да е научила тези думи?

– Не зная. Хал, въкъщи ли ще си бъдеш довечера?

Когато беше добре и се владееше, а не бе потънал в тревоги и скръб, Хал Мурс можеше да се държи хапливо и саркастично. Струва ми се, че подчинените му се страхуваха от това му качество повече, отколкото от гнева или презрението му. Сарказмът му, обикновено нетърпелив и често груб, можеше да разяжда като киселина. И сега малка доза от нея обля и мен. Беше неочаквано, но като цяло това ме зарадва. В края на краищата, изглежда, не беше се отпуснал напълно.

– Не отвърна той. – Ще водя Мелинда на бал. Ще танцуваме и после ще кажем на цигуларя, че е шибано копеле.

Притиснах устата си с длан, за да не се разсмея. За щастие бързо ми мина.

– Извинявай – продължи той. – Напоследък не ми се събира много сън и съм станал малко дръпнат. Разбира се, че ще съм си въкъщи. Защо питаш?

– Предполагам, че няма значение – отвърнах аз.

– Да не искаш да наминеш насам, а? Защото щом снощи си бил на работа, тази вечер също ще си дежурен. Освен ако не си се разменил с някого?

– Не, не съм се разменил. Дежурен съм.

– Така или иначе нямаше да е разумно. Не и в състоянието, в което е Мелинда сега.

– Може и да си прав. Благодаря за новината.

– Няма нищо. Моли се за моята Мелинда, Пол.

Отвърнах му, че ще се моля, като си мислех, че мога да сторя нещо повече от това. Господ помага на онези, които си помагат сами, както казваха в църквите от детството ми. Затворих и погледнах към Джанис.

– Как е Мели? – попита тя.

– Не е добре. – Повторих ѝ онова, което ми беше разказал Хал, включително и за псувните, макар да не споменах за „куролизеца“ и за

„шибаното копеле“. Завърших с думата на Хал – „потъва“ – и Джан тъжно кимна. После ме погледна по-внимателно.

– Какво замисляш? Замисляш нещо, и то навярно не е хубаво. Изписано е на лицето ти.

Не можеше да става и дума да я лъжа – това не бе присъщо на отношенията ни. Просто ѝ казах, че е най-добре да не знае, поне за момента.

– Мислиш ли, че... че може да ти навлече неприятности? – Не изглеждаше особено разтревожена – по-скоро заинтригувана – и това е едно от нещата, които винаги съм харесвал в нея.

– Може би.

– Мислиш ли, че е нещо добро? – Може би. – Продължавах разсеяно да въртя с пръст шайбата, като в същото време с другата си ръка натисках вилката.

– Искаш да те оставя да разговаряш по телефона сам? – попита тя. – Да се проявя като добра женичка и да си изляза? Да сготвя нещо? Да ти оплета топли чорапи?

Кимнах.

– Не бих се изразил точно така, но...

– Ще имаме ли гости за обяд, Пол?

– Надявам се.

9.

Веднага се свързах с Бруталния и Дийн, защото и двамата имаха телефон. Хари нямаше, поне засега, но най-близкият му съсед имаше и аз знаех номера му. Хари ми позвъни двайсетина минути по-късно, много засрамен от факта, че се обажда за моя сметка и пелтечещ обещания „да си плати своето“, когато пристигнела следващата ни сметка. Казах му, че няма проблем, и го попитах дали може да дойде вкъщи на обяд. Прибавих, че тук ще са Бруталния и Дийн и че Джанис е обещала да приготи прочутото си зеле с майонеза... да не споменавам за още по-прочутия си ябълков пай.

– Обяд просто така, без повод? – скептично попита Териуилигър.

Признах, че искам да поговоря с тях за нещо, но казах, че по телефона не е удобно да му обяснявам по-подробно. Хари се съгласи да дойде. Затворих, отидох до прозореца и замислено погледнах навън. Макар че бяхме нощна смяна, не бях събудил нито Бруталния, нито Дийн, а и гласът на Хари не звучеше така, като че току-що съм го измъкнал от

леглото. Изглежда, не бях единственият, който имаше проблеми със случилото се предишната нощ и като се имаше предвид безумието, което замислях, това навярно беше добре.

Бруталния живееше най-близо до мен и пристигна в единайсет и четвърт. Дийн се появи петнайсет минути по-късно, а Хари – вече облечен за работа – петнайсетина минути след Стантън. Джанис ни поднесе в кухнята студени телешки сандвичи, салата и леден чай. Само допреди един ден щяхме да обядваме на страничната веранда и да се радваме на ветреца, но след гръмотевичната буря температурата рязко бе спаднала и откъм хребетите духаше леден вятър.

– Заповядай на масата с нас – казах на жена си.

Тя поклати глава.

– Мисля, че не искам да знам какво сте намислили – така ще се тревожа по-малко. Ще хапна в дневната. Тази седмица имам среща с госпожица Джейн Остиън¹⁹, а тя е много приятна събеседничка.

– Коя е Джейн Оустън? – попита Хари, когато Джанис излезе. Твоя роднина ли е, или на жена ти, Пол? Братовчедка? Хубава ли е?

– Тя е писателка, глупако – каза му Бруталния. – Умряла е още преди Бетси Рос да избродира звездите на първото знаме.

– А – засрами се Хари. – Не си падам много по книгите. Предпочитам радиото.

– Защо ни извика, Пол? – попита Дийн.

– Първо заради Джон Кофи и господин Джингълс. – Тримата изглеждаха изненадани, което бях очаквал – мислех си, че искам да разговаряме или за Делакроа, или за Пърси. Може би и за двамата. Погледнах към Дийн и Хари. – Онова нещо с господин Джингълс – онова, което направи Кофи – стана много бързо. Не зная дали сте стигнали там навреме, за да видите до каква степен беше смазана мишката.

Дийн поклати глава.

– Но видях кръвта по пода.

Обърнах се към Бруталния.

– Онзи кучи син Пърси я размаза – просто отвърна той. – Би трябвало да умре, но не умря. Кофи й направи нещо. Някак си я излекува. Зная, че звучи безумно, но го видях със собствените си очи.

– Той изцели и мен – казах аз, – и тогава не само го видях, но го и почувствах. – Описах им историята с уринарната ми инфекция как отново се бе влошила, колко бях зле (посочих през прозореца към купчината

---

19. Джейн Остин (1775–1817) – английска писателка. – Б.пр.

дърва, за която ми се беше наложило да се хвана онази сутрин, когато от болка паднах на колене) и как след докосването на Кофи напълно бе изчезнала. И че от тогава не бях имал проблеми.

Разказът ми беше кратък. Когато свърших, те останаха известно време замислени, като дъвчеха сандвичите си. После Дийн рече:

– От устата му излязоха черни неща. Като мушици.

– Точно така – съгласи се Хари. – Поне отначало бяха черни. После побеляха и изчезнаха. – Замислено се огледа. – Почти бях забравил за всичко това, докато не ми го припомни, Пол. Не е ли странно?

– Няма нищо странно – отвърна Бруталния. – Струва ми се, че хората почти винаги правят така с нещата, които не разбират – просто ги забравят. Безполезно е да помниш неща, които нямат никакъв смисъл за теб. Ти какво ще кажеш, Пол? Имаше ли мушици, когато те излекува?

– Да. Мисля, че те бяха болестта... болката... страданието. Той го поема в себе си, после отново го изпуска навън.

– Където то загива – каза Хари.

Свих рамене.

– Не разбрах дали загива, изобщо не бях сигурен дали има някакво значение.

– Той изсмуква ли го от теб? – попита Бруталния. – Защото изглеждаше така, сякаш направо го изсмуква от мишката. Болката... ти знаеш. Смъртта.

– Не – отвърнах аз. – Просто ме докосна. И аз го почувствах. Някакво разтърсване, като електрически удар, но безболезнен. Само че аз не умирах, само ме болеше.

Бруталния кимна.

– Докосването и вдишването. Все едно, че чуваш онези провинциални проповедници.

– Слава на Иисус, Бог е всемогъщ – казах аз.

– Не зная дали Иисус има нещо общо с това – отвърна Бруталния, но ми се струва, че Джон Кофи притежава огромна сила.

– Добре – рече Дийн. – Щом казвате, че е било така, предполагам, че ви вярвам. Чудесата Господни стават по тайнствени начини. Но какво общо има това с нас?

Е, точно това беше основният въпрос, нали? Дълбоко си поех дъх и им разказах онова, което исках да направя. Те смаяни ме слушаха. Смаян бе даже Бруталния, който обичаше да чете онези списания с истории за малки зелени човечета от космоса. Когато този път свърших, последва продължително мълчание и никой не дъвчеше сандвича си.

Най-после Брутър Хауъл тихо и замислено се обади:

– Ако ни хванат, ще си загубим работата, Пол, и ще имаме страховтен късмет, ако няма други последствия. Най-вероятно ще свършим в блок А като гости на щата, ще правим портфейли и ще се къпем по двойки.

– Да – съгласих се аз. – Възможно е.

– Разбирам как се чувстваш – продължи той. – Ти познаваш Мурс по-добре от нас – освен че ти е шеф, той ти е и приятел – и зная, че мислиш много за съпругата му...

– Тя е най-милата жена, която изобщо можете да се надявате да срещнете – прекъснах го, – и означава всичко за него.

– Но ние не я познаваме като вас двамата с Джанис – каза Бруталния. – Нали, Пол?

– Ако я познавахте, щяхте да я обичате – отвърнах. – Поне ако я познавахте преди това нещо да я стисне в ноктите си. Занимава се с благотворителна дейност, добър приятел е и е набожна. Нещо повече, тя е забавна. Поне беше. Разказваше неща, които те карат да се смееш до сълзи. Но това не е причината, поради която искам да ми помогнете да я спасим, ако изобщо може да бъде спасена. Онова, което стана с нея, е ужасно, по дяволите, ужасно!

– Много благородно, но адски се съмнявам, че то те е подтикнало – отбеляза Бруталния. – Струва ми се, че те е подтикнало онова, което стана с Дел. Искаш някак си да го компенсираш.

И беше прав. Разбира се, че беше. Познавах Мелинда Мурс по-добре от другите, но в края на краищата може би не я познавах достатъчно, за да ги моля да рискуват работата си заради нея... а навярно и свободата си. Или собствената си работа и свобода. Имах две деца и последното нещо на света, което ми се искаше, бе на жена ми да ѝ се наложи да им пише, че баща им ще бъде съден за... е, за какво? Не знаех със сигурност. Най-вероятно за съучастие и подстрекателство на опит за бягство.

Но смъртта на Едуар Делакроа беше най-грозното, най-гадното нещо, което съм виждал през живота си – не само в професионалния, а изобщо през целия си живот – и аз бях участвал в нея. Всички ние бяхме участвали в нея, защото бяхме позволили на Пърси Уетмор да остане, макар да знаехме, че е ужасно неподходящ за работа в място като блок Е. Бяхме играли играта. Дори директорът Мурс бе участвал. „Вътрешностите му ще се изпържат независимо от участието на Уетмор“ – беше казал той и може би това щеше да е справедливо, като се имаше

предвид какво е извършил дребничкият французин, но накрая Пърси направи нещо много повече от това да изпържи вътрешностите на Дел – беше накарал очите му да изтекат от орбитите им и лицето му да избухне в пламъци. И защо? Защото Дел е убил шестима души? Не. Защото Уетмор бе подмокрил гащите си и той беше имал безразсъдството да му се присмее. Бяхме участвали в чудовищна постъпка и на Пърси нямаше да му се наложи да плаща за нея. Щеше щастлив и спокоен да отиде в „Брайър Ридж“ и там щеше да разполага с цяла лудница, пълна с побъркани, върху които да упражнява жестокостта си. Не можехме да направим нищо, но навярно все още не беше прекалено късно да измием от ръцете си част от калта.

– В моята църква наричат това изкупление, а не компенсиране – казах аз, – но предполагам, че става дума за едно и също.

– Наистина ли смяташ, че Кофи може да я спаси? – тихо и благоговейно попита Дийн. – Просто... какво?... да изсмуче тумора от мозъка ѝ? Все едно, че е... костилка на праскова?

– Мисля, че може. Не е сигурно, разбира се, но след онова, което направи с мен... и с господин Джингълс...

– Онази мишка беше направо размазана, да – съгласи се Бруталния.

– Но дали ще го направи? – замислено рече Хари. – Дали?

– Ако може, ще го направи – отвърнах.

– Защо? Та Кофи даже не я познава!

– Защото го прави. Защото затова го е създал Господ.

Бруталния се огледа и напоспа на всички ни, че някой липсва.

– Ами Пърси? Мислиш ли, че ще остави нещата просто така? – попита той и тогава им каза какво съм намислил за него. Когато свърших, Хари и Дийн ме гледаха с изумление, а на лицето на Бруталния грееше неохотна усмивка на възхищение.

– Много дръзко, брат Пол! – рече той. – Направо ме шашна!

– Ще го сложим на мястото му! – прошепна Дийн, после високо се засмя и плесна с ръце като дете. Искам да кажа – леле-мале! – Спомнете си, че Дийн бе особено заинтересуван от тази част от плана ми, която се отнасяше за Пърси – в края на краищата заради бездействието на Уетмор той едва не беше убит.

– Да, но какво ще правим после? – попита Хари. Гласът му звучеше мрачно, но очите му го издаваха. Те блестяха – очи на човек, който иска да бъде убеден. – Какво ще правим тогава?

– Казват, че мъртвите не говорят – изтъгна Бруталния и аз му хвърлих бърз поглед, за да се уверя, че се шегува.

– Мисля, че ще си държи устата затворена – казах аз.

– Наистина ли? – скептично ме погледна Дийн. После свали очилата си и започна да ги лъска. – Опитай се да ме убедиш.

– Първо няма да разбере какво всъщност се е случило – ще съди за нас по себе си и ще си помисли, че просто е било шега. Второ и това е по-важно – ще се страхува да каже каквото и да е. Точно на това разчитам. Ще му кажем, че ако започне да пише писма и да звъни по телефона, а ние ще пишем писма, и ще звъним по телефона.

– За екзекуцията – рече Хари.

– И за това как се вцепени, когато Уортън нападна Дийн – допълни Бруталния. – Според мен хората разбират от какво всъщност се страхува Пърси Уетмор. – Той бавно и замислено кимна. – Може да стане. Но, Пол... няма ли да е по-разумно да отведем госпожа Мурс при Кофи, вместо обратното? Можем да се погрижим за Пърси по начина, който предложи ти, и после да я доведем в блока през тунела, а не да извеждаме Кофи през него?

Поклатих глава.

– Няма да стане. В никакъв случай.

– Заради директора Мурс ли?

– Точно така. Толкова е упорит, че в сравнение с него Тома Неверни е като Жана д'Арк. Ако отведем Кофи у тях, струва ми се, ще можем да изненадаме Мурс дотолкова, че поне да го остави да опита. Иначе...

– А с какво предлагаш да стигнем до тях? – попита Бруталния.

– Първо си мислех за дилижанса, но не можем да го изкараме от двора, без да ни забележат, пък и всички в радиус от петдесет километра го знаят. Предполагам, че навярно можем да използваме моя форд.

– Я пак си помисли – рече Дийн и постави очилата обратно на носа си. – Не можеш да напъхаш Джон Кофи в колата си даже да го съблечеш гол, да го намажеш с мас и да използваш обувалка. Толкова си свикнал с него, че си забравил колко е едър.

Нямах какво да му отговоря. Сутринта се бях съсредоточил предимно върху проблема с Пърси – и с по-малкия, но не и маловажен проблем с Дивия Бил Уортън. Сега разбирах, че въпросът е транспорта нямаше да е толкова прост, колкото се бях надявал.

Хари Теруилигър взе в ръка остатъците от втория си сандвич, погледна ги за миг и отново ги остави на масата.

– Ако наистина решим да извършим тази лудост – каза той, – можем да използваме моя пикап. Да го сложим в каросерията. По това време по пътищата няма да има движение. Става дума за доста след

полунощ, нали?

– Да – потвърдих аз.

– Забравяте нещо, момчета – отново взе думата Дийн. – Зная, че от- както дойде в блока, Кофи е съвсем кротък, че само си лежи на койката и циври, но той все пак е убиец. Освен това е огромен. Ако реши да бя- га, единственият начин да го спрем е да го застреляме. А за грамада като него ще отидат много куршуми. Ами ако не успеем да го улучим? Ами ако убие още някого? Не искам да си загубя работата, нито пък да отида в затвора – имам жена и деца, чиято прехрана лежи единствено върху моя гръб – но не мисля, че искам на съвестта ми да тежи и още някое убито момиченце.

– Това няма да се случи – казах.

– Откъде, за Бога, можеш да си толкова сигурен?

Не му отговорих. Просто нямах представа как да започна. Още от- начало знаех, че ще се стигне до това, но въпреки всичко нямах предста- ва как да им го обясня. Бруталния ми помогна.

– Смяташ, че не го е извършил той, нали, Пол? – недоверчиво ме погледна той. – Смяташ, че е невинен.

– Сигурен съм, че е невинен.

– Откъде, за Бога, можеш да си сигурен?

– От две неща. Едното от тях е обувката ми. – Наведох се напред и започнах да им разказвам.

V. Нощното пътуване

1.

Някога господин Х. Дж. Уелс написа книга за човек, който изобретил машина на времето, и аз открих, че като пиша спомените си, съм създал своя машина на времето. За разлика от тази на Уелс тя може да пътува само в миналото – всъщност назад към 1932, когато бях главен надзирател в блок Е в щатския затвор „Студената планина“ – но въпреки това е зловещо ефикасна. И все пак тази машина на времето ми напомня за стария форд, който имах в онези дни: човек може да е сигурен, че в крайна сметка ще тръгне, но никога не знае дали превъртането на ключа ще е достатъчно, за да запали двигателя, или ще трябва да излезе и дълго да върти манивелата.

Откакто започнах да разказвам историята за Джон Кофи, обикновено запалвах съвсем лесно, но вчера ми се наложи да въртя манивелата. Струва ми се, че това е така, защото стигих до екзекуцията на Делакроа и подсъзнателно не съм искал да пиша за нея. Беше ужасна смърт, жестока смърт, и всичко само заради Пърси Уетмор, младеж, който обичаше да си реши косата, но не можеше да търпи да му се присмиват – дори и един полуплешив дребничък французин, на когото не му предстоеше да доживее до следващата Коледа.

Както с повечето мръсни работи обаче, най-трудно е просто да започнеш. За двигателя няма значение дали използваш ключа, или въртиш манивелата – независимо как ще запали, обикновено продължава да работи еднакво. Вчера с мен стана точно така. Отначало думите излизаха на отделни изрази, после на цели изречения, след това започнаха да се изливат като порой. Открил съм, че писането е особена и доста ужасяваща форма на припомняне – в него има някаква цялостност, която изглежда почти насилствена. Възможно е да ми се струва така само защото съм много стар (понякога се чувствам така, сякаш това се е случило зад моя гръб), но не мисля. Според мен съчетанието от молив и спомен поражда някаква действена магия, при това опасна. Като човек, познавал Джон Кофи и видял какво може да прави с мишките и с хората, аз се чувствам в правото си да го твърдя.

Магията е опасна.

Във всеки случай вчера писах цял ден и думите просто се изливаха

от мен, солариумът на този прекрасен старчески дом изчезна и на негово място се появи складът в края на Зеления път, в който за последен път са сядали толкова много от моите проблемни деца. Застанах до стълбите, които водеха към тунела под пътя, ние с Дийн, Хари и Бруталния наобиколихме Пърси Уетмор над още димящия труп на Едуар Делакроа и го накарахме да повтори обещанието си, че ще подаде молба за преместване в щатската лудница „Брайър Ридж“.

В солариума винаги има свежи цветя, но вчера по обед можех да усетя единствено отвратителната смрад на изгоряла човешка плът. Бръмченето на моторната косачка долу на моравата бе заменено от кухия звук на падащите капки вода, бавно процеждащи се през свода на тунела. Пътуването беше започнало. Върнах се в 1932 година, ако не с тяло, поне с душата и разума си.

Пропуснах обяда, писах докъм четири часа и когато най-после оставих молива на масата, ръката ме болеше. Бавно изминах разстоянието до края на коридора на втория етаж. Там има прозорец, който гледа към служебния паркинг. Брад Долън, санитарят, който ми напомня за Пърси и който е прекалено любопитен къде ходя и какво правя по време на разходките си, кара стар шевролет с лепенка върху задния капак, на който пише: „ВИДЯХ ГОСПОД И ИМЕТО МУ Е ТРИТОН“. Нямаше го – смяната на Брад бе свършила и той се беше прибрал в онази проклетата дупка, която нарича свой дом. Представям си каравана със стени, облепени с плакати от порнописания, и с кутии от бира в ъглите.

Излязох през кухнята, където вече бяха започнали да приготвят вечерята.

– Какво носите в онази торба, господин Еджоум? – попита ме Нортън.

– Празна бутилка. Открих в гората извора на младостта. Всеки следобед по това време ходя там и си наливам малко вода. Пия я преди лягане. Хубава е, уверявам те.

– Може и да ви подмладява – обади се Джордж, другият готвач, – но външно хич не ви личи.

При тези думи всички се засмяхме и аз излязох навън. Открих, че се оглеждам за Долън, въпреки че колата му я нямаше, ядосах се сам на себе си, че съм го оставил до такава степен да ми влезе под кожата, и пресякох игрището за крокет. Зад него е неравното малко игрище за голф, което изглежда толкова по-хубаво на снимките в рекламните брошури за „Джорджийските борове“, а още по-нататък е пътеката, която лъкатуши сред горичката на изток от старческия дом. Покрай пътеката

има две стари бараки, нито едната от които не се използва в последно време. Щом стигнах до втората, която се намира по-близо до високата каменна стена между територията на „Джорджийските борове“ и джорджийската магистрала 47, аз влязох вътре и останах там известно време.

Вечерта се нахраних добре, погледах малко телевизия и си легнах рано. Често ми се случва да се будя и да се промъквам обратно в стаята с телевизора, в която гледах стари филми. Не и снощи обаче – снощи спях като къпан и не ме споходи нито един от сънищата, които ме преследват, откакто започнах литературната си авантюра. Всичкото това писане трябва да ме е изтощило – нали знаете, вече не съм млад.

Когато се събудих и видях, че снопът слънчеви лъчи, който обикновено осветява пода в шест сутринта, е стигнал чак до крачетата на леглото ми, аз светкавично скочих, толкова разтревожен, че почти не усетих артритното болезнено прерязване в бедрата, коленете и глезените си. Облякох се колкото можех по-бързо, после тръгнах по коридора към прозореца, който гледа към служебния паркинг. Надявах се, че мястото, на което Долън оставяше стария си шевролет, все още е празно. Понякога той закъснява с около половин час...

По нямах късмет. Колата беше там и ръждиво блестеше под утринното слънце. Защото напоследък господин Брад Долън има причина да пристига навреме, нали? Да. Старият Поли Еджоум замисля нещо и той възнамерява да разбере какво. „Какво правиш там, Поли? Каж ми.“ Най-вероятно вече ме дебнеше. Щеше да е най-благоразумно да остана където си бях... само че не можех.

– Пол?

Обърнах се толкова рязко, че едва не паднах. Беше приятелката ми Илейн Конъли. Очите ѝ се разшириха и тя протегна ръце, сякаш за да ме подхване. Имаше късмет, че запазих равновесие – артритът ѝ е ужасен и ако бях паднал в ръцете ѝ, навярно щях да я счуя на две като суха съчка. Романтиката не умира, когато преминеш в странния свят отвъд осемдесетте, но можеш да забравиш за онези глупости с „Отнесени от вихъра“.

– Извинявай – каза тя. – Не исках да те плаша.

– Няма нищо. – Ведро ѝ се усмихнах. – Така е по-приятно да се разсъниш, отколкото да си наплискаш лицето със студена вода. Трябва да те наема да го правиш всяка сутрин.

– Търсеше колата му, нали? Колата на Долън.

Нямаше смисъл да я лъжа, така че кимнах.

– Искане ми се да можех да съм сигурен, че е в западното крило.

Готвя се да се измъкна за малко навън, но не искам той да ме вижда.

Тя се усмихна – бледа сянка на закачливата усмивка, която трябва да е имала като момиче.

– Любопитно копеле, нали?

– Да.

– Той не е в западното крило. Вече слизах долу да закусвам и мога да те уверя, че е там, защото надникнах. В кухнята е.

Погледнах я слисан. Знаех, че Долън е любопитен, но чак пък толкова?

– Можеш ли да отложиш утринната си разходка? – попита Илейн.

Замислих се.

– Предполагам, че бих могъл, но...

– Но не би трябвало.

– Не. Не би трябвало.

„А сега – помислих си аз – ще ме попита къде ходя и каква работа имам в онази гора, че е толкова важна.“

Но не ме попита. Вместо това отново ми отправи дяволитата си усмивка. Изглеждаше странна и абсолютно невероятна на прекалено изтощеното й, прекалено болезнено лице.

– Познаваш ли господин Хауланд? – попита тя.

– Естествено – отвърнах аз, макар че не го виждах много често. Той беше в западното крило, което за „Джорджийските борове“ се равняваше едва ли не на съседна държава. – Защо?

– Знаеш ли какво особено има в него?

Поклатих глава.

– Той – усмихна се широко Илейн – е един от последните петима обитатели на „Джорджийските борове“, които имат разрешение да пушат. Това е така, защото е дошъл преди промяната на правилника.

„Принципът на дядото²⁰“ – помислих си аз. Нима имаше по-подходящо място за прилагането му от един старчески дом?

Тя бръкна в джоба на синьо-бялата си раирана рокля и поизмъкна два предмета: цигара и кибрит.

– Крадци зелени, крадци червени – затананика със странен глас. – Ще подмокри леглото малката Ели.

– Илейн, какво...

– Помогни на едно старо момиче да слезе по стълбите – прекъсна

---

20. Принцип в законодателството на някои щати в САЩ, според който новите законодателни актове не могат да отнемат стари права и привилегии. – Б.пр.

ме тя, като върна цигарата и кибрита в джоба си и ме хвана под ръка. Тръгнахме назад по коридора. Реших да се откажа и да се остава в ръцете ѝ. Беше стара и крехка, но не и глупава.

Докато вървахме с острата предпазливост на реликвите, в които се бяхме превърнали, Илейн ми каза:

– Чакай ме долу при стълбите. Отивам в западното крило, до обща-та тоалетна. Знаеш коя имам предвид, нали?

– Да. Онази, която е точно пред минералната баня. Но защо?

– Не съм пушила от петнайсет години, но тази сутрин ми се прииска. Не зная колко дръпвания ще са необходими, за да задействат детектора за дим там, но възнамерявам да разбера.

Погледнах я с възхищение, като си мислех колко много ми напомня за жена ми – Джан би могла да направи абсолютно същото нещо. Илейн ме погледна и ми отправи дяволитата си усмивка. Хванах прекрасната ѝ дълга шия, приближих лицето ѝ към своето и леко я целунах по устата.

– Обичам те, Ели.

– О, не казвай голяма дума – рече тя, но видях, че ѝ е станало приятно.

– Ами Чък Хауланд? – попитах. – Ще си има ли някакви неприятности?

– Не, защото е в стаята с телевизора и гледа „Добро утро, Америка“ заедно с още двайсетина души. А пък аз ще се изпаря веднага щом детекторът включи противопожарната аларма в западното крило.

– Внимавай да не паднеш и да не се нараниш, жено. Никога не бих си простил, ако...

– О, я стига си вдигал шум – прекъсна ме Илейн и този път тя ме целуна. Любов между развалини. Навярно на някои от вас това ще се стори смешно, на други – гротескно, но ще ви кажа нещо, приятели: по-добре странна любов, отколкото никаква.

Гледах я как се отдалечава с бавна и скована походка (използва бастун само при влажно време и само когато ужасно я боли – това е една от суетите ѝ) и зачаках. Минаха пет минути, после десет и точно когато реших, че или е загубила куража си, или е открила, че акумулаторът на детектора за дим в тоалетната се е изтощил, алармата в западното крило се включи и започна да вие.

Веднага тръгнах към кухнята, но вървах бавно – нямаше причина да бързам, докато не се уверях, че Долън го няма. От стаята с телевизора (тук я наричат „Развлекателен център“, ето това е гротескно) се появи тъпла от старци, повечето все още по халати, които искаха да разберат

какво става. С радост видях, че Чък Хауланд е сред тях.

– Еджкоум! – дрезгаво каза Кент Ейвъри, отпуснал се с една ръка върху бастуна си и вманиачено задрапал чатала на пижамата си с другата. – Истинска тревога ли е или просто поредната проверка? Как мислиш?

– Предполага се, че няма откъде да зная – отвърнах аз.

Горе-долу тогава покрай нас изтичаха трима санитарии, насочили се към западното крило, и извикаха на скупчилите се около стаята с телевизора старци да влязат вътре и да чакат там сигнал, че всичко е наред. Третият от тях беше Брад Долън. Той дори не ме погледна, когато се разминахме, факт, който ми достави огромно удоволствие. Докато вървах към кухнята, ми дойде наум, че екипът на Илейн Конъли и Пол Еджкоум навярно може да се справи и с десетина Брад Долъновци.

Готвачите в кухнята продължаваха да чистят след закуската и изобщо не обръщаха внимание на виещата сирена.

– Я, господин Еджкоум – рече Джордж. – Струва ми се, че ви търсеше Брад Долън. Всъщност се разминахте за малко.

„За щастие“ – помислих си аз. Гласно казах, че навярно ще се срещна с господин Долън по-късно. После попитах дали не е останал препечен хляб от закуската.

– Естествено – отвърна Нортън, – но е студен и твърд като камък. Тази сутрин закъсняхте.

– Да – съгласих се аз, – но съм гладен.

– За минутка ще ви препека нови филийки. – Джордж посегна към хляба.

– Няма нужда и студеният става – казах аз и след като ми подаде няколко филийки (изглеждаше объркан – всъщност и двамата изглеждаха объркани), бързо излязох навън. Чувствах се като онова момче, което някога бях и което някога бягаше от училище, за да отиде за риба, пхнало в пазвата си парче сладкиш, завито във въсърна хартия.

Пред кухненската врата се огледах за Долън, не забелязах нищо тревожно и побързах да пресека игрищата за крокет и голф, като в движение захапах една от филийките. Когато навлязох сред убежището на гората, малко забавих крачка. Мислите ми се върнаха към деня след ужасната екзекуция на Едуар Делакроа.

Онази сутрин бях разговарял с Хал Мурс и той ми каза, че мозъчният тумор на Мелинда я кара понякога да изпада в пристъпи, по време на които държи ужасен език... което по-късно жена ми определи (съвсем колебливо, защото не беше сигурна, че наистина става дума за едно

и също нещо) като синдром на Туре. Треперенето на гласа му, съчетано със спомена за това как Джон Кофи бе изцелил уринарната ми инфекция и строщения гръбнак на мишката на Делаacroa, накрая ме бяха подтикнали да прекроча границата, разделяща пасивното мислене от истинското действие.

Имаше още нещо. Нещо, което трябваше да направя с ръцете на Джон Кофи и с обувката си.

Така че повиках хората, с които работех, хората, на които бях доверявал живота си през годините – Дийн Стантън, Хари Теруилигър и Брутс Хауъл. Те дойдоха вкъщи на обяд в деня след екзекуцията на Делаacroa и поне ме изслушаха, когато им очертах плана си. Разбира се, и тримата знаеха, че Кофи е изцелил мишката, а Бруталния дори го беше видял. Затова когато предположих, че ако отведем Джон Кофи при Мелинда Мурс може да стане ново чудо, те не ми се изсмяха. Дийн Стантън постави най-трудния въпрос: ами ако Джон Кофи избяга, докато е извън затвора?

– Ами ако убие и друг? – попита. – Не искам да си загубя работата, нито пък да отида в затвора – имам жена и деца, чиято прехрана лежи единствено върху моя гръб – но не мисля, че искам на съвестта ми да тежи и още някое убито момиченце.

Последва мълчание. Тримата ме гледаха и чакаха да видят какво ще отговоря. Знаех, че всичко ще се промени, ако им кажех онова, което ми бе на езика – бяхме стигнали до точка, връщането назад от която най-вероятно щеше да стане невъзможно.

Само че поне за мен връщането вече бе станало невъзможно. Отворих уста и казах:

2.

– Това няма да се случи.

– Откъде, за Бога, можеш да си толкова сигурен?

Не му отговорих. Просто няхах представа как да започна. Още отначало знаех, че ще се стигне до това, но въпреки всичко няхах представа как да им го обясня. Бруталния ми помогна.

– Смяташ, че не го е извършил той, нали, Пол? Смяташ, че е невинен.

– Сигурен съм, че е невинен – потвърдих аз.

– Откъде, за Бога, можеш да си сигурен?

– От две неща. Едното от тях е обувката ми.

– Обувката ти ли? – възкликна той. – Каква връзка има обувката ти с това, дали Джон Кофи е убил онези момиченца?

– Снощи свалих едната си обувка и му я дадох – отвърнах аз. – След екзекуцията, когато нещата малко се бяха поуспокоили. Пъхнах я между решетките и той я взе с онези свои големи ръце. Казах му да я завърже. Трябваше да се уверя, разбирате ли, защото обикновено проблемните ни деца носят само чехли – човек, който наистина иска да се самоубие, може да го направи с връзките на обувките си. Всички го знаем.

Те закимаха.

– Той я постави в скута си и правилно кръстоса краищата на връзките, но стигна само дотам. Според собствените му думи бил съвсем сигурен, че като момче някой му е показвал как се прави – може би баща му или някое от гаджетата на майка му след смъртта на баща му – но бил забравил.

– И аз като Бруталния все още не разбирам каква общо има обувката ти с това, дали Кофи е убил близначките на Детерик – обади се Дийн.

Отново им разказах историята за отвличането и убийството – нещата, които прочетох през онзи горещ ден в затворническата библиотека с пламнали слабини и в присъствието на хъркащия в ъгъла Гибънс, както и онова, което по-късно ми съобщи репортерът Хамърсмит.

– Кучето на семейство Детерик не хапело, но лаело като за световно – казах аз. – Човекът, който отвлякъл момичетата, го укротил, като му дал наденички. С всяка следваща се приближавал все повече и докато животното дояждало последната, той протегнал ръка, сграбчил го за главата и я извил. Строшил му врата.

По-късно, когато стигнали при Кофи, водачът на отряда – помощник-шериф Макгий, така се казвал – забелязал в джоба на гаше-ризона му нещо изпъкнало. Отначало Макгий си помислил, че може да е пистолет. Кофи казал, че е обяд, и се оказало тъкмо това – два сандвича и туршия, завити във вестник и завързани с връв. Кофи не си спомнял кой му ги е дал, само че била жена по престилка.

– Сандвичи и туршия, но никакви наденички – отбеляза Бруталния.

– Никакви наденички – потвърдих аз.

– Ами естествено – рече Дийн. – Нали е нахранил с тях кучето.

– Е, точно така казал и прокурорът по време на процеса, но ако Кофи е развил сандвичите и е дал наденичките на кучето, как е завързал отново вестника с онази връв? Не зная кога изобщо би имал такава възможност, но засега да оставим това. Този човек не може да завърже

дори най-обикновен възел.

Последва продължително мълчание, нарушено накрая от Брутс.

– Мамка му. Как така никой не е споменал за това по време на процеса?

– Никой не се е сетил – отвърнах и открих, че отново си мисля за Хамърсмит, репортера – Хамърсмит, който беше завършил колежа в Боулинг Грийн, Хамърсмит, който обичаше да се мисли за образован, Хамърсмит, който ми бе казал, че онзи помиар и негрите са еднакви, че и едните, и другите могат съвсем внезапно и без никаква причина да ти се нахвърлят. Само че постоянно ги беше наричал „вашите негри“, сякаш все още бяха нечия собственост... но не негова собственост. Не, не негова. В никакъв случай. А по онова време Югът бе пълен с хора като Хамърсмит. – Никой не е бил в състояние да се сети, даже самият защитник на Кофи.

– Но ти си се сетил – каза Хари. – По дяволите, момчета, та ние седим тук заедно с господин Шерлок Холмз. – Думите му звучаха едновременно шеговито и изпълнени с уважение.

– О, я стига – отвърнах аз. – И аз нямаше да се сетя, ако не бях сравнил онова, което тогава казал помощник-шерифът Макгий, с онова, което ми каза Кофи, след като изцели инфекцията ми, както и с онова, което каза след изцеляването на мишката.

– Какво? – попита Дийн.

– Когато влязох в килията му, все едно, че бях хипнотизиран. Чувствах се така, сякаш дори да се бях опитал, нямаше да мога да престана да правя онова, което искаше той.

– Всичко това не ми харесва – рече Хари и неспокойно се размърда на стола си.

– Попитах го какво иска и той ми каза: „Само да ти помогна.“ Спомням си го съвсем ясно. А когато свърши и вече бях по-добре, той го знаеше. „Помогнах ти – рече. – Помогнах ти, нали?“

Бруталния кимаше с глава.

– Също като с мишката. Ти каза: „Ти му помогна“, а Кофи повтори като папагал: „Помогнах на мишока на Дел“. Тогава ли го разбра? Тогава, нали?

– Да, предполагам, че си прав. Спомних си какво е казал на Макгий, когато той го попитал какво се е случило. Пишеше го в почти всички репортажи за убийството. „Не успях. Опитах се да го върна, но беше прекалено късно.“ Човек, който казва такова нещо с две убити момиченца в ръце, бели и руси момиченца, а той огромен като планина – не е за

чудене, че са го арестували. Разбрали са думите му по начин, отговарящ на онова, което са виждали – чернокож мъж. Решили са, че си признава, че е изнасилил онези момичета и че ги е убил. Че се е осъзнал и се е опитал да се спре...

– Но че вече е било прекалено късно – промълви Бруталния.

– Да. Само че онова, което всъщност се е опитвал да им каже, е било, че ги е намерил, че се е опитал да ги изцели – да ги върне обратно – но че не е успял. Смъртта им е била стигнала прекалено далеч.

– Пол, вярваш ли във всичко това? – попита Дийн. – Съвсем честно, вярваш ли?

За последен път попитах сърцето си, после кимнах. Не само че вече го знаех – подсъзнателно съм усещал, че нещо в положението на Джон Кофи не е наред още от самото начало, когато Пърси дойде в блока, влачейки негъра за ръката и тръбейки гръмогласно: „Идва смъртник!“ Бях се ръкувал с него, нали? Никога дотогава не се бях ръкувал с човек, тръгнал по Зеления път, но с Кофи се ръкувах.

– Боже! – рече Дийн. – Мили Боже!

– Каза, че си сигурен заради две неща. Едното е обувката ти. Кое е другото?

– Малко преди отрядът да открие Кофи и момиченцата, хората излезли от гората до южния бряг на река Трапингъс. Там намерили утъпкан участък, много кръв и остатъците от нощничката на Кора Детерик. Кучетата се объркали. Повечето искали да тръгнат на югоизток, надолу по реката. Но две от тях – мечите хрътки – искали да продължат в обратната посока. Водел ги Бобо Марчънт и когато им дал да подушат нощницата, хрътките тръгнали с другите.

– Мечите хрътки са се объркали, нали? – попита Бруталния. На устните му играеше странна, ужасена усмивка. – По-точно казано, мечите хрътки не са следотърсачи и са се объркали.

– Да.

– Не разбирам – обади се Стантън.

– Мечите хрътки са забравили онова, което Бобо им е пхнал под носа отначало – обясни Бруталния. – Когато са стигнали на речния бряг, те са преследвали убиеца, а не момичетата. Докато убиецът и момичетата са били заедно, не е имало проблеми, но...

Очите на Дийн проблеснаха. Хари вече беше разбрал и изрече:

– Като се замислиш, направо се чудиш как никой, дори съдебните заседатели, макар и готови да припишат всякакво престъпление на ски-тащ се чернокож, дори само за миг са били в състояние да повярват, че

убиецът е Джон Кофи. На Кофи не би му и хрумнала идеята да укроти кучето с храна, за да може да му строши врата. Той изобщо не е стигал по-близо до фермата на Детерик от южния бряг на Трапингъс, ето какво си мисля. На девет, че и на повече километра от нея. Просто се е скитал из района, може да е искал да тръгне по железопътните релси и да се качи на някой от товарните влакове – когато излизат от моста, те се движат достатъчно бавно, за да успееш да се метнеш отгоре – и е чул, че на север нещо става.

– Убиецът ли? – попита Бруталния.

– Убиецът. Може вече да ги е бил изнасилвал или Кофи да е чул самото изнасилване. Във всеки случай онзи кървав участък на тревата е мястото, на което убиецът си е свършил работата – разбил е главите на момиченцата една в друга, захвърлил ги е и после се е изпарил.

– Изпарил се е на северозапад – прибави Хауъл. – В посоката, в която са искали да тръгнат мечите хрътки.

– Точно така. Джон Кофи минава през горичката от елши, малко на югоизток от мястото, където са били оставени децата, навярно любопитен какъв е целият онзи шум, и открива трупове им. Едното от момиченцата може все още да е било живо – предполагам, че е възможно и двете да са били живи, макар и не за дълго. Джон Кофи не би разбрал, че са мъртви, това е сигурно. Единственото, което знае, е, че ръцете му имат изцелителна сила и се е опитал да я използва, за да спаси Кора и Кати Детерик. Когато не е станало нищо, той не е издържал, разплакал се е и е избухнал в истерия. Така и са го заварили.

– Защо не е останал там, където ги е открил? – попита Бруталния. – Защо ги е отнесъл на юг покрай речния бряг? Имаш ли някаква представа?

– Обзалагам се, че отначало е останал – отвърнах. – На процеса постоянно са приказвали за обширен утъпкан участък. А Джон Кофи е огромен човек.

– Джон Кофи е шибан гигант – съвсем тихо каза Хари, така че жена ми да не го чуе да псува, ако случайно ни слуша.

– Може да е изпаднал в паника, когато е видял, че не може да ги спаси. А навярно си е помислил, че убиецът е още там, в гората нагоре по реката, и го дебне. Кофи е огромен, нали знаете, но е страхлив. Хари, спомняш ли си, че той ме попита дали нощем оставяме лампите в блока да светят?

– Да. Спомням си как си помислих, че е смешно при неговия ръст. – Хари изглеждаше потресен и замислен.

– Е, ако той не е убил момиченцата, кой тогава? – попита Дийн.

Поклатих глава.

– Някой друг. Някой бял, предполагам. Прокурорът избълвал куп приказки за това как човек трябвало да е много силен, за да убие толкова голямо куче, колкото онова на семейство Детерик, но...

– Това са глупости – заяви Бруталния. – Всяко здраво дванайсетгодишно момиче може да строши врата на едро куче, ако го изненада и знае къде да го хване. Ако не го е сторил Кофи, може да е който и да е... поне който и да е мъж. Навярно никога няма да разберем.

– Освен ако отново не го направи – казах аз.

– Ако е в Тексас или в Калифорния, няма да разберем даже тогава – възрази Хари.

Бруталния се облегна назад и разтърка очи с юмруци като уморено дете, после ги отпусна в скута си.

– Това е кошмар. При нас е човек, който може да е невинен – който навярно е невинен – и той почти сигурно ще извърви Зеления път. И какво трябва да направим ние? Ако започнем с онези неща за изцеляването, всички ще се скапят от смях и той пак ще свърши на Стария Светльо.

– Ще мислим за това по-късно – казах аз, защото не знаех как да му отговоря. – В момента въпросът е какво да правим – или да не правим – с Мели. Бих предложил няколко дни да обмислим нещата, но ми се струва, че с всеки ден шансовете на Кофи да ѝ помогне намаляват.

– Спомняш ли си как протегна ръце за мишката? – попита Бруталния. – „Дай ми го, докато още има време! Докато още има време!“

– Спомням си.

Хауъл се замисли, после кимна.

– Съгласен съм. Адски съжалявам и за Дел, но си мисля, че просто искам да видя какво ще стане, когато я докосне. Навярно нищо, но може би...

– Ужасно се съмнявам, че ще успеем дори само да измъкнем онзи огромен глупак от блока – рече Хари, после въздъхна и кимна. – Но на кого му пука? Можеш да разчиташ на мен.

– И на мен – заяви Дийн. – Кой ще остане в блока, Пол? Да хвърляме чоп?

– Не. Никакъв чоп. Ти оставащ.

– Как така? Дяволите да те вземат! – огорчен и ядосан възрази Стантън. Избърса очилата си и яростно започна да ги лъска в ризата си.

– Не е честно!

– Честно е, ако си достатъчно млад, че децата ти още да ходят на училище – отвърна Бруталния. – Ние с Хари сме ергени. Пол е женен, но децата му са пораснали и поне са си поели пътя. Онова, което замисляме, е истинска лудост – струва ми се, че почти сигурно ще ни хванат. – Той сериозно ме погледна. – Ти не спомена за едно нещо, Пол: че ако успеем да го измъкнем от пандиза и после Кофи не я изцели, Хал Мурс сам ще ни вкара вътре. – Хауъл ми даде възможност да му отговоря, навярно да го оборя, но аз не можех и затова си премълчах. Той се обърна към Дийн и продължи: – Не ме разбирай погрешно, и ти сигурно ще си загубиш работата, но поне ще имаш шанс да избегнеш затвора, ако действително стане напечено. Пърси ще си помисли, че си правим майтап, и ако си на бюрото на дежурния, можеш да кажеш, че си си мислил същото и че ние изобщо не сме ти казвали какво ще правим.

– И все пак не ми харесва – възрази Дийн, но беше ясно, че ще се съгласи с нас, независимо дали му харесваше. Мисълта за децата го бе убедила. – Тази нощ ли ще е? Сигурни ли сте?

– Ако ще го правим, най-добре да е тази нощ – отвърна Хари. – Ако ми остане време да се замисля, най-вероятно ще се разколебая.

– Нека аз да отида до болницата – предложи Дийн. – Мога да свърша поне това, нали?

– Стига да успееш да го направиш, без да те хванат – каза Бруталния.

Той обидено го погледна и аз го потупах по рамото.

– Веднага щом отидеш на работа... става ли?

– Можеш да се обзаложиш.

Жена ми подаде глава през вратата, сякаш ѝ бях дал знак.

– Кой иска още леден чай? – попита тя. – Искаш ли, Брутър?

– Не, благодаря. Всъщност ми се иска да ударя едно уиски, но при тези обстоятелства ми се струва, че няма да е подходящо.

Джанис погледна към мен с усмивка на уста, но с тревожни очи.

– В какво въвличаш тези момчета, Пол? – Но още преди да успее да измисля какво да ѝ отговоря, тя вдигна ръка и каза: – Няма значение, не искам да знам.

3.

По-късно, много след като другите си бяха тръгнали и докато се обличах за работа, тя ме хвана за ръката, обърна ме към себе си и

напрегнато ме погледна в очите.

– Мелинда ли?

Кимнах.

– Можеш ли да направиш нещо за нея, Пол? Наистина да направиш нещо за нея или всичко това са само мечти, предизвикани от онова, което си виждал снощи?

Помислих си за очите на Кофи, за ръцете на Кофи и за хипнотичния начин, по който бях влязъл в килията му, воден от неговата воля. Спомних си как протягаше ръце за смазаното, умиращо телце на господин Джингълс. „Докато още има време!“ – беше казал той. Помислих си за черните летящи неща, които бяха побелели и сетне изчезнаха.

– Според мен ние сме последният й шанс – най-после отвърнах аз.

– Тогава го направете – рече тя, като закопчаваше новото ми есенно палто. Бе висяло в килера от рождения ми ден в началото на септември, но сега го обличах едва за трети или четвърти път. – Направете го.

И направо ме избута през вратата.

4.

Тази вечер – в много отношения най-странната през целия ми живот – пристигнах на работа в шест и дваисет. Стори ми се, че все още мога да усетя във въздуха слабия мирис на изгоряла плът. Трябва да е било илюзия – вратите в двата края на коридора бяха стояли отворени през по-голямата част от деня, а предишните смени в продължение на много часове бяха търкали склада – но това не променяше нищо и не мислех, че съм в състояние да хапна каквото и да е за вечеря, дори да не бях уплашен до смърт от нощта, която ми предстоеше.

Бруталния пристигна в седем без петнайсет, а Дийн – пет минути след него. Попитах го дали ще отиде до болницата да види дали имат грейка за гърба ми, който трябва да съм претоварил в малките часове на деня, докато съм помагал за изнасянето на трупа на Делакроа до тунела. Отвърна, че с удоволствие ще го направи. Струва ми се, че му се искаше да ми намигне, но се въздържа.

Хари дойде в седем без три.

– Къде е пикапът? – попитах аз.

– Където се уговорихме.

Засега всичко вървеше добре. Известно време постояхме до бюрото на дежурния, като пиехме кафе и усърдно не споменавахме онова, което

си мислехме и за което се надявахме: че Пърси ще закъснее, че може би изобщо няма да се появи. Като се имаха предвид нападките за начина, по който се беше справил с екзекуцията, това ни се струваше поне възможно.

Но Пърси очевидно следваше старата аксиома, че непременно трябва отново да яхнеш коня, който те е хвърлил на земята, защото точно в седем и шест влезе през вратата, блестящ в синята си униформа, с пистолет на едното бедро и с дъбовата си палка в смешния ѝ правен по поръчка калъф на другото. Той пхна картата си за отбелязване на часа на пристигане в автомата, после предпазливо погледна към нас (Дийн още не се бе върнал от болницата).

– Стартерът ми се развали – рече. – Трябваше да паля с манивелата.

– О – отвърна Хари, – бедното дете.

– Трябваше да си останеш вкъщи и да оправиш проклетия стартер – иронично отбеляза Бруталния. – Нямахте да те караме да си пресилваш ръката, нали, момчета?

– Да, как ли пък не – презрително изсумтя Пърси, но си помислих, че изглежда успокоен от сравнително мирния тон на Хауъл. Това беше добре. През следващите няколко часа щеше да ни се наложи да се държим с него по определен начин – не прекалено враждебно, но не и прекалено приятелски, защото след предишната нощ щеше да му се стори подозрително. Нямахте да сме в състояние да го сварим неподготвен, отлично го разбрахме, но си мислех, че ако изиграехме ролите си както трябва, предварително няма да усети нищо. Трябваше да действаме бързо, но в същото време поне за мен бе важно никой да не пострада. Дори Пърси Уетмор.

Дийн се върна и леко ми кимна.

– Пърси – казах аз, – искам да отидеш в склада и да измиеш пода. И стълбите към тунела. После можеш да напишеш доклада си за снощи.

– Това поне ще е нещо полезно – подметна Бруталния, като пхна пръсти под колана си и погледна нагоре към тавана.

– Вижте се само колко сте смешни – рече Пърси, но не възрази. Дори не отбеляза очевидното – че този ден вече са мили пода поне два пъти. Предполагам, че се радваше на възможността да стои далеч от нас.

Прегледах доклада на предишната смяна, не открих нищо, което да ме разтревожи, и отидох до килията на Уортън. Той седеше свит на койката, прегърнал коленете си с ръце, и ме гледаше със злобна усмивка.

– Е, ако и това не е големият шеф. Самият той. Изглеждаш по-щастлив от свиня, нагазила до коленете в лайна, шефе Еджкоум. Преди да

излезеш от къщи, си го начукал на жена си, нали?

– Как я караш, Хлапе? – спокойно попитах аз и при тези думи лицето му наистина грейна. Той пусна краката си, изправи се и се протегна. Усмихна се още по-широко и враждебното му изражение малко се посмекчи.

– По дяволите! Поне веднъж да уцелиш името ми! К'во ти е, шефе Еджкоум? Болен ли си, к'во?

Не, не бях болен. По-рано, да, но Джон Кофи се беше погрижи за болестта ми. Ръцете му вече не бяха в състояние да завържат възел, ако изобщо някога са били, но притежаваха други способности. Да, действително притежаваха.

– Приятелю – отвърнах му аз, – щом искаш да си Били Хлапето, а не Дивия Бил, за мен е едно и също.

Той изпръхтя като някоя от онези гадни риби, които живеят в южноамериканските реки и могат да те убодат почти смъртоносно с шиповете по гърба и страните си. През годините си по Пътя съм си имал работа с много опасни мъже, но малцина са били, ако изобщо някой от тях е бил толкова противен, колкото Уилям Уортън, който се смяташе за велик престъпник, но чието затворническо поведение рядко надхвърляше пикаенето или плюенето през решетките на килията му. Досега не му бяхме отдавали благоговейното уважение, което смяташе, че му дължим, но точно онази вечер исках да кротува. Ако това означаваше да му ударя някоя и друга четка, няхах нищо против.

– Много приличам на Хлапето и е най-добре просто да ми повярваш – каза Уортън. – Не съм тук заради това, че съм крал бонбони от някоя будка. – Говореше гордо като човек, вписан в „Героичната бригада“ на френския чуждестранен легион, а не като затворник, напъхан в килия само на седем крачки от електрическия стол. – Къде ми е вечерята?

– Хайде, Хлапе, в доклада пише, че си вечерял още в шест без десет. Месо със сос, пюре и грах. Не можеш да ме излъжеш толкова лесно.

Той силно се засмя и отново седна на койката си.

– Тогава включи радиото.

– Може би по-късно, голямо момче – отвърнах аз. Отстъпих назад от килията му и погледнах нататък по коридора. Бруталния беше отишъл в отсрещния край, за да се увери, че е заключена само едната ключалка на вратата на карцера. Знаех, че е така, защото лично бях проверил. По-късно щеше да ни се наложи да я отворим колкото можем по-бързо. Не бихме имали време да изнасяме от там натрупалите се през годините боклуци – вече ги бяхме изнесли, подредили и прибрали на

други места скоро след като Уортън пристигна в блока. Бяхме решили, че стаята с меките стени ще се използва често, поне докато „Били Хлапето“ не извървеше Пътя.

Джон Кофи, който по това време обикновено лежеше с увиснали от края на койката крака и с лице обърнато към стената, сега седеше стиснал ръце и наблюдаваше Бруталния по нетипичен за него начин, ясно показващ, че присъства тук и телом, и духом. И очите му не бяха влажни.

Бруталния провери вратата на карцера, после тръгна назад по Пътя. Той погледна към Кофи, когато минаваше покрай килията му, и негърът каза нещо любопитно:

– Естествено. Обичам да се возя. – Сякаш отговаряше на неизречените думи на Хауъл.

Двамата с Бруталния се спогледахме. „Той знае – като че ли го чувах да казва. – Някак си знае.“

Свих рамене и разперих ръце, сякаш му отвърщах: „Разбира се, че знае.“

5.

Старият Ту-Ту дойде с количката си в блок Е за последен път за онази вечер към девет без петнайсет. Купихме достатъчно от боклуците му, за да го накараме алчно да се усмихне.

– Я кажете, момчета, виждали ли сте мишката? – попита той.

Ние поклатихме глави.

– Може Хубавеца да я е виждал – каза старецът и посочи с глава към склада, в който Пърси или миеше пода, или пишеше доклада си, или пък си чоплеше носа.

– Защо те интересува? Така или иначе това не е твоя работа – отвърна Бруталния. – Хайде, размърдай се, Ту-Ту. Направо осмърдя всичко наоколо.

Старецът ни показва особено неприятната си усмивка, беззъба и хлътна, и подуши въздуха.

– Не смърди на мен. Смърди на Дел, който казва „сбогом“.

Ту-Ту се разсмя с крякащ звук и забута количката си към вратата за вътрешния двор. И продължи да я бута още десет години, много след като мен вече ме нямаше – по дяволите, много след като „Студената планина“ вече я нямаше – продавайки сладкиши и сода на

надзирателите и затворниците, които можеха да си го позволят. Дори и сега понякога го чувам в сънищата си да вика, че се пържи, че се пържи, че е станал на печена пуйка.

След като Ту-Ту си тръгна, времето започна да се точи, сякаш часовникът едва-едва пълзеше напред. Включихме радиото за около час и половина и Уортън се спуска да се смее на Фред Алън и неговата „Уличката на Алън“, макар ужасно да се съмнявам, че е разбрал много от шегите. Стиснал ръце една в друга, Джон Кофи седеше на ръба на койката си и почти не изпускаше от поглед бюрото на дежурния. Виждал съм хората да чакат по този начин по автогарите кога ще обявят техните автобуси.

Пърси дойде от склада към единайсет без петнайсет и ми подаде старателно написания си с молив доклад. На много места беше изтривал с гумичка. Той видя, че прокарвам пръст по тях и припряно каза:

– Това е само чернова. Ще го препиша. Какво мислиш?

Онова, което си мислех, беше, че докладът му е най-гадното измиване на ръце, което съм чел през живота си. Онова, което му казах, бе, че всичко е както трябва, и той доволен се отдалечи.

Дийн и Хари играеха на карти, като си приказваха прекалено високо, прекалено често се караха за резултата и поглеждаха към пълзящите стрелки на часовника на всеки пет секунди. Въздухът дотолкова се бе стъстил от напрежение, че сякаш направо можех да го моделирам като глина, и единствените хора, които, изглежда, не го усещаха, бяха Пърси и Дивият Бил.

Когато стана дванайсет без десет, вече не можах да издържа и леко кимнах на Дийн. Той влезе в кабинета ми с бутилката кола, която беше купил от Ту-Ту, и се върна една-две минути по-късно. Бе налял колата в тенекиена чаша, предназначена за затворниците, за да не могат да я счупят и после да я използват като нож.

Аз я взех и се огледах. Хари, Дийн и Бруталния ме наблюдаваха. Джон Кофи също. Но не и Пърси. Той се беше върнал в склада, където тази вечер навярно се чувстваше по-спокойно. Бързо помирисах чашата и не усетих друга миризма, освен на кола, която през онези дни имаше странен, но приятен аромат на канела.

Приблжих се до килията на Уортън. Той лежеше на койката си. Не мастурбираше – поне не още – но онази работа в гашетата му сериозно се бе надигнала и от време на време силно вибрираше като невероятно дебела струна на гигантски контрабас.

– Хлапе – повиках го аз.

– Не ме безпокой.

– Добре. Донесох ти кола за това, че цялата вечер се държа като хората, но ще си я изпия сам.

Вдигнах чашата (цялата очукана от многобройните гневни удари по решетките на килиите) към устата си, сякаш се готвех да го направя. Уортън светкавично скочи от койката, което не ме изненада. Блъфът ми не беше особено рискован – повечето затворници с тежки присъди си умираха за нещо сладко и той не правеше изключение.

– Дай ми я, глупако! – Говореше така, сякаш той е шефът, а аз – просто някакъв обикновен работник. – Дай това на Хлапето.

Доближих чашата точно пред решетките, така че да се пресегне той. Обратното е готова рецепта за злополука, както ще ви каже всеки надзирател. Това дотолкова ни се бе набило в главите, че го знаехме дори без да мислим за него – така както знаехме, че не трябва да позволяваме на затворниците да се обръщат към нас с малките ни имена, така както знаехме, че звукът от бързо дрънчащи ключове означава проблем в блока, защото идваше от тичащ надзирател, а затворническите надзиратели никога не тичат, освен ако няма проблем. Неща, които Пърси Уетмор никога нямаше да проумее.

Тази нощ обаче Уортън нямаше настроение за сграбчване или душе. Той хвана тенекиената чаша, пресуши я и шумно се оригна.

– Отлично! – рече.

Протегнах ръка.

– Чашата.

Той я поддържа за миг, като ме дразнеше с поглед.

– Ами ако я задържа?

Свих рамене.

– Ще влезем вътре и ще ти я вземем. После пак ще отидеш в онази малка стаичка. И ще си изпил последната кола в живота си. Освен ако не сервираш кола в ада, разбира се.

Усмивката му помръкна.

– Не обичам шегите за ада, скапанияко. – И рязко пхна чашата през решетките. – Ето. Вземи я.

Аз я взех. Зад мен се обади Пърси:

– Защо ти е да даваш на кретен като него кола, по дяволите?

„Защото вътре имаше достатъчно приспивателно от затворническата болница, че да спи в продължение на четирийсет и осем часа, а той не усети абсолютно нищо“ – помислих си аз.

– Пол – отвърна Бруталния – не се скъпи на милосърдие, а го

излива като нежен дъжд от небето.

– Ъ? – намръщи се Пърси.

– Искам да кажа, че е добросърдечен. Винаги е бил и ще си остане такъв. Искаш ли да ударим едни „луди осмици“, Пърси?

Уетмор изсумтя.

– След „магаре“ и „Черен Петър“ това е най-тъпата игра на карти на света.

– Точно затова си помислих, че може да ти хареса – с мила усмивка отвърна Бруталния.

– Всички се правите на много умни. – Той нацупено влезе в кабинета ми. Не ме радваше особено, че малкият доносник ще си паркира задника зад бюрото ми, но си премълчах.

Стрелките на часовника пълзяха. Дванайсет и два, дванайсет и три, дванайсет и четири. В един без два, дванайсет Джон Кофи се изправи от койката и застана до вратата на килията си, леко стиснал решетките с ръце. Двамата с Бруталния се приближихме до килията на Уортън и погледнахме вътре. Той лежеше на койката си усмихнат. Очите му бяха отворени, но приличаха на големи стъклени топчета. Едната му ръка беше върху гърдите, а другата висеше отстрани и пръстите му допираха пода.

– Виж ти – каза Хауъл, – за по-малко от час се превърна от Били Хлапето в Уили Ревльо. Чудя се колко таблетки морфин е сложил в колата му Дийн.

– Достатъчно – отвърнах аз. Гласът ми леко трепереше. Не знаех за Бруталния, но аз определено го долавях. – Хайде да се размърдаме.

– Не искаш ли да почакаме този красавец да заспи?

– Той е заспал, Брут. Просто е прекалено опиянен, за да затвори очи.

– Ти си шефът. – Хауъл се огледа за Хари, но той вече беше тук. Дийн седеше сковано на бюрото на дежурния, като размесваше картите толкова силно и бързо, че по някакво чудо още не бяха започнали да димят, и час по час крадешком поглеждаше наляво към кабинета ми. Внимаваха за Пърси.

– Време ли е? – попита Хари. Конското му лице над синята униформена куртка бе много бледо, но решително.

– Да – отвърнах аз. – Ако ще го правим, време е.

Хари се прекръсти и целуна палеца си. Отиде при карцера, отключи го и се върна с усмирителната риза. После я подаде на Бруталния. Тримата заедно тръгнахме по Зеления път. Кофи стоеше до вратата на килията си, гледаше ни и мълчеше. Когато стигнахме до бюрото, Бруталния

скри ризата зад него.

– Успех – каза Дийн. Той беше преbledнял като Хари и изглеждаше също толкова решителен.

Пърси беше зад бюрото ми, седеше на моя стол и се мръщеше над книгата, която мъкнеше със себе си през последните няколко нощи – не „Аргоси“ или „Стаг“, а „Грижи за душевноболни пациенти в болнични заведения“. От виновния, притеснен поглед, който ни хвърли, човек би си помислил, че чете „Последните дни на Содом и Гомор“.

– Какво има? – попита и припряно затвори книгата. – Какво искате?

– Да поговорим с теб, Пърси – отвърнах аз, – само да поговорим.

Но той прочете по лицата ни нещо много повече от желание да си бъбрим и се забърза – не се затича, но малко оставаше – към вратата, водеща към склада. Мислеше си, че сме дошли най-малкото да го дразним, а най-вероятно да му теглим хубав бой.

Хари мина зад него и му препречи пътя, скръстил ръце на гърдите си.

– Х-е-ей! – Пърси се обърна към мен. Беше уплашен, но се мъчеше да го скрие. – Какво е това?

– Не питай, Пърси – отвърнах аз. Мислех си, че ще се почувствам по-добре, щом наистина започнем да изпълняваме безумния ми план, но не бе така. Не можех да повярвам какво правя. Беше като някакъв кошмар. Непрекъснато очаквах жена ми да ме събуди с разтърсване и да ми каже, че съм стенел насън. – Ще е по-лесно, ако просто се примириш.

– Какво крие зад гърба си Хауъл? – с разтреперан глас попита Пърси и се обърна да погледне по-добре към Бруталния.

– Нищо – каза той. – Ами... ето това, предполагам...

Показа усмирителната риза и я разтърси отстрани на бедрото си, както матадорът разтърсва пелерината си, за да накара бика да го атакува.

Очите на Пърси се разшириха и той се метна напред. Искаше да избяга, но Хари го хвана за ръцете.

– Пусни ме! – извика Уетмор, като се мятеше в ръцете му. Нямаше как да се освободи – Теруилигър тежеше почти петдесет килограма повече от него и имаше мускули на човек, прекарал повечето си време в тежък физически труд! Пърси все пак успя да го довлече до средата на стаята и да насъбере отвратителния зелен килим, който все възнамерявах да сменя. За миг си помислих, че дори ще освободи едната си ръка – паниката може да се превърне в страхотен стимулатор.

– Успокой се, Пърси – казах. – Ще е по-лесно, ако...

– Не ми казвай да се успокоя, простак такъв – изкрещя той, като разтърсваше рамене и се мъчеше да се измъкне от ръцете на Хари. – Просто ме пуснете! Всички! Познавам някои хора! Важни хора! Ако не престанете, ще трябва да извървите целия път до Южна Каролина само за да получите безплатен обяд в някоя кухня за бедни!

Той отново се хвърли напред и пхна горната част на бедрата си в отвора на бюрото ми. Книгата, която четеше, „Грижи за душевноболни пациенти в болнични заведения“, подскочи и под нея се показа по-малко книжле. Ето защо, когато влязохме, Пърси ни бе погледнал виновно. Не беше „Последните дни на Содом и Гомор“, а една от онези книжки, които понякога давахме на затворниците, чувстващи се особено възбудени и държали се достатъчно добре, за да заслужат удоволствието. Вече споменах за нея, струва ми се – малката брошурка с картинки, в която Олив Ойл пуска на всички, освен на хлапето Суийт Пий.

Стори ми се тъжно, че този нещастник седи в кабинета ми и гледа такава евтина порнография, а Хари – доколкото можех да го видя над разтърсващото се рамо на Пърси – изглеждаше отвратен, но Бруталния зави от смях и това срази Уетмор, поне за момента.

– Абе, Пърси, какво ще каже майка ти? Ами какво ще каже губернаторът?

Той стана тъмночервен.

– Просто млъкни. И остави майка ми на мира.

Бруталния ми подхвърли усмирителната риза и приближи лицето си до това на Уетмор.

– Естествено. Само си протегни ръцете напред като добро момче.

Устните на Пърси трепереха и очите му блестяха прекалено силно. Още малко, разбрах аз, и щеше да се разплаче.

– Няма – упорстваше той с разтреперан глас, – и не можете да ме принудите. – После изведнъж започна да вика за помощ. Хари потръпна, аз също. Ако е имало момент, в който сме били готови да се откажем, това беше тъкмо тогава. Ние може би, но не и Бруталния. Той изобщо не се поколеба. Застана зад Пърси, така че се оказа рамо до рамо с Хари, който все още държеше ръцете на Уетмор зад гърба му. Хауъл протегна длани и го хвана за ушите.

– Престани да крещиш – рече. – Освен ако не искаш да получиш две от най-уникалните кутии за чай на света.

Пърси престана да вика за помощ и просто замръзна на място, като трепереше и гледаше надолу към корицата на вулгарното книжле, на която бяха показани Попай и Олив да го правят по изобретателния начин,

за който бях чувал, но който никога не бях опитвал. „О-о-х, Попай!“ – пишеше в балона над главата на Олив. „Оп-оп-оп-оп!“ – гласеше надписът в този над главата на моряка. Той продължаваше да пуши лулата си.

– Протегни си ръцете – каза Бруталния, – и без повече глупости. Веднага.

– Няма – отвърна Пърси. – Няма и не можете да ме принудите.

– Адски грешиш, да знаеш – рече Хауъл, после задърпа ушите му надолу и ги завъртя така, както завъртате ключа на печка. Печка, която не пече така, както искате вие. Пърси нададе жалък писък от болка и изненада, който бих дал какво ли не да не ми се налага да чуя. Разбирате ли, не беше само от болка и изненада – в него се долавяше разбиране. За пръв път през живота си Пърси съзнаваше, че ужасните неща не се случват единствено на другите хора, на онези, които нямаха достатъчно късмет да са роднини на губернатора. Искях да кажа на Бруталния да спре, но, разбира се, не можех. Вече бяхме отишли твърде далече. Можех единствено да си напомням, че Пърси причини на Делакроа ужасни страдания само защото той му се присмя. Но това не ме успокои особено много. Навярно би могло, стига да бях устроен като самия Уетмор.

– Протегни си ръчичките, скъпи – каза Бруталния, – или ще го направя пак.

Хари вече беше пуснал младия господин Уетмор. Хълцайки като малко дете, Пърси протегна ръце право пред себе си като лунатик от някоя кинокомедия. Сълзите се стичаха по страните му. Аз светкавично хванах ръкавите на усмирителната риза. Едва ги бях нахлузил до раменете му, когато Бруталния пусна ушите му и грабна увисналите от маншетите връзки. Той дръпна ръцете му от двете му страни, така че силно да се кръстосат на гърдите. Междувременно Хари се зае с гърба и завърза ремъците. Щом Уетмор се предаде и протегна ръце, цялата работа ни отне по-малко от десет секунди.

– Добре, миличък – рече Бруталния. – Тръгвай напред.

Но той не искаше. Погледна към Хауъл, после насочи ужасените си, разплакани очи към мен. Сега вече изобщо не говореше за връзките си или за това как щяло да ни се наложи да извървим целия път до Южна Каролина, за да получим безплатна храна – всичко това отдавна беше забравено.

– Моля те – дрезгаво промълви, – не ме слагай заедно с него, Пол.

Тогава разбрах защо е изпаднал в паника, защо се е съпротивлявал толкова упорито. Мислеше си, че ще го сложим при Дивия Бил Уортън – че наказанието му за сухата гъба ще е да бъде начукан от психопата.

Вместо съчувствие, изпитах отвращение и още по-голяма решителност. В края на краищата Уетмор съдеше за нас по начина, по който би се държал самият той, ако местата ни бяха разменени.

– Не при Уортън – отвърнах. – В карцера, Пърси. Ще прекараш там три-четири часа, съвсем сам в тъмното, и ще си помислиш за онова, което направи с Дел. Навярно е прекалено късно да се научиш как трябва да се държиш – поне Брут смята така – но аз съм оптимист. Сега тръгвай.

Той се подчини, като мърмореше под нос, че ще съжаляваме за това, ужасно ще съжаляваме, само да почакаме и ще видим, но, общо взето, изглеждаше облекчен и успокоен.

Когато го изведохме в коридора, Дийн ни отправи поглед, изпълнен с такава изненада и невинност, че ако положението не беше толкова сериозно, щях да се разсмея. Бях виждал по-добри артисти и на най-затънтените селски представления.

– Хей, не мислите ли, че майтапът вече стигна прекалено далеч? – попита той.

– Ако си знаеш интереса, просто ще си затваряш устата – изръмжа Бруталния. Това бе сценарият, който бяхме нахвърлили по време на обяда, и ми звучеше точно така – като сценарий, но ако Пърси беше достатъчно уплашен и объркан, в случай на провал все пак щеше да помогне на Дийн Стантън да си запази работата. Самият аз не смятах, че ще се стигне дотам, но всичко бе възможно. Всеки път, щом започнех да се съмнявам, тогава или после, просто си помислях за Джон Кофи и за мишката на Делакроа.

Съпроводихме Пърси по Зеления път. Той се препъваше и задъхано ни молеше да вървим по-бавно, защото иначе щял да падне по очи. Уортън лежеше на койката си, но минахме покрай него прекалено бързо, за да видя дали е буден, или спи. Джон Кофи стоеше на вратата на килията си и ни наблюдаваше.

– Ти си лош човек и заслужаваш да те затворят на онова тъмно място – рече той, но ми се струва, че Пърси не го чу.

Влязохме в карцера. Лицето на Уетмор беше зачервено, погледът му нервно шареше, а грижливо сресаната му коса падаше върху челото му. Хари извади пистолета и любимата дъбова палка на Пърси.

– Ще си ги получиш обратно, не се тревожи – каза Териуилигър. Изглеждаше малко засрамен.

– Искане ми се да можех да кажа същото и за работата ти – отвърна Пърси. – За работата на всички ви. Не можете да направите това с мен!

Не можете!

Очевидно се готвеше да продължи речта си, но ние нямахме време да го слушаме. В джоба ми имаше ролка изолиран банд, предшественикът на лепенките, които се използват днес. Пърси я видя и понечи да отстъпи. Бруталния го хвана отзад и го прегърна, докато залепя устата му. Обвих лепенката около цялата му глава, просто за по-сигурно. Когато я отлепахме, щеше да загуби няколко кичура коса и устните му щяха да бъдат напукани, но вече не ме интересуваше. Пърси Уетмор ми беше дошъл до гуша.

После отстъпихме от него. Той стоеше по средата на стаята под покритата с решетка електрическа крушка, облечен в усмирителната риза, дишаше през разширените си от ярост ноздри и издаваше приглушени звуци изпод лепенката. Изглеждаше толкова луд, колкото и всеки друг затворник, който бяхме вкарвали в тази стая.

– Колкото си по-кротък, толкова по-скоро ще излезеш от тук – казах аз. – Опитай се да го запомниш, Пърси.

– А ако се почувстваш много самотен, помисли си за Олив Ойл – посъветва го Хари. – Оп-оп-оп-оп.

После излязохме навън. Затворих вратата и Бруталния я заключи. Дийн стоеше малко по-нататък по Пътя, точно пред килията на Кофи. Вече бе вкарал ключа в горната ключалка. Четиримата се спогледахме, но никой не каза нищо. Нямаше нужда. Бяхме задействали машината – единственото, което вече можехме да направим, беше да се надяваме, че ще върви в определената от нас посока и няма да изскочи от релсите някъде по пътя.

– Все още ли искаш да се повозиш, Джон? – попита Бруталния.

– Да, сър – отвърна той. – Така смятам.

– Добре. – Дийн отключи първата ключалка, извади ключа и го пяхна във втората.

– Необходимо ли е да те оковаваме, Джон? – попитах аз.

Кофи като че ли се замисли над въпроса ми.

– Ако искате – каза накрая. – Но няма нужда.

Кимнах на Бруталния, който отвори вратата на килията, после се обърна към Хари, който насочи 45-милиметровия пистолет на Уетмор към негъра, докато той излизаше навън.

– Дай ги на Дийн – казах.

Хари примигна, сякаш се събуждаше от кратък сън, видя пистолета и палката на Пърси в ръцете си и ги подаде на Стантън. Междувременно Кофи изпълни пространството в коридора. Голият му череп почти

докосваше една от покритите с мрежа електрически крушки на тавана. Застанал там с ръце, отпуснати пред себе си, и с рамене, увиснали над огромните му гърди, той отново, както и първия път, щом го видях, ме накара да си помисля за огромна мечка.

– Заклучи играчките на Пърси в бюрото на дежурния, докато не се върнем – казах аз.

– Ако се върнем – прибави Хари.

– Ще ги заклуча – отвърна ми Дийн, без да обръща внимание на Теруилигър.

– И ако се появи някой – навярно няма, но все пак – какво ще му кажеш?

– Че към полунощ Кофи се е разбунтувал – отвърна Дийн. Изглеждаше съсредоточен като колежанин на важен изпит. – Че е трябвало да му облечем усмирителната риза и да го заключим в карцера. Ако се чува шум, просто ще си помислят, че е той. – Стантън погледна към Джон Кофи.

– А къде сме ние? – попита Бруталния.

– Пол е в администрацията да отнесе документите на Дел и да провери свидетелите. Този път е особено важно, защото екзекуцията не е минала гладко. Казал е, че навярно ще прекара там дежурството. Вие тримата с Хари и Пърси сте в пералнята и си перете дрехите.

Е, поне така беше думата. Нощем в пералнята се играеше на различни хазартни игри и за надзирателите, които участваха в тях, се казваше, че си перат дрехите. На тези събирания обикновено се внасяше и контрабанден алкохол. Предполагам, че в затворите винаги е било така, още откакто са се появили. Когато прекарваш живота си сред престъпници, не можеш да не поизцапаш ръцете си. Във всеки случай нямаше голяма вероятност да ни потърсят. В „Студената планина“ към „прането на дрехи“ се отнасяха извънредно дискретно.

– Точно така – казах аз, завъртях Кофи и го побутнах да тръгне. – А ако всичко се провали, Дийн, ти не знаеш абсолютно нищо.

– Лесно е да се каже, но...

В този момент между решетките на килията на Уортън се провря една мършава ръка и сграбчи огромния бицепс на Кофи. Всички ахнахме. Дивия Бил трябваше да спи като заклан, но въпреки всичко стоеше там, олюлявайки се назад-напред като жестоко ударен боксьор, и се хилеше с мътен поглед.

Кофи реагира по неочакван начин. Той не се отдръпна, а също ахна, поемайки си въздух през зъби, сякаш е докоснал нещо студено и гадно.

Очите му се разшириха и за миг изглеждаше като че ли няма нищо общо с предишния тъповат негър. Когато ме бе накарал да вляза в килията при него, беше изглеждал наистина жив. Бе ми помогнал, както се изрази самият той. Отново изглеждаше така, когато протягаше ръце за мишката. И сега лицето му грееше за трети път, сякаш в мозъка му изведнъж е светнал прожектор. Само че този път беше различен. Този път бе студен и аз се зачудих какво ли би могло да стане, ако Джон Кофи ненадейно се разбеснее. Имахме пистолети и можехме да го застреляме, но навярно нямаше да е толкова лесно да го победим с голи ръце.

Бруталния явно си мислеше същото като мен, но Уортън просто продължаваше да ни показва вкаменената си усмивка.

– Къде си мислите, че отивате? – попита той. Думите му едва се разбираха.

Кофи стоеше неподвижно и отначало гледаше към Уортън, после към ръката му и накрая отново към лицето на Дивия Бил. Не можех да разчета изражението му. Искам да кажа, че виждах разума, изписал се на лицето му, но не бях в състояние да го разчета. Що се отнася до Уортън, изобщо не се притеснявах за него. По-късно нямаше да си спомня нищо – беше като пиан, изпаднал в безпаметност.

– Ти си лош човек – прошепна Кофи и аз не можах да разбера какво долавям в гласа му – болка, гняв или страх. Може би и трите неща едновременно. Негърът отново погледна надолу към ръката му – така човек обикновено гледа към насекомо, което може да го ухапе наистина зле.

– Правилно, черньо – с мътна, предизвикателна усмивка отвърна Уортън. – Адски лош.

В този момент изведнъж се изпълних с увереност, че ще се случи нещо ужасно, нещо, което изцяло ще промени плана ни, така както катастрофалното земетресение може да промени течението на река. Просто щеше да се случи и нито аз, нито който и да е от нас щеше да е в състояние да го спре.

Тогава Бруталния се пресегна, откъсна дланта на Уортън от ръката на Кофи и чувството, което изпитвах, изчезна. Сякаш беше прекъсната някаква потенциално опасна електрическа верига. Вече ви казах, че през годините ми в блок Е телефонът за връзка с губернатора не позвъни нито веднъж. Това бе вярно, но ми се струва, че ако се беше случило, щях да изпитам същото облекчение като тогава, когато Бруталния свали ръката на Уортън от грамдния мъж, извисяващ се до мен. Очите на Кофи мигновено помътниха – сякаш бяха угасили прожектора в главата му.

– Лягай си, Били – рече Хауъл. – Почини си малко. – Това бяха моите обичайни думи, но при тези обстоятелства няхах нищо против, че той ги използва.

– Може и да си легна – съгласи се Уортън. Отстъпи назад, залитна и едва не падна. – Леле, цялата стая се върти. Като че съм пиян.

После отстъпи към койката си, без да откъсва мътния си поглед от Кофи.

– Неграта трябва да си имат отделен 'лектрически стол – каза. После се блъсна заднешком в койката и се просна отгоре ѝ. Захърка още преди главата му да докосне тънката затворническа възглавница. Под очите му се появиха дълбоки сини сенки и върхът на езика му провисна от отворената му уста.

– Господи, как ли се е вдигнал с толкова морфин в кръвта? – прошепна Дийн.

– Няма значение, вече спи – отвърнах аз. – Ако пак се надигне, дай му още едно хапче, разтворено в чаша вода. Обаче не повече от едно. Нали не искаме да го убием.

– Говори само от свое име. – Бруталния презрително погледна към Уортън. – Така или иначе не можеш да убиеш горила като него с морфин. Действа им добре.

– Той е лош човек – повтори Кофи, но този път по-тихо, сякаш не беше съвсем сигурен какво казва или какво означават думите му.

– Точно така – съгласи се Хауъл. – От най-гадните. Но сега това не е проблем, защото повече няма да се занимаваме с него. – Ние продължихме нататък по коридора. Четиримата бяхме заобиколили Кофи като поклонници около някакъв полуоживял идол. – Кажи ми нещо, Джон – знаеш ли къде те водим?

– Да помогна – отвърна той. – Струва ми се... да помогна... на една жена? – Негърът погледна с надежда към Бруталния.

– Точно така. Но откъде знаеш това? Откъде знаеш?

Джон Кофи сериозно се замисли, после поклати глава.

– Не зная. Да ти кажа честно, шефе, не зная почти нищо. Никога не съм знаел.

И ние трябваше да се задоволим с този отговор.

6.

Знаех, че малката врата между кабинета ми и стълбите към склада

не е направена за хора като Кофи, но не бях разбирал колко огромно е несъответствието, докато не заста на отпред и замислено се загледа в нея.

Хари се засмя, но самият Джон като че ли не виждаше нищо смешно в картината на застаналия пред малката врата огромен мъж. Не можеше и да види, разбира се, дори да бе доста по-умен, отколкото бе в действителност.

Той седна на пода, провря се през вратата, отново се изправи и слезе по стълбите долу, където го очакваше Бруталния. Там спря и погледна през празната стая към платформата, върху която чакаше Стария Светльо, безмълвен и зловещ като трон в замъка на мъртъв цар. Шапката висеше на облегалката и приличаше по-скоро на шапката на палячо, отколкото на царска корона, нещо, което би си сложил някои глупак или шут, за да накара високопоставената си публика да се смее повече на шегите му. Издължената сянка на стола заплашително падаше върху една от стените. И да, стори ми се, че все още мога да усетя във въздуха миризмата на изгоряла плът. Беше слаба, но си помислих, че не е плод на въображението ми.

Хари се провря през вратата след мен. Не ми харесваха замръзналата поза и разширените очи на Джон, който гледаше Стария Светльо. Още по-малко ми хареса онова, което видях, щом се приближих: кожата на ръцете му бе настръхнала.

– Хайде, голямо момче – казах аз. Хванах го за китката и се опитах да го насоча към вратата на тунела. Отначало не реагира и със същия успех бих могъл да се опитвам да бутам с голи ръце огромна скала.

– Хайде, Джон, трябва да вървим, освен ако не искаш каляската отново да се превърне в тиква – рече Хари и отново нервно се засмя. Той хвана негъра за другата ръка и го задържа, но Кофи не помръдна. И после с тих, замечтан глас каза нещо. Не говореше на мен, нито на когото и да е друг от нас, но въпреки това никога няма да го забравя.

– Те все още са там. Късчета от тях все още са там. Чувам ги как крещат.

Нервният смях на Хари пресекна и го остави с усмивка на устните, която беше като катинар, увиснал на вратата на празна къща. Бруталния ми хвърли почти ужасен поглед и отстъпи от Джон Кофи. За втори път в продължение на по-малко от пет минути ми се стори, че всичко ще се провали. Сега аз бях онзи, който се намеси – когато малко по-късно заплахата се появи за трети път, щеше да е Хари. Тази нощ всички имахме своя шанс, повярвайте ми.

Заставах между Джон и стола, като се повдигнах на пръсти, за да се уверя, че напълно препречвам гледката му. После два пъти рязко шракнах с пръсти пред очите му.

– Хайде! Тръгвай! Нали каза, че не се налага да те оковаваме, докажи го сега! Тръгвай, голямо момче! Тръгвай, Джон Кофи! Натам! Към онази врата!

Очите му се проясниха.

– Да, шефе. – И слава Богу, той тръгна. – Гледай към вратата, Джон Кофи, само към вратата и на никъде другаде.

– Да, шефе. – Негърът покорно впи очи във вратата.

– Брутален – казах аз и посочих.

Той избърза напред, като разклати връзката с ключовете си и намери необходимия. Джон не откъсваше очи от вратата на тунела, а аз не откъсвах очи от него, но с периферното си зрение забелязах, че Хари хвърля нервни погледи към стола, сякаш никога дотогава не го е виждал.

„Късчета от тях все още са там... Чувам ги как крещят.“

Ако това беше вярно, Едуар Делаacroa трябваше да крещи най-силно и най-много от всички и се радвах, че не мога да чуя онова, което чуваше Джон Кофи.

Бруталния отвори вратата. Спуснахме се по стълбите, като негрът вървеше най-отпред. Долу мрачно огледа тунела с ниския му тухлен свод. Докато стигнеше до края му, щеше да му се схване гърбът, освен ако...

Придърпах количката. Чаршафът, върху който бяхме положили Дел, бе сменен (и навярно изгорен), така че се виждаше черната кожена тапицерна.

– Качвай се казах на Кофи. Той колебливо ме изгледа и аз насърчително му кимнах. – За теб ще е по-лесно и изобщо няма да ни затрудни.

– Добре, шефе Еджоум. – Той седна и после се отпусна по гръб, като ни гледаше с тревожните си кафяви очи. Обутите му в евтени затворнически чехли крака висяха почти до пода. Бруталния застана между тях и забута Джон Кофи по усойния тунел, както беше бутал толкова много други. Единствената разлика бе, че човекът, който сега лежеше върху количката, все още дишаше. Към средата – трябва да сме били под магистралата и щяхме да сме в състояние да чуем приглушеното буцане на преминаващите автомобили, ако по това време имаше такива – Джон се усмихна.

– Хей – рече той, – забавно е. – Дойде ми наум, че следващия път,

когато се возеше на тази количка, няма да мисли така. Всъщност следващия път, когато се возеше на тази количка, нямаше да мисли и да усеща каквото и да е. Или щеше? „Късчета от тях все още са там“ – бе казал той, можел да ги чуе как крешат.

Следвайки другите, които не ме виждаха, аз потръпнах.

– Надявам се, че си спомняш аладина, шефе Еджкоум – каза Бруталния, когато стигнахме края на тунела.

– Не се тревожи – отвърнах аз. Аладинът не изглеждаше по-различно от другите ключове, които носех по онова време – а връзката ми трябва да е тежала почти два килограма – но бе шперц на шперцове и отваряше всички врати. През онези дни имаше по един ключ аладин за всеки от петте блока килии, по един за всеки главен надзирател. Другите пазачи можеха да получават такъв, но единствено на главния не му се налагаше да се разписва за него.

Тунелът завършваше със стоманена решетка. Тя винаги ми напомняше за рисунките на стари замъци – нали знаете, в старите дни, когато рицарите са били смели и рицарството е било в разцвета си. Само че Студената планина бе много далеч от Камелот. Стълбището зад портата водеше нагоре към спускаща се врата с табели „НЕ ПРЕМИНАВАЙ“, „ЩАТСКА СОБСТВЕНОСТ“ и „ПО МРЕЖАТА ТЕЧЕ ЕЛЕКТРИЧЕСКИ ТОК“ от външната ѝ страна.

Отворих решетката и Хари я затвори зад себе си. Качихме се по стълбите, отново начело с Джон Кофи, който трябваше да свие рамене и да наведе глава. Когато стигнахме горе, Хари го заобиколи (не без известна трудност, макар че беше най-дребният от трима ни) и отключи вратата. Можеше да я помръдне, но не бе в състояние да я повдигне.

– Ето, шефе – каза Джон. Той отново излезе отпред – притискайки с хълбок Хари до стената – и с една ръка вдигна вратата, като че ли тя беше от боядисан картон, а не от стомана.

В лицата ни лъхна студеният нощен въздух, прииждащ заедно с планинския вятър, който щеше да вее през повечето време до март или април. Във въздуха се носеха няколко сухи листа и със свободната си ръка Джон Кофи хвана едно от тях. Никога няма да забравя как го погледна и как го смачка под широкия си, красив нос, за да вдиша аромата му.

– Хайде – рече Бруталния. – Да вървим.

Излязохме навън. Негърът спусна вратата и Хауъл я заключи – за нея нямаше нужда от аладин, но шперцът щеше да ни трябва за портата на телената клетка, с която беше покрит изходът.

– Изпъни ръцете си отстрани по тялото, когато минаваш, огромни приятелю – измърмори Хари. – Не се докосвай до мрежата, ако не искаш да получиш някое гадно изгаряне.

И най-после бяхме навън, застанали край пътя (струва ми се, че приличахме на три хълма около планина), загледани отатък стените, светлините и стражевите кули на затвора. В една от тях наистина видях неясната сянка на пазач, който духаше в ръцете си, но само за миг – гледащите към пътя прозорци на кулите бяха съвсем малки. И все пак трябваше да сме много, много тихи. А ако в момента минеше някой автомобил, можехме здравата да загазим.

– Хайде – прошепнах аз. – Води ни, Хари.

Поехме на север по магистралата един зад друг – първо Хари, после Джон Кофи, Бруталния и най-отзад аз. Изкачихме се по първия склон и се спуснахме от другата му страна, откъдето от затвора се виждаше единствено яркият блясък на светлините сред върхарите на дърветата. Хари ни поведе още по-нататък.

– Къде си я паркирал? – прошепна Бруталния. От устата му излезе бял облак. – Чак в Балтимор ли?

– Точно пред нас – нервно и раздразнително отвърна Теруилигър. – Потрай, Бругъс.

Но Кофи, поне по онова, което виждах от него, сигурно с радост би вървял, докато слънцето не изгрееше, а може би и докато отново не залезеше. Оглеждаше се и се сепна – не от страх, а от удоволствие, съвсем сигурен съм – когато се обади бухал. Дойде ми наум, че макар да се страхуваше от тъмното вътре, никак не се страхуваше от мрака тук навън. Той галеше нощта и я милваше със сетивата си, както човек гали с лице извивките на женска гръд.

– Тук завиваме – измърмори Хари.

Надясно се отклоняваше черен път – тесен, непавиран и обрасъл с бурени по средата. Поехме по него и изминахме още около половин километър. Бруталния отново започваше да мърмори, когато Хари спря, отиде от лявата страна на пътя и се зае да вдига натрупаните един върху друг борови клони. Джон и Хауъл се присъединиха към него и преди да успее да им помогна, разчистиха назъбената предна броня на стар пикап, чиито изпъкнали фарове зяпаха към нас като изцъклени очи.

– Исках да съм колкото може по-предпазлив, нали знаеш – ядно каза на Бруталния Хари. – За теб това може да е голям майтап, Бругъс Хауъл, но аз произхождам от много религиозно семейство и имам толкова набожни братовчеди, че в сравнение с тях християните са като лъвове.

Ако ме хванат в нещо като това...

– Няма проблем – отвърна той. – Просто съм нервен, това е всичко.

– Аз също – сковано каза Хари. – Сега само тази проклета развалина да запали...

Като мърмореше, той заобиколи предния капак и Хауъл ми намигна. Що се отнася до Кофи, за него ние бяхме престанали да съществуват. Беше отметнал главата си назад и се опиваше от гледката на осеялите небето звезди.

– Ако искаш, аз ще пътувам отзад с него – предложи Бруталния. Зад нас стартерът на пикапа за кратко зави, като старо куче, което се опитва да открие краката си в студена зимна утрин. После двигателят сякаш избухна и оживя. Хари го форсира веднъж и след това го остави да работи на ниски обороти. – Не е нужно и двамата да сме там.

– Седни отпред – отвърнах. – Можеш да пътуваш с него на връщане. Ако не ни върнат заключени в каросерията на собствения ни дилижанс, естествено.

– Не говори така. – Изглеждаше искрено разтревожен. Сякаш за пръв път разбираше колко сериозно ще загазим, ако ни хванат. – За Бога, Пол.

– Влизай – подканих го. – В кабината.

Бруталния се подчини. Започнах да дърпам Джон Кофи за ръката докато върна вниманието му за малко обратно на земята, после го поведох към каросерията на пикапа. Хари я бе покрил с брезент и това можеше да ни помогне, ако по пътя се разминехме с други коли или камиони. Отзад обаче каросерията беше открита.

– Спокойно, голямо момче – казах аз.

– Сега ли тръгваме?

– Точно така.

– Добре – усмихна се той. Усмивката му бе свежа и красива, навярно защото не я усложняваше каквато и да е мисъл. Кофи се качи в каросерията. Последвах го, приближих се до кабината и почуках по покрива ѝ. Хари превключи на първа и пикапът излезе от убежището на дърветата, под които беше скрит, като се разтърсваше и подскачаше.

Джон Кофи стоеше разкрячен по средата, отново вдигнал глава към звездите и широко усмихнат, без да обръща внимание на клоните, които шибаха лицето му, докато Хари караше към магистралата.

– Виж, шефе! – тихо и възторжено извика той, като посочи нагоре в черната нощ. – Това е Каси, дамата в люлеещия се стол!

Беше прав – успях да я видя сред безбройните звезди между

тъмните силуети на прелитащите покрай нас дървета. Но това не бе Касиопея, за която си бях помислил при думите му за дамата в люлеещия се стол – това беше Мелинда Мурс.

– Виждам я, Джон – отвърнах аз и го дръпнах за ръката. – Но сега трябва да седнеш?

Той седна, облегнал гръб на кабината, без да откъсва очи от нощното небе. Лицето му изразяваше върховно щастие. С всяко превъртане на изгърканите гumi на пикапа Зеленият път оставаше все по-далеч зад нас и поне за момента привидно безкрайният поток от сълзи на Джон Кофи бе секнал.

7.

До къщата на Хал Мурс на „Чимни Ридж“ имаше четирийсет километра и раздрънканият фермерски пикап на Хари Теруилигър взе разстоянието за повече от час. Пътуването беше ужасно и макар сега да ми се струва, че всеки миг от него все още се е врязал в паметта ми – всеки завой, всяко подскачане, всяко спускане, опасните моменти (два), когато се разминавахме с други камиони, пътуващи в обратна посока – мисля, че изобщо не съм в състояние да опиша как се чувствах, седнал отзад заедно с Джон Кофи, и двамата завити като индианци в старите одеяла, които Хари предвидливо бе взел.

Преди всичко това беше усещането за загубеност – дълбоката и ужасна болка, която изпитва дете, разбрало, че се е заблудило, че всичко наоколо му изглежда непознато и че вече не знае как да открие пътя за вкъщи. Бях навън в нощта с един затворник – не просто какъвто и да е затворник, а осъден на смърт за убийството на две момиченца. Фактът, че вярвах в невинността му, не би бил от значение, ако ни хванеха – щяхме да отидем в затвора самите ние, а навярно и Дийн Стантън. Бях се отказал от цял живот, изпълнен с работа и вяра, заради една ужасна екзекуция и защото смятах, че огромният глупак, седнал до мен, може би е в състояние да изцели неподлежащия на операция мозъчен тумор на една жена. И все пак, докато гледах как Джон наблюдава звездите, със страх осъзнах, че вече не вярвам в това, ако изобщо някога наистина го бях вярвал. Уринарната ми инфекция ми се струваше нещо далечно и маловажно, както обикновено става с такива тежки и болезнени неща, щом веднъж останат в миналото (ако жените можеха действително да си спомнят колко ужасно ги е боляло при първото раждане, казваше някога

майка ми, никога не биха опитали повторно). Що се отнася до господин Джингълс, не беше ли възможно и дори вероятно да сме се заблудили за степента на нанесените му от Пърси поражения? Или че Джон – който наистина притежаваше някаква хипнотична сила, в това поне нямаше никакво съмнение – някак си ни е накарал да вярваме, че виждаме нещо, което изобщо не сме видели? После идваше въпросът с Хал Мурс. В деня, когато го изненадах в кабинета му, бях видял един скован и разплакан старец. Но не смятах, че това е истинското лице на директора. Смятах, че истинският директор Мурс е мъжът, който някога бе строшил китката на безумеца, опитал се да го прободe, мъжът, който с цинична точност ми беше посочил, че вътрешностите на Делакроа ще се изпържат независимо кой ръководи екзекуцията. Действително ли смятах, че Хал Мурс кротко ще стои настрана и ще ни остави да въведем в дома му осъдения детеубиец, за да допре ръце до жена му?

Колкото повече се приближавахме до целта си, съмненията ми растяха като болест. Просто не разбирах защо съм направил всички тези неща и защо съм убедил другите да дойдат с мен на това безумно нощно пътуване. Не вярвах, че ще ни се размине. И все пак не направих усилие да го спра, макар че можех да го сторя – положението не се беше изплъзнало безвъзвратно от ръцете ни, докато още не бяхме стигнали в дома на Мурс. Нещо – струва ми се, че навярно са били просто вълни на ободрение, излъчвани от седналия до мен гигант – ми пречеше да почукам по покрива на кабината, да извикам на Хари да обърне пикапа назад и да се върне в затвора, докато все още има време.

Такива мисли минаваха през ума ми, докато отбивахме от магистралата по окръжно шосе 5 и от него по улица „Чимни Ридж“. Петнайсетина минути по-късно видях очертанията на покрив, който скриваше звездите, и разбрах, че сме пристигнали.

Хари превключи от втора на първа (струва ми се, че през целия път превключи на максимална само веднъж). Двигателят се запъхтя и целият пикап се разтърси, сякаш и той се страхуваше от онова, което ни очакваше.

Хари зави по настланата с чакъл отбивка в двора на Мурс и паркира автомобила зад чудесния черен буик на директора. Напред и малко надясно се виждаше спретнатата къща в стил, който, струва ми се, се нарича Кейп Код²¹. Подобни сгради навярно би трябвало да изглеждат не

---

21. Архитектурен стил, характерен с правоъгълни, едно- и двуетажни дървени къщи с островърхи покриви с комин по средата. – Б.пр.

на място в нашия планински район, но не бе така. Луната беше изгряла, тази нощ с малко по-широка усмивка, и на светлината ѝ видях, че дворът, винаги поддържан толкова добре, сега изглеждаше запуснат, най-вече заради непочистените листа по земята. При нормални обстоятелства това би било работа на Мели, но тази есен това не бе по силите ѝ и тя никога повече нямаше да види падането на листата. Такава беше истината и съм бил луд да мисля, че този идиот с празен поглед може да я промени.

Навярно обаче все още не бе прекалено късно да се спасим. Понечих да се изправа и одеялото, с което се бях завил, се изхлузи от раменете ми. Щях да се наведа напред, да почукам по прозореца от лявата страна, да кажа на Хари да се махаме от тук преди...

Джон Кофи ме хвана с огромната си ръка и ме дръпна да седна обратно толкова лесно, колкото аз бих могъл да го направя с някое дете.

– Виж, шефе – каза той и посочи. – Някой е буден.

Проследих показалеца му и почувствах, че ми прималява. В един от задните прозорци се виждаше искрица светлина. Най-вероятно стаята, в която сега Мелинда прекарваше дните и нощите си – вече не можеше да се качва по стълбите, както не можеше да излезе навън, за да събере падналите след неотдавнашната буря листа.

Бяха чули колата, разбира се – проклетият пикап на Хари Териуилигър, чийто двигател виеше и изхвърляше газовете през ауспуха, без да му пречат такива несериозни неща като заглушители. По дяволите, Хал и Мели навярно и без друго в последно време не спяха добре.

Светна лампа по-близо до предната част на къщата (в кухнята), после в дневната на втория етаж, след това в предния коридор и накрая над верандата. Наблюдавах приближаващите се светлини така, както човек, застанал пред бетонна стена и допушващ последната си цигара, гледа приближаването на езекуционния отряд. И все пак дори тогава не признавах напълно пред самия себе си, че вече е прекалено късно, докато неравномерното буботене на двигателя не заглъхна, вратите изскърцаха и чакълът под краката на Хари и Бруталния захруща.

Джон се изправи и ме дръпна заедно със себе си. На слабата светлина лицето му изглеждаше оживено и изпълнено с готовност. Спомням си, че си помислих: „Защо не? Защо да не изглежда така? Той е глупак.“

Хауъл и Териуилигър стояха един до друг до пикапа като хлапета по време на буря и видях, че и двамата изглеждат също толкова уплашени, объркани и неспокойни, колкото бях и аз. Това ме накара да се почувствам още по-зле.

Джон слезе на земята. Дори не му се наложи да скочи, а по-скоро само да прекрачи. Последвах го. Краката ми се бяха сковали. Ако не ме беше подхванал под ръка, щях да се просна върху студения чакъл.

– Това е грешка – прошепна Бруталния. Очите му бяха разширени и много уплашени. – Господи, Пол, какво си мислим ние?

– Вече е прекалено късно – отвърнах. Бутнах бедрото на Кофи и той покорно застана до Хари. После хванах Брутс за лакътя, като че ли бяхме на среща. Дватама се насочихме към верандата, над която сега светеше лампа. – Нека аз да говоря. Разбрахме ли се?

– Да – каза Бруталния. – В момента това като че ли е единственото нещо, което наистина разбирам.

Погледнах през рамо назад.

– Хари, остани при пикапа с него, докато не те извикам. Не искам Мурс да го види преди да съм готов. – Само че никога нямаше да съм готов. Сега вече го знаех.

Дватама с Бруталния тъкмо бяхме стигнали до стълбите, когато предната врата се отвори достатъчно силно, за да удари месинговото чукче в плочката му. На прага застана Хал Мурс по синьо долнище от пижама и по фланелка. Металносивата му коса беше разрошена. През годините на кариерата си той си бе създал хиляди врагове и отлично го знаеше. В дясната си ръка държеше пистолета, който обикновено висеше над камината в дневната му. Необикновено дългата му цев не сочеше точно към земята. Бе „Нед Бънтлайн Спешъл“, някога принадлежал на дядо му, и сега (когато го видях, още повече ми прималя) ударникът му беше вдигнат.

– Кой, по дяволите, идва в два и половина през нощта? – попита той. Не долових в гласа му и капчица страх. И – поне засега – не трепереше. Ръката, стискаща пистолета, бе твърда като камък. – Отговорете ми или... – Дулото започна да се повдига.

– Недей, директоре! – Бруталния вдигна ръцете си. Никога не бях чувал гласът му да звучи така – сякаш треперенето на ръцете на Мурс някак си се беше прехвърлило в гърлото на надзирателя. – Това сме ние! Пол, аз и... ние сме!

Той се качи на първото стъпало, така че лампата над верандата да освети изцяло лицето му. Аз направих същото. Хал Мурс гледаше ту единия, ту другия и гневната му решителност отстъпи място на удивлението.

– Какво правите тук? Не само че е толкова късно, но вие, момчета, сте дежурни. Зная го, закачил съм графика в кабинета си. Така че какво,

за... о, Господи! Да не би в затвора да е станало нещо? Бунт? – Отново ни изглежда, вече с остър поглед. – Кой стои до онзи пикап?

„Нека аз да говоря.“ Така бях казал на Брутс, но сега моментът беше настъпил и аз дори не бях в състояние да си отворя устата. На път за работа същия следобед внимателно бях обмислил думите си и ми се бе сторило, че няма да звучат толкова безумно. Не нормално – във всичко това нямаше нищо нормално – но навярно достатъчно близо до нормалното, за да успеем да накараме Мурс да ни пусне вътре и да ни даде шанс. Да даде шанс на Джон. Но сега цялата ми грижливо подготвена реч бе забравена. В главата ми като яростна пясъчна буря се вихреха мисли и образи – горящият Дел, умиращата мишка, Ту-Ту, който се мяташе в скута на Стария Светльо и крещеше, че е станал на печена пуйка. Вярвам в доброто на земята, вярвам, че по един или друг начин то е плод на Божията любов. Вярвам, че съществува и друга сила, също толкова действителна, колкото и Господ, на когото се бях молил през целия си живот, и че тя съзнателно цели да разруши всичките ни благочестиви усилия. Не Сатаната, нямам предвид Сатаната (макар да вярвам, че и той е реален), а някакъв демон на раздора, дяволито и глупаво същество, избухващо в радостен смях при вида на стареца, който се подпалва в опит да си запали лулата, или на бебето, което напъхва в устата си първата си коледна играчка и се задушава. Имах много време да мисля за това през всичките години от „Студената планина“ до „Джорджийските борове“ и вярвам, че през онази нощ сред нас беше тъкмо тази сила и се вихреше навсякъде като мъгла, опитвайки се да попречи на Джон Кофи да се доближи до Мелинда Мурс.

– Директоре... Хал... аз... – Колкото и да се мъчех, нямаше никакъв смисъл.

Той отново вдигна пистолета и без да ме слуша го насочи между Бруталния и мен. Кръвясалите му очи се бяха разширили. И тогава се приближи Хари Теруилигър, подбутван от нашето голямо момче, с широката му, глупаво очарователна усмивка.

– Кофи – ахна Мурс. – Джон Кофи. – Той си пое дъх и извика с изтънял, но силен глас: – Стой! Стой на място или ще стрелям!

Някъде иззад него се разнесе слаб и треперещ женски глас:

– Хал? Какво правиш там навън? С кого разговаряш, шибан куролизец такъв?

Той се обърна за миг с объркано и отчаяно изражение. Само за миг, както казах, но би трябвало да ми е достатъчен, за да изтръгна пистолета от ръката му. Само че не можех да вдигна ръце. Като че ли за тях

бяха завързани тежести. В главата ми бе хаос от невероятен шум, като радио, което се опитва да излъчва По време на електрическа буря. Единствените чувства, които си спомням, че изпитвах, бяха страх и някакъв смътен срам заради Хал.

Хари и Джон Кофи се приближиха до стълбите. Мурс се обърна към нас и отново вдигна пистолета. По-късно каза, че наистина възнамерявал да застреля Кофи – подозирал, че всички ние сме пленници и че мозъците, които стоят зад всичко това, се крият в сенките зад пикапа. Не разбирал защо са ни довели в дома му, но най-вероятната хипотеза му се струвало отмъщението.

Преди да успее да стреля, Хари Теруилигър направи крачка напред и застана пред Кофи, като скри зад гърба си по-голямата част от тялото му. Негърът не го бе принудил – той го направи по собствена воля.

– Не, директор Мурс! – каза. – Всичко е наред! Никой не е въоръжен, никой няма да пострада, тук сме, за да помогнем!

– Да помогнете ли? – вдигна гъстите си вежди Мурс. Очите му блестяха. Аз не можех да откъсна поглед от вдигнатия ударник на пистолета. – За какво да помогнете? На кого да помогнете?

Сякаш в отговор на въпроса му, отново се разнесе старческият женски глас, недоволен, уверен и абсолютно безумен:

– Връщай се тук и ми го начукай в путката, кучи син такъв! Доведи и шибаните си приятели! Да ми се изредят всичките!

Потресен до дъното на душата си, погледнах към Бруталния. Разбрах, че псува – че туморът някак си я кара да псува – но това беше много повече от псуване. Много повече.

– Какво правите тук? – отново ни попита директорът. Решителността почти бе изчезнала от гласа му – за това се бяха погрижили треперливите викове на жена му. – Не разбирам. Да не би да е бягство от затвора или...

Джон отстрани Хари – просто го повдигна и го премести – и после се качи на верандата. Той застана между мен и Бруталния, толкова огромен, че едва не ни избута от двата края в лавровите храсти на Мели. Мурс го проследи с поглед като човек, опитващ се да види върха на високо дърво. И изведнъж в душата ми всичко се върна на мястото си. Онзи дух на раздора, объркал мислите ми като могъщи пръсти, пресяващи пясък или зърна ориз, беше изчезнал. Дойде ми наум, че разбирам защо Хари е бил в състояние да действа, докато ние с Бруталния можехме само безпомощно и пасивно да стоим пред директора. Хари бе с Джон... и каквото и дух да се е противопоставил на другия, демоничния, през

онази нощ той е бил в Джон Кофи. И когато негърът пристъпи напред, за да се изправи пред директора Мурс, именно другият дух – нещо бяло, ето как си го представям, като нещо бяло – овладя положението. Демонът не избяга, но можех да го видя как се отдръпва като сянка при внезапна силна светлина.

– Искам да помогна – каза Джон Кофи. Мурс погледна нагоре към него с разширени очи и зяпнала уста. Мисля, че когато негърът извади пистолета от ръката му и ми го подаде, той дори не усети това. Внимателно спуснах ударника. По-късно, когато проверих барабана, щях да открия, че през цялото време е бил празен. Понякога се чудя дали Хал го е знаел. Междувременно Джон продължаваше да шепне: – Дойдох да ѝ помогна. Само да помогна. Не искам нищо друго.

– Хал! – извика от задната спалня тя. Сега гласът ѝ беше малко посилен, но в него се долавяше страх, сякаш онова, което толкова ни бе объркало и уплашило, сега беше обладало нея. – Кажи им да си тръгват, които и да са! Не ни трябва никакви продавачи посред нощ! Никакъв „Електролукс“! Никакъв „Хувър“! Никакви френски гащички с дупка между краката! Разкарай ги! Кажи им да си го начукат в... в... – Нещо се счупи – навярно чаша за вода – и после тя се разхлипа.

– Само да помогна – почти прошепна Джон Кофи. Не обръщаше внимание на риданията на жената, както не бе обърнал внимание и на псувните ѝ. – Само да помогна, шефе, това е всичко.

– Не можеш – отвърна Мурс. – Никой не може. – Вече бях чувал тази интонация и след миг осъзнах, че бях говорил по същия начин, когато влязох в килията на Кофи през нощта на изцелението ми от уринарната инфекция. Хипнотизиран. „Гледай си работата и аз ще си гледам моята“ – бях казал на Делакроа... само че тогава Кофи се беше погрижил за моята работа, както сега правеше и с Хал Мурс.

– Според нас може – каза Бруталния. – И не сме си рискували работата – а навярно и свободата си – само за да дойдем тук и после да се върнем без да опитаме.

Само че едва допреди три минути бях готов да сторя тъкмо това.

Джон Кофи пое топката от ръцете ни. Той влезе в коридора покрай Мурс, който безсилно вдигна ръка да го спре (тя се провлачи по бедрото на негъра и увисна надолу – сигурен съм, че Кофи дори не я усети) и после се отправи към дневната, към кухнята зад нея и накрая към задната спалня, откъдето отново се разнесе онзи остър, неузнаваем глас:

– Махай се от тук! Който и да си, махай се! Не съм облечена, циците ми са голи, пуктата ми се вее на вятъра!

Джон не ѝ обърна внимание, просто упорито вървеше напред, навел глава, за да не разбие лампите по тавана. Кръглият му кафяв череп лъщеше, ръцете му висяха отстрани. След миг ние го последвахме – първо аз, зад мен Бруталния и Хал един до друг и най-отзад Хари. Вече ясно разбихах само едно: сега вече всичко бе извън нашата власт и зависеше единствено от ръцете на Кофи.

8.

Свила се в края на леглото и втренчила разширени очи в попадналия пред помътнелия ѝ поглед гигант, жената в задната спалня изобщо не приличаше на онази Мелинда Мурс, която бях познавал в продължение на двайсет години – не приличаше дори на онази Мели Мурс, която двамата с Джанис бяхме посетили малко преди екзекуцията на Делакроа. Жената, свила се в края на леглото, приличаше на болно дете, маскирало се като вещица за Хелоуин. Синкавата ѝ кожа висеше, имаше дълбоки бръчки. Дясното ѝ око беше притворено, сякаш се готвеше да намигне. Устата от същата страна висеше надолу и над моравата ѝ долна устна стърчеше жълтеникав кучешки зъб. Косата ѝ бе ужасно разчорлена. Стаята смърдеше на урина. Нощното гърне до леглото беше наполовина пълно е някаква отвратителна жълтеникава гадост. Все пак бяхме дошли прекалено късно, ужасено си помислих аз. Само допреди дни можех да я позная – макар и болна, все още си беше самата тя. От тогава онова нещо в главата ѝ трябва да се бе разраснало с невероятна скорост, за да затвърди позицията си. В този момент си помислих, че дори Джон Кофи вече не е в състояние да ѝ помогне.

Когато той влезе в стаята, лицето ѝ изразяваше страх и ужас – сякаш нещо в нея беше разпознало лекар, който можеше да е в състояние да стигне до него и в крайна сметка да го изтръгне... да го поръси със сол така, както поръсват пиявица, за да я накарате да се пусне от тялото ви. Чуйте ме внимателно: не казвам, че Мели Мурс бе обладана, и съзнавам, че тъй като през онази нощ бях близо до истерия, всичките ми възприятия трябва да се подлагат на съмнение. Но никога и не съм отхвърлял напълно възможността за демонично обладаване. В очите ѝ имаше нещо, казвам ви, нещо, което приличаше на страх. За това, струва ми се, можете да ми вярвате – това чувство ми е прекалено познато, за да не го усетя.

Каквото и да беше, то бързо изчезна и на негово място се появи

поглед, оживен от ирационално любопитство. Ужасната ѝ уста се сгърчи в нещо, което може би бе усмивка.

– О, колко си голям! – извика тя. Беше като малко момиченце, току-що заболяло от ангина. Тя измъкна ръцете си – гъбестобели като лицето и изпод юргана и плесна с тях. – Смъкни си панталоните! През целия си живот съм слушала за негърски пишки, но никога не съм виждала!

Зад мен Мурс изпусна тих стон, изпълнен с отчаяние.

Джон Кофи не обърна внимание на думите ѝ. След като постоя неподвижен за миг, сякаш за да я разгледа от разстояние, той се приближи до леглото, осветено от лампата на нощното шкафче. Тя хвърляше ярък кръг светлина върху белия юрган, издърпан чак до дантелата около шията ѝ. В сянката зад леглото видях шезлонга, който преди стоеше в дневната. Полусмъкната на пода, от него висеше покривка, която в някогашните щастливи дни Мели бе изплела. Ето къде беше спал Хал – поне се бе опитвал – когато бяхме пристигнали.

При приближаването на Джон лицето ѝ претърпя трета промяна. Изведнъж видях Мели, чийто прекрасен характер беше означавал толкова много за мен през годините, и още повече за Джанис, след като децата бяха излетели от гнездото и тя се бе почувствала толкова самотна и безполезна. Мели все още беше любопитна, но сега любопитството ѝ изглеждаше разумно и съзнателно.

– Кой си ти? – с ясен, разумен глас попита тя. – И защо по ръцете ти има толкова много белези? Кой те е наранил толкова зле?

– Почти не си спомням от какво са, госпожо – смирено отвърна Джон Кофи и седна до нея на леглото.

Мелинда се усмихна, доколкото можеше – увисналият десен ъгъл на устата ѝ потрепери, но не успя да се вдигне нагоре. Тя докосна извития като ятаган бял белег на опакото на лявата му длан.

– Това е Божи знак! Разбираш ли защо?

– Мисля, че ако човек не знае кой го е наранил или мъчил, ще може спокойно да спи нощем – с южняшкия си акцент отвърна той.

Тя се засмя и смехът ѝ прозвуча чист като сребро в отвратително смърдящата стая. Сега Хал стоеше до мен и бързо дишаше, но не се опитваше да се намеси. Когато Моли се засмя, дъхът му секна и той стисна с широката си длан рамото ми. Стисна ме толкова силно, че ми остави синина – на другия ден я видях – но в момента почти не го усетих.

– Как се казваш?

– Джон Кофи, госпожо.

– Кофи като кафе.

– Да, госпожо, но се пише различно.

Тя се отпусна на възглавницата си, все още свита, но без да седи изправена, впила поглед в него. Той седеше до нея, гледаше я и лампата ги осветяваше като актьори на сцена – огромният чернокож мъж в затворнически гащеризон и дребната умираща бяла жена. Тя го гледаше в очите със сияещо опиянение.

– Госпожо?

– Да, Джон Кофи? – Едва изречените думи трудно стигнаха до нас в изпълнения със смрад въздух. Усетих, че мускулите на ръцете и краката ми се стягат и после се отпускат. Някак си смътно чувствах, че директорът е стиснал ръката ми, и с периферното си зрение виждах, че Хари и Бруталния са се прегърнали като деца, загубили се в нощта. Нещо щеше да се случи. Всеки от нас усещаше това.

Джон Кофи се наведе по-близо към нея. Пружините на леглото изскърцаха, чаршафите прошумоляха и през горното крило на прозореца в спалнята надничаше студено захилената луна. Кръвясалите очи на негъра изучаваха изкривеното ѝ, измъчено лице.

– Виждам го – каза той. Не говореше на нея – поне аз не мисля така – а на себе си. – Виждам го и мога да помогна. Почакай така... не мърдай...

Наведе се по-близо, после още повече. За миг огромното му лице спря на по-малко от пет сантиметра от нейното. Той вдигна ръка отстранни, разпери пръсти, сякаш казваше на нещо да почака... просто да чака... и после отново наведе лице. Широките му, гладки устни се притиснаха до нейните и ги накараха да се отворят. За миг видях едното ѝ око, загледано покрай Кофи и изразяваше според мен изненада. После лъскавата му плешива глава се помръдна и окото изчезна.

Когато негърът вдиша въздуха дълбоко от дробовете ѝ, се разнесе тихо свистене. Това продължи само една-две секунди, после подът под краката ни се раздвижи и цялата къща се завъртя около нас. Не беше плод на фантазията ми – всички го почувстваха, по-късно всички споменаха за него. В дневната се разнесе трясък от падането на много тежък предмет – оказа се големият часовник. Хал Мурс го даде на поправка, но той никога повече не проработи за повече от петнайсет минути.

По-наблизо се чу пропукване, последвано от звън, и стъклото, през което надничаше луната, се счупи. Картината на стената – бързоходен параход, обикалящ едно от седемте морета – падна на пода и стъклото ѝ

се разби на безброй парченца.

Усетих някакъв горещ мирис и видях от края на белия юрган, с който беше завита Мели, да се издига дим. Част от завивката до потръпващата издатина на десния ѝ крак започна да почернява. Сякаш насън се освободих от ръката на Мурс и пристъпих към нощната масичка. Върху нея имаше чаша вода, заобиколена от три-четири шишенца с хапчета, съборили се по време на разтърсването. Взех чашата и излях водата върху мястото, което димеше. Разнесе се съскане.

Джон Кофи продължаваше да я целува по онзи дълбок и съкровен начин, като вдишваше и издишваше, все още протегнал едната си ръка и опрял се с другата на леглото, за да поддържа огромната си тежест. Пръстите му бяха разперени и дланта му ми заприлича на кафява морска звезда.

Изведнъж гърбът ѝ се изви. Ръката ѝ се размаха във въздуха, пръстите ѝ започнаха да се свиват и отпускат в поредица от спазми. Краката ѝ заудряха по леглото. После нещо изкрещя. Отново не си представях – бяха го чули и другите. На Бруталния му бе прозвучало като вълк или който, попаднал в капан. На мен ми прозвуча като крясък на орел – по онова време понякога все още можеха да се чуят сутрин, когато огромните птици се спускаха през облаците с неподвижно разперени криле.

Навън вятърът зави толкова силно, че разтърси повторно къщата – и това беше странно, разбирате ли, защото дотогава изобщо не бе имало какъвто и да е вятър.

Джон Кофи се отдръпна от нея и видях, че лицето ѝ се е изгладило. Дясната страна на устата ѝ вече не висеше. Очите ѝ бяха възвърнали нормалната си форма и изглеждаше десет години по-млада. Той унесено я погледа миг-два, после се закашля. Негърът извърна глава, за да не кашля в лицето ѝ, загуби равновесие (което не беше трудно – при целия си огромен ръст той още отначало седеше на самия ръб на леглото) и падна на пода. Къщата се разтърси за трети път. Кофи застана на колене и провеси глава, кашляйки като болен в последен стадий на туберкулоза.

„А сега мушиците – помислих си аз. – Ще изкашля мушиците и този път сигурно ще са адски много.“

Но мушици нямаше. Просто продължи да кашля с дълбоки, задавени излайвания, като едва успяваше да си поеме дъх между пристъпите. Тъмната му, шоколадова кожа посивяваше. Разтревожен, Бруталния се приближи, застана на едно коляно до него и го прегърна с ръка през широките, потръпващи гърб. Сякаш движението на Хауъл бе развалило

някаква магия, Мурс отиде до леглото на жена си и седна на мястото на негъра. Той като че ли изобщо не забелязваше присъствието на кашлящия, давящ се гигант. Макар че Кофи беше коленичил до самите му крака, Хал имаше очи единствено за Мелинда, която удивено го наблюдаваше. Да я гледаш бе все едно да гледаш мръсно огледало, което токущо е било лъснато.

– Джон! – извика Бруталния. – Изхвърли го! Изхвърли го така, както го направи преди!

Кофи продължаваше задавено да кашля. Очите му бяха влажни, не от сълзи, а от напругане. От устата му се проточи тънка нишка слюнка, но не излизаше нищо друго.

Хауъл няколко пъти го потупа по гърба, после ме погледна.

– Той се задушаваше! Каквото и да е изсмукал от нея, то му пречи да диша!

Тръгнах напред. Преди да направя и две крачки, Джон изпълзя на колене в ъгъла на стаята, без да престава жестоко да кашля и да се дави при всяко вдишване. Той допря чело до тапета – диви червени рози, пълзящи по градинска стена – и издаде страшен задавен звук, сякаш се мъчеше да повърне собственото си гърло. Това щеше изхвърли мушиците, ако изобщо нещо може да ги изхвърли, спомням си, че си помислих, но от тях нямаше и следа. Все пак като че ли кашлицата му малко се облекчи.

– Добре съм, шефе – каза той, все още облегнал чело на дивите рози. Очите му останаха затворени. Не съм сигурен откъде е разбрал, че съм там, но явно знаеше. – Честно. Погрижете се за госпожата.

Погледнах го, изпълнен със съмнение, после се обърнах към леглото. Хал галеше челото на Мели и над него видях нещо удивително: част от косата ѝ – не много, но все пак – отново беше станала черна.

– Какво стана? – попита го тя. Докато я наблюдавах, лицето ѝ започна да възвръща цвета си. Сякаш бе откраднала няколко рози направо от тапетите. – Как съм се оказала тук? Щяхме да ходим в болницата в Индианола, нали? Лекарите щяха да ми правят рентгенови снимки на главата.

– Шт – каза Хал, – шт, скъпа, това вече няма значение.

– Но аз не разбирам! – почти простена жената. – Спряхме до една крайпътна будка... ти ми купи букетче цветя... и после... се оказах тук. Тъмно е! Вечерял ли си, Хал? Защо съм в спалнята за гости? Направиха ли ми рентгеновите снимки? – Погледът ѝ мина през Хари почти без да го вижда – беше изпаднала в шок, предполагам – и се спря на мен. –

Пол? Направиха ли ми рентгеновите снимки?

– Да. Чисти са.

– Не са ли открили тумор?

– Не – излъгах. – Казват, че сега главоболието ти най-вероятно ще премине.

До нея Хал избухна в сълзи.

Тя седна по-напред и го целуна по слепоочието. После погледът ѝ се насочи към ъгъла.

– Кой е онзи негър? Защо е в ъгъла?

Обърнах се и видях, че Джон се мъчи да се изправи на крака. Бруталния му помогна и Кофи успя с един последен напън. Но застана с лице към стената, като наказано дете. Все още спазматично кашляше, но като че ли вече бе по-добре.

– Джон – казах, – обърни се, голямо момче, и погледни тази госпожа.

Той бавно се обърна. Лицето му все още беше пепеляво и изглеждаше с десет години по-стар, като някога могъщ мъж, най-после загубил продължителната битка с туберкулозата. Очите му бяха насочени към затворническите чехли и изглеждаше така, сякаш му се иска да има шапка, за да я свали.

– Кой сте вие? – отново попита тя. – Как се казвате?

– Джон Кофи, госпожо – рече негърът, на което тя незабавно отвърна: – Но не се пише като кафе.

Хал потръпна до нея. Моли го усети и успокоително потупа ръката му без да откъсва очи от чернокожия.

– Сънувах те – каза с тих и учуден глас. – Сънувах, че се скиташ в мрака, в който се скитах и аз. И се открихме.

Джон Кофи не отвърна нищо.

– Открихме се в мрака – повтори. – Изправи се, Хал, притискаш ме.

Мурс се изправи и с невярващо изражение проследи как жена му отмята юргана.

– Мели, не можеш...

– Не бъди глупав – прекъсна го тя и свали крака от леглото. – Разбира се, че мога. – После приглади нощницата си, изпъна я и се изправи.

– Господи! – прошепна Хал. – Мили Боже, погледнете я.

Мелинда се приближи до Джон Кофи. Бруталния се отстрани от пътя ѝ с благоговейно изражение на лице. Тя залитна при първата крачка, при втората десният ѝ крак само се подви и после изчезна дори това. Спомних си как Хауъл подаде пъстрата макара на Делакроа и каза:

„Хвърли я – искам да видя как тича.“ Господин Джингълс бе накуцвал, но следващата нощ, нощта, в която Дел извървя Пътя, му нямаше нищо.

Мели протегна ръце и прегърна Джон. Той остана неподвижен за миг, като я остави да го прегръща, после вдигна ръка и с безкрайна нежност я погали по косата. Лицето му все още бе сиво. Помислих си, че изглежда ужасно болен.

Тя отстъпи от него и лицето ѝ се вдигна към неговото.

– Благодаря ти.

После се обърна към Хал и се приближи до него. Мурс я притисна към себе си.

– Пол... – Беше Хари. Протягаше дясната си ръка към мен и почукваше с пръст по часовника си. Наближаваше три часът. Към четири и трийсет започваше да се зазорява. Ако искахме да върнем Кофи в „Студената планина“ преди това, трябваше скоро да тръгваме. А аз исках да го върнем. Отчасти защото колкото повече време минаваше, толкова повече намаляваха шансовете ни да ни се размине, разбира се. Но също исках да отведем Джон на място, където, ако се наложеше, законно да мога да повикам лекар за него. Като го гледах, мислех си, че най-вероятно ще се наложи.

Съпрузите седяха на ръба на леглото прегърнати. Отначало исках да повикам Хал в дневната да разменим няколко думи насаме, после осъзнах, че няма да успея да го отделя от жена му. Към изгрев слънце може би щеше да е в състояние да откъсне поглед от нея – поне за няколко секунди – но не и сега.

– Хал – казах, – сега трябва да си вървим.

Той кимна, без да ме поглежда. Взираше се в цвета на страните на жена си, в естествената, спокойна извивка на устните ѝ, в новопоявили се се черни кичури в косата ѝ.

Потупах го по рамото достатъчно силно, че да привлече вниманието му поне за миг.

– Хал, изобщо не сме идвали тук.

– Какво?...

– Изобщо не сме идвали тук – повторих. – Ще разговаряме по-късно, но засега това е единственото, което трябва да знаеш. Изобщо не сме били тук.

– Да, добре... – С очевидно усилие той се съсредоточи за секунда върху мен.

– Измъкнали сте го. Можете ли да го върнете обратно?

– Струва ми се, че да. Но трябва да тръгваме.

– Откъде си знаел, че може да го прави? – После поклати глава, сякаш съзнаваше, че моментът не е подходящ. – Пол... благодаря ти.

– Недей да благодариш на мен – отвърнах аз. – Благодаря на Джон.

Той погледна към Джон Кофи, после му протегна ръка – също както бях направил аз в деня, в който Хари и Пърси бяха довели негъра в блока.

– Благодаря ти. Много ти благодаря.

Негърът погледна към ръката му. Бруталния леко го сбута отстраня. Той се сепна, пое ръката и я разтърси. Нагоре, надолу и обратно по средата. После я пусна.

– Няма нищо – изрече дрезгаво. Гласът му ми заприлича на този на Мели, когато бе плеснала с ръце и беше наредила на Джон да си свали панталоните. – Няма нищо – каза на мъжа, който при нормално развитие на нещата щеше да вземе писалката си със същата тази ръка и да подпише с нея заповедта за екзекуцията му.

Хари пак почука по часовника си, този път по-настойчиво.

– Брут? – казах. – Готов ли си?

– Здравей, Брутс – бодро рече Мелинда, сякаш едва сега го забелязваше. – Радвам се да те видя. Желаете ли чай, господа? Ами ти, Хал? Мога да направя – отново се изправи тя. – Бях болна, но сега се чувствам прекрасно. Не съм се чувствала толкова добре от години насам.

– Благодаря ви, госпожо Мурс, но трябва да тръгваме – отвърна Бруталния. – Отдавна е време Джон да си ляга. – Той се усмихна, за да покаже, че се е пошегувал, но погледът, който отправи към негъра, бе също толкова притеснен, колкото се чувствах и аз.

– Ами... щом сте сигурни...

– Да, госпожо. Хайде, Джон Кофи. – Дръпна затворника за ръката, за да го накара да тръгне, и той се подчини.

– Почакайте малко! – Мелинда се освободи от ръката на Хал и изтича леко като момиче към Кофи. Обви ръце около него и отново го прегърна. После вдигна ръце към тила си и откопча верижката от шията си. На нея висеше сребърен медальон. Мели го подаде на негъра, който му хвърли бегъл поглед.

– Това е свети Кристофър – обясни му. – Искам да го вземете, господин Кофи, и да го носите. Ще ви закриля. Моля ви, носете го. Заради мен.

Джон погледна към мен и аз погледнах към Хал, който първо разпери ръце, после кимна.

– Вземи го, Джон – казах. – Това е подарък.

Той го взе, закопча верижката на огромния си врат и пусна медальона на свети Кристофър в пазвата на ризата си. Вече съвсем беше престанал да кашля, но ми се стори, че изглежда по-сив и още по-болен отпреди.

– Благодаря ви, госпожо – рече.

– Не – отвърна Мели. – Аз ти благодаря. Благодаря ти, Джон Кофи.

9.

На връщане пътувах в кабината заедно с Хари и бях много доволен, че съм там. Радиаторът беше повреден, но поне не бяхме на открито. Бяхме изминали петнайсетина километра, когато Хари забеляза малка отбивка и спря пикапа.

– Какво има? – попитах аз. – Предавката ли? – Струваше ми се, че проблемът можеше да е всякакъв – всички съставни части на двигателя на пикапа и трансмисията, изглежда, бяха готови да се повредят или да-же окончателно да сдадат богу дух.

– Не – извинително отвърна той. – Трябва да пусна една вода, това е всичко. Вече не мога да издържам.

Оказа се, че с всички ни е така, освен с Джон. Когато Бруталния го попита дали не иска да слезе и да ни помогне да полеем храстите, той просто поклати глава, без да ни поглежда. Беше се облегнал с гръб на кабината и бе наметнал едно от армейските одеяла на раменете си като шал. Не можех да видя цвета на лицето му, но чувах дишането му – сухо и дрезгаво като повей на вятър сред слама. Изобщо не ми харесваше.

Навлязох сред върбовата горичка, разкопчах се и се облекчих. От излекуването на уринарната ми инфекция бе минало съвсем малко време и тялото ми не беше забравило напълно за нея – можех да се благодаря, че съм в състояние да уринирам, без да крещя. Стоях сред върбите, пикаех и гледах към луната. Почти не съзнавах присъствието на Бруталния, който правеше същото до мен, докато не чух тихия му глас.

– Той никога няма да седне на Стария Светльо.

Погледнах го изненадан и малко уплашен от тихата увереност в гласа му.

– Какво искаш да кажеш?

– Искам да кажа, че Кофи съзнателно погълна онова нещо, вместо да го изплюе като преди. Може да мине седмица – той е ужасно огромен и силен – но се обзалагам, че ще стане по-бързо. Някой от нас ще мине

покрай килята му и ще го открие да лежи на койката си мъртъв.

Мислех си, че съм се изпикал, но сега гърбът ми потръпна и протекоха още няколко капки. Докато се закопчавах, ми дойде наум, че думите на Бруталния са съвсем логични. И в крайна сметка се надявах да е прав. Ако предположението ми за момиченцата на Детерик беше вярно, Джон Кофи изобщо не заслужаваше да умре, но ако все пак умреше, не исках да е от моите ръце. Не бях сигурен дали ще съм в състояние да го направя, ако изобщо се стигнеше до там.

– Хайде – измърмори Хари в мрака, – става късно. Да свършваме с това.

Докато се връщахме към пикапа осъзнах, че сме оставили Джон съвсем сам – глупост, присъща за Пърси Уетмор. Помислих си, че няма да го открием, че е изплюл мушиците веднага щом е видял, че не го охраняваме, и че после просто е духнал нанякъде като Хък и Джим със сала. Че ще открием единствено одеялото, което бе наметнал на раменете си.

Но той все още беше там, все още седеше облегал гърб на кабината, опрял ръце на коленете си. Когато чу, че се приближаваме, вдигна очи и се опита да ни се усмихне. Усмивката озари за миг измъченото му лице и после изчезна.

– Как си, Джон? – попита Бруталния, като отново се качи в каросерията на пикапа и се наметна с другото одеяло.

– Добре, шефе – апатично отвърна той. – Добре.

Хауъл потупа коляното си.

– Скоро ще се приберем. А когато свършим, знаеш ли какво? Ще се погрижа да получиш огромна чаша горещо кафе. Със захар и сметана.

„Можеш да се обзаложиш – помислих си аз, докато заобикалях кабината и се качвах на мястото си. – Ако преди това не ни арестуват и самите ние не се окажем в затвора.“

Но аз бях свикнал с тази мисъл още откакто затворихме Пърси в карцера, и тя вече не ме тревожеше толкова, че да ме държи буден. Задрямах и сънувах Голгота. На запад тъгнаха гръмотевици и се носеше миризма, която можеше да е от хвойнови плодове. Четиримата с Бруталния, Хари и Дийн стояхме, облечени в роби и с шлемове на главите като във филм на Сесил Б. Демил. Предполагам, че бяхме центуриони. Имаше три кръста: на двата странични висяха Пърси Уетмор и Едуар Делаacroa, а по средата – Джон Кофи. Погледнах към ръката си и видях, че държа окървавен чук.

„Трябва да го свалим от там, Пол! – изкрещя Бруталния. – Трябва

да го свалим!“

Само че не можехме – бяха свалили стълбата. Понечих да го кажа на Брутъс и в този момент ме събуди силно разтърсване на пикапа. Бяхме пристигнали на мястото, където Хари бе скрил автомобила по-рано през този ден, простиращ се назад във времето сякаш чак до самото Сътворение.

Двамата излязохме навън и отидохме при каросерията. Бруталния скочи долу нормално, но коленете на Джон Кофи се подкосиха и едва не падна. Трябваше и тримата да го подхванем и едва беше застанал стабилно на крака, когато отново получи пристъп на кашлица, този път още по-тежък. Той се преви на две и притисна длани до устата си, за да приглуши звуците.

Когато се поуспокои, ние отново покрихме предната част на пикапа с борови клони и тръгнахме назад по пътя, по който бяхме дошли. Най-лошата част от нереалното ни преживяване поне за мен бяха последните двеста метра, докато на връщане бързахме покрай магистралата. Можех да видя (или си мислех, че мога) първите бледи лъчи на изток и бях сигурен, че ще ни забележи някой подранил фермер, излязъл да събира тикви или да изрови последните няколко лехи картофи. И дори това да не станеше, щяхме да чуем някой (във въображението ми гласът звучеше като този на Къртис Андерсън) да вика „Стой на място!“, докато отключвах с аладиновия ключ клетката на водещата към тунела спускаща се врата. После от гората щяха да се появят двайсетина въоръжени с карабини надзиратели и щяха да сложат край на нашето малко приключение.

Когато наистина стигнахме до клетката, сърцето ми биеше толкова силно, че с всеки негов удар пред очите ми избухваха малки бели петънца. Усещах ръцете си студени и изтръпнали и дълго време не можех да накарам ключа да влезе в ключалката.

– О, за Бога, фарове! – простена Хари.

Вдигнах поглед и видях приближаващите се по пътя снопове светлина. Връзката с ключовете едва не се изплъзна от ръката ми – успях да я хвана в последния момент.

– Дай ми ги – каза Бруталния. – Аз ще отключа.

– Не, вече се справих – отвърнах. Ключът най-после беше влязъл в ключалката и се превъртя. Секунда по-късно бяхме вътре. Приклекнахме зад спускащата се врата и изчакахме камионът с хляба, който бавно мина покрай затвора. До себе си чувах измъченото дишане на Джон Кофи. Приличаше на двигател, маслото на който почти се е свършило. На

тръгване той без никакво усилие бе отворил вратата, но сега дори не го помолихме да ни помогне – щеше да е безполезно. Двамата с Бруталния я вдигнахме и Хари поведе Джон надолу по стълбите. Огромният мъж залиташе, но успя да слезе. Ние с Хауъл също влязохме вътре, после спуснахме вратата и я заключихме.

– За Бога, мисля, че ще... – започна Бруталния, но аз силно го сръгах в ребрата.

– Недей да го изричаш. Дори не си го помисляй, докато не го върнем в килията му.

– Ще трябва да помислим и за Пърси – прибави Хари. Гласовете ни глухо отекваха в тухления тунел. – Тази нощ няма да свърши, докато не се оправим с него.

Оказа се, че нощта все още далеч не е свършила.

VI. Кофи по пътя

1.

Седях в солариума на „Джорджийските борове“ с писалката на баша ми в ръка и времето беше изгубило значението си за мен, защото си спомнях нощта, в която с Хари и Бруталния отведохме Джон Кофи при Мелинда Мурс, за да се опитаме да ѝ спасим живота. Написах за това как упоихме Уилям Уоргън, който се смяташе за втори Били Хлапето. Написах за това как завързахме Пърси в усмирителната риза и го натирахме в карцера. Написах за странното ни нощно пътуване – едновременно ужасяващо и ободряващо – и за чудото, което се случи накрая. Видяхме как Джон Кофи връща към живота една жена, не просто от гроба, а от онова, което ни се струваше самото му дъно.

Пиших и съвсем бегло съзнавах около себе си онова, което в „Джорджийските борове“ се нарича живот. Старците слязоха долу на вечеря, после се събраха в Развлекателния център (да, имате право да се засмеете) за вечерната си доза телевизионни сериали. Като че ли си спомням, че приятелката ми Илейн ми донесе сандвич и че ѝ благодарих и го изядох, но не мога да ви кажа по кое време бе това или с какво е бил той. Бях се пренесъл в 1932 година, когато обикновено купувахме сандвичите си от покритата с библейски надписи количка на стария Ту-Ту – със студено свинско за пет цента, с говеждо за десет.

Спомням си, че сградата утихна, когато живеещите тук реликви се приготвиха за поредната нощ на лек и неспокоен сън. Чух Мики – може би не най-добрият санитар тук, но определено най-любезният – да пее с приятния си тенор „Долината на червената река“, докато обикаляше да раздава вечерните лекарства: „Казват, че от долината си отиваш... Ще ни липсват светлите ти очи и усмивката ти мила...“ Песента ме накара отново да си спомня за Мелинда и за онова, което каза на Джон след чудото. „Сънувах те. Сънувах, че се скитах в мрака, в който се скитах и аз. И се открихме.“

„Джорджийските борове“ стихнаха, настъпи и мина полунощ, а аз все още пиших. Стигнах до мястото, когато Хари ни напомни, че макар да сме върнали Джон в затвора, без да ни хванат, все още ни очаква Пърси. „Тази нощ няма да свърши, докато не се оправим с него“ – струва ми се, каза той.

И тук дългият ми ден на писане най-после приключи. Оставих бащината си писалка – само за няколко секунди, мислех си аз, за да мога да раздвижа скованите си пръсти – после положих чело върху ръката си и затворих очи, за да им дам почивка. Когато отново ги отворих и вдигнах глава, през прозорците ме огря утринното слънце. Погледнах часовника си и видях, че минава осем. Бях спал, положил глава върху ръцете си като стар пияница, в продължение на около шест часа. Треперейки се изправих, като се опитвах да раздвижа гърба си. Помислих си да сляза долу до кухнята, да си взема няколко препечени филийки и да отида на утринната си разходка, после погледнах към пръснатите върху бюрото изписани листове. Внезапно реших да отложам разходката за известно време. Имах работа, да, но тя можеше да почака и тази сутрин не бях в настроение да си играя на криеница с Брад Долън.

Вместо да се разхождам, щях да довърша разказа си. Понякога е най-добре да продължиш докрай независимо от протестите на ума и тялото ти. Понякога това е единственият начин да свършиш. А онова, което предимно си спомням за онази сутрин, е колко отчаяно исках да се освободя от упорития призрак на Джон Кофи.

– Добре – казах аз. – Още малко. Но първо...

Слязох до тоалетната в края на коридора на втория етаж.

Докато стоях вътре и се облекчавах, случайно погледнах нагоре към детектора за дим на тавана. Това ме накара да си помисля за Илейн, която предишния ден беше привлякла вниманието на Долън, за да мога да отида на разходката си и да свърша малката си задача. Излязох от тоалетната с усмивка на уста.

Върнах се в солариума и вече се чувствах по-добре (и много по-облекчен в слабините). Някой – несъмнено Илейн – беше оставил до ръкописа ми чайник. Преди да се захвана за работа, жадно изпих чая, първо една чаша, после и втора. След това седнах на бюрото, свалих капачката на писалката и отново започнах да пиша.

Тъкмо напълно потъвах в разказа си, когато върху мен падна сянка. Вдигнах поглед и почувствах, че ми прималява. Между мен и прозорците стоеше Долън. И се хилеше.

– Липсваше ми, като не излезе на утринната си разходка, Поли – рече той, – та реших да дойда да видя какво замисляш. Да се уверя, нали знаеш, че не си болен.

– Много си любезен – отвърнах аз. Гласът ми звучеше нормално – поне засега – но сърцето ми силно биеше. Страхувах се от него и не мисля, че разбихах това едва в този момент. Той ми напомняше за

Пърси Уетмор, а аз никога не съм се страхувал от него... но когато познавах Пърси, бях млад.

Брад се ухили още повече, но от това не стана по-приятен.

– Хората ми казаха, че си бил тук цяла нощ, Поли, че си писал малкото си докладче. Виж сега, това просто не е хубаво. Старчетата като теб се нуждаят от хубавичка почивка.

– Пърси... – започнах аз, после видях, че започва да се мръщи и осъзнах грешката си. Дълбоко си поех дъх и отново започнах: – Брад, какво имаш против мен?

За миг ме изглежда озадачен и навярно малко разтревожен. После пак се ухили.

– Старче – рече ми, – може би просто не ми харесва лицето ти. Между другото, какво пишеш? Завещанието си ли?

Той пристъпи напред и проточи шия. Закрих с длан страницата, върху която работех. Със свободната си ръка започнах да събирам другите листове и смачках няколко в бързината да ги стисна в безопасност под мишницата си.

– Виж сега – каза той, сякаш говореше на дете, – това просто няма да стане, миличък. Ако Брад иска да го види, той ще го види. И можеш да го предадеш на шибаната банка.

Младата му и ужасно силна ръка се затвори около китката ми и ме стисна. Прониза ме болка като зъбобол и простенах.

– Пусни ме – успях да продумам.

– Когато ми дадеш да видя – отвърна той и вече не се усмихваше. Лицето му обаче беше весело – такава веселост можете да видите единствено по лицата на хора, на които подлостта доставя удоволствие. – Дай да видя, Поли. Искам да разбера какво пишеш. – Ръката ми започна да се повдига от горната страница. От пътуването ни с Джон обратно през тунела под пътя. – Искам да видя дали не е свързано с мястото, където...

– Оставете този човек на мира.

Гласът прозвуча като силен удар с камшик в сух, горещ ден... и от начина, по който Брад Долън подскочи, човек би си помислил, че целта е била собственият му задник. Той пусна ръката ми, която падна обратно върху изписаните страници, и двамата погледнахме назад към вратата.

Там стоеше Илейн Конъли, която изглеждаше по-свежа и силна отколкото предишните дни. Носеше джинси, които подчертаваха стройните и бедра и дългите ѝ крака. Косата ѝ бе завързана със синя панделка. В

обезобразените си от артритя ръце държеше поднос – сок, бъркани яйца, препечена филийка, още чай. И очите ѝ горяха.

– Какво си мислиш, че правиш? – попита Брад. – Той не може да яде тук.

– Може и ще яде – заяви му със същия сух, заповеднически глас. Никога преди не я бях чувал да говори така, но сега се радвах. Погледнах очите ѝ и не видях нито следа от страх единствено гняв. – А вие ще се разкарате от тук, преди гадното ви поведение да е преминало от равнището на хлебарка до това на малко по-голяма гадина – на плъхус американус, да речем.

Той направи крачка към нея, едновременно неуверен и съвсем побеснял. Помислих си, че това е опасно съчетание, но Илейн дори не потрепери.

– Обзалагам се, че зная кой е задействал онази проклета аларма – рече Долън. – Най-вероятно е една стара кучка с лапи вместо ръце. А сега се махай от тук. Двамата с Поли още не сме си свършили разговора.

– Името му е господин Еджкоум – каза тя, – и ако някога отново ви чуя да го наричате Поли, струва ми се, мога да ви обещаю, че дните ви на работа в „Джорджийските борове“ ще свършат, господин Долън.

– Абе, ти за каква се мислиш? – попита я той. Беше се изправил пред нея и се опитваше да се усмихне, но това не му се удаваше съвсем.

– Мисля се – спокойно отвърна тя – за баба на човека, който в момента е председател на парламента на Джорджия. Човек, който обича роднините си, господин Долън. Особено по-възрастните си роднини.

Усмивката му изчезна от лицето му така, както влажна гъба избърсва тебеширен надпис от черна дъска. На нейно място видях неувереност, допускане, че го лъжат, страх, че не е така, и логично заключение: това може да се провери съвсем лесно, тя трябва да го знае, следователно казва истината.

Изведнъж се разсмях и макар смехът ми да звучеше неуверено, той бе основателен. Спомнях си колко пъти Пърси Уетмор ни беше заплашвал с връзките си през онези ужасни стари дни. Сега за пръв път през прекалено дългия си живот отново чувах такава заплаха... но в случая тя бе отправена в моя полза.

Брад Долън яростно ме погледна, после отново върна очи към нея.

– Говоря сериозно – заяви Илейн, – отначало си мислех просто да оставя нещата така – вече съм стара и това ми се струва най-лесно. Но когато приятелите ми са подложени на такова отношение, аз не оставям нещата просто така. А сега се махайте от тук. И да не съм чула нито

думичка.

Устните му помръднаха като на риба – о, колко ужасно му се искаше да каже още една думичка (навярно онази, която си римува с „бучка“). Но не го направи. Хвърли ми последен поглед, после мина покрай нея и излезе в коридора.

Продължително и пресекливо въздъхнах. Илейн остави подноса пред мен и седна от другата страна на бюрото.

– Внукът ти наистина ли е председател на парламента? – попитах аз.

– Наистина.

– Тогава какво правиш тук?

– Фактът, че е председател на парламента, го прави достатъчно силен, за да се справя с хлебарки като Брад Долън, но не го прави богат – със смях отвърна тя. – Пък и тук ми харесва. Харесва ми компанията.

– Ще го приема като комплимент – казах и наистина ми стана приятно.

– Добре ли си, Пол? Изглеждаш толкова уморен. – Илейн се пресегна над масата и отметна косата ми от челото. Пръстите ѝ бяха разкривени, но докосването ѝ бе прохладно и прекрасно. За миг затворих очи. Когато отново ги отворих, вече бях взел решение и казах:

– Добре съм. И почти свърших. Илейн, искаш ли да прочетеш нещо? – Подадох ѝ страниците, които несръчно бях събрал от бюрото. Навярно вече бяха разбъркани – Долън наистина ужасно ме беше уплашил – но бяха номерирани и тя лесно можеше да ги подреди.

Илейн замислено ме погледна, без да поема ръкописа от ръцете ми.

– Наистина ли си свършил?

– Ще можеш да го прочетеш до утре следобед. Ако успееш да се справиш с почерка ми, разбира се.

Сега тя пое листовите и погледна към тях.

– Почеркът ти е прекрасен дори когато ръката ти очевидно е била уморена. Няма да имам никакъв проблем.

– Докато прочетеш тази част, ще съм свършил с целия ръкопис. Ще можеш да дочетеш края за около половин час. И после... ако все още искаш... бих желал да ти покажа нещо.

– Мястото, където ходиш повечето сутрини и следобеди ли?

Кимнах.

Тя се замисли, както ми се стори, продължително, после отново кимна и се изправи с листовите в ръце.

– Ще изляза – каза. – Тази сутрин слънцето е много топло.

– А драконът е победен – добавих. – Този път от прекрасната дама.

Тя се усмихна, наведе се и ме целуна над веждата на най-чувствителното ми място, което винаги ме кара да потръпвам.

– Да се надяваме – рече Илейн, – но от опит знаей, че е трудно да се избавиш от дракони като Брад Долън. – Поколеба се. – Успех, Пол. Надявам се, че можеш да победиш онова, което терзае душата ти.

– И аз се надявам. – В този момент си помислих за Джон Кофи. „Не успях. Опитах се да го върна, но беше прекалено късно.“

Изядох яйцата, които ми донесе Илейн, изпих сока и оставих препечената филийка настрана за по-късно. После взех писалката си и отново започнах да пиша. Надявах се, че е за последен път.

За последен път.

Зелен.

2.

Когато онази нощ върнахме Джон обратно в блок Е, количката беше необходимост, а не просто удобство. Много се съмнявах дали би могъл сам да извърви целия тунел – да се движи приклепнал щеше да му отнеме повече енергия, отколкото изправен, а таванът бе твърде нисък за хора с ръста на Джон Кофи. Не ми се искаше да припадне там долу. Как щяхме да го обясним, освен че щеше да ни се наложи да обясняваме защо сме облекли Пърси в усмирителна риза и сме го затворили в карцера?

Но количката беше там – слава Богу – и негърът лежеше върху нея като изплувал на брега кит. Когато стигнахме до стълбището към склада, той слезе със залитане, после просто застана с наведена глава. Дишаше тежко. Кожата му бе толкова сива, че изглеждаше като овалян в брашно. Помислих си, че до обяд вече ще е в затворническата болница... ако дотогава не беше мъртъв, разбира се.

Бруталния ми хвърли мрачен, отчаян поглед. Отвърнах му със същото.

– Не можем да го носим нагоре, но можем да му помагаме казах. – Ти го хвани под дясната мишница, аз ще го хвана под лявата.

– Ами аз? – попита Хари.

– Върви зад нас и го задръж, ако видиш, че започне да пада назад.

– А ако не успееш да го задържиш, приклепни там, където смяташ, че ще падне, и омокоти удара – посъветва го Бруталния.

– Божичко – с изтънял глас отвърна Хари, – трябва да те показват в цирка, Брут, толкова си смешен.

– Имам чувство за хумор, да – призна той.

Накрая успяхме да качим Джон по стълбите. Най-много се притеснявах, че може да припадне, но се размина.

– Мини покрай мен и провери дали в склада няма някой задъхано наредих на Хари.

– И какво да кажа, ако има? – попита той, като ме стисна за ръката.

– „Само наминавам“ – и после да дойда обратно тук ли?

– Не се прави на умник – рече Бруталния.

Хари открехна вратата и надникна вътре. Стори ми се, че остана в това положение прекалено дълго. Най-после се обърна е почти радостно изражение.

– Чисто е. И е тихо.

– Да се надяваме, че ще остане така – каза Хауъл. – Хайде, Джон Кофи, почти сме си вкъщи.

Той успя да мине през склада сам, но трябваше да му помогнем да изкачи трите стъпала до кабинета ми и после да се провре през малката врата. Когато отново се изправи, дишаше с хрипове и очите му лъщяха като стъкло. Освен това – с истински ужас забелязах аз – десният тъгъл на устата му висеше надолу и лицето му приличаше на онова на Мелинда, когато бяхме влезли в стаята ѝ и я видяхме свита на възглавницата си.

Дийн ни чу и дойде от бюрото си в началото на Зеления път.

– Слава Богу! Мислех си, че никога няма да се върнете, вече почти бях решил, че са ви хванали, или че директорът ви е гръмнал, или пък... – Той млъкна, когато забеляза Джон. – Господи, какво му е? Изглежда така, сякаш умира!

– Не умира... нали, Джон? – каза Бруталния. Очите му предупредително проблеснаха към Дийн.

– Разбира се, че не, не исках да кажа, че наистина умира – нервно се засмя Стантън, – но, Божичко...

– Няма значение – прекъснах го аз. – Помогни ни да го върнем в килията му.

И отново се превърнахме в хълмове, заобиколили планина, но сега това беше планина, търпяла ерозия в продължение на милиони години, заоблена и тъжна. Джон Кофи вървеше бавно, дишаше през устата си като старец, пушил през целия си живот, но поне вървеше.

– Какво става с Пърси? – попитах. – Вдигаше ли шум?

– Отначало малко – отвърна Дийн. – Опитваше се да вика през лепенката, с която му залепи устата. Псуваше, струва ми се.

– Слава Богу – рече Бруталния. – Добре, че нежните ни уши бяха другаде.

– После само от време на време хвърляше къчове към вратата, нали знаете. – Дийн бе толкова облекчен от пристигането ни, че се разбъбри. Очилата му се плъзнаха по носа му, който лъщеше от пот, и той ги бутна нагоре. Минахме покрай килията на Уортън. Младежът лежеше по гръб и хъркаше като духов оркестър. Този път очите му бяха затворени.

Дийн забеляза погледа ми и се засмя.

– С него не съм имал никакви проблеми! Не се е помръднал, откакто се просна на койката си. Спи като заклан. А що се отнася до това, че Пърси от време на време риташе по вратата, няхах нищо против. Да ви кажа честно, даже се радвах. Ако не издаваше никакъв звук, щях да започна да се чудя дали не се е задушил от онази лепенка. Но това още не е най-хубавото. Знаете ли кое е най-хубавото? Че през цялото време беше спокойно като на Велики пости в Ню Орлиънс! Никоой не е идвал през цялата нощ! Размина ни се, момчета! Успяхме!

Това го накара да се сети защо изобщо сме се захванали с цялото представление и попита за Мелинда.

– Добре е – отвърнах. Бяхме стигнали до килията на Джон. Едва сега започвах да осъзнавам думите на Стантън: „Размина ни се, момчета... успяхме.“

– Като с... нали разбираш... като с мишката ли беше? – попита той. Хвърли бегъл поглед към празната килия, в която Делакроа бе живял с господин Джингълс, после към карцера, откъдето смятахме, че е дошло мишлето. Гласът му беше съвсем тих, сякаш бе в голяма черква, в която шепти дори тишината. – Беше ли... – Преглътна. – Ами, нали разбирате какво искам да кажа – беше ли чудо?

За миг тримата се спогледахме, за да потвърдим онова, което вече знаехме.

– Върна я от проклетия гроб, ето какво направи – отвърна Хари. – Да, беше чудо, наистина.

Бруталния отключи двете ключалки на вратата и леко побутна Джон вътре.

– Хайде сега, голямо момче. Почини си малко. Заслужи си го. Ние само ще се оправим с Пърси...

– Той е лош човек – механично прошепна Джон.

– Несъмнено си прав, адски е гаден – почти успокоително се

съгласи Бруталния, – но изобщо не се тревожи за него, няма да му позволим дори да се приближи до теб. Просто се отпусни на койката и след малко ще ти донеса кафе. Горещо и силно. Ще се почувстваш направо като нов човек.

Негърът тежко седна на койката. Помислих си, че ще легне по гръб и ще се обърне с лице към стената както обикновено, но той просто седеше, леко стиснал ръце между коленете си и с наведена глава. Дишаше тежко. С отворена уста. Медальонът на свети Кристофър, който му подари Мелинда, се бе измъкнал от пазвата му и се люлееше във въздуха. „Ще ви закриля“ – беше му казала тя, но Джон Кофи не изглеждаше под закрилата на каквото и да е. Изглеждаше така, сякаш е заел мястото на Мелинда на крачка от онзи гроб, за който бе говорил Хари.

Но точно в този момент не можех да мисля за Джон Кофи.

Обърнах се към другите.

– Дийн, донеси пистолета и дъбовата палка на Пърси.

– Добре. – Той се върна при бюрото, отключи чекмеджето с нещата на Уетмор и ги донесе обратно.

– Готови ли сте? – попитах ги аз. Моите хора – добри хора и аз никога не съм се гордял повече с тях, отколкото през онази нощ – кимнаха. Хари и Дийн изглеждаха нервни, Бруталния – безстрастен, както винаги. – Добре. Ще говоря аз. Колкото по-малко си отваряте устата, толкова по-лесно и бързо навярно ще мине всичко... за добро или зло. Разбрахме ли се?

Те отново кимнаха. Дълбоко си поех дъх и тръгнах по Зеления път към карцера.

Пърси вдигна поглед и примижа, когато светлината падна върху него. Седеше на пода и ближеше лепенката, с която бях залепил устата му. Онази част от нея, която бях обвинил около тила му, се беше отлепила (навярно от потта и брилянтина) и малко му оставаше съвсем да я свали. Още някой и друг час и щеше да крещи за помощ.

Когато влязохме, той се отблъсна с крака по-навътре, после спря, несъмнено осъзнал, че няма къде да избяга.

Взех пистолета и палката му от Дийн и ги протегнах към него.

– Искаш ли си ги?

Той предпазливо ме изгледа, после кимна с глава.

– Брутален – казах аз. – Хари. Вдигнете го на крака.

Те се наведоха, подхванаха го под брезентовите ръкави на усмирителната риза и го изправиха. Приблжих се към него, докато лицата ни едва не се докоснаха. Можех да усетя киселия дъх на потта му. Отчасти

тя се дължеше на усилията му да се освободи от ризата или от време на време да рита вратата, но ми се струваше, че се е изпотил най-вече заради страха: страх от онова, което можехме да направим с него, щом се върнем.

„Всичко ще е наред, те не са убийци“ – навярно си бе мислил Пърси... а после може би си беше представил Стария Светльо и му бе дошло наум, че да, в известен смисъл ние наистина сме убийци. Самият аз бях ръководил седемдесет и седем екзекуции, повече от който и да е друг бях завързвал ремъка на гърдите на осъдените, повече от самия сержант Йорк²², получил медал за убитите от него врагове през Първата световна война. Щеше да е логично да убием Пърси, но ние вече се бяхме държали нелогично, бе си казал той, седнал с ръце, обвити около тялото и ближейки лепенката с език, за да освободи устата си. А освен това логиката най-вероятно няма голяма власт над мислите на човек, който седи на пода в стая с меки стени, стегнат здраво като муха в паяжина.

С други думи, ако сега не постигнеш онова, което исках, никога нямаше да успее.

– Ще сваля лепенката от устата ти, ако обещаеш да не викаш – казах аз. – Искам да разговарям с теб, не да се надвиждам. Какво ще кажеш? Ще кротува ли?

Видях в очите му облекчение, когато проумя, че щом исках да разговаряме, наистина има сериозен шанс да си спаси кожата. Той кимна.

– Ако започнеш да викаш, пак ще ти залепя устата – предупредих го. – Ясно ли ти е?

Отново кимване, този път съвсем нетърпеливо.

Пресегнах се, хванах лепенката за края, който беше разхлабил, и силно я дръпнах. Разнесе се висок звук. Бруталния потръпна. Пърси простена от болка и започна да търка устните си. Опита се да каже нещо, разбра, че не може да го направи с ръка върху устата, и я отпусна.

– Измъкни ме от тази риза, кретен такъв – изсъска.

– След малко.

– Веднага! Веднага! На ча...

Залепих му шамар. Стана още преди да разбере, че ще го направя... но, разбира се, знаех, че може да се стигне дотам. Дори по време на първия разговор за Пърси с директора Мурс, когато Хал ме бе посъветвал да му дам възможност да ръководи екзекуцията на Делакроа, бях съзнавал, че може да се стигне дотам. Човешката ръка е като полуопитомен

---

22. Алвин Кълъм Йорк (1887–1964) – американски войник. – Б.пр.

звяр – през повечето време се държи добре, но понякога избягва и захапва първото нещо, което види.

Чу се остър плясък, като от счупване на клон. Дийн ахна. Пърси ме зяпна с толкова разширени очи, че сякаш щяха да изхвъркнат от орбитите си. Устата му се отваряше и затваряше, отваряше и затваряше, като уста на риба в аквариум.

– Млъкни и ме слушай – наредих. – Заслужаваше да получиш наказание заради онова, което стори с Дел, и вече си го получи. Това беше единственият начин, по който можехме да го направим. Всички бяхме на това мнение освен Дийн, а той трябваше да се примири, защото иначе щяхме да го накараме да съжалява. Нали така, Дийн?

– Да – прошепна той. Бе блед като платно. – Предполагам, че е така.

– Ще накараме и теб да съжаляваш, че изобщо си се родил – продължих аз. – Ще се погрижим хората да разберат как си саботирал екзекуцията на Делакроа...

– Саботирал...

– ... и как едва не си оставил да убият Дийн. Ще кажем достатъчно, че да ти попречим да получиш почти всяка служба, която чичо ти е в състояние да ти осигури.

Пърси яростно клатеше глава. Не вярваше в това, навярно не можеше да го повярва. Отпечатъкът от дланта ми изпъкваше на бледата му буза като знак на гадателка.

– И независимо от всичко ще се погрижим да ти съкратим живота. Не е нужно да го правим сами. Ние също познаваме някои хора, Пърси, толкова ли си глупав, че не го разбираш? Не са в щатската столица, но все пак знаят как да уредят някои неща. Имат тук приятели, имат братя, бащи. Ще се радват да отрежат носа или пениса на лайно като теб. Просто ще направят така, че някой техен подопечен да получи отгоре по три часа седмично във вътрешния двор.

Пърси престана да клати глава. Сега само ме зяпаше. В очите му имаше сълзи. Струва ми се, че бяха сълзи на ярост и яд. Или може би просто се надявах да е така.

– Добре – сега погледни нещата откъм хубавата им страна, Пърси. Устните те болят малко от свалянето на лепенката, нали, но иначе не е пострадало нищо друго, освен гордостта ти... а не е нужно за това да научи някой друг, освен хората в тази стая. А ние нищичко няма да кажем, нали, момчета?

Те поклатиха глава.

– Разбира се, че не – рече Бруталния. – Всичко на Зеления път си остава на Зеления път. Винаги е било така.

– Ти се местиш в „Брайър Ридж“ и дотогава ще те оставим на мира – казах. – Съгласен ли си, Пърси, или искаш нещата да загрубеят?

Последва много дълго мълчание, докато премисляше – почти можех да видя колелцата, които се въртяха в главата му, докато преценяваше и отхвърляше възможностите. И най-после, струва ми се, една по-проста истина трябва да е надделяла над останалите му сметки: лепенката беше свалена от устата му, но все още бе в усмирителната риза, а навярно мехурът му щеше да се пръсне.

Добре – каза. – Ще смятаме въпроса за приключен. А сега свалете тази риза. Чувствам раменете си като...

Бруталния пристъпи напред, като ме изблъска и сграбчи лицето му с огромната си длан – пръстите му се впиха в дясната буза, а палецът му дълбоко потъна в лявата.

– След малко – рече. – Първо ще ме изслушаш. Пол е големият шеф тук и затова понякога трябва да приказва по-нежно.

Опитах се да си спомня нещо нежно, което може да съм казал на Пърси, и не успях. И все пак си помислих, че навярно е най-добре да си държа устата затворена – Пърси изглеждаше ужасен и не исках да развалям ефекта.

– Хората не винаги разбират, че смисълът на нежните изрази не е задължително такъв, затова трябва да се намеся. На мен не ми пука как говоря. Просто казвам нещата каквито са. Та ето: ако не сдържиш обещанието си, на нас най-вероятно ще ни го начукат. Но тогава ще те намерим – ще те намерим дори да се наложи да стигнем чак до Русия – и ние ще ти го начукаме, не просто в гъза, а във всяка дупка на тялото ти. Ще те чукаме, докато не ти се прииска да си мъртъв, и после ще полеем раните ти с оцет. Разбираш ли ме?

Той кимна. Пръстите на Бруталния потъваха в меките части на лицето му и Пърси зловещо приличаше на стария Ту-Ту.

Хауъл го пусна и отстъпи назад. Аз кимнах на Хари, който мина зад Пърси, започна да разкопчава ризата и добави:

– Имай това предвид, Пърси. Имай това предвид и станалото-станало.

Сцената бе доста страшничка – трима таласъми в сини униформи... но въпреки това усещах, че се изпълвам с някакво отчаяние. Уетмор можеше да кротува ден или седмица, докато продължава да пресмята възможните последствия от различни действия, но накрая щяха да се

обедият две неща – увереността му в политическите му връзки и неспособността му да излезе от положение, в което се смята за губещ. Когато това станеше, той щеше да възвърне смелостта си. Навярно бяхме помогнали за спасението на живота на Мели Мурс, като отведохме Джон при нея, и аз в никакъв случай не съжалявах, но накрая щяхме да бъдем нокаутирани и реферът щеше да ни обяви за победени. Освен ако го убиехме, нямаше друг начин да накараме Пърси да изпълни своята част от сделката, не и след като напуснеше блока и не започнеше да възвръща онова, което при него минаваше за смелост.

Хвърлих поглед към Бруталния и видях, че той също го знае. Коего не ме изненада. В главата на Брутъс, момчето на госпожа Хауъл, нямаше бръмбари. Той леко сви рамене към мен – просто повдигна със сантиметър едното си рамо и после го отпусна – но това бе достатъчно. „И какво? – казваше жестът му. – Какво друго има, Пол? Направихме каквото трябваше, направихме го по най-добрия начин.“

Да. И резултатът не беше толкова лош.

Хари откопча последната тока на усмирителната риза. Като бърчеше лице от отвращение и ярост, Пърси я изхлузи от себе си и я остави да падне в краката му. Не погледна към никого от нас, не директно.

– Върнете ми пистолета и палката – рече той. Подадох му ги. Пъкна оръжието в кобура си и натика дъбовата палка в специалния ѝ калъф.

– Пърси, ако помислиш за това...

– О, определено възнамерявам да го направя – заяви, като мина покрай мен. – Възнамерявам сериозно да си помисля. И започвам веднага. На път за вкъщи. Някой от вас, момчета, може да отбележи часа ми на тръгване в автомата след края на смяната. – Уетмор стигна до вратата на карцера и се обърна да ни изгледа гневно и с презрение – смъртоносно съчетание за тайната, която имахме глупавата надежда да запазим. – Освен ако, разбира се, не искате да се опитате да обясните защо съм си тръгнал по-рано.

Той излезе от стаята и закричи по Зеления път, но от възбуда забрави защо централният коридор е толкова широк. Веднъж беше допуснал същата грешка и му се бе разминало. Този път нямаше да му се размине.

Последвах го навън, като се опитвах да измисля някакъв начин да го успокоя – не исках да напуска блок Е в това състояние, изпотен и раздърпан, с червения отпечатък от дланта ми на бузата си. Другите трима излязоха след мен.

Онова, което се случи после, стана светкавично – свърши за не повече от минута, навярно за още по-малко. И все пак ясно го помня и до

днес – най-вече, струва ми се, защото щом се прибрах въщи, разказах всичко на Джанис и това го запечата в паметта ми. Всичко останало, което последва – утринната среща с Къртис Андерсън, следствието, пресконференцията, която Хал Мурс организира за нас (по това време той вече се беше върнал, разбира се), и накрая комисията за разследване в столицата на щата – всичко това се е размило от годините, както толкова много неща в паметта ми. Но що се отнася до онова, което наистина стана после на Зеления път, да, това съм запомнил съвсем ясно.

Пърси вървеше от дясната страна на Пътя с наведена глава и трябва да кажа, че никой обикновен затворник не би могъл да го достигне. Джон Кофи обаче не бе обикновен затворник. Той беше гигант и обсегът му бе гигантски.

Видях дългите му кафяви ръце да се стрелват между решетките и извиках:

– Пази се, Пърси, пази се! – Той понечи да се обърне и лявата му ръка се спусна към хълбока за палката му. После беше хванат и издърпан до килията на Джон Кофи. Дясната страна на лицето му се блъсна в решетките.

Той изсумтя и се обърна към негъра, като вдигна дъбовата палка. Джон определено бе уязвим – лицето му беше притиснато толкова силно между двете средни решетки, че сякаш се мъчеше да провре през тях главата си. Това не бе възможно, разбира се, но поне така изглеждаше. Дясната му ръка се пресегна, докопа тила на Пърси, стисна го и дръпна главата му напред. Уетмор замахна с палката между решетките и я стовари върху слепоочието на негъра. Рукна кръв, но Джон не й обърна внимание. Устата му се притисна до устата на Пърси. Чух свистене – сякаш някой изпускаше отдавна задържания в гърдите си въздух. Младецът се замята като риба на кукичка, опитвайки се да се измъкне, но нямаше никаква възможност – дясната ръка на Кофи притискаше тила му и здраво го държеше. Лицата им като че ли се сляха, като лицата на любовниците, които съм виждал страстно да се целуват през решетките.

Пърси изкрещя – викът му беше приглушен като преди, когато устата му бе залепена – и отново направи усилие да се освободи. За миг устните им малко се раздалечиха и аз видях черния, вихрещ се рояк, който излиташе от устата на Джон Кофи и потъваше в тази на Пърси Уетмор. Онова, което не влизаше през треперещата му уста, изчезваше в него през ноздрите. После ръката на тила му го натисна и той отново се долепи до устата на Джон – почти се заби в нея.

Лявата ръка на Уетмор се разтвори. Скъпоценната му дъбова палка

падна на зеления линолеум. Той никога повече не я вдигна.

Опитах се да се хвърля напред, предполагам, че наистина съм се хвърлил напред, но се почувствах като изнемошял старец. Посегнах към пистолета си, но ремъкът все още бе прехвърлен през ореховата му дръжка и отначало не успях да го извадя от кобура. Като че ли усетих подът под краката ми да се разтърсва, както в задната спалня в спретнатата къщичка на директора. Не съм съвсем сигурен дали наистина е било така, но знам, че една от покритите с телени мрежи електрически крушки на тавана се пръсна и по земята се посипаха парченца стъкло. Хари извика от изненада.

Най-после успях да откопча ремъка над дръжката на 38-милиметровия пистолет, но преди да успея да го извадя от кобура, Джон отблъсна Пърси от себе си и отстъпи назад в килията. Той бърчеше лице и търкаше устата си, сякаш беше лапнал нещо гадно.

– Какво направи той? – извика Бруталния. – Какво направи той, Пол?

– Каквото и да е изсмукал от Мели, сега вече е в Пърси – отвърнах аз.

Уетмор стоеше до решетките на бившата килия на Делакроа. Очите му бяха разширени и пусти – две нули. Предпазливо се приближих до него, като очаквах да започне да кашля и да се дави като Джон, след като бе свършил с Мелинда, но нямаше нищо подобно. Отначало просто стоеше там.

Щракнах с пръсти пред очите му.

– Пърси! Хей, Пърси! Събуди се!

Нищо. Бруталния дойде при мен и вдигна ръце пред отсъстващото лице на Уетмор.

– Няма да стане – казах аз.

Без да ми обръща внимание, Бруталния рязко плесна два пъти с ръце точно пред носа му. И наистина стана или поне така изглеждаше. Той затрепка с клепачи и се огледа – замаян като човек, връщащ се в съзнание, след като са го ударили по главата. Погледна Хауъл, после мен. След всички тези години съм съвсем сигурен, че не е виждал нито единия от нас, но тогава си помислих, че ни вижда – помислих си, че се свестява.

Отмести се от решетките и леко се олюля. Бруталния го подхвана.

– Спокойно, момче, добре ли си? – Пърси не отговори, просто мина покрай него и се обърна към бюрото на дежурния. Не залиташе, не, но се бе наклонил наляво.

Бруталния се пресегна да го хване. Аз отблъснах ръката му.

– Остави го. – Дали щях да кажа същото, ако знаех какво ще се случи после? От есента на 1932 съм си задавал този въпрос хиляди пъти. И досега не мога да дам какъвто и да е отговор.

Уетмор направи дванайсет-тринайсет крачки, после пак спря с наведена глава. Бе стигнал пред килията на Дивия Бил. Уортън все още хъркаше. Той проспа всичко, случило се тогава. Сега като се замисля, разбирам, че проспа и своята смърт, което го правеше много по-щастлив от повечето, намерили края си в блока. Определено по-щастлив, отколкото заслужаваше.

Преди да разберем какво става, Пърси извади пистолета си, пристъпи към решетките на килията на Уортън и изстреля и шестте си патрона в спящия младеж. Просто бам-бам-бам, бам-бам-бам, толкова бързо, колкото можеше да натиска спусъка. Пукотът в това затворено пространство бе оглушителен – когато на следващата сутрин разказвах на Джанис, все още едва чувах собствения си глас заради къntenето в ушите ми.

И четиримата се затичахме към него. Дийн стигна пръв – не знаех как, тъй като беше зад нас с Бруталния, докато Кофи държеше Пърси, но успя. Той сграбчи Уетмор за китката, готов с борба да измъкне пистолета от ръката му, но не му се наложи. Младежът просто го пусна и пистолетът падна на пода. Очите му минаха през нас, сякаш бяха кънки, а ние лед. Разнесе се тих свистящ звук и остър мирис на амоняк, когато мехурът му се изпразни, после по-неприятен звук и още по-неприятна смрад, когато напълни и другата страна на панталоните си. Очите му бяха втрещени в отсрещния край на коридора. Това бяха очи, които вече не виждаха каквото и да е в този наш реален свят, поне доколкото ми е известно. Някъде в началото написах, че Пърси беше в „Брайър Ридж“, когато два месеца по-късно Бруталния намери пъстрите трески от макаратата на господин Джингълс, и не ви излъгах. Той обаче изобщо не получи кабинета с вентилатор в ъгъла, изобщо не получи психичноболни пациенти, които да тормози. Но си мисля, че поне е получил самостоятелна стая.

В края на краищата Пърси имаше връзки.

Уортън лежеше настрани, опрял гръб в стената на килията. Тогава не виждах много нещо от него, освен кръвта, която попиваше в чаршафа и капеше по цимента, но съдебният следовател каза, че Пърси е стрелял като Ани Оукли²³. Не се изненадах, защото си спомнях разказа на Дийн за това как Уетмор хвърлил дъбовата си палка по мишката и за малко не

я улучил. Този път беше стрелял по-отблизо и по неподвижна мишена. Един куршум в слабините, един в корема, един в гърдите и три в главата.

Бруталния кашляше и размахваше ръка, за да разгони дима от стрелбата. Кашлях и аз, но до този момент не го бях забелязал.

– Край – каза Хауъл. Гласът му бе спокоен, но не можех да не забележа панически изцъклените му очи.

Погледнах нататък по коридора и видях Джон Кофи, седнал на ръба на койката си. Ръцете му отново бяха стиснати между коленете, но главата му беше вдигната и вече не изглеждаше болен. Той леко ми кимна и аз изненадах самия себе си – както в деня, когато му бях подал ръка – като му отвърнах.

– Какво ще правим? – зададено попита Хари. – О, Господи, какво ще правим?!

– Не можем да направим нищо – със същия спокоен глас отвърна Бруталния. – Нали, Пол?

Замислих се. Погледнах към Хари и Дийн, които ме зяпаха като уплашени хлапета. Погледнах към Пърси, който стоеше с отпуснати ръце и увиснала долна челюст. После погледнах към стария си приятел Брутърс Хауъл.

– Ще се оправим – отвърнах.

Пърси най-после се закашля. Той се преви надве, опрял ръце в коленете си, и едва не повърна. Лицето му започна да почервениява. Отвори уста, като възнамерявах да кажа на останалите да стоят назад, но нямах такава възможност. Той издаде звук, нещо средно между сухо повдигане и крякане на гигантска жаба, отвори уста и изплю облак от черни, вихрещи се неща. Беше толкова гъст, че за миг не можехме да видим главата му.

– Господи помилуй – със слаб и треперещ глас рече Хари. После нещата станаха ослепително бели, като януарско слънце, огряващо току-що навалял сняг. Секунда по-късно облакът бе изчезнал. Пърси бавно се изправи и продължи отсъстващо да гледа нататък по Зеления път.

– Не сме видели това – каза Бруталния. – Нали, Пол?

– Не. Аз не съм, ти също. Ти видя ли го, Хари?

– Не.

– Дийн?

– Какво да съм видял? – Той свали очилата си и започна да ги лъска. Помислих си, че ще ги изпусне от треперещите си ръце, но успя да ги задържи.

– Точно така. Сега слушайте тренъора си, момчета, и запомняйте от първи път, защото нямаме време. Историята е проста. Да не я усложняваме.

3.

Около единайсет часа сутринта разказах всичко това на Джан. Едва не написах „на следващата сутрин“, но, разбира се, става дума за същия ден. Несъмнено най-дългият през целия ми живот. Разказах й всичко, което разказах и на вас, и завърших с това как Уилям Уортън лежеше на койката си мъртъв с пробита като решето от пистолета на Пърси глава.

Не, не беше така. Всъщност завърших с нещата, които излязоха от устата на Пърси, с мушиците или каквото и друго да бяха. Този момент бе най-трудният за разказване, дори на собствената ми жена, но го направих.

Докато говорех, тя ми донесе половин чаша черно кафе – отначало ръцете ми трепереха толкова силно, че не можех да вдигна чашата, без да я разлея. Когато свърших, треперенето беше отслабнало и чувствах, че съм в състояние дори да поема малко храна – може би яйце или супа.

– Спаси ни това, че всъщност не ни се налагаше да лъжем.

– А само да премълчите някои неща – каза тя и кимна. – Най-вече дреболии, като например как сте извели един осъден на смърт убиец от затвора, как е изцелил една умираща жена и как е подлудил онзи Пърси Уетмор като – какво? – като е изплюл втечнен мозъчен тумор от гърлото си?

– Не зная, Джан – отвърнах. – Зная само, че ако продължиш да говориш така, ще се наложи или сама да изядеш тази супа, или да нахраниш с нея кучето.

– Извинявай. Но съм права, нали?

– Да. – Само че ни се размина с... – С какво? Не можеше да се нарече бягство. – ... с пътуването. Даже Пърси не може да им разкаже за него, ако изобщо някога дойде на себе си.

– Ако дойде на себе си – повтори тя. – Има ли такава вероятност?

Поклатих глава, за да покажа, че нямам представа. Но всъщност имах – смяхах, че няма да дойде на себе си нито през тридесет и втора,

ните пък през четиридесет и втора или петдесет и втора. И се оказах прав. Пърси Уетмор остана в „Брайър Ридж“, докато през 1942 психиатрият не изгоря до основи. При пожара загинаха седемнайсет пациенти, но Пърси не бе сред тях. Все още безмълвен и отсъстващ във всяко отношение – научих, че терминът, характеризиращ това състояние, е „кататония“ – той бил изведен от един от пазачите много преди огънят да стигне до неговото крило. Преместиха го в друга болница – не си спомням името ѝ и предполагам, че така или иначе няма никакво значение – и почина през 1965. Доколкото ми е известно, последните му думи бяха, когато ни каза, че можем да отбележим часа му на тръгване... освен ако не искаме да обясняваме защо си е тръгнал по-рано.

По ирония на съдбата изобщо не ни се наложи много да обясняваме каквото и да е. Колегата ни беше полудял и бе застрелял Уилям Уортън. Така казахме, така си и беше, до последната дума. Когато Андерсън попита Бруталния как е изглеждал Уетмор, преди да стреля, и Хауъл му отвърна с една-единствена дума – „Кротък“ – преживях ужасен миг, усещайки, че мога да избухна в смях. Защото и това бе вярно, Пърси наистина беше кротувал – по-голямата част от дежурството си той бе прекарал с лепенка на устата и можеше да издава единствено нечленоразделно мучене.

Къртис държа Пърси в блока до осем часа – Пърси, безмълвен като индианец в магазин за пури, но много по-зловещ. Дотогава бе пристигнал Хал Мурс, който изглеждаше мрачен, но готов отново да се хвърли на коня. Къртис Андерсън го остави да направи точно това и въздъхна с облекчение, което ние почти можехме да чуем. Обърканият, уплашен старец беше изчезнал – това бе директорът, който отиде до Пърси, хвана го за раменете с големите си ръце и силно го разтърси.

– Синко! – извика той в отсъстващото му лице – лице, което вече започваше да се разめква като восък, помислих си аз. – Синко! Чуваш ли ме? Кажи ми, ако ме чуваш! Искам да зная какво е станало!

Пърси не реагира, разбира се. Андерсън искаше да отведе директора настрана, да решат как да се справят с положението – проблемът бе политически – но Мурс не го последва, поне за момента, и ме дръпна нататък по Пътя. Джон Кофи лежеше на койката си с лице към стената и както винаги с провиснали до земята крака. Изглеждаше така, като че ли спеше и навярно бе така... но вече бяхме разбрали, че той не винаги е такъв, какъвто изглежда.

– Онова, което се случи в дома ми, има ли каквато и да е връзка с това, което се е случило тук след завръщането ви? – тихо попита Мурс.

– Ще ви прикривам доколкото е по силите ми, даже това да ми струва работата, но трябва да зная.

Поклатих глава. Когато му отвърнах, аз също говорех тихо. В края на коридора сега се мотаеха дванайсетина надзиратели. Други фотографираха Уортън в килията му. Къртис Андерсън ги наблюдаваше и за момента към нас гледаше единствено Бруталния.

– Не. Върнахме Джон в килията му нормално, нали разбираш, после пуснахме Пърси от карцера, в който го бяхме оставили за по-сигурно. Мислех си, че ще вдигне скандал, но не го направи. Само си поиска обратно пистолета и палката. Не каза нищо друго, просто тръгна нататък по коридора. После, когато стигна до килията на Уортън, извади пистолета си и започна да стреля.

– Смяташ ли, че пребиваването му в карцера... психически му се е отразило по някакъв начин?

– Не.

– Сложихте ли му усмирителната риза?

– Не. Нямахме нужда.

– Кротък ли беше? Не се ли съпротивяваше?

– Не се съпротивяваше.

– Кротувал е и не се е съпротивявал даже когато е виждал, че искате да го затворите в карцера, така ли?

– Точно така. – Въпреки че изпитвах желание да поукрася сцената – да прибавя на Пърси поне една-две шрихи – не го направих. Колкото по-просто, толкова по-добре. – Нямахме никакви проблеми. Просто отиде в един от отсрещните ъгли и седна там.

– Тогава не каза ли нещо за Уортън?

– Не.

– А за Кофи?

Поклатих глава.

– Възможно ли е Пърси отдавна да го е замислял? Имаше ли нещо против него?

– Възможно е – отвърнах аз, като още повече понижих глас. – Пърси не внимаваше, когато вървеше по Пътя, Хал. Веднъж Уортън се пресегна, притисна го до решетките и малко пофлиртува с него. – Замълчах за миг. – Може да се каже, че го опипа.

– Само това ли? Просто е... „пофлиртувал с него“... и това е всичко?

– Да, но за Пърси беше достатъчно. Уортън каза нещо как предпочитал да чука него вместо сестра му.

– Хм. – Мурс продължаваше да гледа настрани към Джон Кофи, сякаш постоянно трябваше да се уверява, че негърът е действителна личност, наистина съществуваща на земята. – Това не обяснява какво е станало с него, но донякъде обяснява защо е стрелял срещу Уортън, а не срещу Кофи или някой от хората ти. И като говоря за хората ти, Пол, дали всички те ще представят една и съща версия?

– Да – потвърдих аз. – И ще го направят – по-късно казах на Джанис и започнах да ям супата, която бе донесла на масата. – Лично ще се погрижа за това.

– Все пак си излъгал – рече тя. – Излъгал си Хал.

Е, за това са съпругите, нали? Винаги търсят дупки от молци в най-хубавия ти костюм и в повечето случаи откриват.

– Предполагам, че си права, щом искаш да гледаш на нещата така. Не му казах нещо, което щеше да измъчва и двама ни. Хал е чист, струва ми се. В края на краищата той дори не беше там. Беше си вкъщи и се грижеше за жена си, докато Къртис не го повика.

– Каза ли как е Мелинда?

– Тогава не, нямаше време, но разговаряхме пак точно преди двамата с Бруталния да си тръгнем. Мели не си спомняла много, но се чувствала чудесно. Била на крак и ходела. Говорела за цветните лехи, които щяла да направи догодина.

Известно време жена ми просто седеше и ме гледаше как ям. После попита:

– Хал знае ли, че е било чудо, Пол? Разбира ли го?

– Да. Всички го разбираме, всички, които бяхме там.

– Искат ми се и аз да съм била – каза тя, – но като че ли по-скоро се радвам, че не съм била. Ако бях видяла люспите да падат от очите на Савел на пътя за Дамаск²⁴, навярно щях да получа инфаркт.

– Не – възразих, като повдигнах чинията, за да я опразня до дъно, – навярно щеше да му сготвиш супа. Чудесна е, скъпа.

– Добре. – Но всъщност не мислеше за супата, за готвене или за покръстването на Савел на пътя за Дамаск. Гледаше през прозореца към хребетите, подпряла брадичка с ръка. Очите ѝ бяха замъглени като самите хребети в летните утрини, когато денят предвещава да е много горещ. Летни утрини като онази, в която открили момиченцата на Детерик, без причина си помислих аз. Зачудих се защо не са викали. Убиецът им ги бе наранил – верандата била в кръв, стъпалата също. Защо ли

---

24. Деяния на светите апостоли, 9:18 – Б.пр.

не бяха викали?

– Смяташ, че всъщност Джон Кофи е убил онзи Уортън, нали? – попита Джанис, след като най-после отместа поглед от прозореца. – Че не е било случайно – смяташ, че е използвал Пърси Уетмор срещу Уортън като оръжие.

– Да.

– Защо?

– Не зная.

– Разкажи ми пак какво стана, когато сте извеждали Кофи от Пътя, моля те. Само тази част.

Така и направих. Разказах ѝ как стрелналата се между решетките и сграбчила бицепса на Джон мършава ръка ми е заприличала на змия – на някоя от водните змии, от които като деца се страхувахме всички, плувайки в реката – и как Кофи каза, че Уортън е лош човек. Почти го прошепна.

– А Уортън е казал... – Жена ми отново гледаше през прозореца, но продължаваше да ме слуша.

– Уортън каза: „Правилно, черньо. Адски лош.“

– И това е всичко.

– Да. Имах чувството, че в онзи момент нещо ще се случи, но се излъгах. Бруталния свали ръката на Уортън от Джон и му рече да си ляга, което Дивият Бил и направи. Още отначало не можеше да се държи на крака. Каза, че негрите трябвало да имат отделен електрически стол, и това бе всичко. Продължихме да си гледаме работата.

– Джон Кофи го е нарекъл лош човек.

– Да. Веднъж каза същото и за Пърси. Може би неведнъж. Не мога да си спомня точно кога, но зная, че го каза.

– Но Уортън никога не е правил нищо лично на Джон Кофи, нали? Нещо като с Пърси, искам да кажа.

– Не. Разстоянието между килиите им – Уортън е до бюрото на дежурния, а Джон е по-нататък от другата страна – почти не им дава възможност да се виждат.

– Разкажи ми пак как е изглеждал Кофи, когато Уортън го е хванал.

– Джанис, това няма да ни доведе доникъде.

– Може пък и да ни доведе. Разкажи ми пак как изглеждаше.

Въздъгнах.

– Предполагам, че може да се каже шокиран. Направо ахна. Представи си, че се печеш на плажа, а аз се промъкна до теб и излея малко студена вода върху гърба ти. Или пък все едно, че са му ударили шамар.

– Ами, естествено – отвърна тя. – Той просто се е стреснал.

– Да – казах. И после: – Не.

– Реши най-после – да или не.

– Не. Не беше стреснат. Беше също като тогава, когато искаше да влезе в килията му, за да изцери инфекцията ми. Или когато искаше да му дам мишката. Беше изненадан, но не от ръката на Уортън... поне не точно... о, Господи, Джан, не зная.

– Добре, да оставим това. – Просто не мога да си представя защо Джон го е направил, това е всичко. Да е агресивен по природа, не е. Кое то навежда на друг въпрос, Пол: как можеш да го екзекутираш, ако си прав за онези момиченца? Как можеш да го сложиш на електрическия стол, ако някой друг...

Подскочих. С лакът закачих чинията, съборих я на пода и тя се счу-пи. Бе ми хрумнала нова идея. За момента беше по-скоро интуитивна, отколкото логична, но притежаваше известно черно изящество.

– Пол? – уплашено попита Джанис. – Какво има?

– Не зная, не зная със сигурност, но ако мога, ще разбера.

4.

Резултатът от стрелбата беше цирк с три арени – губернаторът на едната, затворът на другата и загубилият разсъдък си Пърси Уетмор на третата. А кой ръководеше представлението? Е, с тази работа се редуваха господата от пресата. Не бяха толкова лоши, колкото са сега – но дори навремето, преди Гералдо, Майк Уолъс и всички останали, можеха да галопират доста добре, когато наистина захапеха кокала в зъбите си. Тогава се случи точно така и докато траеше, представлението беше добро.

Но и най-веселият цирк, с най-ужасните изроди, с най-смешните клоуни и с най-дивите зверове, накрая трябва да напусне града. Този го направи след комисията за разследване, чието име наистина звучи особено и страшно, но всъщност се оказа съвсем кротка и повърхностна. При други обстоятелства губернаторът несъмнено щеше да поиска да му поднесат нечия глава, но не и този път. Племенникът му – собствената плът и кръв на жена му – беше полудял и бе убил човек. Беше убил убиец – това поне бе така и слава Богу – но Пърси все пак беше застрелял човека, докато спеше в килията си, което не бе съвсем честно. Като се прибавеше и фактът, че въпросният младеж си остана също толкова

луд, колкото мартенски заек, можеше да се разбере защо губернаторът искаше въпросът да се приключи колкото може по-бързо.

Никой не разбра за пътуването ни до дома на директора Мурс с пикапа на Хари Теруилигър. Фактът, че докато отсъствахме, Пърси лежеше заключен в карцера, напъхан в усмирителна риза, изобщо не излезе на бял свят. Нито пък фактът, че бяхме натъпкали Уилям Уортън с морфин. И защо трябваше? Властите нямаха основание да подозират наличието на каквото и да е друго в тялото на Уортън освен на шестте патрона. Съдебният следовател ги извади, погребалният агент го постави в чамов сандък и това бе краят на човека с татуировка „Били Хлапето“ на лявата си ръка. Подходящо избавяне от този боклук, ще кажете вие.

Цялата дандания продължи около две седмици. През това време не смеех и да гъкна, камо ли да си взема свободен ден, за да проуча идеята, която ми бе хрумнала на кухненската маса на сутринта след онези събития. Със сигурност разбрах, че циркът е напуснал града, когато отидох на работа един ден малко преди средата на ноември – дванадесети, струва ми се, но не разчитайте много на паметта ми. Именно тогава намерих върху бюрото си листа хартия, от който се бях страхувал: заповедта за датата на екзекуцията на Джон Кофи. Бе я подписал Къртис Андерсън вместо Хал Мурс, но, разбира се, това не я правеше по-малко законна, и разбира се, че за да стигне до мен, е трябвало да мине през ръцете на Хал. Можех да си представя директора, седнал на бюрото си в администрацията с този лист в ръка, седнал там и замислен за жена си, превърнала се в тридневно чудо за лекарите от общинската болница в Индианола. Същите онези лекари й бяха издали собствената й смъртна присъда, но Джон Кофи я беше скъсал. Сега обаче беше ред на Кофи да извърви Зеления път и кой от нас можеше да промени това? Кой от нас щеше да го промени?

Датата на екзекуцията бе 20 ноември. Три дни след като я получих – на петнадесети, струва ми се – накарах Джанис да телефонира, че съм болен. Изпих чаша кафе и потеглих на север с ужасно очукания си, но иначе сигурен форд. На изпращане жена ми ме целуна и ми пожела късмет. Благодарих ѝ, но вече нямах ясна представа какво ще означава късмет – да намеря онова, което търсех, или да не го намеря. Със сигурност знаех едно-единствено, че не съм в настроение да си пея, докато шофирам. Не и този ден.

Към три следобед бях навлязъл дълбоко в планинския район. Стигнах в Пърдъмския окръжен съд точно преди да го затворят, проверих някои архивни документи, после дойде да ме види шерифът, известен от

чиновника, че някакъв непознат се рови из местните кирливи ризи. Шерифът Катлет искаше да знае какво си мисля, че правя. Казах му. Той премисли отговора ми и после ми съобщи нещо интересно. Каза, че ако не си държа устата затворена, ще отрече и последната дума. Информацията не беше истинско доказателство, но все пак бе нещо, да. Нещо сигурно. Мислих за това през целия път на връщане и същата нощ от моята страна на леглото имаше много мислене и съвсем малко сън.

На следващия ден станах още преди слънцето да се появи на изток и слязох с колата до окръг Трапингъс. Не се обадих на Хоумър Крийбъс, онзи чувал с черва, а разговарях с помощник-шерифа Роб Макгий. Той не искаше и да чуе онова, което му казвах. В един момент бях абсолютно уверен, че ще ме удари в устата, за да престане да го чува, но накрая се съгласи да отиде и да зададе няколко въпроса на Клаус Детерик. Предимно, струва ми се, за да е сигурен, че няма да му ги задам аз.

– Той е само на трийсет и девет, но напоследък прилича на старец – каза ми – и няма нужда някакъв си всезнаещ затворнически надзирател, който се мисли за детектив, да го дразни точно когато мъката му е започнала да намалява. Останете тук в града. Не искам да се приближавате и на километър до фермата на Детерик, но искам да мога да ви открия, когато свърша разговора си с Клаус. Ако почувствате, че не ви свърта, вземете си парче пай от закусвалнята. То ще ви закотви на мястото. – В крайна сметка си взех две парчета и паят наистина се оказа малко тежичък.

Когато Макгий влезе в закусвалнята и седна на бара до мен, се опитах да разчета изражението му и не успях.

– Е? – попитах аз.

– Елате вкъщи, ще разговаряме там – рече той. – Тук е малко прекалено оживено за вкуса ми.

Прведохме разговора си на предната веранда в дома на Роб Макгий. И на двамата ни беше ужасно студено, но госпожа Макгий не позволяваше да се пуши в къщата ѝ. Тази жена бе изпреварила времето си. Макгий говори кратко. Правеше го като човек, който не харесва онова, което чува от собствената си уста.

– Това не доказва нищо, разбирате ли? – заяви, когато свърши. Гласът му беше войнствен и той агресивно сочеше със саморъчно свитата си цигара към мен, но лицето му изглеждаше зле. И от онова, което може да се види и чуе в съдебната зала, също не всичко е доказателство. И двамата го знаехме. Останах с впечатление, че това е единственият случай в живота му, в който на помощник-шерифа Макгий му се иска да е

толкова провинциално затъпял, колкото шефа си.

– Зная.

– И ако възнамерявате да го изправите пред нов процес на основата на това единствено нещо, най-добре пак да си помислите, сенор. Джон Кофи е негр, а в окръг Трапингъс ужасно рядко подлагаме негри на повторни процеси.

– И това зная.

– Тогава какво ще правите?

Хвърлих цигарата си на улицата през парапета на верандата. После се изправих. Пътуването до вкъщи щеше да е дълго и студено и колкото по-скоро си тръгнах, толкова по-скоро щеше да свърши.

– Искане ми се да знаех, шерифе – казах аз, – но не зная. Със сигурност зная само, че второто парче пай беше грешка.

– Ще ти кажа нещо, умнико – заяви той. – Изобщо не мисля, че е трябвало да отваряш кутията на Пандора.

– Не съм я отворил аз. – И след тези думи си тръгнах.

Прибрах се късно – след полунощ – но жена ми ме чакаше. Подозирах, че ще е така, но въпреки това се зарадвах да я видя, зарадвах се, когато обви ръце около шията ми и притисна прекрасното си тяло до мен.

– Здравей, страннико – рече тя и ме докосна там долу. – Нищо лошо не се е случило с този приятел тук, нали? Съвсем здрав е.

– Да, госпожо. – Вдигнах я на ръце. Отнесох я в спалнята и правихме любов, а когато стигнах до кулминацията, онова невероятно чувство на излизане и освобождаване, си помислих за безкрайно разплаканите очи на Джон Кофи. И за думите на Мелинда: „Сънувах, че се скитах в мрака, в който се скитах и аз.“

Още докато лежах върху жена си, която прегръщаше шията ми и бедрата ѝ бяха преплетени с моите, самият аз се разплаках.

– Пол! – въздъхна тя, изненадана и уплашена. Струва ми се, че не ме бе виждала така повече от пет-шест пъти през цялото време на брака ни. При нормални обстоятелства не бях ревльо. – Какво има, Пол?

– Зная абсолютно всичко – отвърнах ѝ през сълзи. – Зная прекалено много, ако искаш да ти кажа истината. Предполага се, че след по-малко от седмица трябва да екзекутирам Джон Кофи, но всъщност Уилям Уорън е убил момиченцата на Детерик. Бил е Дивият Бил.

5.

На следващия ден същата група надзиратели, които бяха обяждали в кухнята ми след ужасната екзекуция на Делаacroa, отново се събра на обяд. Този път в нашия военен съвет участва и пети: жена ми. Именно Джан ме убеди да кажа на другите – отначало бях решил да не го правя. Не беше ли достатъчно зле, попитах я аз, че знаем ние?

– Не гледаш ясно на нещата – отвърна тя. – Навярно защото още си разстроен. Те вече знаят най-лошото – че Джон е осъден за престъпление, което не е извършил. Ако не друго, това поне малко облекчава положението.

Не бях толкова сигурен, но се съгласих с преценката ѝ. Когато разказах на Бруталния, Дийн и Хари каквото знаех (не можех да го докажа, но наистина го знаех), очаквах да вдигнат врява до небесата, но първоначалната им реакция бе мълчание. После Дийн си взе още една от бисквитите на Джанис, започна да я маже с невероятно количество масло и каза:

– Джон видял ли го е, как смяташ? Видял ли е Уортън да захвърля момиченцата или може би даже да ги изнасилва?

– Смятам, че ако го беше видял, би се опитал да му попречи. Що се отнася до това, дали е видял Уортън, предполагам, че е възможно. Ако го е видял, по-късно го е забравил.

– Естествено – рече Дийн. – Той е особен, но това не означава, че е умен. Разбрал е, че е Уортън едва когато Дивият Бил се пресегна през решетките и го докосна.

Бруталния кимаше с глава.

– Ето защо Джон изглеждаше толкова изненадан... толкова шокиран. Спомняте ли си как се разшириха очите му?

Кимнах.

– Той използва Пърси срещу Уортън като оръжие, така каза Джанис, и аз постоянно си мислех за това. Защо му е на Джон Кофи да убива Дивия Бил? Пърси, може би – той смачка мишката на Делаacroa точно пред него, той изгори Делаacroa жив и Джон го знаеше – но Уортън? Уортън се е спреквал с всички ни по един или друг начин, но доколкото зная, изобщо не се е спреквал с Джон – през цялото време, откакто са заедно на Пътя, почти не са разговаряли. Защо му е да го убива? Той беше от окръг Пърдъм, а онези бели момчета там горе даже не забелязват негрите, освен ако случайно не им се изпречат на пътя. Тогава защо

го е направил? Какво толкова ужасно би могъл да види или почувства от докосването на Уортън, че да запази отровата, която изсмука от тялото на Мели?

– И по този начин едва да не убие самия себе си – прибави Бруталния.

– Малко оставаше. И близначките на Детерик бяха единственото, за което можех да се сетя и което да е достатъчно ужасно, че да обяснява постъпката му. Казах си, че идеята е глупава, че се основава на прекалено много случайности и че просто не може да е истина. После си спомних нещо, което Къртис Андерсън ми писа в първото съобщение за Уортън – че е луд и че е обиколил целия щат преди грабежа, когато убил всички онези хора. „Обиколил целия щат“ – запомнил съм добре тези думи. После се сетих за начина, по който се опита да удуши Дийн при пристигането си. Това ме накара да си помисля за...

– За кучето – каза той, докато разтриваше мястото на врата си, където Уортън беше обвил веригата си. Струва ми се, че го правеше съвсем несъзнателно. – За начина, по който е бил строшен вратът на кучето.

– Във всеки случай отидох в окръг Пърдъм, за да проверя съдебното досие на Уортън – тук имахме само докладите за убийствата, които го доведоха на Зеления път. С други думи, за края на кариерата му. А на мен ми трябваше началото.

– Дебело ли беше? – попита Бруталния.

– Да. Вандализъм, джебчийство, подпалване на купи сено, даже кражба на експлозиви – заедно с някакъв свой приятел откънали шашка динамит и я гръмнали до един поток. Започнал с всичко това отрано, на десетгодишна възраст, но онова, което ми трябваше, го нямаше там. После дойде шерифът, за да види кой съм и какво правя, и всъщност тъкмо с това извадих късмет. Излъгах го, казах му, че при претърсване на килията в дюшека на Уортън сме открили снимки – малки момиченца без никакви дрехи. Казах, че съм искал да разбера дали в досието на Уортън има данни, че е педераст, защото съм чул за два неразкрити случая в Тенеси. Внимавах да не спомена за близначките на Детерик. Мисля, че и на него не му е дошло наум.

– Разбира се, че не – рече Хари. – Че защо? В края на краищата този случай е разкрит.

– Казах му, че според мен няма смисъл да продължавам да търся, след като в досието на Уортън няма нищо. Искам да кажа, че в досието му имаше много неща, но не и за онова, което ме интересува. Тогава

шерифът – Катлет, така се казваше – се засмя и отвърна, че в съдебните досиета не се пази всичко, което извършват гадняри като Уортън, пък и в крайна сметка какво значение имало? Той бил мъртъв, нали?

Отговорих му, че просто задоволявам любопитството си, нищо друго, и това го успокои. Заведе ме в кабинета си, покани ме да седна, даде ми чаша кафе и поничка и ми каза, че преди шестнайсет месеца, когато Уортън бил едва осемнадесетгодишен, някакъв човек в западната част на окръга го хванал в плевнята с дъщеря си. Не било точно изнасилване – човекът казал на Катлет, че Били си пъхал само пръстите. Извинявай, скъпа.

– Няма нищо – отвърна Джанис. Но беше преbledняла.

– Колко голямо е било момичето? – попита Бруталния.

– Деветгодишно – отвърнах аз.

Той потръпна.

– Човекът би могъл сам да се справи с Уортън, ако имал едри братя или братовчеди да му помогнат, но той нямал. Затова отишъл при Катлет, но му дал ясно да разбере, че иска Уортън само да бъде предупреден. Никой не желае да се разчува толкова гадно нещо, ако проблемът може да се реши. Така или иначе шерифът се занимавал с лудориите на нашия човек вече от доста дълго време – бил го пращал в поправително училище за осем месеца, когато бил на петнайсет – и решил, че вече е прекалил. Взел трима от заместниците си, отишли в дома му, отстранили майка му, когато започнала да плаче и да хленчи и после обяснили на господин Уилям Уортън какво става с пъпчивите тъпанари, които се качват в плевника с момичета на такава възраст, че още не са чували за месечния си цикъл, та камо ли да са го започнали. „Хубавичко предупредихме онзи малък кретен – каза ми Катлет. – Предупреждавахме, докато от главата му не потече кръв, рамото му не се изкълчи и задникът му едва не се сцепи.“

Бруталния се смееше въпреки волята си.

– Типично за окръг Пърдъм, да.

– Около три месеца по-късно Уортън избягал и започнал веселбата, завършила с грабежа – продължих аз. – С него и с убийствата, които го доведоха при нас.

– Значи веднъж се е замесвал с малолетно момиче – рече Хари. Той свали очилата си, дъхна върху стъклата и започна да ги лъска. – Прекалено малолетни. Но една птичка пролет не прави, нали?

– Човек не прави такива неща само веднъж – каза жена ми, после силно стисна устни.

Разказах им за посещения си в окръг Трапингъс. Обясних им, че съм бил съвсем откровен с Роб Макгий – всъщност, че съм нямал никакъв избор. И до днес нямам представа каква версия е измислил за пред господин Детерик, но онзи Макгий, който седна до мен в закувалнята, изглеждаше остарял със седем години.

В средата на май, около месец преди грабежа и убийствата, сложили край на кратката престъпна кариера на Уортън, Клаус Детерик боядисал плевника си (и по случайност къщичката на Боузър до него). Не искал синът му да се мотае наоколо върху високата скеля, пък и момчето така или иначе било на училище, затова наел работник. Симпатичен човек. Много тих. Свършили за три дни. Не, човекът не спал в къщата, Детерик не бил толкова глупав, за да смята, че симпатичен и тих непременно означава и безопасен, особено по онова време, когато по пътищата се скиташе всякаква измет. Семейният мъж трябва да е внимателен. Във всеки случай човекът нямал нужда от квартира – казал на Детерик, че си е наел стая в града, при Ева Прайс. В Тефтън наистина имало жена на име Ева Прайс и наистина давала стаи под наем, но през онзи май нямала наемател, който да отговаря на описанието на наетия от Детерик мъж, а само обичайните хора в карираните костюми и бомбета, мъкнещи куфари с мостри – с други думи, търговски пътници. Макгий бе в състояние да ми съобщи това, защото на връщане от фермата минал през къщата на госпожа Прайс и проверил – толкова разтревожен беше.

– Въпреки всичко – прибави той – няма закон, който да забранява на хората да спят в гората, господин Еджкоум. Самият аз съм го правил веднъж-дваж.

Наетият работник не спал в дома на Детерик, но на два пъти вечерял с тях. Трябва да е видял Хауи. Трябва да е видял момиченцата, Кора и Кати. Трябва да е слушал бъбренето им, навярно за това с какво нетърпение очакват идващото лято, защото ако били добри и времето било хубаво, мами понякога им разрешавала да спят навън на верандата, където можели да се преструват, че са съпруги на пионери, прекосяващи Големите равнини в конски фургони.

Мога да си го представя как седи на масата, яде печено пиле и приготвен от домакинята ръжен хляб, слуша, крие вълчите си очи, леко се усмихва и запомня всичко.

– Не ми прилича на онзи бесен човек, за когото ми разказа след пристигането му на Пътя, Пол – със съмнение рече Джанис. – Ни най-малко.

– Защото не сте го виждали в болницата в Индианола, госпожо –

отвърна Хари. – Просто стоеше там с отворена уста и с увиснал от гърба на нощницата гол задник. Остави ни да го облечем. Помислихме си или че е упоен, или че е идиот. Нали, Дийн?

Стантън кимна.

– В деня след като свършил плевника и си тръгнал, някакъв мъж с кърпа на лицето обрал фирмата за товарен транспорт на Хампи в Джарвис – продължих аз. – Избягал със седемдесет долара. Взел и сребърната монета от 1892 година, която служителят носел като талисман. Намерили я в Уортън, когато го хванали, а Джарвис е само на петдесетина километра от Тефтън.

– Значи смяташ, че този крадец... този побъркан... е спрял за три дни да помогне на Клаус Детерик да боядиса плевника си? – попита жена ми. – Че е вечерял с тях и се е държал съвсем нормално?

– Най-страшното нещо в хората като него е колко са непредвидими – отвърна Бруталния. – Може да е замислял да убие семейство Детерик и да ограби къщата им, после да е взел друго решение само защото слънцето се е скрило зад облак в неподходящия момент или нещо подобно. Навярно просто е искал да се поохлади малко. Но най-вероятно вече е бил хвърлил око на двете момиченца и е възнамерявал да се върне. Как мислиш, Пол?

Кимнах. Разбира се, че си го мислех.

– И после трябва да се има предвид името, което е дал на Детерик.

– Какво име? – попита Джан.

– Уил Бони.

– Бони ли? Не зн...

– Това е истинското име на Били Хлапето.

– О. – После очите ѝ се разшириха. – О! Значи ще можеш да помогнеш на Джон Кофи! Слава Богу! Сега само трябва да покажете на госпожа Детерик снимка на Уилям Уортън... снимката от досието му би трябвало да свърши работа...

Двамата с Бруталния разменихме тревожни погледи. Дийн изглеждаше малко по-оптимистично настроен, но Хари беше свел поглед към ръцете си, сякаш внезапно силно заинтригуван от ноктите си.

– Какво има? – попита Джанис. – Защо се споглеждате така? Сигурно онзи Макгий ще трябва...

– Роб Макгий ми се стори добър човек и мисля, че е страхотен в работата си – прекъснах я аз, – но няма никаква тежест в окръг Трапингс. Действителната власт там е шерифът Крибъс, а той ще отвори за преразглеждане случая „Детерик“ на основата на онова, което успях да открия,

на куково лято.

– Но... ако Уортън е бил там... ако Детерик е в състояние да го разпознае по снимката му и те се уверят, че е бил там...

– Фактът, че е бил там през май, не означава, че се е върнал и е убил момиченцата през юни. – Бруталния говореше тихо и внимателно, сякаш съобщаваше на някого за смърт в семейството му. – От една страна, имаш онзи човек, който помогнал на Клаус Детерик да боядиса плевника си и после си тръгнал. Оказва се, че навсякъде е извършвал престъпления, но за трите дни през май, през които е бил в Тефтън, срещу него няма никакви доказателства. От друга страна, имаш този огромен негър, когото си открил на речния бряг с двете убити момиченца в ръце, и двете голи. – Той поклати глава. – Пол е прав, Джан. Макгий може да изпитва известни съмнения, но той няма значение. Крибъс е онзи, който може да отвори случая за преразглеждане, а Крибъс не иска да разваля нещо, което смята за щастлива развръзка. „Някакъв си черньо – мисли си той, – при това не е тукашен. Чудесно. Ще отида в «Студената планина», ще мушна една пържола и ще ударя една бира в кръчмата, после ще го видя как се пържи и край.“

Джанис изслуша всичко това с ужас, после се обърна към мен:

– Но Макгий го вярва, нали, Пол? Виждам го на лицето ти. Помощник-шерифът знае, че не е арестувал когото трябва. Няма ли да застане срещу шерифа?

– По този начин само може да си загуби работата – отвърнах. – Да, струва ми се, в душата си той знае, че е бил Уортън. Но си казва, че ако си държи езика зад зъбите и играе играта, докато Крибъс или се пенсионира, или преяде до смърт, той ще получи поста му. И че тогава нещата ще се променят. Ето какво си казва, за да може да заспи, предполагам. Пък и навярно в едно отношение той не е по-различен от Крибъс. Казва си: „В края на краищата, това е само някаква си чернилка. Не е като да изпържим някой бял.“

– Тогава ще трябва да отидеш при тях – заяви Джанис и кръвта ми изстина от решителния ѝ, твърд глас. – Да отидеш и да им кажеш какво си открил.

– А как да им кажем, че сме го открили, Джан? – тихо я попита Бруталния. – Трябва ли да им обясним, че Уортън е хванал Джон за ръката, докато сме го извеждали от затвора, за да направи чудо за жената на директора?

– Не... разбира се, че не, но... – Тя видя колко е тънък ледът в тази посока и се плъзна в друга. – Тогава ги излъжете – каза и

предизвикателно погледна към Хауъл, после се обърна и погледна към мен. Погледът ѝ беше достатъчно горещ, за да прогори дупка във вестник.

– Да излъжем – повторих. – За какво да излъжем?

– За това какво те е накарало да отидеш първо в окръг Пърдъм и после в Трапингъс. Иди при онзи дебел стар шериф Крибъс и го излъжи, че Уортън ви е казал, че е изнасилил и убил момиченцата на Детерик. Че си е признал. – Насочи огнения си поглед към Бруталния. – Ти можеш да го подкрепиш, Брутъс. Можеш да кажеш, че си бил там, когато си е признал, че и ти си го чул. Ами да, Пърси навярно също го е чул и може би тъкмо това го е побъркало. Застрелял е Уортън, защото не е бил в състояние да издържи на мисълта за онова, което той е сторил с децата. Това го е лишило от разсъдък. Просто... какво? Какво има сега, за Бога?

– Не бяхме само ние с Бруталния – Хари и Дийн също я гледаха с ужасени очи.

– Никога не сме докладвали за такова нещо, госпожо – каза Хари. Обясняваше ѝ като на дете. – Първото нещо, което ще ни попитат, е защо не сме съобщили. Трябва да докладваме всичко, което осъдените ни питомци говорят за предишните си престъпления. Техни или на когото и да е.

– Не че щяхме да му повярваме – отбеляза Бруталния. – Човек като Дивия Бил Уортън лъже за всичко, Джан. За престъпленията, които е извършил, за големците, които познава, за жените, с които е спал, за спортните си успехи в гимназията, даже за проклетото време.

– Но... но... – Лицето ѝ беше измъчено. Отидох да я прегърна, но тя силно отблъсна ръката ми. – Но той е бил там! Боядисал е проклетия плевник! ВЕЧЕРЯЛ Е С ТЯХ!

– Още една причина, поради която биха му повярвали за това престъпление – каза Хауъл. – В края на краищата какво ще му навреди? Защо да не се похвали? Не можеш да убиеш човек два пъти, нали?

– Чакай да видя дали съм разбрала правилно. Всички тук на тази маса знаем едно – не само че Джон Кофи не е убил момиченцата, но и че се е опитвал да им спаси живота. Помощник-шерифът Макгий не го знае, разбира се, но затова пък има отлична представа, че човекът, осъден на смърт за убийството, не го е извършил. И все пак... все пак... не можете да го изправите пред нов процес. Даже не можете да върнете случая за преразглеждане.

– Да – потвърди Дийн, като яростно лъскаше очилата си. – В общи

линии е така.

Тя наведе глава и се замисли. Бруталния понечи да каже нещо и аз вдигнах ръка, за да го накарам да замълчи. Не вярвах, че Джанис ще успее да измисли начин да измъкне Джон от смъртоносния капан, в който бе попаднал, но в същото време мислех, че не е невъзможно. Тя беше много умна жена. И твърде решителна. Понякога това съчетание повдига планини.

– Добре – каза накрая. – Тогава ще трябва да го измъкнете сами.

– Госпожо? – Хари изглеждаше изумен и уплашен.

– Можете да го направите. Веднъж вече го направихте, нали? Можете да го направите пак. Само че този път няма да го връщате обратно.

– А после вие ли ще обясните на децата ми защо баща им е зад решетките, госпожо Еджкоум? – попита Дийн. – За това, че е помогнал на един убиец да избяга от затвора?

– Няма да има такова нещо, Дийн – ще разработим план. Ще направим така, че да прилича на истинско бягство.

– Но се погрижете да планът да е такъв, че да може да е измислен от човек, който даже не е в състояние да си спомни как да завърже обувките си – каза Хари. – Ще трябва да ги убедите в това.

Тя неуверено го погледна.

– Няма да стане – рече Бруталния. – Дори да успеем да измислим начин, няма да стане.

– Защо не? – Гласът ѝ звучеше така, сякаш щеше да се разплаче. – Защо не, по дяволите?

– Защото той е над двуметров плешив негър и мозъкът му едва стига да се нахрани – отвърнах аз. – За колко време си мислиш, че ще го хванат? За два месеца? За шест?

– Преди не е привличал много внимание – каза жена ми. По бузата ѝ се плъзна сълза и тя я изтри с опакото на дланта си.

Това беше вярно. Бях писал на някои приятели и роднини на баща ми на юг, за да ги питам дали не са чели нещо във вестниците за мъж, отговарящ на описанието на Джон Кофи. Абсолютно нищо. Джан бе направила същото. Досега бяхме успели да открием един-единствен случай, в който вероятно го бяха видели, в градчето Мъскъл Шоулс в Алабама. Торнадо връхлетяло местната черква по време на репетиция на хора – беше се случило през 1929 година – и огромен чернокож измъкнал двама души от развалините. И двамата отначало изглеждали мъртви, но както се оказало после, нито един от тях дори не бил сериозно пострадал. Било като чудо, казал един от свидетелите. Чернокожият

– скитник, нает от пастора за едnodневна работа – изчезнал в суматохата.

– Права си, така е – съгласи се Бруталния. – Но трябва да имаш предвид, че това е било преди да го осъдят за изнасилването и убийството на две момиченца.

Жена ми не отговори. Остана неподвижна почти цяла минута и после направи нещо, което ме поразити толкова силно, колкото внезапният ми порой от сълзи трябва да бе поразил нея. Джанис се пресегна и с широко замахване с ръка събори всичко от масата – чинии, чаши, прибори, купата със зеле, паницата с каша, подноса с шунка, млякото, каната със студен чай. Всичко полетя на пода.

– Мамка му! – извика Дийн и скочи от стола си толкова рязко, че едва не падна по гръб.

Джанис не му обърна внимание. Гледаше към нас с Бруталния и най-вече към мен.

– Да го убие ли искате, страхливци такива? – извика. – Искате да убие човека, който спаси живота на Мелинда Мурс, който се е опитал да спаси живота на онези момиченца? Е, поне на света ще остане един чернокож по-малко, нали? Можете да се утешите с това. Една чернилка по-малко.

Тя се изправи, погледна към стола си и го ритна към стената. Той отскочи и падна сред разпиляната по пода храна. Аз я хванах за ръката, но тя рязко се отскубна и извика:

– Не ме докосвай! Следващата седмица по това време ще си убиец, не по-добър от онзи Уортън, така че не ме докосвай.

Излезе на задната веранда, вдигна престилката към лицето си и избухна в ридания. Четиримата се спогледахме. След малко аз се изправих на крака и се захех да разчиствам бъркотията на пода. Бруталния също се включи, после и Хари и Дийн. Когато кухнята изглеждаше горе-долу наред, те си тръгнаха. През цялото време никой от нас не каза и дума. Всъщност нямаше какво да се каже.

6.

Това беше първата ми свободна вечер. Седях в дневната на малката ни къща, пуших цигари, слушах радиото и гледах как мракът се надига от земята, за да погълне небето. Телевизията е нещо хубаво, нямам нищо против нея, но не ми харесва как те откъсва от света и те насочва

единствено към изцъкленото си същество. Поне в това отношение радиото беше по-добро.

Джанис влезе в стаята, коленичи до стола ми и ме хвана за ръка. Известно време не разговаряхме, просто постояхме така, заслушани в образователната музикална програма на Кий Кайзър и загледани в изгряващите звезди. Чувствах се добре.

– Ужасно съжалявам, че те нарекох страхливец – каза. – Мисля, че това е най-лошото нещо, което съм ти казвала през целия ни брак.

– Даже тогава, когато отидохме на къмпинг и ти ме нарече смрадливия стар Сам ли? – попитах. Засмяхме се, целунахме се и всичко помежду ни отново бе наред. Тя беше толкова красива, моята Джанис, и аз все още я сънувам. Колкото и да съм стар и уморен от живота, сънувам, че влиза в стаята ми в това самотно, забравено място, в което коридорите смърдят на урина и вкиснато зеле, сънувам, че е млада и красива със сините си очи и чудните ѝ високи гърди, от които просто не можех да откъсна ръце, и че казва: „Хей, скъпи, аз не бях там по време на онази автобусна катастрофа. Просто си сбъркал.“ Сънувам това дори сега и понякога, когато се събудя и разбера, че е било сън, се разплаквам. Аз, който в младостта си почти никога не плачех.

– Хал знае ли?

– Че Джон е невинен ли? Не виждам откъде може да знае.

– Той може ли да помогне? Има ли някакво влияние върху Крийбс?

– Никакво, скъпа.

Тя кимна, сякаш го беше очаквала.

– Тогава не му казвай. Щом не може да помогне, за Бога, не му казвай.

– Няма.

Джанис решително ме погледна.

– И в онази нощ няма да телефонираш, че си болен. Никой от вас няма да го направи. Защото не можете.

– Не. Ако сме там, можем поне да направим нещата за него по-бързи. Поне това. Няма да е като с Делакроа. – За един милостиво кратък миг видях горящата черна копринена маска да пада от лицето на Дел и да разкрива овъглените пихтиести топки, които бяха очите му.

– Не можете да се измъкнете, така ли? – Тя хвана ръката ми и погали с нея мекото кадифе на бузата си. – Клетият Пол. Клетото старо момче.

Не казах нищо. Никога преди или след това през живота си не ми се е искало толкова силно да избягам от нещо. Просто да взема Джан със

себе си и двамата да избягаме някъде само с дрехите на гърба си.

– Клетото ми старо момче – повтори тя и прибави: – Поговори с него.

– С кого? С Джон ли?

– Да. Поговори с него. Разбери какво иска той.

Беше права. Както обикновено.

7.

Два дни по-късно, на осемнадесети, Бил Додж, Ханк Битърман и още някой – не си спомням кой, някой външен – отведоха Джон Кофи в блок Д на баня и докато го нямаше, ние направихме репетиция за екзекуцията му. Не повикахме Ту-Ту да играе ролята му – и без да разговаряме за това, всички знаехме, че би било отврагително.

Замествах го аз.

– Джон Кофи – каза Бруталния с не съвсем твърд глас, докато аз седях завързан на Стария Светльо, – осъден си да умреш на електрическия стол, присъдата е гласувана от съдебни заседатели равни на теб...

Равни на Джон Кофи? Това беше смешно! Доколкото знаех, на света нямаше друг като него. Тогава си помислих за думите на Джон, когато стоеше до стълбите, водещи към кабинета ми, и гледаше към стола: „Те все още са там. Чувам ги как крещат.“

– Пуснете ме – дрезгаво изрекох. – Откачете тези скоби и ме пуснете да стана.

Те ме освободиха, но за миг почувствах, че замръзвам на място, сякаш Стария Светльо не искаше да ме пусне.

Докато се връщахме в блока, Бруталния тихо ми заговори, така че да не го чуят дори Дийн и Хари, които подреждаха зад нас последните столове.

– През живота си съм направил малко неща, с които не се гордея, но сега за пръв път наистина се страхувам от ада.

Погледнах го, за да се уверя, че е сериозен, макар и без това да не смятах, че се шегува.

– Какво искаш да кажеш?

– Искам да кажа, че се готвим да убием дар Божи. Човек, който не ни е сторил абсолютно нищо, нито на нас, нито на когото и да е друг. Какво ще кажа, ако накрая се изправя пред Всемогъщия ни Отец и Той поиска да обясня защо съм го направил? Че такава ми е била работата

ли? Моята работа?

8.

Когато Джон се върна от банята и външните надзиратели си тръгнаха, аз отключих килята му, влязох вътре и седнах на койката до него. Бруталния беше на бюрото. Той вдигна поглед, видя, че съм вътре сам, но нищо не каза. Просто продължи с писмената си работа, като през цялото време ближеше връхчето на молива.

Джон ме погледна със странните си очи – кръвясали, далечни, насълзени... и все пак спокойни, сякаш плачът не бе толкова лош начин на живот, не и след като свикнеш с него. Дори ми се поусмихна. Миришеше на сапун „Айвъри“, спомням си, чист и свеж като бебе след вечерна баня.

– Здравсти, шефе – каза той, после се пресегна и пое ръцете ми в своите. Направи го съвсем естествено.

– Здравсти, Джон. – В гърлото си усетих каменна буца и се опитах да я преглътна. – Предполагам знаеш, че моментът наближи. Остават още два дни.

Той не каза нищо, просто седеше и държеше ръцете ми в своите. Сега като се замисля, струва ми се, че с мен вече беше започнало да става нещо, но тогава бях прекалено съсредоточен – умствено и емоционално – в работата си, за да го забележа.

– Искаш ли нещо специално за вечеря в онази нощ, Джон? Можем да ти приготвим почти всичко. Даже да ти донесем бира, ако искаш. Просто ще я налеем в чаша за кафе.

– Никога не съм опитвал.

– Тогава нещо специално за ядене?

Веждите му се сбърчиха под огромното му кафяво чело. После бръчките се изгладиха и той се усмихна.

– Вретено.

– Вретено, добре. С подправки, сос и пюре. – Изтръпнах, както може да ви изтръпне ръката, ако сте спали върху нея, само че сега чувствах така цялото си тяло. Чувствах се така и вътрешно. – И какво друго?

– Не зная, шефе. Каквото имате. Може би бамя, но сега не й е сезонът.

– Добре – отвърнах аз и си помислих, че ще получи за десерт и прасковения сладкиш на госпожа Джанис Еджкоум. – Виж сега, искаш

ли свещеник? Някой, с когото по-следващата вечер да можеш да кажеш кратка молитва? Това утешава човек, виждал съм го много пъти. Мога да се свържа с преподобния Шустър, човекът, който дойде при Дел...

– Не искам свещеник – прекъсна ме Джон. – Ти се държи добре с мен, шефе. Ако искаш, сам можеш да прочетеш молитва. Това ме устройва. Предполагам, че мога да коленича заедно с теб.

– Аз ли! Джон, аз не мога...

Той леко стисна ръцете ми и онова усещане се усили.

– Можеш – каза. – Нали, шефе?

– Предполагам – чух се да отвърщам аз. Гласът ми като че ли ехтеше. – Предполагам, че бих могъл, ако се стигне дотам.

Усещането стана много силно, като тогава, когато беше изцерил инфекцията ми, но в същото време бе различно. И не само защото този път бях здрав. Беше различно, защото този път той не съзнаваше, че го прави. Изведнъж се ужасих, едва не се задуших от желание да се махна от тук. В мен светеха светлини – там, където преди никога не бе имало светлина. Не само в мозъка ми, а в цялото ми тяло.

– Ти, господин Хауъл и другите шефове бяхте добри с мен – рече Джон Кофи. – Зная, че се тревожите, но вече трябва да се успокоите. Защото аз искам да си ида, шефе.

Опитах се да кажа нещо, но не можех. Той обаче можеше. Онова, което каза тогава, беше най-дългата реч, която изобщо го бях чувал да произнася.

– Ужасно съм уморен от болката, която чувам и усещам, шефе. Уморен съм да се скитам по пътя самотен като птичка под дъжда. Без приятел, при когото да ида или да ми каже откъде идваме или отиваме, или защо. Уморен съм от хората, които се държат толкова грозно един към друг. Чувствам го като парченца стъкло в главата си. Уморен съм от случаите, когато съм искал да помогна и не съм успявал. Уморен съм да съм в мрака. Най-много съм уморен от болката. Прекалено много е. Ако можех да сложа край на болката, щях да го направя. Но не мога.

„Замълчи – опитах се да кажа аз. – Замълчи, пусни ми ръцете, ако не ти, аз ще се удавя. Ще се удавя или ще се взривя.“

– Няма да се взривиш – рече той и леко се усмихна при тази мисъл... но пусна ръцете ми.

Наведох се задъхан напред. Между коленете си можех да видя всяка пукнатина на циментовия под, всяка бразда, всяка люспичка слюда. Вдигнах поглед към стената и видях имената, написани там през 1924, 1926, 1931 година. Тези имена бяха изчезнали, изчезнали бяха и хората,

които ги бяха написали, но предполагам, че никога нищо не изчезва напълно от това тъмно стъкло на света и сега отново ги видях, хаос от имена, застъпващи се едно друго – да ги гледаш бе все едно да слушаш мъртвите да говорят, да пеят и да викат за милост. Почувствах, че очите ми пулсират, чух сърцето си, усетих шума на кръвта, носеща се по всички пътища в тялото ми като писма, разнасяни до всички кътчета на земята.

Чух изсвирването на влак в далечината – влакът в четири без десет за Прайсфорд, струва ми се, но не бях сигурен, защото никога преди не го бях чувал. Не и от Студената планина – не го бях чувал, защото той се доближаваше до щатския затвор най-много на шестнайсет километра на изток. Не бих могъл да го чуя от затвора, така поне вярвах до ноември тридесет и втора, но тогава го чух.

Някъде силно като бомба се пръсна електрическа крушка.

– Какво направи с мен? – прошепнах аз. – О, Джон, какво направи с мен?!

– Извинявай, шефе – по типичния си спокоен начин отвърна той. – Не се сетих. Скоро ще ти мине.

Изправих се и се приближих до вратата на килията. Сякаш се движех насън. Когато стигнах там, Кофи каза:

– Чудиш се защо не са викали. Това е единственото, за което продължаваш да се чудиш, нали? Защо двете момиченца не са викали, когато още са били на верандата.

Обърнах се и го погледнах. Можех да видя всяка червена жилка в очите му, можех да видя всяка пора на лицето му... можех да усетя, че го боли, че е изпълнен с болката, която е поел от други хора така, както гъбата попива водата. Можех да видя и мрака, за който говореше. Той беше из целия свят, така както го виждаше Джон, и в този момент аз изпитах едновременно жалост към него и огромно облекчение. Да, онова, което щяхме да направим, бе ужасно, нищо не би могло да го промени... и все пак щяхме да му направим услуга.

– Видях го, когато онзи лош човек ме хвана – рече Кофи. И разбрах, че го е извършил той. Видях го и тогава, бях сред дърветата и го видях как ги хвърля на земята и избягва, но...

– Но си забравил.

– Така беше, шефе. Бях забравил, докато не ме докосна.

– Защо не са викали, Джон? Той ги е наранил достатъчно, че да им тече кръв, родителите им са били на втория етаж, но защо не са викали? Джон ме погледна с прозрачните си очи.

– Той каза на едната: „Ако гъкнеш, ще убия сестра ти, не теб“. После каза същото и на другата. Виждаш ли защо?

– Да – прошепнах и наистина го виждах. Верандата на Детерик в мрака. Уортън наведен над тях като зъл дух. Една от тях може би е понечила да извика и той е трябвало да я удари. От носа ѝ е бликнала кръв. Ето защо по верандата бяха открили кръв.

– Той ги уби с обичта им. Те се обичаха. Сега виждаш ли как е било?

Кимнах, неспособен да отговоря.

Той се усмихна. Сълзите му отново се стичаха, но се усмихна.

– Ето така е всеки ден – каза Кофи, – по целия свят. – После легна и се обърна с лице към стената.

Излязох на Пътя, заключих килията му и тръгнах към бюрото на дежурния. Все още се чувствах като насън. Съзнавах, че мога да чуя мислите на Бруталния – съвсем тих шепот за това как се пише някаква дума. Той погледна към мен, понечи да се усмихне и спря, когато ме видя потблизо.

– Пол? – попита Хауъл. – Добре ли си?

– Да. – После му разказах онова, което ми беше разказал Джон – не всичко и определено не за чувството, когато ме докосна (никога не съм разказвал това на когото и да е, дори на Джанис. Илейн Конъли ще е първата, която ще го научи – ако, разбира се, поиска да прочете тези последни страници, след като е прочела всички други, но му повторих думите на Джон за това, че иска да си иде. Бруталния като че ли изпита облекчение – поне мъничко – но усещах (чувах?), че се чуди дали не съм си го измислил просто за да го успокоя. После усетих, че е решил да ми повярва, просто защото така за него нещата щяха да станат по-лесни, когато дойдеше моментът.

– Пол, да не би да се връща онази твоя инфекция? – попита той. – Целият си се зачервил.

– Не, мисля, че съм добре. – Излъгах го, но вече бях сигурен, че Джон е прав и че ще ми мине. Чувствах, че изтръпването ми започва да отслабва.

– Все пак навярно няма да е зле да отидеш в кабинета си и да си полегнеш.

Това бе последното нещо, което в момента ми се искаше да направя – идеята ми се стори толкова смешна, че едва не се засмях. В този момент най-много ми се искаше да си построя малка къщичка, да оформя градина отзад и да я засея. И всичко това преди вечеря.

„Ето как е – помислих си аз. – Всеки ден. По целия свят. Онзи мрак. По целия свят.“

– По-скоро ще ида до администрацията. Трябва да проверя там някои неща.

– Както кажеш.

Отидох до вратата и я отворих, после погледнах назад.

– А онази дума все пак се пише така – казах аз. – Поне обикновено. – Макар да знаех, че всяко правило си има изключения.

Излязох навън. Не се налагаше да го поглеждам, за да разбере, че ме е зяпнал изненадано.

Прекарах остатъка от дежурството си в постоянно движение. Просто не ме свърташе на едно място за повече от пет минути. Отидох до администрацията и после започнах да обикалям из пустия вътрешен двор, а надзирателите в стражевите кули сигурно са ме помислили за луд. Но когато дежурството ми свърши, вече бях започнал да се успокоявам и онова шумолене на мисли в главата ми – като листа, полъхнати от вятър – почти беше стихнало.

И все пак някъде по средата по пътя за вкъщи онази сутрин усещането отново се усили. Също като онзи път, когато се беше върнала уринарната ми инфекция. Трябваше да спра форда си отстрани на пътя, да изляза и да потичам повече от половин километър с наведена глава и свити ръце. Въздухът, който с мъка се откъсваше от гърлото ми, бе топъл като нещо, което сте стискали под мишница. И тогава най-после се почувствах наистина нормално. Тичешком изминах половината път до колата, останалата част извървах. Дъхът ми излизаше на пара в ледения въздух. Когато се прибрах вкъщи, разказах на Джанис за това, че Джон Кофи е готов, че иска да си иде. Тя кимна с облекчение. Дали наистина беше така? Не можех да кажа. Допреди шест часа, дори допреди три, щях да разбира, но вече не можех. И това бе добре. Джон постоянно повтаряше, че е уморен и сега виждах защо. Всеки би се уморил от онова, което имаше той. Всеки би закопнял за покой.

Когато Джанис ме попита защо съм толкова зачервен и мириша на пот, аз ѝ казах, че съм спрял колата по пътя и че съм потичал малко. Казах ѝ само това – както навярно вече съм отбелязал (изписаните страници са толкова много, че нямам желание да ги преглеждам, за да проверя), лъжата не беше присъща за брака ни – но не ѝ обясних защо.

И тя не ме попита.

9.

През нощта, в която беше ред на Джон Кофи да извърви Зеления път, нямаше гръмотевици. Бе студена както обикновено из тези краища по това време на годината и милиони звезди осветяваха просторните оголени поля. Скреж искреше по коловете на оградите и блестеше като диаманти по сухите скелети на юлската царевица.

Този път екзекуцията ръководеше Брутс Хауъл – той щеше да сложи шапката и да каже на Ван Хей да превключи, когато дойдеше моментът. С Ван Хей щеше да е Бил Додж. И към единайсет и двацет в нощта на 20 ноември тримата с Дийн и Хари отидохме до единствената заета килия, в която Джон Кофи седеше на ръба на койката, стиснал ръце между коленете си и с малко петно от сос на яката на синята си риза. Той погледна през решетките към нас, очевидно много по-спокоен, отколкото се чувствахме ние. Ръцете ми бяха студени и слепоочията ми пулсираха. Това беше нещо, което бях сигурен, че желае – така поне можехме да свършим работата си – но съвсем различно бе да знаеш, че ще-ше да бъде екзекутиран заради престъплението на друг човек.

За последен път бях видял Хал Мурс към седем вечерта. Беше в кабинета си и си закопчаваше палтото. Лицето му бе бледо и ръцете му трепереха толкова силно, че трудно намираше илиците. Едва се сдържах да не бутна ръцете му и да го закопчея сам като малко дете. По ирония на съдбата, когато предишния уикенд двамата с Джан бяхме отишли да я видим, Мелинда бе изглеждала по-добре, отколкото изглеждаше Хал вечерта преди екзекуцията на Джон Кофи.

– Няма да присъствам довечера – каза ми. – Тук ще е Къртис и зная, че с теб и Брутс Кофи ще е в добри ръце.

– Да, ще направим всичко по силите си – отвърнах аз. – Има ли някакви съобщения за Пърси? – „Дали се връща на себе си?“ – ето какво имах предвид, разбира се. Дали в този момент не седеше в някоя стая и не разказваше на някого – най-вероятно на някой лекар – как сме го напъхали в усмирителната риза и сме го затворили в карцера като едно от проблемните ни деца... като кретен, според собствените му думи? И ако беше така, дали щяха да му повярват?

Но според Хал положението на Пърси не се бе променило. Не приказвал и доколкото някой можел да определи, изобщо не бил на себе си. Все още се намирал в Индианола – „диагностирали го“, беше казал Хал с объркано от термина изражение, – но ако нямало никакво подобрение,

скоро щели да го преместят.

– Как се държи Кофи? – попита Мурс. Най-последно бе успял да се справи с последното копче на палтото си.

– Няма проблеми, директоре.

Той отиде до вратата. Изглеждаше стар и болен.

– Как може толкова добро и толкова зло да съществуват едновременно в един и същи човек. Как може човекът, изцерил жена ми, да е убил две момиченца? Ти разбираш ли го?

Отвърнах му, че не разбирам, че пътищата Господни са неведоми, че във всички нас има добро и зло, че на нас не ни е дадено да проумяваме това и всякакви подобни глупости. Повечето от нещата, които му казах, бях научил в баптистките черкви от детството ми, Слава на Иисус, Бог е всемогъщ. Хал през цялото време кимаше и изглеждаше някак си екзалтиран. Можеше да си позволи да кима, нали? Да. И да изглежда екзалтиран. На лицето му се беше изписала дълбока скръб – той бе потресен, никога не съм се съмнявал в това, но този път нямаше сълзи, защото имаше жена, при която да се прибере, и тя беше добре. Благодарение на Джон Кофи тя бе добре и човекът, който беше разписал заповедта за екзекуцията му, можеше да си тръгне и да се прибере при нея. Не му се налагаше да присъства на онова, което щеше да се случи по-късно. Тази нощ той щеше да е в състояние да спи и да се топли до тялото на жена си, докато Джон Кофи лежи върху плочата в сутерена на окръжната болница и с приближаването на самотните, безмълвни часове до разсъмване става все по-студен. И аз мразех Хал заради всички тези неща. Съвсем мъничко и щях да го преодоляя, но въпреки всичко това бе омраза. Съвсем истинска.

Сега влязох в килията, последван от Дийн и Хари, и двамата бледи и със забити в земята очи.

– Готов ли си, Джон? – попитах аз.

Той кимна.

– Да, шефе. Предполагам, че съм готов.

– Добре тогава. Преди да излезеш трябва да ти кажа нещо.

– Кажете каквото трябва, шефе.

– Джон Кофи, като съдебен служител...

Казах всичко докрая и когато свърших, Хари Теруилигър пристъпи до мен и протегна ръка. За миг Джон го погледна изненадано, после се усмихна и я стисна. По-блед от всякога, Дийн му подаде своята.

– Заслужаваш по-добра съдба, Джони – дрезгаво рече той. – Съжалявам.

– Няма нищо – отвърна Джон. – Това е най-трудното – след малко вече ще съм добре. – Изправи се и медальонът на св. Кристофър, който му бе дала Мели, увисна от пазвата му.

– Джон, трябва да взема това – казах му аз. – Ако искаш, мога да ти го сложа след... после, но сега трябва да ми го дадеш. – Беше сребърен и ако се допираше до кожата му, когато Джак Ван Хей пуснеше електричеството, можеше да се разтопи. Даже да не станеше така, можеше да остави овъгления си отпечатък върху гърдите му. Бях виждал такова нещо преди. През годините си на Пътя бях виждал почти всичко. Повече, отколкото бе добре за мен. Вече го знаех.

Той изхлузи верижката през главата си и постави медальона в ръката ми. Аз го прибрах в джоба си и му казах да излезе от килията. Нямаше нужда да гледаме главата му, за да се уверим, че контактът и проводимостта ще са добри – тя беше гладка като дланта ми.

– Знаеш ли, следобед поспах и сънувах, шефе – каза той. – Сънувах мишока на Дел.

– Наистина ли, Джон? – Застанах от лявата му страна. Хари мина отясно. Дийн остана отзад и ние тръгнахме по Зеления път. Никога повече нямаше да вървя по него заедно със затворник.

– Да. Сънувах, че е отишъл на онова място, за което разказваше шепът Хауъл, в онова Градче на мишките. Сънувах, че има деца и че се смеят на номерата му! Леле! – При тази мисъл се засмя и самият той, после отново стана сериозен. – Сънувах, че там бяха и онези две русоко-си момиченца. Те също се смееха. Аз ги прегърнах и от косата не капеше кръв, и бяха добре. Всички гледахме как господин Джингълс търкаля онази макара и се смеехме.

– Наистина ли? – Помислих си, че няма да мога да издържа това, че просто няма да мога. Че ще се разплача, ще изкрещя или може би сърцето ми ще се пръсне от мъка и това ще сложи край на всичко.

Влязохме в кабинета ми. За миг-два Джон се огледа, после без някой да му казва падна на колене. Зад него Хари ме гледаше с призрачен поглед. Дийн беше бял като платно.

Паднах на колене заедно с Джон и си помислих, че е настъпила странна размяна на ролите: след всички онези затворници, на които трябваше да помагам, за да завършат пътуването си, този път аз щях да се нуждая от помощ. Поне така се чувствах.

– За какво да се молим, шефе? – попита Джон.

– За сила – без изобщо да се замисля отвърнах аз. Затворих очи и казах: – Господи Боже на всички, моля Те, помогни ни да завършим

онова, което сме започнали, и моля Те, посрещни този човек, Джон Кофи – като кафе, но не се пише така – в рая Си и му дай покой. Моля Те, помогни ни да го изпратим така както заслужава и не позволявай да се случи нищо лошо. Амин. – Отворих очи и погледнах към Дийн и Хари. И двамата изглеждаха малко по-добре. Навярно просто защото бяха имали няколко мига да си поемат дъх. Съмнявах се, че е заради молитвата ми.

Понечих да се изправа и Джон ме хвана за ръката. После ме погледна едновременно боязливо и с надежда.

– Спомням си една молитва, на която някой ме научи като дете – рече. – Поне си мисля, че си я спомням. Мога ли да я кажа?

– Давай – отвърна Дийн. – Имаш още много време, Джон.

Той затвори очи и съсредоточено се намръщи. Очаквах нещо от рода на „Дядо Боже“ или може би изопачена версия на Отче наш, но грешах. Никога дотогава не бях чувал онова, което каза, не съм го чувал и после. Не че изразите му бяха особено необикновени. Стиснал длани пред затворените си очи, Джон Кофи започна:

– Исусе малък, мил и кротък, за мен сирачето моли се. Бъди моя сила, бъди мой приятел, бъди с мен докрая. Амин. – Отвори очи, понечи да се изправи, после внимателно ме погледна.

Изтрих очите си с ръка. Докато го слушаш, си бях мислил за Дел – той също беше поискал да каже накрая още една молитва. „Дево Мария, майко Божия, моли се за нас, грешните, сега и в часа на нашата смърт.“

– Извинявай, Джон.

– Няма нищо – отвърна той, стисна ръката ми и се усмихна. И после, както си бях помислил, че може да му се наложи да направи, ми помогна да се изправа на крака.

10.

Нямаше много свидетели – може би бяха четиринайсет души, наполовина по-малко, отколкото на екзекуцията на Делаacroa. Тук беше Хоумър Крибъс, както обикновено прелял от стола си, но не видях помощник-шерифа Макгий. Както и директора Мурс, той очевидно бе решил да отсъства.

На първия ред седеше възрастна двойка, която отначало не успях да разпозная, въпреки че до онзи ден през третата седмица на ноември бях виждал снимките им в твърде много вестници. После, щом

приближихме до платформата, върху която чакаше Стария Светльо, жената изсъска „Умри бавно, кучи сине!“ и разбрах, че това са Клаус и Марджъри Детерик. Не ги бях познал, защото на човек не му се случва често да вижда старци, които още нямат четирийсет години.

Когато чу женския глас, Джон преви рамене и шерифът Крибъс одобрително изсумтя. Ханк Битърман, който пазеше пред малката група от свидетели, не откъсваше очи от Клаус Детерик. Така му бях заповядал, но през онази нощ Детерик не направи нито едно движение по посока на Джон. Той като че ли беше на друга планета.

Бруталния стоеше до Стария Светльо и незабележимо ми даде знак с пръст, когато се качихме върху платформата. Прибра пистолета си в кобура и хвана Джон за ръката, след което внимателно го придружи до електрическия стол като момче, което извежда приятелката си на дансинга за първия им танц заедно.

– Наред ли е всичко, Джон? – тихо попита той.

– Да, шефе, но... – За пръв път се оглеждаше уплашено. – Но тук има много хора, които ме мразят. Много. Усещам го. Боли. Жили като пчела и боли.

– Тогава усещай нашите чувства – тихо каза Бруталния. – Ние не те мразим – можеш ли да го усетиш?

– Да, шефе. – Но сега гласът му трепереше още по-силно и от очите му отново бавно се стичаха сълзи.

– Убийте го два пъти, момчета! – изведнъж извика Марджъри Детерик. Дрезгавият ѝ, пронизващ глас беше като плесница. Джон се притисна към мен и простена. – Започвайте и убийте този изнасилвач на малки дечица два пъти, това ще е чудесно! – Все още сякаш в полусън, Клаус я дръпна за рамото. Жената се разрида.

Слисан видях, че Хари Теруилигър също плаче. Засега никой от свидетелите не бе забелязал сълзите му – беше обърнат с гръб към тях – но той все пак плачеше. Но какво можехме да направим? Искам да кажа, освен да побързаме с всичко това?

Двамата с Бруталния обърнахме Джон. Хауъл натисна рамото му и той седна. После стисна широките дъбови странични облегалки на Стария Светльо. Очите му продължаваха да гледат уплашено. Облиза първо единия ъгъл на устата си, после другия.

Ние с Хари застанахме на колене. Предишния ден бяхме накарали един от затворниците от работилницата временно да запои сгъваеми удължения на скобите за краката, защото глезените на Джон Кофи бяха почти толкова дебели, колкото прасците на обикновен човек. И все пак

преживях кошмарен момент, когато си помислих, че ще се окажат помалки и че ще трябва да го върнем в килията му, докато открием Сам Бродерик, тогавашния шеф на работилницата, за да удължи скобите. За последен път силно ударих скобата с длани и тя се затвори. Кракът на Джон рязко потръпна и той изохка. Бях го прищипал.

– Извинявай, Джон – измърморих и погледнах към Хари. Той бе успял да затвори скобата си по-лесно (или удължението от неговата страна беше малко по-голямо, или десният глезен на Кофи бе малко по-тесен), но наблюдаваше резултата с недоверие. Предполагах, че го разбирам – удължените скоби имаха хищен вид, челюстите им като че ли зееха като пасть на алигатор.

– Всичко ще бъде наред – казах, като се надявах гласът ми да звучи убедително... и това да е истина. – Избърши си лицето, Хари.

Той вдигна ръка и избърса сълзите от бузите си и капките пот от челото си. Обърнахме се. Хоумър Крибъс, който дотогава прекалено високо разговаряше с човека до него (прокурора, съдейки по завързаната му на фльонга вратовръзка и занемарения му черен костюм), млъкна. Времето почти бе настъпило.

Бруталния беше затворил скобата на едната китка на Джон, Дийн – на другата. Над рамото на Стантън можех да видя лекаря, застанал незабележим както винаги до стената с черната си чанта на пода между краката му. В наши дни предполагам, че съвсем спокойно правят такива неща, особено когато става дума за екзекуция чрез отровна инжекция, но навремето човек трябваше едва ли не да ги принуждава, ако се нуждаеше от участието им. Може би тогава са имали по-ясна представа за нещата, които трябва да върши лекарят, и за онова, което беше извършване на полаганата от тях клетва, клетвата, на първо място в която е обещанието да не вредят на хората.

Дийн кимна на Бруталния. Той обърна глава, като че ли погледна към телефона, който никога нямаше да иззвъни за хора като Джон Кофи, и извика на Джак Ван Хей:

– Включи на едно!

Разнесе се онова бръмчене като от включване на стар хладилник и крушките замъждукаха. Сенките ни се откроиха малко по-силно, черни сенки, които пълзяха по стената и като че ли кръжаха около сянката на стола като лешояди. Джон рязко си пое дъх. Кокалчетата на ръцете му бяха побелели.

– Боли ли го вече? – пресекиво изкрещя госпожа Детерик, притиснала се до рамото на съпруга си. – Надявам се да го боли! Надявам се

адски да го боли! – Клаус стисна ръката ѝ. От носа му се стичаше кръв, видях го, тънка червена струйка, която се скриваше в малките му мустачки. Когато следващия март отворих вестника и видях, че е умрял от удар, изобщо не се изненадах.

Бруталния застана в полезрението на Джон. Докато говореше, той докосваше рамото му. Не беше редно, но от свидетелите го знаеше единствено Къртис Андерсън, който, изглежда, не възразяваше. Помислих си, че прилича на човек, който иска само да свърши със сегашната си работа. Отчаяно иска да свърши. След Пърл Харбър той се записа в армията, но не успя да прекоси океана, защото загина във Форт Браг при автомобилна злополука.

Междувременно Джон се отпусна под пръстите на Бруталния. Струва ми се, че не разбираше много, а може би и нищо от онова, което му казваше той, но ръката върху рамото му го успокояваше. Бруталния, който почина от инфаркт около двацет и пет години по-късно (когато се случило, ядъл сандвич с риба и гледал борба по телевизията, каза сестра му), бе добър човек. Мой приятел. Може би най-добрият от нас. Той наистина разбираше как един човек може едновременно да иска да си иде и все пак да се страхува от пътуването.

– Джон Кофи, осъден си да умреш на електрическия стол, присъдата е гласувана от съдебни заседатели равни на теб и потвърдена от съдия с добра репутация в този щат. Бог да пази жителите на щата. Имаш ли да кажеш нещо, преди присъдата да бъде изпълнена?

Той отново навлажни устните си, после заговори с ясен глас:

– Съжалявам за това, че съм такъв.

– И трябва да съжаляваш! – изкрещя майката на двете убити момиченца. – О, чудовище, трябва да съжаляваш! ТРЯБВА АДСКИ ДА СЪЖАЛЯВАШ!

Джон обърна очи към мен. Не видях в тях примирение, нито надежда да попадне в рая, нито наченки на покой. Как ми се иска да ви кажа, че съм ги виждал. Как ми се иска да убедя самия себе си в това. Но онова, което видях, беше страх, мъка и недоумение. Това бяха очите на хванато в капан, ужасено животно. Сетих се за разказа му как Уортън отвлякъл Кора и Кати Детерик от верандата, без да го чуят в къщата: „Той ги уби с обичта им. Ето така е всеки ден. По целия свят.“

Бруталния свали новата маска от месинговата ѝ кукичка на облегалката на стола, но щом Джон я видя и разбра какво е, очите му се разшириха от ужас. Той погледна към мен и сега можех да видя по голия му череп огромни капки пот. Изглеждаха големи колкото яйца на

червеношийка.

– Моля те, шефе, не ми слагай това на лицето – тихо простена. – Моля те, не ме затваряй в мрака, не ме карай да потъвам в мрака, страхувам се от мрака.

Вдигнал вежди и замръзнал на място, Хауъл ме гледаше с маската в ръце. Очите му казваха, че думата имам аз, че ще се подчини каквото и да е решението ми. Опитах се да мисля колкото мога по-бързо и по-добре – трудна задача при екота, който кънтеше в главата ми. Маската беше традиция, а не закон. Всъщност тя бе предназначена да спести гледката на свидетелите. И изведнъж реших, че гледката не трябва да им бъде спестена, не и този път. В края на краищата през живота си Джон не бе извършил нищо престъпно, за да умре с маска на лице. Те не го подозираха, но ние го знаехме и реших да изпълня това му последно желание. Що се отнася до Марджъри Детерик, тя навярно ми беше благодарна.

– Добре, Джон – прошепнах.

Бруталния върна маската на кукичката. Зад нас Хоумър Крибъс възмутено извика с южняшкия си глас:

– Хей, момчета! Сложете му онази маска! Да не мислите, че искаме да гледаме как му изскачат очите?

– Запазете тишина, сър – без да се обръщам, наредих аз. – Това е екзекуция и тук вие нямате никаква власт.

– Още повече, че ти си виновен за залавянето му, дебелак такъв – прошепна Хари. Той почина през 1982 година почти на осемдесетгодишна възраст. Старец. Не колкото мен, разбира се, но малцина доживяват до моите години. Умря от рак, не знай точно на какво.

Бруталния се наведе и извади кръглата гъба от кофата. Той я натисна с пръст и облиза върха му, но не се налагаше – можех да видя, че от грозния кафяв сунгер капе вода. После я постави в шапката и я сложи на главата на Джон. За пръв път забелязах, че Хауъл също е преbledнял – смъртноbled, готов да припадне. Сетих се как ми каза, че за пръв път в живота си се страхува от ада, защото сме се готвели да убием дар Божи. Внезапно започна силно да ми се гади. Овладах се, но с огромно усилие. Водата от гъбата се стичаше по лицето на Джон.

Дийн Стантън закопча ремъка – специално разпънат до максимум за случая – през гърдите на Кофи и се отдръпна. Бяхме положили такива усилия, за да се опитаме да предпазим Дийн през нощта на пътуването си заради децата му, без изобщо да подозираме, че му остават по-малко от четири месеца живот. След Джон Кофи той подаде молба и го прехвърлиха в блок В, където един от затворниците заби самоделния си нож

в гърлото му и остави кръвта му да изтече върху мръсния дъсчен под. Изобщо не разбрах защо. Не мисля, че някой е разбрал. Когато си спомням за онези дни, Стария Светльо ми се струва такава гадост, толкова смъртоносно безумие. Ние сме крехки като тънко стъкло, дори при най-добрите обстоятелства. Да се убиваме един друг с газ или електричество, при това най-хладнокръвно? Безумие. Ужас.

Бруталния провери ремъка, после отстъпи назад. Изчаках го да изрече думите, но той мълчеше. Когато скръсти ръце зад гърба си и заста на леко разкрачен, разбрах, че няма да го направи. Навярно не можеше. Аз също не мислех, че мога, но после погледнах към ужасените, разплакани очи на Джон и осъзнах, че трябва. Даже това да ме прокълнеше винаги, трябваше да го сторя.

– Превключи на две – наредих със стържещ, треперещ глас, който не успях да разпозная.

Шапката забръмча. Осем огромни пръста и два огромни палеца се надигнаха от краищата на широките дъбови странични облегалки на стола и рязко се разпериха в десет различни посоки. Върховете им трепереха. Големите му колене подритваха, но скобите на глезените издържаха. Три от висящите от тавана електрически крушки се пръснаха – Бам! Бам! Бам! При този звук Марджъри Детерик извика и припадна в ръцете на съпруга си. Тя почина в Мемфис осемнайсет години по-късно. Хари ми прати некролога ѝ. Загинала при злополука с тролейбус.

Джон се тласна напред и опъна ремъка на гърдите си. За миг очите му срещнаха моите. Беше в съзнание – аз бях последното нещо, което видя, преди да го бутнем от ръба на света. После се отпусна назад, шапката леко се накриви на главата му и изпод нея като гореща влага се надигнаха струйки дим. Но като цяло, разбирате ли, всичко свърши бързо. Съмнявам се, че е било безболезнено, както винаги твърдят поддръжниците на електрическия стол (в това, изглежда, не искат лично да се уверят дори най-запалените от тях), но стана бързо. Пръстите му отново се отпуснаха, допреди малко синкавобелите полумесеци в основата на ноктите му сега станаха тънморави, от все още мокрите му от солената вода бузи се надигаше струйка дим... и сълзите.

Последните сълзи на Джон Кофи.

11.

Когато се върнах вкъщи, вече бях добре. Разсъмваше се и птиците

пееха. Паркирах стария си форд, излязох, отидох до задното стълбище и тогава върху мен се стовари втората най-силна мъка, която някога съм изпитвал. Помислих си как се страхуваше от мрака. Спомних си първия път, когато го видях, и как ме попита дали нощем оставяме лампите да светят, и краката ми се подкосиха. Седнах на стъпалата, наведох глава и заплаках. Като че ли не плачех само за Джон, а за всички нас.

Джанис излезе навън и седна до мен. После ме прегърна през раменете.

– Направил си всичко възможно, за да не го мъчиш, нали?

Поклатих глава.

– И той е искал да си иде.

Кимнах.

– Влез си въщи. – Тя ми помогна да се изправа. Това ме накара да си спомня как Джон ми подаде ръка, след като се бяхме молили заедно. – Влез си вътре и изпий чаша кафе.

Направих го. Мина първото утро, после първият следобед, след това и първото дежурство. Времето лекува всичко, времето го отнася и накрая има само мрак. Понякога откриваме други в мрака и понякога отново ги губим. Това е всичко, което зная, освен че се случи през 1932, когато щатският затвор все още беше на Студената планина.

И електрическият стол, разбира се.

12.

Към два и петнайсет следобед в солариума при мен дойде приятелката ми Илейн Конъли. Последните страници от разказа ми бяха спретнато подредени пред мен. Лицето ѝ беше много бледо и под очите ѝ имаше блестящи следи. Мисля, че бе плакала.

А аз, аз бях гледал. Просто така. Бях гледал навън през прозореца над хълмовете на изток и дясната ми ръка пулсираше. Но това пулсиране беше някак спокойно. Чувствах се празен, изсмукан. Чувство, което бе ужасно и в същото време прекрасно.

Беше ми трудно да срещна очите на Илейн – страхувах се, че мога да видя в тях омраза и презрение – но нямаше нищо такова. Бяха просто тъжни и удивени. Нямаше омраза, нито презрение, нито съмнение.

– Искаш ли да прочетеш края? – попитах аз и потупах с наболяващата ме ръка малката купчина листи. – Всичко е тук, но ще те разбера, ако не...

– Не става въпрос какво искам – прекъсна ме тя. – Трябва да разбера какво е станало, макар да предполагам, че сте го екзекутирали. Струва ми се, че намесата на Провидението с главно „П“ прекалено се надценява в живота на обикновените хора. Но преди да взема тези страници... Пол...

Замълча, сякаш се чудеше как да продължи. Аз чаках. Понякога не можеш да помогнеш на хората. Понякога е най-добре изобщо да не се опитваш.

– Пол, тук пишеш, че през 1932 си имал две пораснали деца – не само едно, а две. Ако не си се оженил за своята Джанис, когато си бил на дванайсет, а тя на единайсет, подобно нещо...

Поусмихнах се.

– Оженихмe се много млади (така беше с повечето хора в планините, така е било с майка ми), но не чак толкова.

– Тогава на колко години си всъщност? Винаги съм смятала, че си над осемдесетте, на моя възраст, навярно даже малко по-млад, но според това тук...

– В годината, в която Джон извървя Зеления път, бях на четиридесет. – Роден съм през 1892. Това означава, че съм на сто и четири, освен ако не бъркам в сметката.

Тя ме зяпна онемяла.

Подадох ѝ останалата част от ръкописа и отново си спомних как Джон ме беше докоснал в килията си. „Няма да се взривиш“, бе казал той, леко усмихнат от самата мисъл, и наистина не се взривих... но въпреки това с мен беше станало нещо. Нещо трайно.

– Прочети го докрай – казах. – Там е всичко останало, което зная.

– Добре – прошепна тя. – Малко се страхувам, не мога да те лъжа, но... добре. Ти къде ще бъдеш?

Изправих се, протегнах се и чух как гърбът ми изпука. Онова, което със сигурност знаех, бе, че солариумът ми е дотегнал до гуша.

– На игрището за крикет. Искам да ти покажа още нещо и то е точно в тази посока.

– Да не е нещо... страшно? – В боязливия ѝ поглед видях Илейн – момиченцето от онова време, когато мъжете са носели сламени шапки през лятото и палта от мечка кожа през зимата.

– Не – усмихнах се аз. – Не е страшно.

– Добре. – Тя взе листовите. – Ще ги отнеса в стаята си. Ще се срещнем на игрището за крикет към... – Илейн прелисти ръкописа, за да прецени. – Към четири? Става ли?

– Отлично – казах аз, като си мислех за прекалено любопитния Брад Долън. Дотогава вече щеше да си е заминал.

Тя се пресегна, леко стисна ръката ми и излезе. За миг останах на мястото си, погледнах към масата и осъзнах факта, че освен подноса със закуската, който сутринта ми бе донесла Илейн, няма нищо друго. Липсваха пръснатите върху нея страници. Някак си не бях в състояние да повярвам, че съм свършил... и наистина не бях – можете сами да се убедите, тъй като всичко това е написано, след като разказах за екзекуцията на Джон Кофи и дадох последните листове на Илейн. И още тогава отчасти знаех защо.

Алабама.

Взех от таблата последната студена препечена филийка, спуснах се по стълбите и излязох на игрището за крикет. Там приседнах на слънце, гледах как няколко двойки и една бавна, но весела четворка играчи размахват чукчетата си, прехвърлях старческите си мисли и топлех на слънцето старческите си кокали.

Към три без петнайсет от паркинга започна да се точи смяната от три до единайсет и в три часа служителите от дневната смяна си тръгнаха. Повечето вървяха на групи, но Брад Долън беше сам. Това ме накара да се зарадвам – може би в крайна сметка светът не бе отишъл съвсем по дяволите. От задния му джоб стърчеше едно от книжлетата му с вципове. Пътеката за паркинга минаваше покрай игрището за крикет и той ме видя, но нито ми махна, нито ми се намръщи. Нямах нищо против. Долън влезе в стария си шевролет с лепенката, която гласеше: „ВИДЯХ ГОСПОД И ИМЕТО МУ Е ТРИТОН“. После замина натам, където отива, когато не е тук и остави зад себе си тънка следа от моторно масло.

Както беше обещала, към четири часа при мен дойде Илейн. Очите ѝ показваха, че отново е плакала. Тя ме прегърна, силно ме притисна към себе си и изрече:

– Клетият Джон Кофи. Клетият Пол Еджкоум.

„Клетият Пол – чух Джанис да казва. – Клетото старо момче.“

Илейн отново заплака и аз я прегърнах там, на игрището за крикет под късното следобедно слънце. Сенките ни сякаш танцуваха. Навярно във „Вълшебната бална зала“, която навремето често слушахме по радиото.

Накрая тя се овладя и се отдръпна от мен. Намери салфетки в джоба на блузата си и избърса влажните си очи.

– Какво стана с жената на директора, Пол? Какво стана с Мели?

– Смятаха я за чудото на века, поне лекарите от болницата в

Индианола – отвърнах аз. Хванах я за ръка и двамата тръгнахме към пътеката, която водеше към гората. Към бараката до стената между „Джорджийските борове“ и света на по-младите хора. – Тя почина – от инфаркт, не от мозъчен тумор – десет-единайсет години по-късно. На четирийсет и три, струва ми се. Хал умря от удар някъде около деня на атаката в Пърл Харбър – може да е било точно в този ден, доколкото си спомням – така че тя го надживя с две години. Каква ирония.

– Ами Джанис?

– Днес не съм готов за това. Ще ти разкажа някой друг път.

– Обещаваш ли?

– Обещавам. – Но никога не изпълних това си обещание. Три месеца след деня, в който заедно навлязохме в гората (бих я държал за ръка, ако не се страхувах, че ще нараня възлестите ѝ, подути пръсти), Илейн Конъли тихо умря в леглото си. Както и при Мелинда Мурс, смъртта ѝ беше резултат от инфаркт. Санитарят, който я откри, каза, че изглеждаше спокойна, сякаш е станало внезапно и безболезнено. Надявам се да е бил прав. Обичах Илейн. И ми липсва. Тя, Джанис, Бруталния и всички те.

Стигнахме до втората барака по пътеката, онази, която бе до стената, сгушена под клоните на борове. Хлътналият ѝ покрив и закованите ѝ с дъски прозорци бяха изпъстрени със сенки. Тръгнах към нея. За миг Илейн остана на пътеката. Изглеждаше уплашена.

– Всичко е наред – казах аз. – Наистина. Хайде.

На вратата нямаше брава – някога имало, но я бяха откъртили – и затова я затварях с напъхано в процепа ѝ сгънато парче картон. Сега го издърпах и влязох в бараката. Оставих вратата широко отворена, защото вътре беше тъмно.

– Пол, какво?... О! О! – тихо извика втория път тя.

Масата вътре бе избутана настрана. Върху нея имаше фенерче и кафява хартиена торбичка. Върху мръсния под лежеше кутия от пури – бях я взел от човека, който зарежда машините за безалкохолни напитки и бонбони в старческия дом. Специално го бях помолил за нея и тъй като фирмата му продаваше и тютюневи изделия, той лесно я беше намерил. Предложих да му я платя – вече ви казах, че по времето, когато работех в затвора в Студената планина, кутиите от пури високо се ценяха – но той просто ми се изсмя.

Над горния ѝ ръб надничаха две умни, малки, блестящи очички.

– Господин Джингълс – тихо казах аз. – Ела тук. Ела тук, старо момче, и се запознай с тази дама.

Приклекнах – болеше ме, но се справих – и протегнах ръка. Отначало си мислех, че този път няма да успее да се прехвърли през стената на кутията, но той го направи с един последен скок. Падна странично, после се изправи на крака и се приближи до мен. Докато тичаше, накуцваше с едно от задните си крачета – раната, нанесена му някога от Пърси, се обаждаше на стари години. А беше много, много стар. Освен на главата и края на опашката, козината му беше съвсем сива.

Той скочи върху дланта ми. Вдигнах го и животинчето проточи врат, за да подуши дъха ми с прилепени назад уши и блеснали очички. Протегнах ръка към Илейн, която гледаше с разширени и изпълнени с удивление очи и с полуотворени устни.

– Не може да бъде – каза тя и вдигна поглед към мен. – О, Пол, това не е... не може да бъде!

– Гледай – отвърнах, – и ми кажи същото после.

От торбичката извадих макара, която лично бях оцветил – не с пастели, а с флумастери, изобретение, за което през 1932 не бяхме и мечтали. Резултатът обаче бе съвсем същият. Макаратата беше също толкова пъстра, колкото и на Дел, а може би и повече. „Messieurs et mesdames – помислих си аз. – Bienvenue au cirque de mousie!“

Отново приклекнах и господин Джингълс слезе от дланта ми. Беше стар, но макаратата все още го привличаше. От момента, в който я извадих от торбичката, той имаше очи единствено за нея и за нищо друго. Претърколих я по неравния, нацепен под на бараката и мишокът веднага се хвърли след нея. Не тичаше с някогашната си бързина и за мен беше болезнено да го гледам как куца, но защо пък трябваше да е бърз? Както казах, той бе стар, направо патриарх сред мишките. Поне на шейсет и четири.

Господин Джингълс стигна до макаратата, която се беше ударила в отсрещната стена и бе отскочила назад. Той я заобиколи, после легна настрани. Илейн понечи да тръгне към него и аз я задържах. След миг животинчето отново се изправи на крака. И бавно, съвсем бавно забута с муцунка макаратата към мен. Когато се беше появил тук – намерих го легнал по същия начин на стъпалата към кухнята, сякаш пропътувал огромно разстояние, и напълно изтощен – той все още можеше да насочва макаратата с лапички, както някога на Зеления път. Сега обаче това не бе по силите му – задните му крачета вече не го държаха. Но нолето му беше силно. Просто трябваше да бута ту единия, ту другия край на макаратата. Когато стигна при мен, аз го взех в едната си ръка – беше лек като перце – и вдигнах макаратата с другата. Умните му тъмни очички не я

изпускаха.

– Не го прави пак, Пол – с треперещ глас изрече Илейн. – Няма да мога да го понеса.

Разбирах как се чувства, но знаех, че не е права. Той обичаше да гони и връща обратно макарата – все още много обичаше да го прави. Би трябвало всички да сме толкова постоянни в чувствата си.

– В торбичката има и ментови бонбони – казах аз. – Струва ми се, че все още ги харесва – няма да спре да души, ако не му дам – но стомахът му вече не може да ги смила. Вместо това съм му донесъл хляб.

Отново клекнах, отчупих малко парченце от филийката, която бях взел със себе си от солариума, и го оставих на пода. Господин Джингълс го подуши, после го взе в предните си лапички и започна да го яде, увил опашка около себе си. Щом свърши, вдигна поглед към мен с очакване.

– Понякога ние старците имаме изненадващ апетит – казах на Илейн и ѝ подадох филийката. – Опитай ти.

Тя отчупи ново парченце и го пусна на пода. Мишокът се приближи до него, подуши го, погледна към Илейн... после го взе и започна да го яде.

– Виждаш ли? – попитах аз. – Знае, че не си външна.

– Откъде е дошъл, Пол?

– Нямам представа. Един ден, когато излязох за утринната си разходка, просто беше там и лежеше на кухненските стълби. Веднага разбрах кой е, но взех макарата от пералнята просто за да се уверя. И му намерих кутия от пури. Покрих дъното ѝ с най-мекото нещо, което успях да открия. Струва ми се, че той е като нас, Ели – през повечето дни просто едно голямо, изпълнено с болка същество. И все пак не е загубил желанието си за живот. Все още обича макарата си, все още обича посещенията на стария си приятел. Пазил съм историята на Джон Кофи в себе си шейсет години, шейсет и отгоре, и сега я разказах. Като че ли имам представа защо се е върнал. За да ми каже да побързам и да го направя, докато все още има време. Защото и аз съм като него – и аз отивам там.

– Къде отиваш?

– О, знаеш къде – отвърнах и известно време двамата мълчаливо наблюдавахме господин Джингълс. После поради причина, която не мога да ви обясня, отново хвърлих макарата, въпреки че Илейн ме бе помолила да не го правя. Може би просто защото в известен смисъл за него гоненето на макарата беше като бавния и предпазлив секс на старите хора – може и да не искате да гледате, вие, които сте млади и убедени,

че когато остарее, за вас ще бъде направено изключение, но те все още искат да го правят.

Господин Джингълс отново се хвърли след макарата, очевидно с болка и също толкова очевидно (поне за мен) с цялата си стара, всеотдайната радост.

– Целофанени прозорци – прошепна тя, като го гледаше.

– Целофанени прозорци – усмигнах се аз.

– Джон Кофи е докоснал мишката така, както е докоснал теб. И не само те е изцелил от болестта ти, той те е направил... какъв... устойчив?

– Струва ми се, че това е много подходящо определение.

– Устойчив на нещата, които накрая повалят останалите от нас като дървета, проядени от термити. Теб... и него. Господин Джингълс. Когато го е затворил в шепите си.

– Точно така. Някаква сила го е сторила чрез Джон – поне така си мисля – и сега действието ѝ най-после свършва. Термитите са проявили кората ни. Отне им малко повече време от обикновено, но я прояха. Може да ми останат още няколко години, хората все пак живеят по-дълго от мишките, струва ми се, но неговото време изтича.

Той стигна до макарата, заобиколи я с куцане, падна настрани, като дишаше тежко (виждахме дишането му през посивялата му козина като вълнички), после се изправи и игриво я забута обратно с муцунка. Козината му беше сива, походката му бе неуверена, но очичките му блестяха.

– Смяташ, че е искал да опишеш събитията – каза тя. – Така ли е, Пол?

– Не господин Джингълс – отвърнах аз. – Не той, а силата, която...

– Хей, Поли! И Илейн Конъли! – чу се вик откъм отворената врата. В него се усещаше някакъв ироничен ужас. – Самите те! Какво, за Бога, правите тук двамата?

Обърнах се и изобщо не се изненадах, когато видях Брад Долън да стои на прага. Хилеше се като човек, който си мисли, че ви е измамил. Какво ли разстояние бе изминал, след като смяната му беше свършила? Може би само до ресторанта, колкото да изпие една-две бири, преди да се върне обратно.

– Махайте се – студено каза Илейн. – Веднага се махайте.

– Не ми казвай да се махам, сбръчкана стара кучко – все още усмихнат отвърна той. – Навярно можеш да ми кажеш това там горе, но сега си тук. А не би трябвало. Това е извън границите, разрешени за вас. Малко любовно гнезденце, а, Поли? Това ли сте си направили тук?

Нещо като „Плейбой“ за старци... – Очите му се разшириха, когато най-после забеляза обитателя на бараката. – Какво е онова, мамка му?

Не се обърнах да видя. Първо, защото знаех какво има там. И после, защото изведнъж миналото се беше сляло с настоящето, създавайки един ужасен образ, съвсем триизмерен в реалността си. Там на прага не стоеше Брад Долън, а Пърси Уетмор. След миг щеше да се втурне в бараката и да стовари крака си върху господин Джингълс (който вече не бе в състояние да избяга от него). И този път го нямаше Джон Кофи, за да го спаси. Нямаше го, както го нямаше и в онзи дъждовен ден в Алабама, когато имах нужда от него.

Изправих се на крака, този път без да усещам каквато и да е болка в ставите и мускулите си, и се хвърлих към Долън.

– Остави го на мира! Остави го на мира, Пърси, или, за Бога, щете...

– Кого наричаш Пърси? – попита той и ме блъсна назад толкова силно, че едва не паднах по гръб. Илейн ме подхвана, макар че навярно това ѝ причини болка, и ме задържа. – И не го правиш за пръв път. И не е нужно да си подмокряш гащите. Няма да го докосна даже. Няма нужда. Това е само една умряла мишка.

Обърнах се, като си мислех, че господин Джингълс просто лежи настрани, за да си поеме дъх, както понякога правеше. Той лежеше настрани, да, но онези вълнички под козината му бяха изчезнали. Опитах се да се уверя, че все още мога да ги видя, и тогава Илейн избухна в силни ридания. Тя мъчително се наведе и взе мишока, който за пръв път бях видял на Зеления път да се приближава към бюрото на дежурния без никакъв страх, като човек, приближаващ се към свои връстници... или приятели. Той лежеше отпуснато в дланта ѝ. Очите му бяха мътни и неподвижни. Беше мъртъв.

Долън неприятно се ухили и разкри зъбите си, които едва ли бяха виждали зъболекар.

– Я, виж ти! – рече. – Да не би току-що да сме загубили домашния си любимец? Дали не трябва да си направим малко погребение, с книжничка цветя и...

– МЛЪКНИ! – изкрещя му Илейн, толкова високо и силно, че Долън отстъпи назад и усмивката му се стопи. – МАХАЙ СЕ ОТ ТУК! РАЗКАРАЙ СЕ ИЛИ НЯМА ДА ИЗКАРАШ НИТО ДЕН ПОВЕЧЕ НА РАБОТА ТУК! НИТО ЧАС! КЪЛНА СЕ!

– И ще трябва да се мъкнеш по бюрата за безработни! – прибавих аз, но толкова тихо, че нито един от двамата им не ме чу. Не можех да

откъсна очи от господин Джингълс, отпуснат върху дланта на Илейн като най-мъничката мечка кожа на света.

Брад се замисли дали да не се приближи до нея и да я предизвика да изпълни заплахата си – той бе прав, бараката не влизаше точно в позволената за обитателите на „Джорджийските борове“ територия, дори аз го знаех – и после се отказа. Той си беше страхливец, също като Пърси. А може би бе проверил твърдението ѝ, че е баба на високопоставена личност. Но навярно просто любопитството му беше задоволено. В бараката очевидно бе живяла любимата мишка на един старец. Сега тя се беше гътнала, бе получила инфаркт или нещо подобно, докато буташе някаква пъстра макара.

– Не зная защо се разстройвате толкова – каза той. – И двамата. Държете се така, сякаш е куче или нещо такова.

– Махай се – изсъска Илейн. – Махай се, невежи човече. Нищожният ти мозък е грозен и отвратителен.

Той силно почервеня. Белезите от пубертетските му пъпки станаха тъмnochвени. Бяха много.

– Ще си ида, но когато утре дойдеш тук... Поли... ще откриеш нова ключалка на тази врата. Мястото е забранено за вас, независимо какви лоши неща ми говори госпожа Лайната ми не смърдят. Погледнете пода! Всички дъски са изкривени и прогнили! Ако пропаднете, мършавите ви стари крака ще се натрошат като съчки. Така че просто си вземете онази мъртва мишка, ако я искате, и изчезвайте. Отсега нататък любовното гнездо е закрито.

Той се обърна и се отдалечи като човек, който смята, че най-после може да се оттегли. Изчаках да се махне и после внимателно взех господин Джингълс от Илейн. Погледът ми попадна върху торбичката с ментовите бонбони и сълзите ми започнаха да се стичат. Не зная, просто някак си напоследък се разплаквам по-лесно.

– Ще ми помогнеш ли да погребва един стар приятел? – попитах Илейн, когато тежките стъпки на Брад Долън заглъхнаха.

– Да, Пол. – Тя ме прегърна през кръста и отпусна глава върху рамото ми. Със стария си и разкривен пръст погали неподвижния хълбок на господин Джингълс. – С радост ще ти помогна.

Взехме лопатка от бараката с градинарски инструменти и погребяхме любимата мишка на Дел, докато следобедните сенки се издължаваха сред дърветата. После се върнахме да вечеряме и да продължим онова, което е останало от живота ни. Открих, че мисля за Дел, Дел, коленичил на зеления килим в кабинета ми с молитвено долепени ръце и с лъснало

на светлината на лампата голо теме, Дел, който ни беше помолил да се погрижим за господин Джингълс, да не допуснем с него отново да се случи нещо лошо. Само че накрая лошият настига всички ни, нали?

– Пол? – попита Илейн. Гласът ѝ бе едновременно мил и уморен. Дори само изкопаването на гроб с лопатка и полагането на една мишка да почива в него е огромно външение за стари сладури като нас. – Добре ли си?

Ръката ми беше около кръста ѝ. Притиснах я.

– Добре съм.

– Виж – каза ми. – Залезът ще е прекрасен. Да останем ли да го погледаме?

– Разбира се – съгласих се аз и ние останахме още малко на моравата, прегърнати през кръста, отначало загледани в издигащите се по небето ярки багри, после загледани как изсветляват и се превръщат в сива пепел.

„Sainte Marie, Mere de Dieu, priez pour moi, priez pour nous, pauvres pecheurs, maintenant et a l'heure de notre mort.“

Амин.

13.

1956

Алабама в дъжда.

Третата ни внучка, красиво момиче на име Теса, завършваше университета във Флорида и ние слязохме долу до Грейхаунд. Тогава бях на шейсет и четири, почти юноша. Джан беше на петдесет и девет, красива както винаги. Поне за мен. През целия път седяхме на задните места и тя се оплакваше, че не съм ѝ купил нов фотоапарат, за да запечата великото събитие. Отворих уста да ѝ кажа, че щом стигнем там, ще разполагаме с цял ден за пазаруване и че ако иска ще може да си купи, че това няма да обърка финансите ни, но после си помислих, че се оплаква, просто защото е отегчена от пътуването и не харесва книгата за Пери Мейсън, която си бе взела. И тук паметта ми избледнява малко, като филм, оставен на слънцето.

Спомняте ли си онази катастрофа? Предполагам, че неколцина от вас може да са чели за нея, но повечето не са. И все пак навремето тя беше на първите страници на вестниците из цялата страна. Бяхме излезли

от Бирмингам, валеше проливен дъжд, Джанис се оплакваше от стария си фотоапарат и тогава спирачките изсвистяха. Автобусът се подхлъзна по мокрия паваж и получи страничен удар от камион, който превозваше тор. Камионът запрати автобуса към подпорите на един мост със стотина километра в час, вряза го в бетона и го разполови. Двете блестящи, намокрени от дъжда половини се разлетяха в противоположни посоки. Едната попадна в резервоар с дизелово гориво, експлодира и в сивото небе се издигна червено-черна огнена топка. В един момент Джанис се оплакваше от стария си фотоапарат „Кодак“, а в следващия се озовах легнал от отсрещната страна на подлеза под дъжда и зазяпан в сини найлонови гащички, изпаднали от нечий куфар. „СРЯДА“ – с черни букви пишеше на тях. Навсякъде около мен се търкаляха отворени куфари. И трупове. И части от трупове. В автобуса бяха пътували седемдесет и трима души, а от катастрофата оцеляха само четирима. Аз бях един от тях, единственият без сериозни наранявания.

Изправих се и залитнах сред отворените куфари и лежащите хора, като виках името на жена си. Подритнах настрани някакъв будилник, това си спомням, спомням си и че видях трупа на тринайсетинагодишно момче, проснато сред разбити стъкла с марафонки на краката и с наполовина отнесена глава. Усетих, че дъждът брули лицето ми, влязох в подлеза и за малко се скрих на сухо. Когато излязох от другата страна, дъждът отново започна да удря по страните и челото ми. Тогава видях Джан, просната до разбитата кабина на преобърнатия камион. Познах я по червената ѝ рокля – втората ѝ най-хубава. Най-хубавата тя пазеше за тържеството по случай дипломирането, разбира се.

Все още беше жива. Често съм си мислил, че щеше да е по-добре – за мен, ако не за нея – ако бе умряла веднага. Това щеше да ми позволи да се разделя с нея малко по-бързо, малко по-естествено. Или навярно само се заблуждавам. Единственото, което със сигурност зная, е, че всъщност никога не се разделих с нея.

Тялото ѝ трепереше. Една от обувките и се беше събула и можех да видя потръпващото ѝ стъпало. Очите ѝ бяха отворени, но пусти, лявото, пълно с кръв, и когато коленичих до нея под миришещия на дим дъжд, можех единствено да си мисля, че това треперене означава, че е ударена от електрически ток – че е ударена от електрически ток и че трябва да спра това, преди да е станало прекалено късно.

– Помогнете ми! – извиках. – Помогнете ми, някой да ми помогне!

Никой не ми помогна, никой дори не дойде. Дъждът шибаше земята – силен, напоителен дъжд, а аз държах жена си в ръцете си и никой

не идваше. Мътните ѝ очи ме гледаха с напрегната замаяност и от тила на смазаната ѝ глава се лееше кръв. До ръката ѝ, която трепереше и се свиваше, видях парче хромирана стомана, върху което пишеше „СИВО“. До него лежеше приблизително една четвърт от онова, което преди беше бизнесмен в кафяв вълнен костюм.

– Помогнете ми! – отново извиках и се обърнах към подлеза. И там видях Джон Кофи, застанал в сенките, самият той сянка, огромен мъж с дълги, отпуснати ръце и плешива глава. – Джон! – изкрещях аз. – О, Джон, моля те, помогни ми! Моля те, помогни на Джанис!

Дъждовни капки се стичаха в очите ми. Примигнах и той изчезна. Можех да видя сенките, които бях помислил за Джон... но това не бяха само сенки. Сигурен съм. Той бе там. Може би само като дух, но беше там и дъждът по лицето му се смесваше с безкрайния му поток от сълзи.

Тя почина в ръцете ми там под дъжда до камиона с тор. Миришеше на запалено дизелово гориво. Не се свести – очите ѝ не се проясниха, усните ѝ не помръднаха, за да прошепнат за последен път, че ме обича. Просто тялото ѝ потръпна в ръцете ми и после вече бе мъртва. И тогава за пръв път от години си спомних за Мелинда Мурс, Мелинда, седнала изправена на леглото, на което всички лекари от общинската болница в Индианола смятаха, че ще умре, Мелинда Мурс, която изглеждаше свежа и отпочинала и гледаше с умните си, учудени очи Джон Кофи. Мелинда, която казваше: „Сънувах, че се скитах в мрака, в който се скитах и аз. И се открихме.“

Положих клетата, смазана глава на жена си върху мокрия паваж на междущатската магистрала, изправих се на крака (беше лесно – единственото ми нараняване бе малко порязване отстриани на лявата ми ръка) и изкрещях името му към сенките на подлеза.

– Джон! ДЖОН КОФИ! КЪДЕ СИ, ГОЛЯМО МОМЧЕ?

Тръгнах нататък, като ритях настрани плюшено мече с кръв по козината, очила със стоманени рамки и разбити стъкла, откъсната ръка с гранатов пръстен на кутрето.

– Ти спаси жената на Хал, защо не спаси моята? Защо не спаси Джанис? ЗАЩО НЕ СПАСИ МОЯТА ДЖАНИС?

Никакъв отговор – само мирисът на дизел и горяща плът, само безкрайно леещият се от сивото небе дъжд, барабанящ по цимента, докато жена ми лежеше мъртва на пътя зад мен. Никакъв отговор нито тогава, нито сега. Но, разбира се, тогава през 1932 Джон Кофи не спаси само Мели Мурс, не спаси само мишката на Дел, онази, която можеше да прави хитрия трик с макарата и като че ли търсеше французина много

преди той да се появи... много преди да се появи и Джон Кофи.

Джон спаси и мен и години по-късно, застанал под проливния дъжд в Алабама и търсещ човек, който не бе сред сенките на подлеза, застанал сред пръснатия багаж и разкъсаните трупове, аз разбрах нещо ужасно: понякога няма абсолютно никаква разлика между спасението и проклятието.

Почувствах как и едното, и другото се преливат в мен, докато седяхме заедно на койката му – на осемнадесети ноември в деветнайсет и трийсет и две. Как се преливат от него в мен – каквато и странна сила да притежаваше, тя се преливаше по стиснатите ни ръце по начин, по който обичта, надеждите и добрите ни намерения някак си никога не успяват, чувство, което се появи като изтръпване и после се превърна в нещо могъщо и огромно, сила, надхвърляща всичко онова, което бях изпитвал преди или след това. От този ден насетне никога не съм боледувал от пневмония, грип или дори само от възпалено гърло. Никога не съм получавал отново уринарна инфекция или дори само инфектирана рана. Настивал съм, но съвсем рядко – по веднъж на шест-седем години, и макар че хората, които не боледуват от настинка, често страдат от по-сериозни болести, при мен не беше така. Веднъж през онази ужасна 1956 година изхвърлих бъбречен камък. И макар да предполагам, че на някои това ще им прозвучи странно, въпреки всичко, което вече казах, отчасти се зарадвах на болката, която ми причини изхвърлянето на камъка. Това бе единствената сериозна болка, откакто двайсет и четири години по-рано се бях излекувал от уринарната си инфекция. Болестите, които отне-соха приятелите ми и хората, които обичах, докато накрая не останах сам – удари, рак, инфаркти, чернодробни проблеми, заболявания на кръвта – не ме докоснаха, заобиколиха ме така, както човек заобикаля с кола елен или мечка на пътя. От единствения сериозен инцидент, който ми се случи, излязох само с драскотина на ръката. През 1932 година Джон Кофи ме ваксинира с живот. Може да се каже, че ме сложи на електрическия стол на живота. Накрая ще умра – разбира се, че ще умра, всички илюзии за безсмъртие, които може да съм хранил, си отидоха с господин Джингълс – но ще съм мечтал за смъртта много преди тя да ме намери. Честно казано, вече си мечтая за нея, мечтая си още откакто почина Илейн Конъли. Нужно ли е да ви го казвам?

Преглеждам тези страници, прелиствам ги с треперещите си, изпътрени с петна ръце и се чудя дали тук има нещо значимо, както в онези книги, които се смятат за възвисяващи и облагородяващи. Спомням си проповедите от детството ми, кънтящите уверения в черквите – Слава

на Иисус, Бог е всемогъщ, спомням си как проповедниците казваха, че Божието око следи и врабчето, че вижда и забелязва дори най-нищожното от творенията Си. Когато си спомням за господин Джингълс и за тресчиците, които открихме в дупката на онази греда, мисля, че това наистина е така. И все пак същият този Бог жертва Джон Кофи, който само се опитваше да е добър по своя неясен начин, жертва го толкова жестоко, колкото който и да е старозаветен пророк е принасял в жертва безпомощните агнета... както Авраам е щял да принесе в жертва собствения си син, ако Господ наистина му бе казал да го стори. Спомням си как Джон каза, че Уортън е убил близначките Детерик с обичта им една към друга и че това ставало всеки ден по целия свят. Ако действително е така, значи Господ го позволява и когато ние казваме „не разбирам“, Господ отвръща „Не ме интересува“.

Спомням си как господин Джингълс умираше, докато аз бях с гръб към него и вниманието ми беше насочено към един злобен човек, чието най-дълбоко чувство, изглежда, бе отмъстителното любопитство. Спомням си за Джанис, която трепереше през последните си несъзнателни мигове, докато аз бях коленичил до нея под дъжда.

„Замълчи – бях се опитал да кажа на Джон през онзи ден в неговата килия. – Замълчи, пусни ми ръцете, ако не ти, аз ще се удавя. Ще се удавя или ще се взривя.“

„Няма да се взривих“ – чул мисълта ми, беше отвърнал той и се бе усмихнал. И най-ужасното беше, че наистина стана така. Не се взривих.

Страдам поне от една старческа болест: от безсъние. Късно нощем лежа в леглото си, заслушан в безнадеждните звуци на немощни мъже и жени, които кашлят все по-дълбоко в старостта. Понякога чувам камбанен звън, проскърцването на обувка в коридора или малкия телевизор на госпожа Джавитс, излъчващ късните новини. Лежа там и гледам луната, ако се вижда през прозореца ми. Лежа там и си мисля за Бруталния, за Дийн и понякога за Уилям Уортън, който казва: „Правилно, черньо. Адски лош“. Мисля си за Делакроа, който казва: „Глей това, шефе Еджоум, научих господин Джингълс на нов номер.“ Мисля си за Илейн, застанала на прага на солариума, която казва на Брад Долън да ме остави на мира. Понякога задремвам и виждам онзи подлез в дъжда, виждам застаналия в сенките Джон Кофи. В тези сънища той никога не е илюзия – винаги е самият той, моето голямо момче, застанало там и впило поглед в мен. Лежа тук и чакам. Мисля си за Джанис, за това как я загубих, как изтече с кръвта си през пръстите ми под дъжда, и чакам. Всички ние дължим една смърт и изключения няма, зная това, но

понякога, о, Господи, Зеленият път е толкова дълъг.

КРАЙ

© 1996 Стивън Кинг
© 1997 Крум Бъчваров, превод от английски

Stephen King
The Green Mile, 1996

Източник на 1 и 2 част: <http://sfbg.us>
Сканиране, разпознаване и редакция на въведението и 3, 4, 5 и 6 част: moosehead, 2008

Издание:

Стивън Кинг. Зеленият път
ИК „Бард“, 2000
Оформление на корицата: Петър Христов, „Megachrom“, 2000
ISBN 954-585-159-7

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1561>]